

UNIVERZA V LJUBLJANI
FILOZOFSKA FAKULTETA
ODDELEK ZA SLOVENISTIKO

Tea Erjavec
Neža Knapič

Jezikovna identiteta in vitalnost slovenske skupnosti v
Kanadi

Diplomsko delo

Ljubljana, november 2013

UNIVERZA V LJUBLJANI
FILOZOFSKA FAKULTETA
ODDELEK ZA SLOVENISTIKO

Tea Erjavec
Neža Knapič

Jezikovna identiteta in vitalnost slovenske skupnosti v
Kanadi

Diplomsko delo

Mentor: red. prof. dr. Marko Stabej

Ljubljana, november 2013

IZJAVA O AVTORSTVU

Izjavljava, da je diplomsko delo v celoti najino avtorsko delo.

Ljubljana, 2013

Lastnoročni podpis: _____

ZAHVALA

Za strokovno podporo, usmerjanje in nasvete se na prvem mestu najlepše zahvaljujema mentorju prof. dr. Marku Stabeju. Hvala gospe Mihaeli Knez s Centra za slovenščino kot drugi/tuji jezik za predstavitev tematike z drugega zornega kota in pomoč pri pridobivanju podatkov. Hvala vsem najinim gostiteljem v Kanadi, posebno gospodu Antoniu Burji in sestrama Mirti ter Veroniki za gostoljublje in spoznavanje tam živečih Slovencev v času najinega bivanja v Torontu. Na tem mestu gre posebna zahvala gospodu Primožu Erjavcu, ki je za naju zastavil dobro besedo pri g. Antoniu Burji. Marinki Žumer in Pavli Kunej se zahvaljujema za gostoljublje v času najinega bivanja v St. Catharines ter spoznavanje Slovencev in njihovega življenja v Kanadi.

Posebna zahvala za finančno podporo gre Javnemu skladu RS za razvoj kadrov in štipendije, ki nama je s štipendijo za študijski obisk le-tega tudi omogočil.

Ne nazadnje gre zahvala najinim staršem, ki so naju tekom študija podpirali v vseh vidikih.

IZVLEČEK

Slovenski izseljenci živijo danes po celem svetu. Ena od dežel, kamor so se izseljevali in se še danes izseljujejo, je Kanada. Diplomaska naloga obravnava metropolitansko območje Toronta, saj je tu največja slovenska diaspora v Kanadi. Tu namreč živi $\frac{2}{3}$ (20.000) vseh kanadskih Slovencev. Predmet diplomske naloge sta bili jezikovna identiteta in vitalnost slovenske skupnosti na metropolitanskem območju Toronta. Dokazali smo, da slovenska skupnost v Kanadi obstaja in ohranja svojo vitalnost na dokaj visokem nivoju. Zanimivo je dejstvo, da jezikovna identiteta nima vpliva na občutek pripadnosti slovenski skupnosti. Tradicija učenja slovenskega jezika v okviru sobotnih šol in različnih tečajev se še vedno ohranja, a znanje ostaja na pasivni ravni. Predvsem pri mlajših generacijah je prva jezikovna izbira angleščina, večji identifikacijski element s slovensko skupnostjo pa predstavljajo slovenski ljudski plesi ali glasba. Slovenska kultura in identiteta sta v Kanadi še vedno zelo močno zakoreninjeni, o čemer pričajo številčne slovenske organizacije.

KLJUČNE BESEDE: Kanada, slovenska diaspora, jezikovna identiteta, vitalnost skupnosti

ABSTRACT

Slovenian emigrants live today worldwide. One of the countries where they have been emigrating is Canada. The thesis deals with the metropolitan area of Toronto, as there is the biggest Slovenian diaspora in Canada. There live $\frac{2}{3}$ (20,000) of all Canadian Slovenes. The subject of the thesis was linguistic identity and vitality of the Slovenian community in the metropolitan area of Toronto. We have shown that the Slovenian community in Canada exists and keeps its vitality at a fairly high level. An interesting fact is that linguistic identity has no effect on the sense of belonging to the Slovenian community. The tradition of learning Slovenian language in Saturday schools and various courses has still been maintained, but the knowledge remains at the passive level. Especially in the younger generation the first language choice is English. Great identification elements with the Slovenian community represent Slovenian folk dances and music. Slovenian culture and identity in Canada are still firmly rooted, as it is shown by the presence of large Slovenian organizations.

KEYWORDS: Canada, Slovenian diaspora, linguistic identity, community vitality

KAZALO VSEBINE

KAZALO GRAFOV	I
KAZALO SLIK	II
1 UVOD	1
1.1 Hipoteze	2
1.2 Metode dela	2
2 TEORETIČNI DEL	4
2.1 Opredelitev pojmov	4
2.2 Zgodovinski oris Slovencev v Kanadi	15
2.2.1 Kanada kot imigracijska dežela	15
2.2.2 Izseljevanje Slovencev v Kanado skozi zgodovino	16
2.3 Območja naselitve	18
2.4 Institucije slovenskih priseljencev v Kanadi	19
3 EMPIRIČNI DEL	22
3.1 Opis vzorca	22
3.2 Starostna skupina do 29 let	24
3.2.1 Demografski podatki	24
3.2.2 Vitalnost skupnosti	27
3.2.2.1 Slovenska skupnost in pripadnost le-tej	27
3.2.2.2 Prebiranje tiska v slovenščini in ohranjanje stikov	28
3.2.2.3 Aktivnost znotraj slovenske skupnosti	29
3.2.2.4 Ohranjanje skupnosti	31
3.2.2.5 Povezovalni dejavniki in dejavniki ohranjanja skupnosti	32
3.2.2.6 Obisk Slovenije in odnos do Slovenije	33
3.2.3 Jezikovna identiteta	34
3.2.3.1 Materni jezik in dokumenti	34
3.2.3.2 Učenje slovenskega jezika in sobotna šola	34
3.2.3.2.1 Poletna šola	38
3.2.3.3 Ocena znanja slovenščine	40
3.2.3.4 Raba slovenščine	42
3.2.3.4.1 Sporazumevanje doma, s starši in otroki	44
3.2.3.4.2 Sporazumevanje z ostalimi slovensko govorečimi	45
3.2.3.5 Odnos do slovenščine	46
3.3 Starostna skupina od 30 do 64 let	47
3.3.1 Demografski podatki	47
3.3.2 Vitalnost skupnosti	49
3.3.2.1 Slovenska skupnost in pripadnost le-tej	49
3.3.2.2 Prebiranje tiska v slovenščini in ohranjanje stikov	51
3.3.2.3 Aktivnost v slovenski skupnosti	53
3.3.2.4 Ohranjanje skupnosti	56

3.3.2.5 Povezovalni dejavniki in dejavniki ohranjanja skupnosti	59
3.3.2.6 Obiski Slovenije in odnos do Slovenije	61
3.3.3 Jezikovna identiteta	62
3.3.3.1 Materni jezik in dokumenti.....	62
3.3.3.2 Učenje slovenskega jezika in sobotna šola	63
3.3.3.3 Ocena znanja slovenščine	68
3.3.3.4 Raba slovenščine	70
3.3.3.4.1 Sporazumevanje doma, s starši in otroki	72
3.3.3.4.2 Sporazumevanje z ostalimi slovenskogovorečimi	75
3.3.3.5 Odnos do slovenščine	76
3.4 Starostna skupina nad 65 let	78
3.4.1 Demografski podatki	78
3.4.2 Vitalnost skupnosti	80
3.4.2.1 Slovenska skupnost in pripadnost le-tej.....	80
3.4.2.2 Prebiranje tiska v slovenščini in ohranjanje stikov	81
3.4.2.3 Aktivnost znotraj slovenske skupnosti	82
3.4.2.4 Ohranjanje skupnosti	83
3.4.2.5 Povezovalni dejavniki in dejavniki ohranjanja skupnosti	84
3.4.2.6 Obiski Slovenije in odnos do Slovenije	85
3.4.3 Jezikovna identiteta	86
3.4.3.1 Materni jezik in dokumenti.....	86
3.4.3.2 Učenje slovenskega jezika in sobotna šola	87
3.4.3.3 Ocena znanja slovenščine	88
3.4.3.4 Raba slovenščine	90
3.4.3.4.1 Sporazumevanje doma, s starši in otroki	92
3.4.3.4.2 Sporazumevanje z ostalimi slovenskogovorečimi	93
3.4.3.5 Odnos do slovenščine	94
3.5 Analiza ostalega gradiva.....	94
4 RAZPRAVA	101
4.1 Starostna skupina do 29 let.....	101
4.2 Starostna skupina od 30 do 64 let.....	102
4.3 Starostna skupina nad 65 let	104
4.4 Naša opažanja in vtisi	105
5 UGOTOVITVE	109
5.1 Vitalnost skupnosti	109
5.2 Jezikovna identiteta	110
6 SKLEP	112
7 SEZNAM VIROV IN LITERATURE	117
8 PRILOGE	121
8.1 Vprašalnik	121
8.2 Transkripcija intervjujev	126

KAZALO GRAFOV

Graf 1: Spol in število anketirancev po starostnih skupinah.	23
Graf 2: Izobrazba anketirancev po starostnih skupinah.	23
Graf 3: Spol anketirancev.	24
Graf 4: Državljanstvo in narodnost anketirancev.	26
Graf 5: Narodnost staršev in anketirancev.	26
Graf 6: Pomen pojma »slovenska skupnost v Kanadi«.	27
Graf 7: Pripadnost slovenski skupnosti.	28
Graf 8: Prebiranje tiska in spremljanje RTV v slovenščini.	28
Graf 9: Ohranjanje stikov s Slovenci in Slovenijo preko spleta.	29
Graf 10: Posameznikova aktivnost znotraj slovenske skupnosti.	29
Graf 11: Pomembnost kulturne dejavnosti slovenske jezikovne skupnosti za ohranjanje skupnosti. ...	31
Graf 12: Dejavniki ohranjanja slovenske skupnosti v Kanadi.	32
Graf 13: Pogostost obiska Slovenije.	33
Graf 14: Materni jezik anketirancev.	34
Graf 15: Učenje slovenskega jezika.	34
Graf 16: Učenje otrok slovenščine.	38
Graf 17: Možnosti učenja slovenščine v okolju anketirancev.	38
Graf 18: Lastna ocena znanja slovenščine.	40
Graf 19: Lastna ocena znanja slovenščine v primerjavi z angleščino.	41
Graf 20: Pogostost rabe slovenščine.	42
Graf 21: Možnosti za rabo slovenščine v okolju anketirancev.	42
Graf 22: Spletne možnosti ohranjanja slovenščine.	43
Graf 23: Jezik spletne komunikacije.	43
Graf 24: Pogovor s starši in otroki v slovenščini.	44
Graf 25: Jezik komunikacije doma.	45
Graf 26: Jezik komunikacije v skupini, v kateri vsi govorijo slovensko.	45
Graf 27: Pomembnost slovenščine za življenje slovenske skupnosti v Kanadi.	46
Graf 28: Spol anketirancev.	47
Graf 29: Država rojstva.	47
Graf 30: Državljanstvo in narodnost.	48
Graf 31: Narodnost staršev.	48
Graf 32: Pomen pojma »slovenska skupnost v Kanadi«.	49
Graf 33: Občutek pripadnosti slovenski skupnosti.	50
Graf 34: Prebiranje tiska in spremljanje RTV v slovenščini.	51
Graf 35: Ohranjanje stikov s Slovenci in Slovenijo preko spleta.	52
Graf 36: Posameznikova aktivnost znotraj slovenske skupnosti.	53
Graf 37: Pomembnost kulturne dejavnosti slovenske jezikovne skupnosti.	56
Graf 38: Dejavniki ohranjanja slovenske skupnosti v Kanadi.	59
Graf 39: Pogostost obiska Slovenije.	61
Graf 40: Materni jezik anketirancev.	62
Graf 41: Poznavanje pravnih dokumentov, ki določajo jezikovne pravice manjšin.	63
Graf 42: Učenje slovenskega jezika.	63
Graf 43: Učenje otrok slovenščine.	65
Graf 44: Učenje otrok slovenščine (ko/če jih bodo imeli).	65
Graf 45: Možnosti učenja slovenščine v okolju anketirancev.	67
Graf 46: Lastna ocena znanja slovenščine.	68

Graf 47: Lastna ocena znanja slovenščine v primerjavi z angleščino	69
Graf 48: Pogostost rabe slovenščine.	70
Graf 49: Možnost rabe slovenščine v okolju anketirancev.	70
Graf 50: Spletne možnosti ohranjanja slovenščine.	71
Graf 51: Jezik spletne komunikacije.	71
Graf 52: Pogovor s starši in otroki v slovenščini.	72
Graf 53: Jezik komunikacije doma.	73
Graf 54: Jezik komunikacije v skupini, v kateri vsi znajo slovensko.	75
Graf 55: Pomembnost slovenščine za življenje slovenske skupnosti v Kanadi.	76
Graf 56: Spol anketirancev.	78
Graf 57: Država rojstva.	79
Graf 58: Državljanstvo in narodnost.	79
Graf 59: Narodnost staršev.	80
Graf 60: Pomen pojma »slovenska skupnost v Kanadi«.	80
Graf 61: Občutek pripadnosti slovenski skupnosti.	81
Graf 62: Prebiranje tiska in spremljanje RTV v slovenščini.	81
Graf 63: Ohranjanje stikov s Slovenci in Slovenijo preko spleta.	82
Graf 64: Posameznikova aktivnost znotraj slovenske skupnosti.	82
Graf 65: Pomembnost kulturne dejavnosti slovenske jezikovne skupnosti.	83
Graf 66: Dejavniki ohranjanja slovenske skupnosti v Kanadi.	84
Graf 67: Pogostost obiska Slovenije.	85
Graf 68: Materni jezik anketirancev.	86
Graf 69: Poznavanje pravnih dokumentov, ki določajo jezikovne pravice manjšin v Kanadi.	86
Graf 70: Učenje slovenskega jezika.	87
Graf 71: Učenje otrok slovenščine.	87
Graf 72: Možnosti učenja slovenščine v okolju anketiranih.	88
Graf 73: Lastna ocena znanja slovenščine.	88
Graf 74: Lastna ocena znanja slovenščine v primerjavi z angleščino.	89
Graf 75: Pogostost rabe slovenščine.	90
Graf 76: Možnosti rabe slovenščine v okolju anketirancev.	90
Graf 77: Spletne možnosti ohranjanja slovenščine.	91
Graf 78: Jezik spletne komunikacije.	91
Graf 79: Pogovor s starši in otroki v slovenščini.	92
Graf 80: Jezik komunikacije doma.	92
Graf 81: Jezik komunikacije v skupini, v kateri vsi znajo slovensko.	93
Graf 82: Pomembnost slovenščine za življenje slovenske skupnosti v Kanadi.	94

KAZALO SLIK

Slika 1: Karta območja, od koder prihajajo anketiranci.	24
Slika 2: Odlomek iz brošure – zgodovina društva Sava.	95
Slika 3: Besedilo učenca o slovenski cerkvi.	96
Slika 4: Besedilo učenke o Slovenskem letovišču pri Boltonu.	96
Slika 5: Besedilo ravnateljice o slovenski šoli Brezmadežne.	97
Slika 6: Poročilo o 23. Slovenskem dnevu.	99

1 UVOD

Slovenski izseljenci živijo danes po celem svetu, in sicer izven Slovenije živi okoli 500.000 Slovencev. Z današnjega slovenskega etničnega prostora so se začeli bolj množično izseljevati v 19. stoletju. Vzroki njihovega odhoda pa so se skozi zgodovino spreminjali (Genorio 1989), kot tudi ciljna država njihovega novega življenja. V različnih zgodovinskih obdobjih so bile namreč aktualne različne države izven Evrope in njenega burnega političnega dogajanja, najbolj pa ZDA, Kanada in Argentina, ostale države Latinske Amerike, Avstralija ter v manjšem številu države Azije, Afrike in Oceanije. (Slovenci po svetu 2013) Ena od dežel, kamor so se izseljevali in se še danes izseljujejo, je kot že omenjeno tudi Kanada. Po kanadskem popisu prebivalstva leta 2001 se je za slovensko poreklo opredelilo slabih 30.000 oseb. Ob odhodu iz domovine so s seboj nesli svojo kulturo in materni jezik, ki ju še danes ohranjajo. Slovenska jezikovna skupnost v Kanadi doslej še ni bila deležna večjega preučevanja, zato želimo s pričujočim diplomskim delom narediti korak naprej v tej smeri. V diplomskem delu smo pod drobnogled vzeli jezikovno identiteto in vitalnost slovenske skupnosti v metropolitanskem območju Toronta. Poudarjamo, da smo v raziskavo zajeli le tiste kanadske Slovence, ki živijo na metropolitanskem območju Toronta, saj smo bili časovno in finančno omejeni na nekoliko ožje območje. Na tem območju je namreč največja slovenska diaspora v Kanadi, in sicer tu živi $\frac{2}{3}$ (20.000) vseh kanadskih Slovencev. Slovenska kultura in identiteta sta v Torontu danes kljub dejstvu, da večji del prebivalstva s slovenskimi koreninami sodi v drugo in tretjo generacijo, še vedno zelo močno zakoreninjeni, o čemer pričajo številčne slovenske organizacije.

Namen tega diplomskega dela je ugotoviti, v kolikšni meri se slovenski izseljenci v Kanadi identificirajo s slovenskim jezikom oz. na kakšen način se identificirajo s slovensko skupnostjo in kako se spreminja vitalnost te skupnosti. Za dosego tega namena smo si zastavili naslednje cilje:

- a) dokazati, da v Torontu obstaja slovenska skupnost,
- b) ugotoviti, kateri so najmočnejši dejavniki, ki slovensko skupnost povezujejo,
- c) ugotoviti, v kolikšni meri kanadski Slovenci čutijo pripadnost slovenski skupnosti,
- č) raziskati, kakšne dejavnosti se izvajajo znotraj slovenske skupnosti, ki so v povezavi s slovensko kulturo,
- d) raziskati, kakšen je odnos kanadskih Slovencev do slovenščine in
- e) ugotoviti, v kolikšni meri je slovenščina prisotna v njihovem vsakdanjem življenju.

1.1 Hipoteze

Na podlagi informacij, ki smo jih pridobili pred raziskovanjem, smo si postavili hipoteze, ki smo jih nato s pomočjo vseh podatkov skušali dokazati ali ovreči. Predvidevali smo, da slovenska skupnost v Torontu obstaja in da je njen glavni povezovalni dejavnik verska skupnost. Nadalje smo si postavili hipotezo, da se vitalnost slovenske skupnosti v Torontu slabša, a se bo še vedno naprej ohranjala na ravni organiziranih dejavnosti. Predvidevali smo, da jezikovna identiteta nima vpliva na občutek pripadnosti slovenski skupnosti ter da je njihova prva jezikovna izbira angleščina, četudi vsi udeleženi v pogovoru znajo govoriti slovensko.

1.2 Metode dela

Pridobivanje gradiva za izdelavo diplomskega dela je potekalo v več fazah:

- zbiranje gradiva v knjižnicah in na medmrežju,
- priprava in izvedba vprašalnika v Torontu in Ljubljani,
- priprava in izvedba intervjujev v Torontu in Ljubljani,
- obisk slovenskih institucij in različnih družabnih ter kulturnih prireditev v Torontu in v Ljubljani.

Čeprav je študijski obisk v Kanadi predstavljal večji del našega raziskovanja, smo pred odhodom želeli pridobiti čim več informacij o slovenski jezikovni skupnosti v Kanadi. Gradivo smo pridobivali v različnih knjižnicah v Ljubljani (Mestna knjižnica Ljubljana, Narodna univerzitetna knjižnica, Osrednja humanistična knjižnica). Dodatne podatke smo dobili na spletnih straneh slovenskih društev v Kanadi, slovenskega veleposlaništva v Kanadi, župnije Brezmadežne v Torontu. Pridobili smo tudi potrebne kontakte, ki smo jih potrebovali za čim bolj učinkovito raziskovalno delo tekom študijskega obiska.

Na podlagi zastavljenih ciljev smo pripravili vprašalnik, ki je vseboval 34 vprašanj vseh treh tipov (odprti, zaprti in pol odprti tip). Predvidevali smo, da vsi anketiranci ne bodo obvladali slovenščine, zato smo pripravili vprašalnika v obeh jezikih – slovenskem in angleškem. Večino vprašalnikov smo pridobili tekom študijskega obiska v Kanadi, nekaj pa smo jih pridobili v Sloveniji, in sicer v okviru Mladinske poletne šole slovenskega jezika, ki jo organizira Center za slovenščino kot drugi/tuji jezik. V raziskavo smo zajeli različne generacije – od mladine do starejših, od prve generacije priseljencev do njihovih potomcev. Skupno smo zbrali 63 vprašalnikov.

S pomočjo intervjujev smo želeli pridobiti informacije o tem, kako se posamezniki (ne) vključujejo v slovensko skupnost, koliko uporabljajo slovenščino in kakšen odnos imajo do jezika ter kakšno je njihovo splošno mnenje o ohranjanju slovenske skupnosti. Vprašanja za intervjuje so bila pripravljena sproti, prilagojena glede na to, kdo je bil intervjuvanec. Skupno smo opravili 15 intervjujev z 21 osebami. Od tega je bil en intervju opravljen v Sloveniji, in sicer z vodjo učiteljev na Mladinski poletni šoli slovenskega jezika, gospo Mihaelo Knez. Ostali intervjuji so bili izvedeni v Kanadi. Intervjuvane osebe so bili predstavniki vseh treh starostnih skupin. V raziskavo smo skušali zajeti tako tiste, ki so zelo aktivni znotraj slovenske skupnosti, kot tudi tiste, ki se v skupnost niso vključili v veliki meri. Želeli smo namreč dobiti čim bolj celovito sliko stanja.

Študijski obisk je potekal od 30. 6. 2012 do 22. 7. 2012. Dve tretjini obiska smo bivali v zahodnem delu mesta Toronto (Etobicoke), eno tretjino v mestu St. Catharines. V tem času smo se udeležili prireditve Slovenski dan (1. 7. 2012), opravili 14 intervjujev, pridobili večino vprašalnikov in drugo gradivo (publikacije, glasila, brošure), se udeležili nekaterih drugih dogodkov znotraj slovenske skupnosti (slovenske svete maše, udeležba praznovanja slovenske državnosti, udeležba piknika v enem od slovenskih letovišč ipd.). V stiku s kanadskimi Slovenci smo želeli preživeti kar največ časa. Obiskali smo Dom Lipa, čas smo izkoristili za obisk nekaterih slovenskih letovišč, kjer smo se družili s priseljenci in njihovimi potomci ter preko njih spoznavali še druge pripadnike slovenskih izseljencev. Na ta način smo si nabrali mnogo vtisov, ki smo jih prav tako vključili v raziskavo.

Diplomsko delo je sestavljeno iz teoretičnega in empiričnega dela. V teoretičnem pojasnjujemo nekatere pojme, ki so ključnega pomena za našo raziskavo. V empiričnem delu analiziramo gradivo, pridobljeno tekom raziskave. Sledijo razprava, ugotovitve in sklep raziskave. Z diplomskim delom odpiramo tudi nekatera vprašanja, s čimer želimo spodbuditi nadaljnje raziskovanje na tem področju.

2 TEORETIČNI DEL

V teoretičnem delu naloge bomo najprej opredelili pojme, ki jih bomo uporabljali v diplomski nalogi. Nato bomo predstavili Kanado kot imigracijsko deželo, njene značilnosti družbenega razvoja in priseljevanje Slovencev v Kanado skozi zgodovino ter območja naseljevanja. Na koncu teoretičnega dela bomo predstavili najpomembnejše institucije, ki so z vidika ohranjanja jezikovne identitete in vitalnosti skupnosti bistvene.

2.1 Opredelitev pojmov

Skozi zgodovino so se Slovenci zaradi različnih vzrokov izseljevali iz domovine in po različnih koncih sveta oblikovali svoje skupnosti. Po SSKJ je **skupnost** skupina ljudi, »ki jih družijo, povezujejo skupne lastnosti, potrebe, cilji, in tvori celoto. Je /.../ organizirana za zadovoljevanje določenih splošnih družbenih potreb.« Postopoma so se izoblikovale **etnične skupnosti**, tj. ozemeljske (teritorialne) skupnosti, zunaj matične domovine, ki so ohranile navade, miselnost, način življenja itd. »**Etnična manjšina** je ločena kategorija populacije v širši družbi. Člani so povezani s skupnimi rasnimi, narodnostnimi ali kulturnimi vezmi. Njihova kultura je različna od širše skupnosti. Narodna identiteta ni samoumevna danost, pač pa je zanjo nujna mreža vzporednih institucij, povezanost z matično skupnostjo idr. in to jo ohranja.« (Unuk 1997: 33)

Etnično manjšino lahko tvorijo tudi **izseljenci**. To so osebe, ki so zapustile domovino iz gospodarskih ali političnih razlogov in se največkrat za stalno naselile v tujini. (Leksikon Cankarjeve založbe 1994) Za izseljence bomo šteli vse osebe, ki so se ne glede na vzrok izselitve iz Slovenije v določenem obdobju naselili v tujini. Vidnejše izseljenstvo je značilno za obdobje zadnjih sto let, izseljevanje pa je potekalo že prej, a v manjši meri. Vzroke izseljevanja lahko v tistem obdobju najprej iščemo v ekonomskem stanju Evrope in Slovenije, burno pa je bilo tudi politično dogajanje. Politični razlog emigracije je bil večinoma sekundarni. Zaradi pomanjkanja delovnih mest in obubožanosti se je delovna sila množično selila v prekomorske dežele, da bi zagotovila preživetje zase in za družino. V tujino so povečini odhajali z namenom, da se čez nekaj let vrnejo domov in s prisluženim denarjem obnovijo domače kmetijsko gospodarstvo, a se je ta želja uresničila le malokomu. V glavnem so ostali v izseljenstvu. (Genorio 1989)

Vzroki odhajanja v tujino so (bili):

- sprva agrarna prenaseljenost in nadpovprečni delež kmečkega prebivalstva;

- ekonomska nerazvitost – kljub geografsko in zlasti mednarodno tranzitni legi je bila velika brezposelnost, saj je slovensko etnično ozemlje ostalo izven procesa tedanje evropske industrializacije;
- podvrženost teritorialnim pritiskom neslovanskih narodov (Nemcev); (Genorio 1989)
- med novodobne vzroke izseljenstva pa štejemo podjetništvo. (Slovenci po svetu 2013)

V splošnem so **prva izseljenska generacija** ljudje, ki so zapustili domovino in se na novem ozemlju srečali s tujim jezikom. Zaradi lažjega prilagajanja novim razmeram so se znotraj večjih naselij strnjeno naseljevali in se organizirali v izseljenske skupnosti, ki so posameznikom omogočale ohranitev starega načina življenja in komuniciranja v maternem jeziku. Življenje v skupnosti je povzročalo izolacijo od večinske skupnosti. Novega jezika so se naučili le toliko, kolikor so ga nujno potrebovali za preživetje v novem okolju. (Lukšič-Hacin 1995) Potomci prve generacije slovenskih izseljencev so rojeni v novi domovini in so t. i. **druga generacija**. Nova domovina je za njih domače družbeno in kulturno okolje, saj so bili v njem socializirani. Zanje je značilno, da večinoma še razumejo in govorijo slovenski jezik, vendar se v vsakdanjem življenju poslužujejo jezika okolja, ki jim je navadno bližji. Zanje je materni jezik lahko jezik okolja, v mešanih zakonih sta lahko to dva jezika, lahko pa je slovenščina. Pogosto se tako v izseljenski skupnosti zaradi jezikovnega stika izoblikuje mešani govor, ki je zmes slovenskih in tujih besed. Danes se tvori že **tretja in četrta generacija** etnične skupnosti, katerih jezik je že pretežno tuj. Vse več je mešanih zakonov in zanimanja za iskanje etničnega izvora. (prav tam) Seveda pa so med posameznimi izseljenskimi skupnosti Slovencev po svetu precejšnje razlike. Ohranjanje kulture in jezika posamezne skupnosti je odvisno od njene velikosti in medsebojne povezanosti ter angažiranosti. Na ta način posamezne generacije znotraj skupnosti kulturo in jezik ohranjajo dlje časa, vitalnost skupnosti pa se ohranja oz. se omenjena elementa hitro izgubljata, vitalnost skupnosti pa pospešeno slabi.

Pri izseljenskih skupnostih prihaja do vprašanj tako narodne in jezikovne identitete. Ob prebiranju literature¹ smo ugotovili, da imajo skoraj vsi raziskovalci jezikovno identiteto

¹ Komac, Nataša. 2002. Na meji, med jeziki in kulturami. Širjenje jezika v Kanalski dolini. Kanalska dolina, Ljubljana: Slovenski raziskovalni inštitut, Slovensko kulturno društvo Planika, Inštitut za narodnostna vprašanja.

Giles, H., Bourhis, R. Y., & Taylor, D. M.: Towards a theory of language in ethnic group relations. *Language, Ethnicity and Intergroup Relations* London: Academic Press, 1977. 307–348.

za najpomembnejši element etnične identitete ali ju celo enačijo (pogosto se pojavlja izraz etnolingvistična identiteta), in da torej druga brez prve sploh ne obstaja. V empiričnem delu diplomske naloge bomo skušali dokazati, da je med narodno in jezikovno identiteto moč ločevati, koncept etnolingvistične vitalnosti pa je predstavljen na koncu tega poglavja.

Identiteta je skupek posameznikovih značilnosti, ki ga razločujejo od drugih ljudi. (Slovenski veliki leksikon 2004) »Ko govorimo o identiteti, govorimo o tem, kako dojemamo in razumemo sebe in druge. Ob tem ne gre pozabiti, da tudi percepcija drugih v naši identiteti vpliva na naše pojmovanje samih sebe.« (Nečak-Lük 1997: 117)

Zupančič (1988) elemente identitete razdeli po naslednjih skupinah: kulturno-jezikovna, zgodovinska (izvor), prostorska, gospodarsko-socialna in politična identiteta. Vse elemente identitete je v celoti mogoče najti pri pripadnikih večinskih narodov, medtem ko se pri manjšinah, izseljencih in zdomcih elementi lastne identitete prepletajo z elementi identitete večinskega naroda, zaradi česar se njihova identiteta pomembno razlikuje od identitete večinskega naroda. V diplomski nalogi se bomo ukvarjali z narodno in jezikovno identiteto, ki sta ključni za stopnjo vitalnosti in ohranjanja slovenske skupnosti izven matične domovine.

Narodna identiteta je kompleksna in zato težko opredeljiva oblika kolektivne identitete, saj jo sestavlja več identitet. Nujna elementa opredelitve sta teritorialnost in sklicevanje na preteklost, pri čemer odsotnost teritorialne baze nacionalno identiteto slabi, poudarjanje lastne zgodovine pa jo krepi. Narodna identiteta vsebuje elemente narodne lojalnosti, predstavo o trajnejših značilnostih nekega naroda in zrcali odnos določene družbe do same sebe in do drugih. (Kovačev 1997) Narodna identiteta izhaja iz narodne zavesti, tj. zavest določene skupine ljudi o skupnem narodu.

Tudi po Zupančiču sta poleg samega opredeljevanja za slovenstvo in narodne zavesti zunanja elementa narodne identitete jezik in prepoznavna kultura (npr. za Slovence značilna narodna noša, narodnozabavna glasba, potica ipd., kar asociira na slovensko kulturo). Narodna zavest pomeni, da se posameznik nenehno subjektivno opredeljuje za

Nečak-Lük, A.: Medetnični odnosi v sociolingvistični perspektivi. *Večjezičnost na evropskih mejah – primer Kanalske doline*. Ukve: SLORI, 1996. 131–150.

Strle, U.: *Slovenci v Kanadi: izseljevanje skozi prizmo življenjskih zgodb: [doktorska disertacija]*. Ljubljana, 2009.

slovenstvo oz. odloča za vzdrževanje in ohranjanje narodne identitete. (Zupančič 1998) Skozi socializacijo posameznik pridobiva različna znanja, ki mu pomagajo pri identifikaciji s skupnostjo, v kateri se je socializiral, ter skupnostjo, za katero se zavestno odloča. »V dolgotrajnem procesu socializacije posameznik pridobiva različne elemente narodne oziroma etnične identitete. Vsota in kakovost teh se v življenju nenehno spreminjata in zato se tudi identiteta kot celokupen izraz teh prizadevanj in vplivov nenehno izgrajuje in spreminja. /.../ Biti npr. "zaveden Slovenec" pomeni izpovedovati se, predstavljati in izjasnjevati se kot Slovenec, pomeni vzeti objektivne znake slovenstva (narodne identitete) kot vrednoto in jih zavestno ohranjati. /.../ Pripadnik manjšine mora za subjektivno sprejeto vrednoto "slovenskosti" storiti več kot pripadnik večinskega naroda. Ob tem nujno sprejema tudi objektivne in morda tudi subjektivne elemente identitete večinskega naroda.« (Zupančič 1998: 254) O »Slovencu« še lahko govorimo, ko ima posameznik vsaj nekaj objektivnih in/ali subjektivnih elementov slovenstva, ki si jih pridobiva, spreminja in izgublja v procesu socializacije skozi vse življenje. Čeprav Zupančič (1998) govori o narodni identiteti zamejcev, lahko njene objektivne in subjektivne znake pripišemo tudi izseljencem, med njimi gre v glavnem za razliko fizične prostorske povezanosti z matično domovino.

Kulturno-jezikovno komponento torej prepoznamo po objektivnih in subjektivnih znakih.

Objektivni znaki	Subjektivni znaki
Oseba zna in govori slovensko, vsaj v družini.	Oseba sprejema slovenščino kot svoj jezik.
Oseba je dejavna v kulturnih društvih.	Oseba sprejema slovensko kulturo.
Oseba obiskuje slovenske prireditve.	Oseba ima slovensko kulturno zavest.

(Zupančič 1998)

Jezik naj bi bil torej eden izmed glavnih elementov identitete narodne skupnosti, je najbolj viden, prepoznaven, vsebinsko bogat in kompleksen ter hkrati dovolj občutljiv za različne vplive okolja. Je »osnovni razpoznavni znak navzven in povezovalec navznoter. /.../ Nanj se morajo navezovati še drugi elementi: široko pojmovana kultura, narodna zavest, zavest politični pripadnosti, zavest o bivanju in v skupnosti, da ne omenjamo vseh objektivnih elementov.« (Zupančič 1998: 259) »Kot sredstvo sporazumevanja je hkrati tudi način izražanja samega sebe. Je oblika kulturne identitete, ob kateri je marsikdaj

postavljen enačaj z narodno/narodnostno identiteto, v zadnjem času pa se v slovenskih razmerah čedalje bolj pogosto pojavlja kot simbol nacionalne (državne) identitete.« (Nećak-Lük 1997: 117) Veliko avtorjev jezik celo enači z narodno oz. etnično pripadnostjo in je znanje in aktivna raba določenega jezika pogosto edino merilo narodne pripadnosti. (prav tam) Jezik ima komunikacijsko in simbolično funkcijo, slednja pomeni občutek pripadnosti določeni skupini. Stopnja istovetenja govorcev določenega jezika z etnično skupnostjo se kaže tudi skozi spreminjanje vzorcev jezikovne rabe. (Gomezel Mikolič 1999/2000) Južnič (1993) trdi, da je jezik nujna sestavina narodne skupnosti. Vsak jezik zrcali določeno kulturo, saj se skozenj izražajo vrednote, ideologija, svetovni nazor, odnos do življenja, ki so za določeno kulturo značilne. Kakšen odnos si posameznik v izseljenski skupnosti do maternega jezika izoblikuje, je odvisno od družbenih okoliščin in želje po ohranjanju ne samo kulture, ampak tudi jezika.

O skupinah, ki jim pripadamo, si ustvarimo določene predstave, čustva, občutja ipd., vsoto vseh teh prvin, ki jih doživljamo v odnosu do določene skupine, imenujemo skupinska zavest. (Musek 2006) Skupina ljudi, ki jim je skupen določen jezik, razvije občutek **jezikovne zavesti**. To sestavljajo predstave in vedenje o jeziku na splošno in o jeziku kot o sestavnem delu kulture, razumevanje jezika in njegove družbene vloge, čustveni in vrednostni odnos do jezika, odnos do jezika med samo jezikovno rabo ipd. (Gomezel Mikolič 1999/2000) Ogroženost jezika oz. jezikovna komunikacija je zato eno izmed ključnih vprašanj identitete in s tem etničnega preživetja. (Zupančič 1998) Posameznik je aktiven sooblikovalec in kreator svoje etnične identitete. (Južnič 1993) Način, kako bo ravnal z dediščino, s katero je odraščal (jo bo ohranjal, razvijal, živel skladno z njenimi načeli ali se ji bo odrekel), je odvisen od številnih okoliščin, individualnih ali družbenozgodovinskih. (Nećak-Lük 2000)

Pri ohranjanju kulture in etnične identitete prihaja do razlik med jezikom in kulturo matične države ter izseljenskih skupnosti. Pri izseljenskih skupnostih so prisotne naslednje posebnosti:

1. Značilno je, da se ohranja arhaičnost kulture, ki je najbolj vidna skozi jezik. Ohranja se torej arhaični jezik. Standardni jezik in jezik izseljencev se razlikujeta, saj je jezik izseljencev vezan na dialekte, ki so jih prinesli iz matične domovine. To velja za tip izseljenskih skupnosti, ki so ohranjale stike v glavnem znotraj od doma prinesene regionalne skupnosti, medtem ko za vsesplošne (neregionalne

- skupnosti) to ne velja, saj so bili primorani za namene boljšega medsebojnega razumevanja jezik komunikacije prilagajati, tako da se je le-ta izenačeval.
2. Način naselitve vpliva na stopnjo organiziranosti in aktivnosti izseljenske skupnosti. Pri razpršeni naselitvi je organiziranost skupnosti slabša, stiki med ljudmi so šibkejši. Strnjena naselitev je dober pogoj za kontinuirano delovanje skupnosti.
 3. Staranje skupnosti in mešani zakoni bolj pospešujejo akulturacijo. (Lukšič-Hacin 1995)

Unuk pravi, da se pripadnost skupnosti in identiteta ohranja (lahko tudi samo) z jezikom. Ta pojav imenuje **jezikovna lojalnost** in se kaže z rabo jezika, pri čemer ima osrednjo vlogo pripadnost isti jezikovni skupnosti. Raba je odvisna od različnih okoliščin in lastnosti posameznika. Pomemben je odnos do jezika, tj. jezikovna zavest, motivacija za njegovo rabo in komunikacijske potrebe za rabo jezika (navajenost). (Unuk 1997: 14)

V območjih, kjer so se naselili izseljenci, prihaja do stikov več jezikov, kar za izseljence pomeni, da morajo stalno izbirati med rabo maternega (prvega) in tujega (drugega) jezika. Prihaja do pojava dvojezičnosti oz. diglosije.

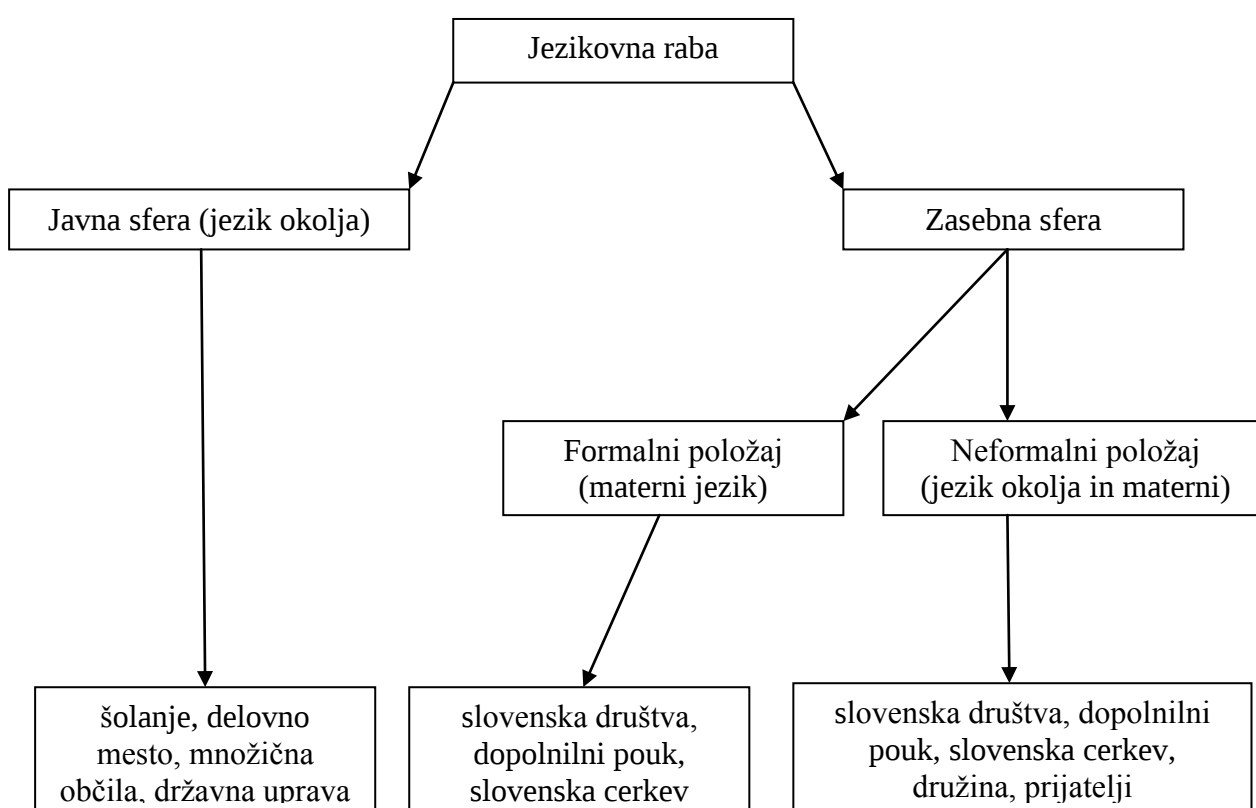
»**Prvi jezik** je tisti, ki se ga človek nauči najprej in mu da načeloma prvo oz. temeljno identiteto. Gre za t. i. jezikovno identifikacijsko vlogo prvega jezika, ki je v primeru slovenščine tudi narodno identifikacijska in je večkrat odvisna od zunajjezikovnih dejavnikov. /.../ **Drugi jezik**, tudi jezik okolja, je jezik, ki se ga posameznik nauči poleg prvega ali za njim, lahko v šoli, predvsem pa iz okolja; je uradni jezik in/ali jezik javnega življenja v določeni državi, človek pa se ga nauči zaradi sporazumevalnih potreb /.../.« (Ferbežar 1999: 417, 418)

Diglosijo razumemo kot govorno situacijo, v kateri ima en jezik višji status kot drugi. Govorci izmenično uporabljajo oba jezika glede na različni govorni položaj in družbeni kontekst. Običajno se v formalnih položajih uporablja večinski jezik oz. jezik okolja, v neformalnih položajih pa manjšinski jezik. Ob stiku dveh različnih jezikov je v pojavu diglosije eden od jezikov vedno prevladujoč. V takšnih situacijah prihaja do procesa **asimilacije**, ko začne manjšinska skupina prevzemati lastnosti večinske skupnosti. Tako izginjajo specifične razlike med skupinama, ne nazadnje tudi etnična identiteta.

»Privzemanje sistema vlog, ki so določene na osnovi skupinskih vrednot in norm, je pojav identifikacije (popolnega zlitja). Sem sodijo: občutek pripadnosti skupini, tradicija, skupno prepričanje, izkušnje, jezik, stališča, simboli idr.« (Unuk 1997: 34)

Za našo raziskavo je pomemben predvsem proces **jezikovne asimilacije**, ki pomeni prevlado in prevzem dominantnega jezika. V začetku tega procesa imamo enojezično obdobje prvega jezika, sledi prehodna dvojezičnost – asimilacija (obdobje prvega in drugega jezika), ki se zaključi zopet v enojezično obdobje drugega jezika. Faze jezikovne asimilacije se dogajajo skozi več generacij izseljencev. Prva generacija izseljencev je dvojezična, slovenski jezik pa se ohranja nekako do tretje generacije. Že od druge generacije naprej se raba slovenščine opušča, saj je vezana na procese vključevanja v novo okolje in jezikovno kompetenco. (Unuk 1997) Izseljenci slovenščino uporabljajo v različnih govornih situacijah, kar lahko predstavimo z naslednjim modelom.

Model rabe slovenskega jezika izseljencev. (Unuk 1997: 61)

Generacije izseljencev torej tvorijo svojevrstne **jezikovne skupnosti**. Drago Unuk jezikovno skupnost definira kot skupnost govorcev z znanjem vsaj enega istega jezika oz. zvrsti. Z rabo le-tega se lahko uspešno sporazumevajo. Jezik vzdržuje jezikovno skupnost in govorci vzdržujejo jezik. (Unuk 1997: 11)

Iz zgornjega modela je razvidno, da dvojezični govorci v različnih govornih situacijah izberejo različni jezik. **Govorna situacija** je odvisna od nejezikovnega konteksta govornega dejanja, katerega sestavine so:

- »okvir, to je fizično okolje (kraj, čas, okoliščine),
- institucionalizirano okolje (vrsta dejavnosti, družbena vloga sodelujočih),
- nanosnik ali referent (predmeti in pojmi kot teme sporočanja),
- scena (socialno, psihološko, pragmatično okolje).« (Unuk 1997: 11)

Govorec se v vsaki govorni situaciji znajde v določenem govornem položaju. Ločimo formalne in neformalne **govorne položaje**. Prvi zahtevajo norme, ki so formalno določene, drugi pa so z normo neobremenjeni in so zasebne narave. Govorni položaj vpliva na izbiro jezikovne zvrsti in pri večjezičnem govorcu tudi izbiro jezika. Izbira je odvisna od okoliščin:

- »zasebna/javna priložnost,
- vsebina sporočila,
- namen sporočanja,
- jezikovna kompetenca,
- izobrazbena stopnja sodelujočih,
- starost sogovornika,
- narečna raznolikost sodelujočih idr.« (Unuk 1997: 12)

Na rabo določenega jezika vpliva tudi **jezikovna politika** s svojimi stališči, načeli in dejanji.

V širšem pomenu je to politika določene družbe na področju jezika, ki izraža odnos družbene skupnosti do jezikovnega repertoarja, v ožjem pomenu pa je skupek »institucioniranih postopkov, s katerimi neka družba vpliva na jezikovne oblike javne komunikacije in na oblikovanje zavesti o teh oblikah.« (Unuk 1997: 23) Nećak-Lük (1997: 117) poleg tega omenja, da gre pri tem za posamezne jezike in njihove zvrsti ali

samo za en jezik. Del jezikovne politike je **jezikovno načrtovanje**, katerega cilj je ustvarjanje in izpopolnjevanje jezika (statusa in korpusa). Ima identifikacijsko razsežnost in vpliva na kvaliteto izražanja etnične zavesti in na zavest samo. Je pomemben element pri vzpostavljanju oz. usiňanju etnolingvistične vitalnosti etničnih skupnosti. (Nećak-Lük 1997: 117, 118) Nećak-Lük ugotavlja, da je položaj slovenščine izven Slovenije pretežno neugoden. To se kaže predvsem v moćno okrnjeni javni rabi slovenščine, saj v večini obmoćij, kjer živijo govorci slovenščine, nima zadovoljive pravne in institucionalne podpore. Problem je tudi prekinjen ali nikoli vzpostavljen stik z osrednjo knjižno normo, kar povzroća nelagodje tako v javnem kot zasebnem sporazumevanju. (Nećak-Lük 1997: 125) Pogosto je prav narećje ključna podlaga za kulturno identifikacijo, saj ima zaradi prikritega statusa moćno povezovalno vlogo. Ljudje ga povezujejo z domaćnostjo, sprošćenostjo, ugodnim počutjem. »Jezikovno kontinuiteto in s tem etnićno identiteto je mogoće ohranjati ob spoštovanju tistega jezikovnega sredstva, ki se ga je ćlovek naućil v krogu svoje družine /.../.« (Nećak-Lük 1997: 129)

Družina in vzgoja sta ena izmed ključnih dejavnikov za oblikovanje odnosa do maternega jezika, kar prihaja do izraza predvsem v dvojezićnih družinah. Če se v družini govori samo jezik, ki ni slovenski, otrok ne bo pridobival in utrjeval govorne navade v slovenskem jeziku. Otrok mora začutiti, da ima slovenščina zanj uporabno vlogo in ne gre le za nekaj dekorativnega, dodatnega, primerno nepotrebnege. Ponavljanje povedanega v drugem jeziku bi zanj pomenilo odvećno podvajanje, torej zavedanje, da lahko vse izve, opravi in pove ob istih osebah tudi v drugem jeziku. Vitalna sporazumevalna potreba, ki bi jo lahko opravil le v slovenščini in se zanjo ustrezno potrudil, zanj ne bi obstajala. Jezik pod takimi pogoji ne more zaživeti. (Schellander 2003: 151)

Vitalnost je eden izmed elementov jezikovne politike. Opredeljujemo jo kot »zavest o številnosti in družbeni pomembnosti govorcev jezika ter funkcionalnosti njihovega jezika v različnih družbenih situacijah.« (Unuk 1997: 25) **Etnićna vitalnost** pomeni samoprepoznavanje določene družbene skupine kot posebne celote s svojo etnićno zavestjo. in se razvija, če skupina navzven pokaže svojo etnićno posebnost. (Nećak-Lük 1998a: 22; Nećak-Lük 1996: 131–135)

Po Gilesu (1977) etnićno vitalnost posamezne skupine določimo s pomoćjo ocene različnih faktorjev (politićnih, zgodovinskih, gospodarskih in jezikovnih). Faktorji lahko

na vitalnost etnične skupnosti delujejo spodbujevalno, nevtrarno ali zaviralno, na podlagi česar jih razdeli v tri skupine glede na:

- status (pravni, politični, ekonomski, socialni, družbeno-zgodovinski in jezikovni status znotraj in zunaj države);
- demografijo – prikazuje število in distribucijo pripadnikov etnične skupine na določenem območju (nacionalni teritorij, koncentracija, številčno razmerje med večino in manjšino, številčnost članov skupine, naravni prirastek, mešani zakoni, imigracije, emigracije ipd.);
- institucionalno podporo – prikazuje formalno in neformalno podporo na različnih nivojih (organiziranost manjšine – vzgoja in izobraževanje, množični mediji, uprava, industrija, religija, kultura, stiki z matičnim narodom).

Znotraj skupin se lahko oblikujejo stališča in primerjave z drugimi skupinami, s čimer šele tedaj etnična identiteta dobi pravi pomen in sproža procese etničnega približevanja in oddaljevanja etnični skupini. Vitalnost skupine je odvisna od tega, kako člani dojemajo sobivanje v tej skupnosti in kako ter koliko koristijo ugodnosti, ki so jim ponujene na institucionalni ravni. (Nećak-Lük 1998a: 28) Komac (2002: 23) trdi, da je koncept etnolingvistične vitalnosti zgrajen na pomenu in funkcijah jezika etnične skupine. Za oblikovanje etnične skupine ima jezik torej ključno vlogo, saj določa človekovo osebno in skupinsko identiteto. Vzdržuje obstoj skupnosti, je eden bistvenih sestavin skupinske zavesti in jedro etnične pripadnosti. (Južnič 1993: 280–281) Izkazovanje značilnosti svoje etnične skupine, torej tudi jezika, je odvisno od tega, kako pripadniki te skupine vrednotijo družbeni položaj skupine in koliko se sami dobro/slabo v njej počutijo. (Nećak-Lük 2002: 55)

Identiteto in lojalnost vsake skupnosti vzdržujejo in utrjujejo različni mehanizmi, ki jih skupnost ohranja in prek katerih se zagotavlja kontinuiteta obstoječega sistema vrednot. Pri tem so pomembni tudi simboli, miti, legende, govornice, rituali in ceremonije, ki zagotavljajo obstoj in nadaljevanje skupinske identifikacije. Najbolj vidni in prepoznavni simboli vzdrževanja npr. državljske lojalnosti so zastave, grbi in himne, pri izseljenskih skupnosti pa dobijo simbolno funkcijo tudi hrana, pijača, petje, ples, glasba, obleka, cvetje ipd.

Simboli slovenske male tradicije tradicije oz. ljudske kulture so tiste na zunaj vidne značilnosti in navade, na katere je pripeta etnična (narodna) identifikacija številnih naših izseljencev. Taki simboli male tradicije so "kranjska klobasa in liter", potice, noše, narodna glasba, nagelj in rožmarin. Ne glede na to, kakšno je mnenje posameznikov o "kulturnem nivoju" male tradicije, je dejstvo, da je ravno mala tradicija tista, s katero se slovenski izseljenci najhitreje identificirajo. (Lukšič-Hacin 1995)

Koncept **etnolingvistične vitalnosti** se nanaša na teorij jezikovnega prilagajanja, ko govorci izbiro jezikovnih sredstev in način sporočanja prilagajajo sogovorcu ter svoje govorno obnašanje ustrezno modificirajo, in medskupinskih odnosov, ki temelji na domnevi, da pripadniki skupin svoj družbeni položaj primerjajo s položajem pripadnikov drugih skupin in želijo biti pri tem kot posebna skupina pozitivno vrednoteni. (Nećak-Lük 1996; Komac 2002) S konceptom se je ukvarjal Giles s sodelavci (1977), utemeljili pa so ga s tremi skupinami dejavnikov, in sicer z dejavniki statusa, demografskimi dejavniki in institucionalno podporo manjšinskemu jeziku.

Dejavniki statusa (ekonomski, socialni, pravni, družbeno-zgodovinski in jezikovni status) določajo status manjšinskega jezika v primerjavi z večinskim (manjšinski jeziki so večinskim praviloma podrejeni).

Med demografske dejavnike štejemo število pripadnikov jezikovne manjšine in njihovo geografsko razpršitev, poleg tega pa je pomembna tudi gostota in razmerje pripadnikov jezikovne manjšine glede na število pripadnikov večinske jezikovne skupine. Kjer je gostota pripadnikov manjšinskega jezika večja, je večja tudi možnost za ohranjanje jezika, vendar se vitalnost jezikov ohranja tudi v razmerah, ko je število govorcev jezika majhno, njihova prostorska poselitev pa zgoščena. Za ohranjanje manjšinskega jezika v takšnih okoliščinah je obstoj kulturnega in družbenega delovanja v manjšinskem jeziku ključnega pomena. Skupnost se mora v medskupinskih razmerjih obnašati kot posebna in razvidna kolektivna celota, saj le tako ima večjo možnost preživetja in razvoja. Skupine s šibko vitalnostjo izgubljajo zmožnosti razlikovanja od drugih skupin. (Giles 1977; Brezigar 2004)

Na vitalnost etične manjšine vplivajo rodnost, emigracija in imigracija ter mešani zakoni. »Prenos« jezika v družinskem okolju je namreč eden ključnih dejavnikov ohranjanja jezika in s tem jezikovne skupnosti. (prav tam)

Tretja skupina dejavnikov se nanaša na institucionalno podporo manjšinskemu jeziku in zajema obseg in način rabe manjšinskega jezika v ustanovah, s katerimi so pripadniki jezikovne manjšine v neposrednem in posrednem stiku (stanove na državni, regionalni in lokalni ravni, verske in kulturne organizacije, izobraževalne ustanove, sredstva množičnega obveščanja in ustanove proizvodnih dejavnosti). Institucionalna podpora je za ohranjanje specifičnosti določene skupnosti ključnega pomena, nezanemarljiv vpliv na vitalnost jezika pa ima tudi interakcija pripadnikov manjšine z matično državo, saj stalni stiki manjšinski jezik in njegovo rabo krepijo. (prav tam)

2.2 Zgodovinski oris Slovencev v Kanadi

Pri pregledu literature smo ugotovili, da o slovenski diaspori v Kanadi ni toliko napisanega kot o ostalih diasporah. Za preučevanje slovenskih izseljencev do 90. let 20. stoletja ni bilo pravega zanimanja, kar kljub številčni skupnosti še posebej velja za Slovence v Kanadi. Slovensko-kanadska skupnost je v primerjavi s slovenskimi skupnostmi drugje po svetu (predvsem v Argentini in Avstraliji) predmet raziskav v veliko manjši meri, kljub temu da so med slovenskim in kanadskim prostorom vseskozi obstajali in se še vedno ohranjajo živahni bilateralni odnosi (kulturni, politični, gospodarski ipd.), ki jih vzdržuje slovenska diaspora v Kanadi s svojo nekdanjo domovino. Razlog za manjše zanimanje za Slovence v Kanadi je lahko ta, da so bili v preteklosti večkrat obravnavani skupaj z izseljenci v ZDA, saj so se pogosto vključevali v društva ameriških Slovencev, z njimi pa so se povezovali tudi izven društev. (Sterle 2009: 4–6)

2.2.1 Kanada kot imigracijska dežela

Kanada je tipična dežela »Novega sveta«, saj se je v razmeroma kratkem času, od konfederacije leta 1867 naprej, predvsem pa po drugi svetovni vojni iz agrarne družbe razvila v družbo urbanega oz. poindustrijskega tipa. Kanada sicer velja za tradicionalno imigrantsko deželo, vendar je skozi zgodovino večkrat izkazovala negativni selitveni saldo. Šele zadnjih nekaj desetletij je priseljevanje prineslo vidnejše spremembe v demografskem in regionalnem razvoju. (Genorio 1989)

»Kanada je postala prizorišče, v katerem so se začeli govoriti številni jeziki, prakticirati raznovrstne religije in navade. /.../ Relativno hitra transformacija kanadske družbe, ki jo je povzročil velik in nenaden priliv priseljencev iz kontinentalne Evrope, je sprožila številne ambivalentne reakcije v kanadski javnosti.« (Sterle 2002: 30–31)

2.2.2 Izselsjevanje Slovencev v Kanado skozi zgodovino

Kronologijo slovenske imigracije v Kanado lahko razdelimo na več obdobj². Ločimo tri obdobja priseljevanja, in sicer od 1924 do 1930, od 1947 do 1951 in od 1957 do 1970.

Masovno izselsjevanje Slovencev čez ocean se je začelo v 90. let 19. stoletja, pred tem so se izselsjevali le redki posamezniki in skupine. Sprva so se naseljevali zlasti na območje vzhodnih ZDA. Kanada je bila tedaj manj priljubljena destinacija, saj je bila v primerjavi z ZDA na Slovenskem manj poznana, gospodarsko slabše razvita in za življenje manj ugodna. (Sterle 2009)

Prva svetovna vojna je vplivala na trend svetovnih migracij, saj je bilo prosto gibanje Evropejcev zaradi množične mobilizacije, radikalizacije družbenih odnosov in vojaških spopadov omejeno, Severna Amerika pa je leta 1917 priseljevanje iz strahu pred množico beguncev iz Evrope skorajda ustavila. (prav tam)

V 20. letih se je zanimanje za selitev v Kanado sicer povečalo, vendar je vse do druge polovice 20. stoletja država beležila negativni migracijski saldo. Ker je država za gospodarski razvoj potrebovala delovno silo, so kmalu po vojni začeli z uspešno imigracijsko politiko. Najbolj dobrodošli so bili priseljenci, ki bi se zaposlili na področju kmetijstva, hišnih opravil, gradbeništva in zlasti rudarstva. (prav tam) Število Slovencev, ki so se izselili v Kanado med prvo svetovno vojno, je glede na predvojna leta zanemarljivo. Izselsjevanje se je po vojni zopet povečalo, vendar je zaradi nenatančnosti v vodenju evidenc o priseljencih (neupoštevanje etničnega izvora) težko ugotoviti točno število slovenskih izseljencev v Kanadi. (prav tam) Ameriški imigrantski zakoni so leta 1924 učinkovito zaustavili masovno migracijo v ZDA, zato so se bili slovenski imigranti prisiljeni preusmeriti v Kanado. Kanada je sprejela vsakega Slovenca, ki je bil sposoben za delo, opravičen vojaške obveznosti, brez kriminalne kartoteke in ki je sprejel zaposlitev kot delavec ali kmet. (Urbanc 1984) Znano je, da je prvi močnejši izselitveni

² Različni avtorji jih različno datirajo, v diplomski nalogi smo jih povzeli po Genoriju (1998).

val posledica Sporazuma o železnicah iz leta 1925. Ta sporazum je namreč nudil enake možnosti za selitev v Kanado priseljencem iz Srednje, Vzhodne in Jugovzhodne Evrope, kot so jih prej že imeli priseljenci iz Zahodne Evrope. (Sterle 2009) Naseljevali so se zlasti vzdolž kanadske državne železnice. Neomejene imigracije v Kanado so se končale z ekonomsko krizo 1930. (Urbanc 1984) Za selitve v Kanado pred drugo svetovno vojno je značilno, da so bile mišljene le kot začasna rešitev. Ljudje so prihajali z namenom zaslužiti denar in se nato vrniti domov, saj je bila v Evropi ta čas zaradi gospodarske krize velika brezposelnost. Kmalu po naselitvi v tuji deželi so se zaradi socialne negotovosti in želji po druženju začele tako kot v drugih diasporah po svetu oblikovati podpirne organizacije, ki so zagotavljale nekakšno socialno in zdravstveno zavarovanje. Poleg tega so predstavljale vezni člen med domovino in novim okoljem, saj se je v sklopu le-teh odvijalo pestro kulturno življenje, omogočale so medsebojne stike, vzajemno pomoč in ohranjanje slovenske folklorne. Prispevke svojih članov, dobiček od zabav, kulturnih prireditev ipd. pa so uporabile za nadaljnji razvoj. Velik del druženja priseljencev so predstavljala različna kulturna združenja, kot so pevski zbori, dramski krožki, folklorne skupine ipd. Pestro kulturno življenje je poleg razgibanega vsakdana priseljencev prispevalo še k ohranjanju kulturne dediščine in slovenske etnične zavesti.

Druga svetovna vojna je svetovne migracije zopet zaustavila. Povojna leta so za Severno Ameriko in s tem Kanado prinesla hitro gospodarsko rast. V tem obdobju se je začela izoblikovati današnja podoba multikulturne kanadske družbe (notranje razmere v kanadski družbi, široka paleta odnosov do vedno večje priseljske skupnosti, odnos do drugega, različne oblike rasističnih diskurzov idr.), saj se je priseljska politika z večanjem pravic priseljencem prilagajala nastalemu položaju. Kanada je bila tako prva država, ki je multikulturni koncept uvedla v uradno državno politiko. S tem je pridobila posebno prepoznavnost po svetu. (Urbanc 1984)

Priseljevanje Slovencev v Kanado je višek doseglo po drugi svetovni vojni, saj je bila v Evropi politična situacija zelo zaostrena. V tem času se je iz Slovenije izselilo okoli 7500 ljudi. Do leta 1951 so bili razlogi za izselitev iz Jugoslavije pretežno politični, saj je bilo ozračje zaradi državljanske vojne zelo napeto. Migracija Slovencev v Kanado se je močno povečala leta 1947, in sicer iz avstrijskih in italijanskih begunskih taborišč. Pred komunizmom so bežali predvsem domobranci, ki so veljali za izdajalce naroda in sodelavce okupatorja ter so si bili prisiljeni novo življenje ustvariti v politično strpnem

okolju. Kanada je sprejela samo mlade sposobne delavce in kmete, ženske pa so delo dobile kot gospodinje. Precejšnje število političnih beguncev je bilo visoko izobraženih ljudi, ki so v Kanadi lahko nadaljevali s svojim delom kot zdravniki, odvetniki, inženirji in učitelji. Bili so visoko zavedni Slovenci, ki so ustanavljali slovensko cerkev, društva, letovišča. Ob tem je bil za jugoslovanske narode značilen pojav povratništva, saj je Jugoslavija z močno propagando ljudi vabila nazaj. (Urbanc 1984; Sterle 2009)

V tretjem obdobju, po letu 1951, so se iz Slovenije izseljevali zlasti iz ekonomskih razlogov, saj so bile socialne razmere v Jugoslaviji slabe, Kanada pa je s svojo ugodno priselitveno politiko vabila nove priseljence. Pogosto so za moškimi prihajale še njihove družine. Kasneje, v 70. in 80. letih, je v Jugoslaviji prihajalo do pojava imenovanega beg možganov. (Sterle 2009)

Danes v Kanadi po neuradnih podatkih živi okoli 40.000 do 50.000 Slovencev, po kanadskem popisu prebivalstva leta 2001 pa se je za slovensko poreklo opredelilo 28.910 oseb. Največ jih živi v provinci Ontario (okoli 20.000) oziroma v mestih Toronto (okoli 10.000), Hamilton, Vancouver, Montreal in Edmonton. (Pavliha 2013)

2.3 Območja naselitve

Kanada je bila najprej industrijsko razvita na območju Velikih jezer, kamor so se najštevilčnejše naseljevali evropski priseljenci, tudi Slovenci. Koncentracija prebivalstva je bila največja v bližini glavnih in večjih mest provinc, od katerih je najpomembnejša Ontario z največjim kanadskim mestom Torontom. Tu, ob pasu zgoščenega industrijskega in storitvenega sektorja, se je naselila večina slovenskih priseljencev (dve tretjini), od koder je prihajalo do premikov proti območju med jezeroma Ontario in Erie (mesto St. Catharines in Hamilton). Slovenci so se naselili tudi v mesta Ottawa, Montreal, Vancouver, Edmonton, Calgary ter Winnipeg z zaledji, vendar tako velike skupnosti kot v Torontu niso oblikovali nikjer drugje v Kanadi. Poleg tega so se naseljevali tudi na podeželju, farmah, v okolici manjših mest in rudniških naselij. Rudarstvo je bilo namreč ena glavnih zaposlitvenih panog, v kateri so delo dobili tudi predvojni slovenski priseljenci.

2.4 Institucije slovenskih priseljencev v Kanadi

Izseljenci v novi domovini običajno oblikujejo skupnosti, ki v prvi vrsti temeljijo na skupnem etničnem izvoru in institucionalni mreži, zato v novem okolju ustanavljajo različne organizacije. Le-te so pomembne z vidika premagovanja izolacije in prispevajo k lažji integraciji v novo družbo. Njihov obstoj je odvisen od obsega celotne populacije priseljencev in stopnje obnavljanja skupnosti (dotok novih priseljencev). (Genorio 1989)

Priseljenci se združujejo v posameznih institucijah zaradi zadovoljevanja njihovih kulturnih, socialnih, ekonomskih ali političnih potreb. /.../ Institucije priseljencev prinašajo v etnično skupnost vrednote in norme imigrantske družbe, ki jih interpretirajo po svoje, in priseljence tako povezujejo z novim socialnim okoljem. (Klinar 1976)

Pomembnejše institucije lahko razvrstimo v naslednje skupine:

1. Socialno solidarnostne (podporne organizacije), v katerih se povezujejo delavci istih poklicev (npr. rudarji), lahko so zabavnega značaja. Včasih so nudile socialno zavarovanje in finančno pomoč. (osebni vir)
2. Cerkvene institucije, ki jih poleg družine štejemo med najpomembnejše socialne institucije, znotraj katerih delujejo različne organizacije, ki se po značaju med seboj razlikujejo. Kot prvo skuša cerkev na različne načine ohranjati nacionalne in etnične značilnosti priseljencev (ohranjanje nacionalnega jezika in kulture, utrjevanje etnične ideologije, opravljanje obredov v nacionalnem jeziku, organiziranje šole v maternem jeziku, vzdrževanje vezi z izvorno družbo itd.). Kot drugo se prilagaja družbi in s tem vpliva na vključevanje in asimilacijo svojih članov. (Genorio 1989; Klinar 1976)
3. Politične institucije, med katere uvrščamo predvsem tiste z odklonilnim odnosom do družbeno-političnega sistema v domovini (preostanki bivših domobranskih in drugih vojaških formacij, ki so v času druge svetovne vojne delovale proti NOB).
4. Kulturno prosvetne institucije, katerih glavne funkcije so kulturno-prosvetna, izobraževalna, družabna, športno-rekreacijska, folklorna itd. V Kanadi te institucije običajno imenujejo »društvo«. Najprej so se društva ustanavljala v okviru župnij, nato na regionalni osnovi. Njihove najpomembnejše dejavnosti so pouk slovenskega jezika, aktivnosti znotraj folklornih, športnih in lovskih skupin idr. Najštevilčnejša so v Torontu, z razvejano dejavnostjo pa še v Hamiltonu, St. Catharinesu, Kitchenerju, Windsorju, Montrealu, Winnipegu, Edmontonu,

Calgaryju in Vancouvru. Kulturne prireditve, rekreacija in ostali družabni dogodki so navadno organizirani v domovih teh društev (običajno jih imenujejo »slovenski domovi«) in na njihovih letoviščih.

5. Ekonomske institucije (banke, zavarovalnice, hranilnice) so bile v preteklosti pomembna osnova za razvoj posameznih dejavnosti. Zanje je bila značilna ekonomska menjava z matično domovino – trgovina, gostinstvo in druge gospodarske dejavnosti. (Genorio 1989)

Slovenci so se torej organizirali v različnih združenjih. Bolj intenzivno združevanje je spodbudil šele prihod političnih priseljencev po drugi svetovni vojni (časopisi, društva). Ves čas je bila katoliška cerkev največji povezovalni element slovenskih priseljencev, saj je katoliška tradicija med Slovenci zelo močna, sama cerkev pa je bila tudi dobro organizirana. Na območjih večje koncentracije vernikov slovenskih korenin so se izoblikovale slovenske župnije. Danes je v Kanadi pet slovenskih župnij: župnija Marije Pomagaj v Torontu (1953), župnija Brezmadežne v New Torontu (1960), župnija Lurške matere Božje v Winnipegu (1962), Slovenski katoliški misijon svetega Vladimirja v Montrealu (1964) in župnija svetega Gregorija Velikega v Hamiltonu (1964). Vse župnije so izdajale svoja glasila predvsem z versko, didaktično in umetniško-literarno vsebino, kar predstavlja več kot tretjino vseh publikacij kanadskih Slovencev. Poleg verskih aktivnosti so v sklopu katoliške cerkve potekale številne neverske dejavnosti, ki so bogatile aktivnosti ostalih društev. Ustanavljali so pevske zборе, gledališke skupine, slovenske šole, mladinska društva in podobno.

Najbolj aktivna in številčna je bila in še vedno je slovenska župnija Marije Pomagaj s številnimi posvetnimi, socialnimi, družabnimi, kulturno-prosvetnimi in ekonomskimi nalogami; pod vodstvom duhovnikov je bila ustanovljena Ženska liga (1958), organizirani so bili neke vrste otroški vrtci (1950–52), med najpomembnejše dejavnosti župnije lahko štejemo slovensko šolo, ki je bila sprva organizirana ob sobotnih popoldnevih. (Sterle 2009) **Sobotne šole** so bile organizirane po prihodu povojnih imigrantov (po 2. sv. vojni), večina jih je bila ustanovljena v Ontariu s podporo staršev, učiteljev, župnijskega centra in drugih sodelujočih. (Urbanc 1984) Prva slovenska šola v Kanadi, v župniji Marije Pomočnice v Torontu, je bila organizirana leta 1953. V začetku sta bila 2 razreda s 25 učenci, kasneje se je število razredov povečalo na 5. Največji obisk je slovenska šola beležila med letoma 1959/60, ko jo je obiskovalo 122 učencev. Učenci v

vseh 5 razredih so dobivali versko vzgojo in navodila v slovenskem jeziku, slovnica, govorjenje, branje, pisanje, tudi slovenska zgodovina in geografija ter literatura. Vsako drugo nedeljo med šolskim letom so učenci aktivno sodelovali pri otroški maši v slovenskem jeziku. (Urbanc 1984) Od 70. let naprej je obisk sicer začel upadati, vendar je v šolskem letu 1998/99 slovensko sobotno šolo še vedno obiskovalo okoli 85 otrok. (Potočnik 2000) Slovenske šole so bile ustanovljene tudi v župnišču sv. Vladimirja v Montrealu (1957), v župnišču sv. Gregorija v Hamiltonu (1963), v župniji Brezmadežne (1959) in v župniji Lurške Matere Božje v Winnipegu (1963). (Sterle 2002; brezmadezna.com) Slovenski jezik se je razen v slovenskih šolah ohranjal tudi s prepevanjem slovenskih ljudskih in narodnozabavnih pesmi.

Danes poleg številnih **glasil** slovenskih društev (Naša zgodovina), oznanil (Vestnik), priložnostnih in občasnih glasil (Glasilo kanadsko-slovenskega kongresa), verskega tiska (Božja beseda), kjer izhajajo tudi besedila v slovenskem jeziku, deluje tudi slovenska **radijska oddaja** Glas kanadskih Slovencev, ki je s svoje oddajanje začela leta 1956 v St. Catharines in od leta 1970 iz Toronta. Oddaja je na sporedu enkrat na teden, vsako soboto, in traja eno uro.

Kanada je v 60. letih uvedla univerzalno zdravstveno zavarovanje, zato je vloga podpornih društev na tem področju slabela in postajala vedno bolj simbolična. Podporna društva so dobivala drugačno vlogo. Začela so kupovati zemljišča, graditi društvene domove, urejati letovišča in parke. Poleg tega so se okrepile zlasti kulturno-prosvetne in ekonomske ustanove na etnični osnovi (banke in zavarovalnice, posojilnice in hranilnice), številne so se povezovale z drugimi društvi, zlasti na športnih aktivnostih, folklornih prireditvah in raznih humanitarnih dejavnostih. (Sterle 2009)

Njihov odnos do domovine se je torej kazal in se še kaže skozi številne dejavnosti priseljencev: ustanavljanje in delovanje kanadsko-slovenskih društev in organizacij, tiskovine, slovenske plesne, glasbene, gledališke, športne idr. prireditve, slovenska knjigarna, slovenske radijske oddaje pa tudi ohranjanje slovenskih navad in običajev. Zlasti od 60. let dalje so priseljenci bolj intenzivno vzdrževali stike s sorodniki in prijatelji v domovini, tudi preko Slovenske izseljenske matice, saj je razvoj telekomunikacij in transporta omogočil lažje vzdrževanje stikov. (Sterle 2009)

3 EMPIRIČNI DEL

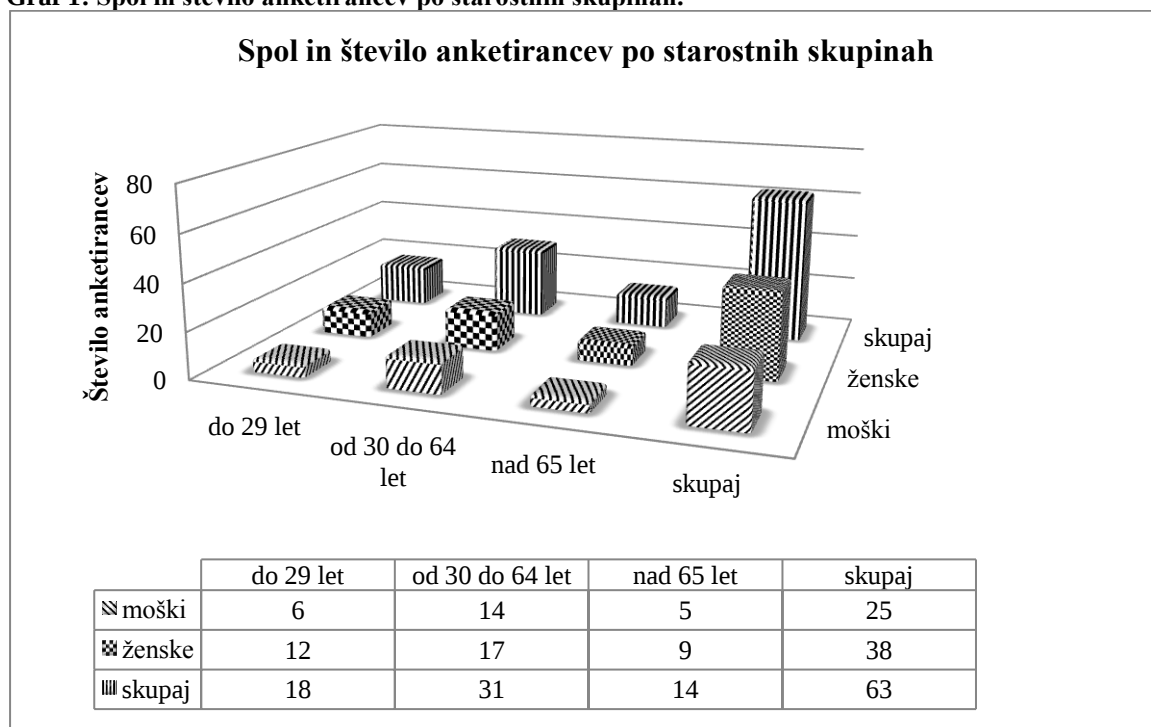
V empiričnem delu bomo opravili analizo oddanih vprašalnikov, analizo intervjujev in analizo ostalega gradiva, ki smo ga pridobili na študijskem obisku. Analizo vprašalnikov in intervjujev bomo opravili po treh starostnih skupinah, znotraj katerih bo pridobljeno gradivo obdelano po sklopih.

3.1 Opis vzorca

Razdelili smo 130 anketnih vprašalnikov in dobili 65 rešenih vprašalnikov. Od tega ena oseba ni imela slovenskih korenin, ena oseba pa je sicer imela slovenske korenine, vendar je bila ameriški Slovenec. V analizo je bilo torej vključenih 63 vprašalnikov. Vprašalnike smo za namen analize razporedili v tri starostne skupine³, tj. do 29 let, od 30 do 64 let in nad 65 let. Anketiranih je bilo 25 moških in 38 žensk. Izvedli smo 15 intervjujev, intervjuvanih je bilo 21 oseb. 14 intervjujev smo izvedli v Kanadi, 1 v Sloveniji. Intervju v Sloveniji je potekal z gospo Mihaelo Knez, vodjo učiteljev na Mladinski poletni šoli slovenskega jezika, ki jo izvaja Center za slovenščino kot drugi/tuji jezik. Ostalih 20 intervjuvanih oseb v diplomskem delu ostaja anonimnih, in sicer so označene z oznakami od G1 (Govorec 1) do G20 (Govorec 20). 3 govorci so predstavniki starostne skupine do 29 let, 13 govorcev spada v starostno skupino od 30 do 64 let, 4 govorci v skupino nad 65 let.

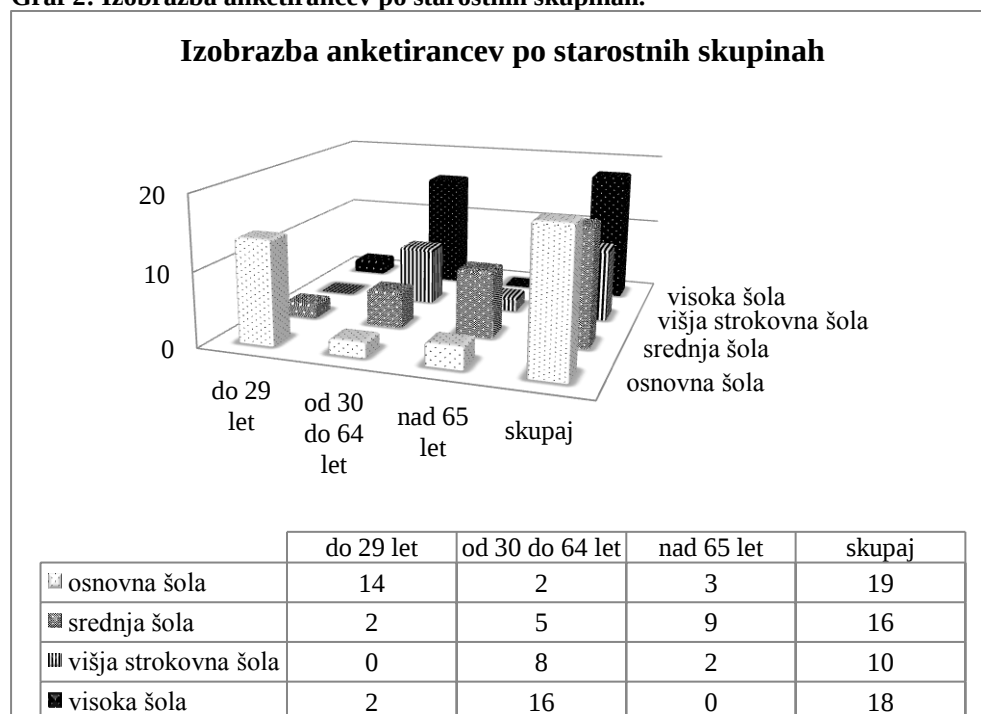
³ Za takšno starostno razdelitev po skupinah smo se odločili iz naslednjih razlogov. V starostni skupini do 29 let so osebe v obdobju življenja, preden se ustalijo, začnejo opravljati delo. V drugi starostni skupini 30–64 let so osebe v najaktivnejšem obdobju svojega življenja. V starostni skupini nad 65 let so osebe v pokoju.

Graf 1: Spol in število anketirancev po starostnih skupinah.

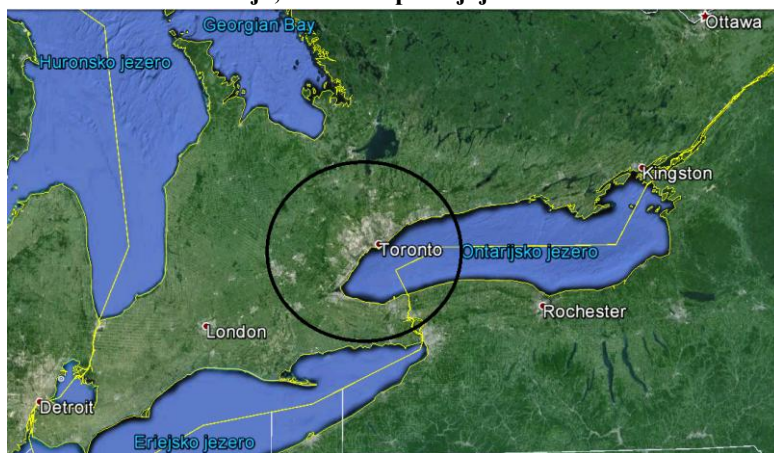
Anketirancev starostne skupine do 29 let je skupno 18, od tega 12 ženskih in 6 moških. V starostni skupini od 30 do 64 let je skupno 31 anketirancev, od tega 17 žensk in 14 moških. V starostni skupini nad 65 let je skupno 14 anketirancev, in sicer 9 žensk in 5 moških.

Graf 2: Izobrazba anketirancev po starostnih skupinah.

V starostni skupini do 29 let ima 14 anketirancev (78 %) osnovnošolsko izobrazbo, 2 (11 %) srednješolsko in 2 (11 %) visokošolsko. V starostni skupini od 30 do 64 let imata 2 anketiranca (7 %) osnovnošolsko izobrazbo, 5 (16 %) jih ima srednješolsko izobrazbo, 8 (26 %) višješolsko in 16 (51 %) visokošolsko. V starostni skupini do 65 let imajo 3 anketirane osebe (21 %) osnovnošolsko izobrazbo, 9 oseb (64 %) srednješolsko in 2 osebi (15 %) višješolsko. Od vseh anketiranih oseb jih ima torej 19 (30 %) osnovnošolsko izobrazbo, 16 (25 %) srednješolsko, 10 (16 %) višješolsko in 18 (29 %) visokošolsko izobrazbo.

Slika 1: Karta območja, od koder prihajajo anketiranci.

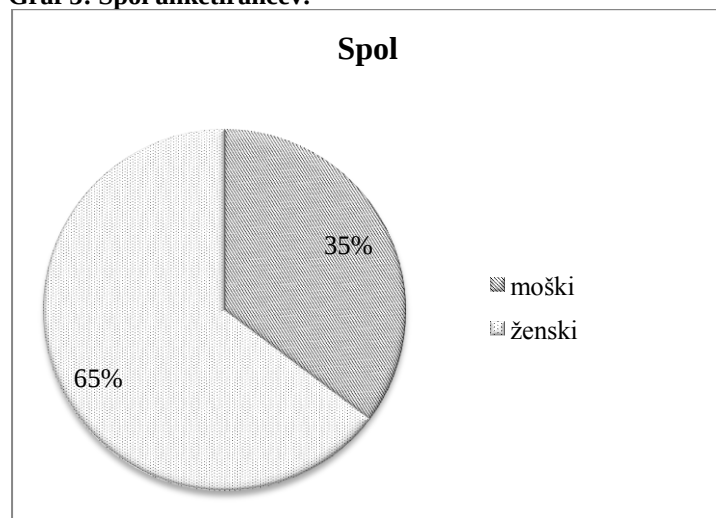

Vsi anketiranci prihajajo iz Toronta ali njegove širše okolice, in sicer iz mest Beamsville, Brampton, Fenwick, Grimsby, Hamilton, Mississauga, Nobleton, Oakville, St. Catharines, Stony Creek.

3.2 Starostna skupina do 29 let

3.2.1 Demografski podatki

Graf 3: Spol anketirancev.

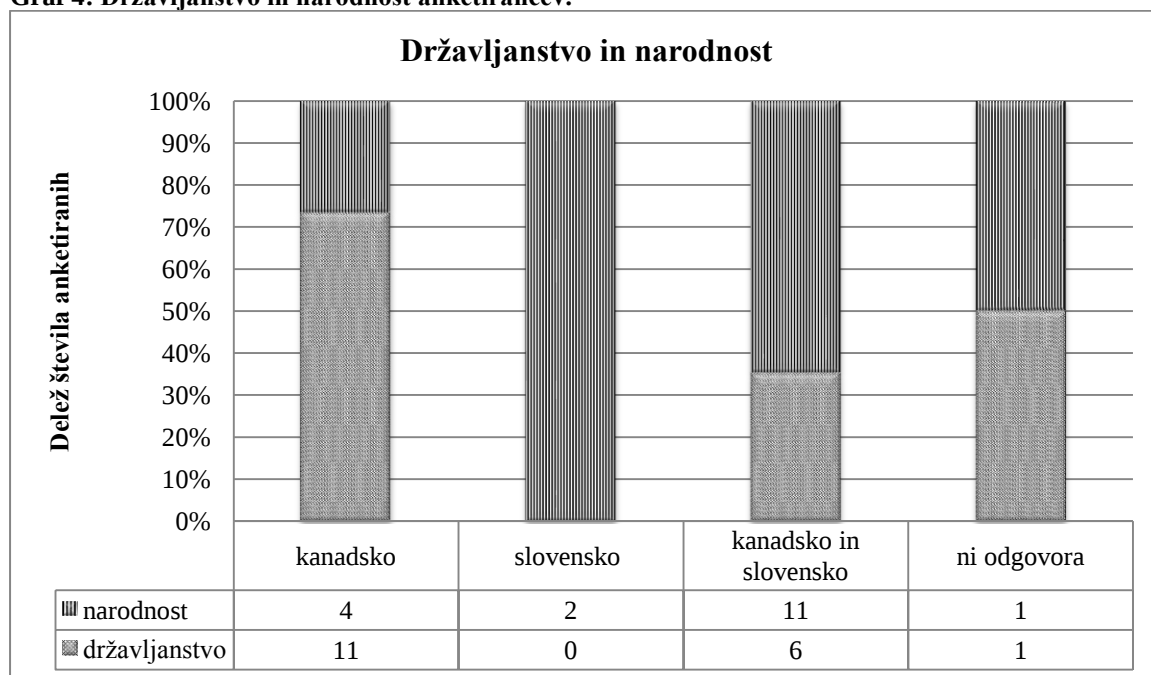

Za to starostno skupino je bilo oddanih 18 vprašalnikov, od tega je bilo 6 anketirancev (35 %) moškega in 11 (65 %) ženskega spola. Razlog za nekoliko manjši vzorec je ta, da je bila mlajša generacija v obdobju našega raziskovanja težko dostopna (počitnice, dopust), poleg tega se prireditve in dogodkov organiziranih s strani društev in cerkve, kjer je naše raziskovanje v večini potekalo, ne udeležuje v veliki meri. Do oseb te starostne skupine smo skušali priti še naknadno po vrnitvi s študijskega obiska, vendar večjega odziva ni bilo. Veliko večino vprašalnikov (14) smo pridobili preko Centra za slovenščino kot drugi/tuji jezik, kjer so v mesecu juliju (2012) v okviru Mladinske poletne šole slovenskega jezika gostili dijake iz Kanade. Zaradi tega takšen vzorec ne prikazuje dejanskega stanja te starostne skupine, saj se omenjene poletne šole v glavnem udeležujejo mladostniki, ki so znotraj slovenske skupnosti med aktivnejšimi, obiskujejo sobotno šolo v Kanadi in so bolj v stiku s slovenščino in slovensko kulturo. Takšen vzorec še zdaleč ni reprezentativen. Prav tako druge 4 vprašalnike, ki smo jih pridobili v Kanadi, ne moremo posplošiti na celotno starostno skupino, vendar rezultati le-teh vsekakor nakazujejo smer razvoja slovenske skupnosti, ki smo jo v času obiska zaznali in občutili in na kar kažejo tudi druge raziskave⁴.

Intervju smo izvedli s tremi osebami iz te starostne skupine. Ena oseba je bila stara 15 let (G1), dve osebi 17 let (G2 in G3). O tej skupini so spregovorile tudi druge intervjuvane osebe (G6, G8, G9, G10, G13, G16), zato smo relevantne dele intervjujev z njimi prav tako vključili v analizo te starostne skupine. V to skupino je vključen tudi intervju z gospo Mihaelo Knez s Centra za slovenščino kot drugi/tuji jezik, kjer v stik s kanadskimi dijaki, torej predstavniki te starostne skupine, prihajajo na Mladinski poletni šoli slovenskega jezika.

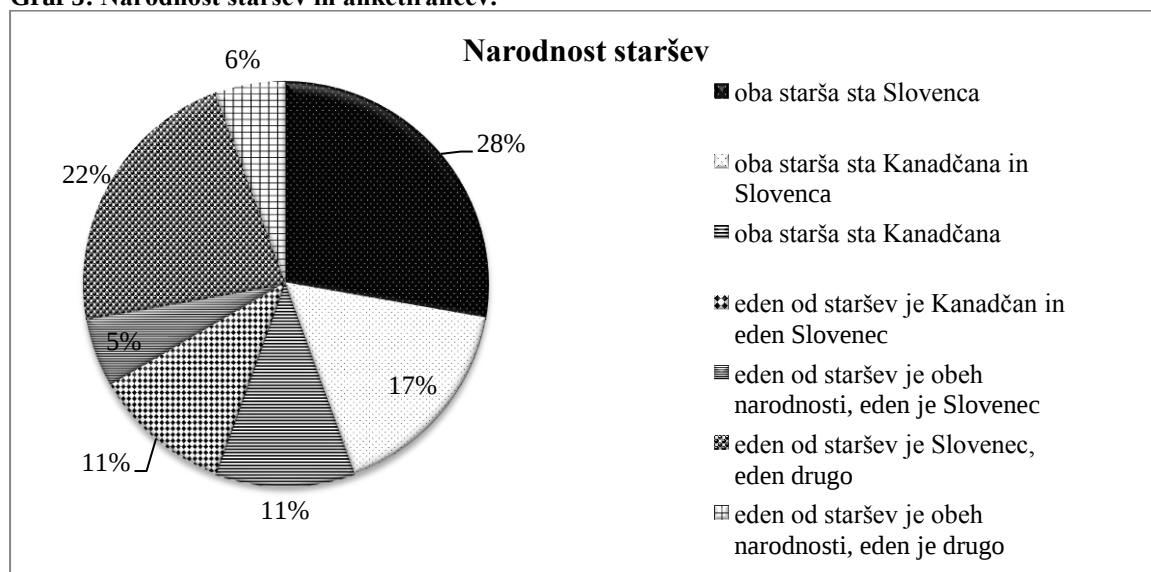
⁴ Tako Sterle v doktorski disertaciji, 2009.

Graf 4: Državljanstvo in narodnost anketirancev.

1 anketiranec (5 %) je rojen v Sloveniji, ostali anketiranci (95 %) te starostne skupine so rojeni v Kanadi, kar pomeni da so potomci priseljencev, torej druga, tretja ali četrta generacija. 11 (61 %) jih ima samo kanadsko državljanstvo, za obe državljanstvi se je opredelilo 6 anketiranih (33 %), slovenskega državljanstva nima nobeden, 1 (6 %) na vprašanje ni odgovoril. Za obe narodnosti se je opredelilo 11 anketiranih (61 %), za kanadsko 4 (22 %) in za slovensko 2 (11 %). 1 (6 %) odgovora ni navedel.

Graf 5: Narodnost staršev in anketirancev.

Narodnost staršev so anketiranci opredelili zelo različno. Največ anketiranih, tj. 5 (28 %), ima oba starša slovenske narodnosti. 4 (22 %) so enega od staršev opredelili za Slovenca,

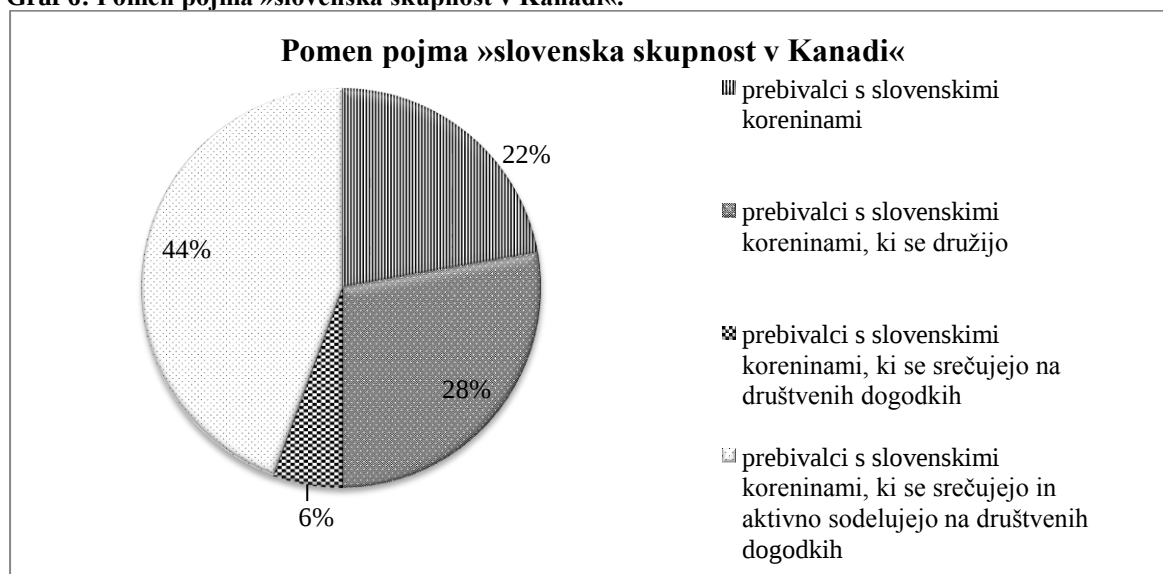
drugega za drugačne narodnosti. 3 anketiranci (17 %) so za oba starša navedli obe narodnosti (slovensko in kanadsko). 2 anketiranca (11 %) sta oba starša opredelila kot Kanadčana in 2 (11 %) anketiranca enega od staršev kot Kanadčana, drugega kot Slovenca. 1 anketiranec (6 %) je za enega od staršev navedel obe narodnosti, za drugega slovensko ter 1 anketiranec (5 %) za enega od staršev obe narodnosti, za drugega drugo narodnost⁵. Narodnosti, ki so jih anketiranci navedli pod drugo, so škotska, britanska, avstrijska in hrvaška.

G1 in G2 prihajata iz družine, v kateri sta oče in mačeha Slovenca, rojena v Sloveniji. G2 na vprašanje, ali se počutita Kanadčanki ali Slovenki, odgovori: »When socer comes around, we are all Slovenians!« G3 prav tako spada v drugo generacijo priseljencev. Rojen je v Kanadi, njegov oče je Slovenec, mati Hrvatica. G6 za svoje otroke pravi, da se zavedata slovenskih korenin. »Se zavedata. Nekak ... Ko gresta v šolo in iz šole domov, rečmo, in pol sin pride domov in me kdaj praša: „Mami, a mam jst kej italian backgroud?“, ker so Italijani tukaj zelo močna skupina, sm jst rekla: „Ne, ti si Slovenc, ti morš povedati, da si Slovenc.“ Sam nekak nismo tolk ... Ne pokažemo tolk in pol se to kar nekak zgubi.«

3.2.2 Vitalnost skupnosti

3.2.2.1 Slovenska skupnost in pripadnost le-tej

Graf 6: Pomen pojma »slovenska skupnost v Kanadi«.

4 anketiranci (22 %) si ob pojmu »Slovenska skupnost v Kanadi« predstavljajo prebivalce s slovenskimi koreninami. 5 (28 %) si predstavlja prebivalce s slovenskimi koreninami, ki

⁵ Opredeljevanje narodnosti staršev je v veliki meri subjektivno in ne nujno tako, kot bi se opredelili sami starši. Nekateri so se med ponujenimi odgovori težko odločili.

se družijo, 1 (6 %) prebivalce s slovenskimi koreninami, ki se srečujejo na društvenih dogodkih, največ, 8 anketirancev (44 %) pa si predstavlja prebivalce s slovenskimi koreninami, ki se srečujejo in aktivno sodelujejo na društvenih dogodkih⁶.

Graf 7: Pripadnost slovenski skupnosti.

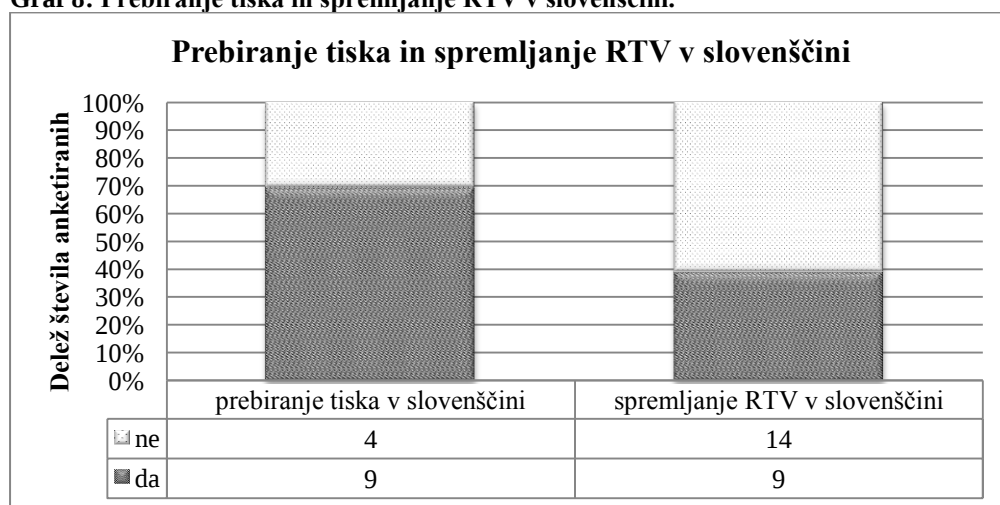

Vsi anketiranci menijo, da slovenska skupnost v Kanadi obstaja. Velika večina, 16 vprašanih (89 %), se počuti kot del skupnosti in le 2 (11 %) ne čutita pripadnosti.

G3 se je v življenje v slovenski skupnosti dobro vključil, medtem, ko drugi dve govorki (G1 in G2) zase tam nista našli pravega mesta. G2 o drugih Slovencih v Kanadi pove, da so nori: »They are crazy.«

3.2.2.2 Prebiranje tiska v slovenščini in ohranjanje stikov

Graf 8: Prebiranje tiska in spremljanje RTV v slovenščini.

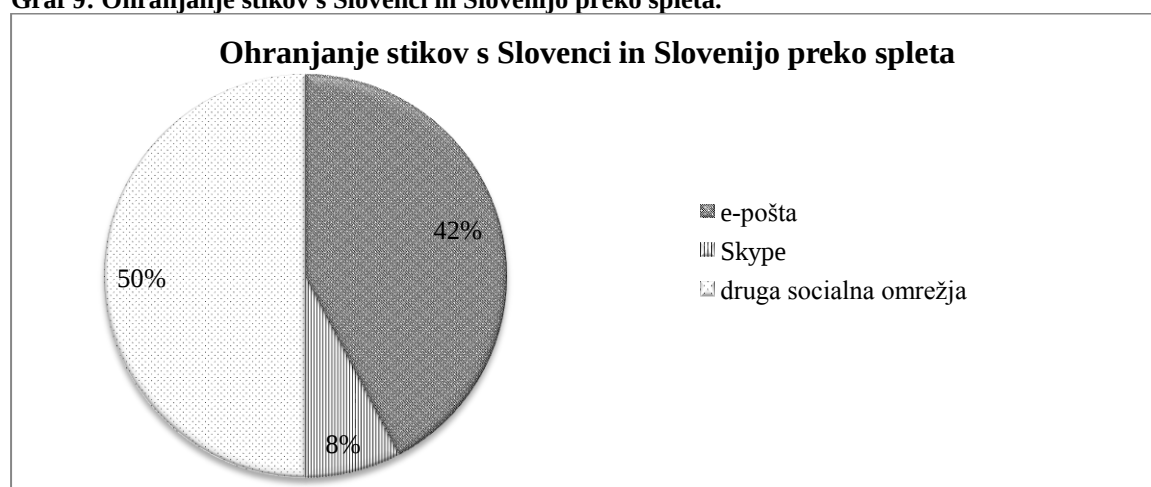

⁶ Pri tem vprašanju smo v odgovorih podali možnosti, da anketiranci podčrtajo, ali se prebivalci s slovenskimi koreninami občasno/redno srečujejo in občasno/redno aktivno sodelujejo, vendar večina anketirancev (tudi v ostalih starostnih skupinah) možnosti ni podčrtovala, zato smo ti dve možnosti iz analize izključili ter odgovore poenostavili. Možnosti občasno/redno torej nista vključeni v odgovore.

9 anketirancev (50 %) ne prebira slovenskega tiska, 9 (50 %) ga prebira, in sicer so navedli naslednje publikacije: Vestnik, Glasilo, Dom Lipa newsletter, Oznanila, Božja beseda, Družina, Dolenjski list, Delo.si. 14 anketirancev (78 %) en posluša radia in ne gleda televizije v slovenščini. 4 (22 %) so odgovorili pritrdilno in navedli RTV, Radio Ognjišče in Radio Glas kanadskih Slovencev.

G3 občasno kaj prebere v slovenščini. »Včas ga, k pride druge stvari, oče, mama reče: „To je zanimivo, to prečitaj.“ Ne tok berem kot poslušam stvari. Ampak ja, še berem stvari od Slovenije, ampak ne tok kot sem prej.«

Graf 9: Ohranjanje stikov s Slovenci in Slovenijo preko spleta.

Vsi anketiranci stike s Slovenijo in Slovenci ohranjajo preko spleta, in sicer v največji meri uporabljajo socialna omrežja (Facebook) (50 %), sledita elektronska pošta (42 %) in program Skype (8 %).

3.2.2.3 Aktivnost znotraj slovenske skupnosti

Graf 10: Posameznikova aktivnost znotraj slovenske skupnosti.

12 anketirancev (52 %) sodeluje na dogodkih, ki potekajo znotraj slovenske skupnosti, 10 (44 %) se dogodkov udeležuje, 1 (4 %) pa ni aktiven na nobenem področju delovanja slovenske skupnosti⁷ (možnih je bilo več odgovorov).

G2 pove, da so včasih obiskovale le slovensko plesno skupino, bolj pa se v skupnost niso vključile, saj tam niso imele svojih prijateljev, prav tako v njihovi okolici doma (okolica Hamiltona) ni nobeno slovensko društvo aktivno v tolikšni meri kot v Torontu. G3 je v slovenski skupnosti precej aktiven, saj prihaja iz ožje okolice Toronta, ki je središče dogajanja slovenske skupnosti. Na Slovenskem dnevu (1. julija 2012) na Slovenskem letovišču pri Boltonu je imel kot predstavnik mladine govor v slovenskem jeziku. Sam pove, da »sem šel v slovensko šolo, grem na farmo vsak dan, vsak vikend, tudi čez slovenski teden sem jest bil, delam vse, kar majo zabave tamle pa to, jaz serviram hrano tako. Sej je dost stvari za delat, ne vem ...« Pravi, da vse dejavnosti in dogodki, ki jih obiskuje in na njih sodeluje, potekajo pod okriljem župnije Brezmadežne. V začetku so ga k delu v okviru slovenske skupnosti nagovarjali predvsem starši, kasneje se je angažiral sam. »Začnelo s starši, ko sem bil mlad, so rekli, to moram nardit, ampak ko sem bil malo starejši, sem sam reku, da bom to naredu, da bom to lahko naredu. Sem stvari delal, k vem, da lahko nardim, tako da ... drugi mal več delajo, nisem najboljši tukaj.« Da ostaja aktiven v skupnosti, ga pritegne predvsem to, da ima tam svoje prijatelje. »Moji prijatelji so tut delali to, ko se vidimo v dvorani, potem grem servirat za mašo. Nisem sam, ko grem, skoraj vsakič so tudi prijatelji.« G9 o svojih otrocih pove: »Ja ja, trije so zavravn (plesne skupine, op. avtoric). Ta starejš ni bil, ampak mu je zdej žou. K je biu mld ni hotu, zdej je pa starejš, pa ... Bi se rd s Slovenci ukvarju. Ma večino slovenske prjatle. Ta mlajš so pa vsako soboto tle. Se pa majo fajn, se rad zabavajo.« G16 o mlajši generaciji pove, da »mlajša generacija pomaga bl pri strežbi (na letoviščih, op. avtoric), zvečer pa grejo drugam, po svoje. To okolje (St. Catharines, op. avtoric) jim ni zadost. V Torontu se pa bolj zbirajo, to sm pa bolj vidla. Celo nekateri naši, člani iz našga kluba, otroke vozjo v Toronto k plesnim skupinam.«

⁷ Pri tem vprašanju smo v odgovorih podali možnosti, da anketiranci podčrtajo, ali se dogodkov udeležujejo oz. na njih sodelujejo občasno/redno, vendar večina anketirancev (tudi v ostalih starostnih skupinah) možnosti ni podčrtovala, zato smo ti dve možnosti iz analize izključili ter odgovore poenostavili. Možnosti občasno/redno torej nista vključeni v odgovore.

Graf 11: Pomembnost kulturne dejavnosti slovenske jezikovne skupnosti za ohranjanje skupnosti.

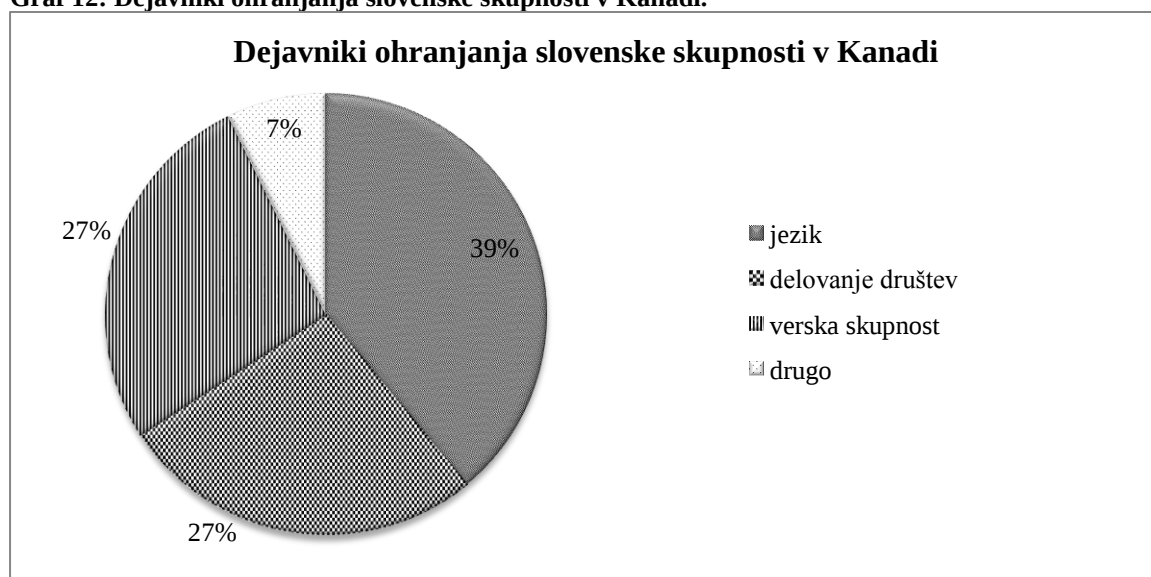
1 anketiranec (6 %) meni, da kulturna dejavnost slovenske jezikovne skupnosti ni pomembna za ohranjanje skupnosti. Ostali (94 %) menijo, da je kulturna dejavnost pomembna, in sicer zato, ker je zapuščino potrebno ohraniti močno, saj jih povezujejo skupne korenine in preteklost. Kulturna dejavnost jim omogoča, da čutijo ponos in pripadnost deželi, iz kjer prihajajo njihovi predniki. Pomembno je, da vejo, iz kje prihajajo in da tega ne pozabijo. Kulturna dejavnost pomaga ohranjati tradicijo živo, preko nje se mladi učijo o tradiciji in koreninah. Jih združuje, je osnova njihovih odnosov in jih spominja na to, kdo so. Menijo, da bi brez kulture skupnost razpadla, kar bi bila velika izguba za kanadske Slovence. Omogoča jim, da se počutijo bližje kulturi in koreninam. Z njeno pomočjo ne bodo izgubili pomembnosti zavedanja, kdo so bili njihovi predniki.

3.2.2.4 Ohranjanje skupnosti

G3 na vprašanje, ali opaža, da morda udeležba na slovenskih prireditvah zadnja leta upada, odgovori: »Veš, kaj ... če ni enako, je več. Ampak, za mene problem je ljudi k pa druge stvari. Ljudje so še radi pridejo na farmo, v bistvu ker je lahko stvar za narditi, tehnične stvari. Kot jezik pa ne vem, če hočejo. Ampak slovenščina ne bo šlo tako hitro.« Prepričljivo zatrdi tudi, da je med mladimi še vedno interes za slovensko kulturo in dogajanje znotraj slovenske skupnosti. »Ja ja. Vsi radi grejo, vsi majo radi plese, tako. Vsi grejo zaradi prijateljev. Skoraj vsi grejo zaradi sebe in ne zaradi staršev.« G3 se zaveda, da če nihče ne bo pripravljen ničesar narediti in prispevati k ohranjanju skupnosti, se bo verjetno le-ta počasi izgubljala. Opaža, da so se včasih Slovenci med seboj veliko bolj družili, danes pa se med seboj družijo različni narodi.

3.2.2.5 Povezovalni dejavniki in dejavniki ohranjanja skupnosti

Graf 12: Dejavniki ohranjanja slovenske skupnosti v Kanadi.

Za najpomembnejši dejavnik za ohranjanje slovenske skupnosti v Kanadi je bil največkrat izbran jezik, in sicer 16-krat (39 %). Delovanje društev je bilo izbrano 11-krat (27 %) in prav tako 11-krat (27 %) je bila izbrana cerkvena skupnost. Pod drugo (7 %) so bili navedeni še športni dogodki na farmah, hrana in dogodki (v organizaciji različnih društev, op. avtoric).

G3 meni, da slovensko skupnost najbolj povezuje to, da se ljudje še vedno radi družijo med seboj. »Smo zelo radi skupaj.« Na dogodke, prireditve in farme v veliki meri prihajajo zato, da se družijo z ostalimi priseljenci, ki so njihovi prijatelji. Sam sicer priznava, da ima več drugih prijateljev kot slovenskih, saj prijatelje s slovenskimi koreninami srečuje le enkrat na teden, ostale pa vidi v šoli vsak dan. Pritrdi še, da ima cerkev v njegovem okolišu velik vpliv na ohranjanje skupnosti. Tisti, ki v cerkev ne hodijo, so bolj aktivni v npr. plesnih skupinah. »To ljudi, ki ne grejo v cerkev, niso tok aktivni. Ne grejo v cerkvi, ampak grejo na farmo. Tut imamo hunting ground. Lovsko društvo, dve ure gor. In tut vidm ljudje, ki so Slovenci tamle. Ampak tudi tamle gor so tako povezani. Veš kaj, ne rabijo tako, da govorijo. Ampak ja, cerkev je prva.«

3.2.2.6 Obisk Slovenije in odnos do Slovenije

Graf 13: Pogostost obiska Slovenije.

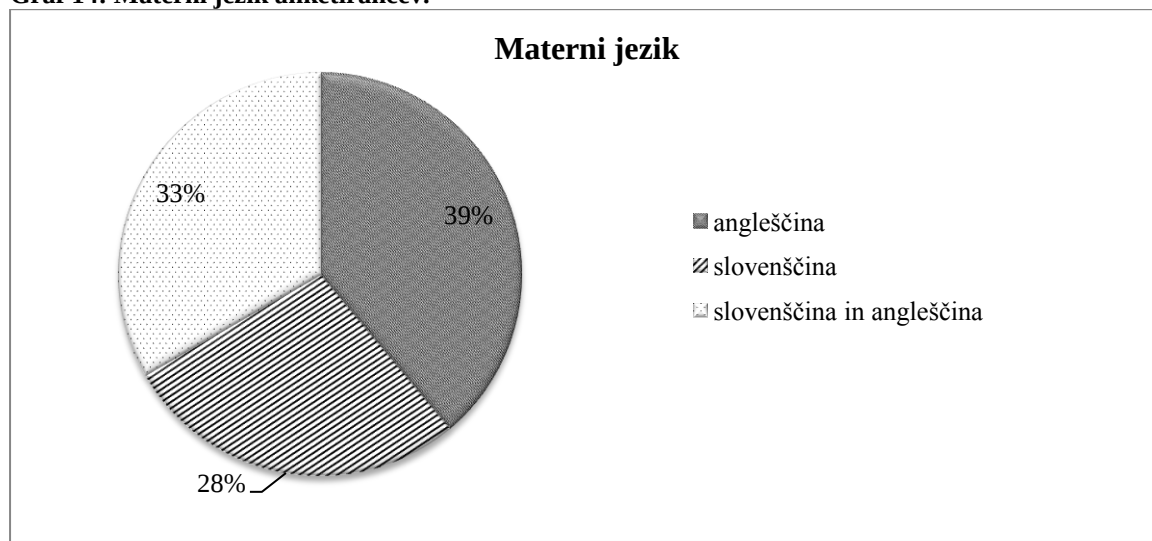
9 vprašanih (50 %) je v Sloveniji bilo že večkrat (3x, 5x, vsako drugo leto, vsakih nekaj let), 8 (44 %) jih je v Sloveniji že bilo, a večinoma samo enkrat. 1 anketiranec (6 %) Slovenije še ni obiskal, vendar si tega želi (obiskati sorodnike). Anketiranci so v Slovenijo prihajali obiskat sorodnike, so potovali po državi (turizem) ali se udeležili tečaja slovenščine. Nekateri so dopisali, da bi si želeli iti večkrat, vendar je težko najti čas, je potovanje predrago ali je Slovenija predaleč.

G3 Slovenijo obiskuje redno: »Sploh ne vem, kolikokrat. Ko sem bil ena al dva let star sem šu, pa potem skoraj vsako drugo leto. Oče ma mamo pa sestra tam, tako da vsi hočemo jet nazaj.« Njegovi vtisi so izredno pozitivni. »Zelo všeč! Zelo mam rad Slovenijo. Vse sem obiskal, kar je za videt, skoraj vse poznam.«

3.2.3 Jezikovna identiteta

3.2.3.1 Materni jezik in dokumenti

Graf 14: Materni jezik anketirancev.

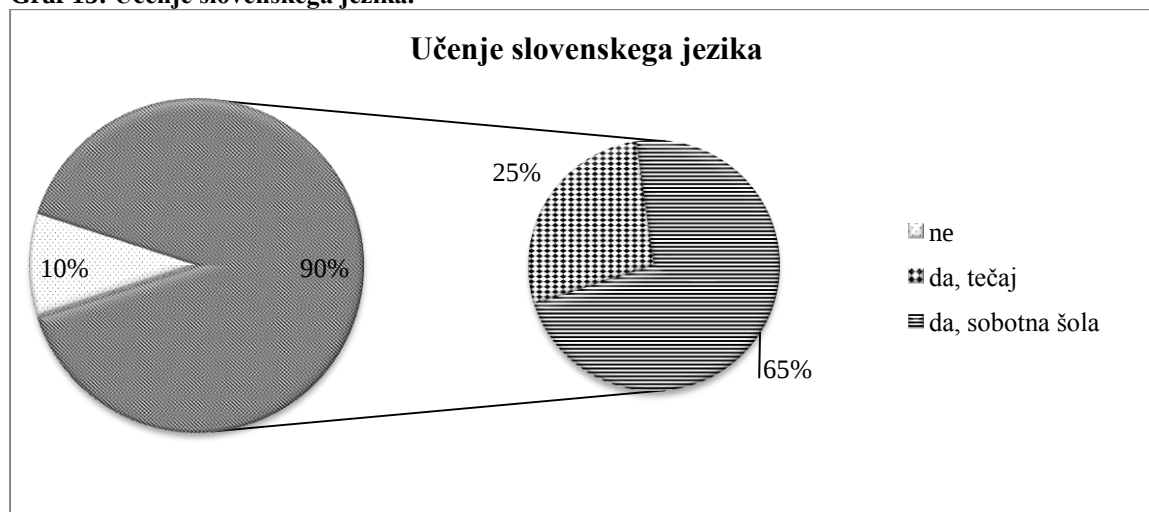

Za materni jezik je 7 anketirancev (39 %) izbralo angleščino, 6 (33 %) slovenščino in angleščino in 5 (28 %) slovenščino⁸. Zanimivo je, da je eden, ki je izbral slovenščino, oba starša opredelil kot Kanadčana.

Nihče od vprašanih ne pozna pravnih dokumentov, ki določajo jezikovne pravice manjšin v Kanadi.

3.2.3.2 Učenje slovenskega jezika in sobotna šola

Graf 15: Učenje slovenskega jezika.

⁸ Glede na kasnejše odgovore smo sklepali, da je eden od anketirancev, ki je za materni jezik navedel slovenščino, pod pojmom materni jezik razumel jezik matere, saj je kasneje navedel, da ne zna slovenščine. Zato njegovo opredelitev maternega jezika ne moremo šteti za relevantno.

2 anketiranca (10 %) se nikoli nista posebej učila slovenskega jezika, pri čemer bi se eden od njiju v prihodnosti rad učil slovenščine. Ostali (90 %) so odgovorili pritrdilno. Slovenščine so se učili zato, da bi se lahko sporazumevali z družino in ostalimi Slovenci (stari starši in sorodniki v Sloveniji), da bi bili v stiku s svojo narodnostjo, da bi izboljšali znanje slovenščine. Za učenje slovenščine so se odločili še zato, ker predstavlja del njegovega izvora in ohranjanja tradicije, ker so si vedno želeli govoriti slovensko in ker so jih pritegnili ostali bratje in sestre. Vsi so obiskovali sobotno šolo slovenskega jezika, in sicer v Hamiltonu ali v Torontu (npr. sobotna šola v župniji Marije Pomagaj), večina jih je obiskala še tečaj v Sloveniji (poleg vseh tistih, katerih vprašalnike smo pridobili preko Centra, še 1 anketiranec, ki je vprašalnik rešil v Kanadi). Sobotno šolo so obiskovali od 2 do 10 let.

G2 pove, da je sobotno šolo slovenskega jezika obiskovala vsako soboto, več let. G8, oče G1 in G2, doda, da je mlajša hči (G1) sobotno šolo obiskovala »mičkn manj časa, zatu k pol bi sam še njo vozil, pa ... Ampak problem je bil tut v tem, ker je blo premal otrok. Ona je bla že velik naprej, kukr bi bli drugi. Pol sm pa reku: „Posluš, če boš vsako soboto z mano slovensko govorila, te bom pa pustu.“« Hčeri povesta, da jima sobotna šola ni bila všeč, saj ob sobotah nista mogli početi ničesar drugega, nista mogli dlje spati tako kot drugi otroci. O pouku v šoli G2 potrdi, da so uporabljali knjige in se večinoma učili slovnico. »Učiteljca je probala po slovensko«, vendar je zaradi nerazumevanja snov nato razložila še po angleško. Učili so se tudi o Sloveniji. V razredu G2 je bilo 7 učencev, v razredu G1 pa 5. G8 pove še, da je bilo pri najstarejši hčeri učencev okoli 10. Učitelji v šoli so bili večinoma laiki. G3 je sobotno šolo slovenskega jezika obiskoval 10 let. »Začel sem hodit, ko sem bil star 6, nekej tako. K sem bil otrok, sem vsako soboto zjutrej mogu jet nazaj v šolo, ta čas so vsi moji prijatelji lahko doma spali, jaz sem mogu vstat in jet v šolo. Ampak ko sem pa skončal, ko smo šli v Slovenijo, tistih par tednov, blo zlo lepo, ker sem vedel, da sem končal, veš, vse je bilo ... ni bilo zanič. Na začetku sem skoraj jokal ceu dan, ker nisem mogel ... Pol sem bil pa zlo vesel.« Imel je različne učitelje, vsi pa so delo opravljali prostovoljno. Velikost razredov je bila različna, od 5 do 13 učencev. Tudi G3 pove, da je bila na učnem programu večinoma slovnica. Poleg tega so še gledali filme, poslušali glasbo, peli, brali.

G16, ki v sobotni šoli poučuje skoraj 10 let, o obisku pove: »Letos (2012, op. avtoric) je bilo najslabš. Sta bla samo dva učenca, ampak za prihodnje leto so že boljši obeti, ker

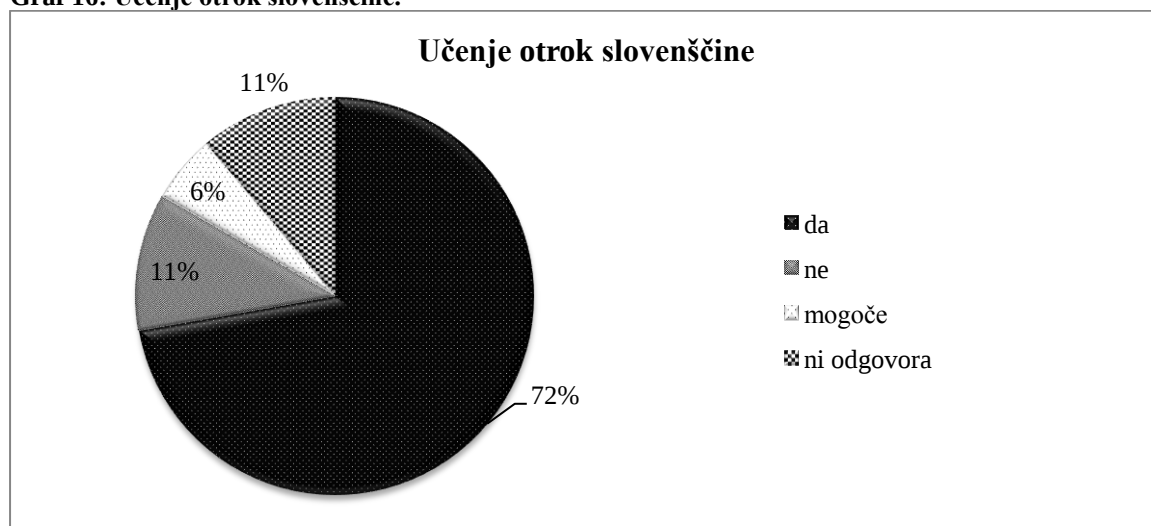
mam že nekež obljub pr takih mladostnikih, da bodo pršli. Drgač jih je blo pa tut čez 20. Jih je blo tut do 25 in različnih starosti, od 5 let pa tm do ene 14. Tisti, k so bli starejši, so potem odhajal, ker smo meli zmerej mnj časa zarad tega, ker tukaj je šport zlo pomemben.« Kot učni jezik je v veliki meri uporabljala angleščino. »Kar zlo velik sm morala razlagat v angleščini, zato ker te otroci niso znal nč slovensko. In se je izkazal, da če jim js slovensko govorim, kar sem hotla, ker sem na seminarjih srečala učitelje, ki so učil samo v slovenščini in so otroc zelo pobiral od njih, medtem ko te tukaj so me zlo nedolžn gledal, ker niso nč razumel. In potem sm pač morala, drugač neb nikamr pršli.« Ena od učiteljic (G10) v sobotni šoli o poučevanju otrok pove: »Otroci se spreminjajo, časi se spreminjajo, morš pa tut ti stil učenja zlo spremenit, da se prilagodiš tem tamalim. Jest jih učim tisto, kar staro narodno. Samo v današnjem stilu. Tega, kar so navajeni v navadni šoli, jest jih učim recimo tiste stare pesmce, ki se jih bojo lahko naučili. Prhaja zdež velik gradiva iz Slovenije, take pesmce luškane za mejčkne. To je v redu v Sloveniji, če obvladajo slovenski jezik. Vsi znajo otročički Mi se mamu radi. Kje se bojo pa tukej navadl? To je odlično za tiste, k so tam. Ampak če mi ne zgrabmo zdele tole generacijo, da se naučijo te Sijaj, sijaj sončece pa Mi se mamu radi pa te stvari. Al pa recimo že Prešernove te taglavne ne vem kaj ... Če se te ta osnovne stvari ne naučijo, nikol tega ne bojo znali.« Opaža, da je obisk sobotnih šol ponekod (v večjih mestih – Toronto, Hamilton) še vedno odličen, pove, da se obisk zadnjih nekaj let celo dviga. Sama (G10) poučuje v obeh jezikih, tako slovenščini kot angleščini, saj nekateri otroci prihajajo iz mešanih družin in je njihovo znanje slovenščine zelo okrnjeno ali pa slovenščine sploh ne znajo.

Nekateri intervjuvanci, ki so poučevali slovenščino v sobotni šoli (G10), so omenili, da velikokrat ne vedo, kaj bi pravzaprav počeli med poukom slovenščine, da bi bil le-ta čim bolj učinkovit. Iz Slovenije prihajajo knjige in učbeniki, ki so primerni za slovenske otroke, sami pa bi potrebovali drugačno gradivo. Mihaela Knez poleg tega izpostavi še, da je velik problem kompetenca učiteljev in učiteljic, poleg tega pa omeni še druge težave, ki se pojavljajo pri poučevanju v sobotni šoli v Kanadi, kot so neprofesionalnost učiteljev, prostovoljno delo, pouk samo ob sobotah. »Gradiv za tako poučevanje slovenščine je res malo. Druga težava pa je tudi kompetenca učiteljic. Nekateru učiteljice so že same pri rabi slovenščine negotove in bi potrebovale daljši tečaj, da bi lažje opravljale svoje delo, težava je tudi v tem, da nimajo vse pedagoške izobrazbe in da tudi niso seznanjene s pristopi poučevanja slovenščine kot drugega/tujega jezika. Z gradivi za

poučevanje slovenščine kot prvega jezika si seveda ne morejo pomagati. Na Centru za slovenščino nismo pristojni za izobraževanje teh učiteljev, čeprav je to naše področje, in za to tudi nismo financirani. Učiteljice se imajo sicer možnost udeležiti posebnih izobraževalnih seminarjev, ki jih v sodelovanju z Urdom Vlade RS za Slovence v zamejstvu in po svetu pripravlja Zavod RS za šolstvo oz. Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport. Na te seminarje kot predavatelje povabijo tudi sodelavce Centra za slovenščino kot drugi/tuji jezik, ki pokrivamo področje slovenščine kot drugega/tujega jezika, vendar je tak seminar premalo, da bi se učitelji za svoje delo resnično usposobili. Seveda se je treba zavedati, da učitelji večino dela opravijo prostovoljno in brezplačno ob svojih rednih službenih obveznostih, ker vejo, da ni nikogar, ki bi to brezplačno opravil namesto njih, zato je njihovo delo s tega vidika neprecenljivo.« O preglavicah pri poučevanju v sobotni šoli spregovori tudi G16. Ko so jo prosili, da bi prevzela vlogo učiteljice, se ji je zdelo, »da ne smem reči ne, zato ker tok slovensko pa že znam, da bom lahko komu kej povedala. Ampak, ko sem začela učiti, se je izkazal, da nimam pojma, kako se uči. Ker učit pomeni, imeti pedagoške metode, ki jih nisem imela in moraš znat zainteresirati otroke različnih starosti in moraš jih tudi naučiti.« Znanje o poučevanju je kasneje pridobila na seminarju za učitelje slovenskega jezika v Ljubljani.

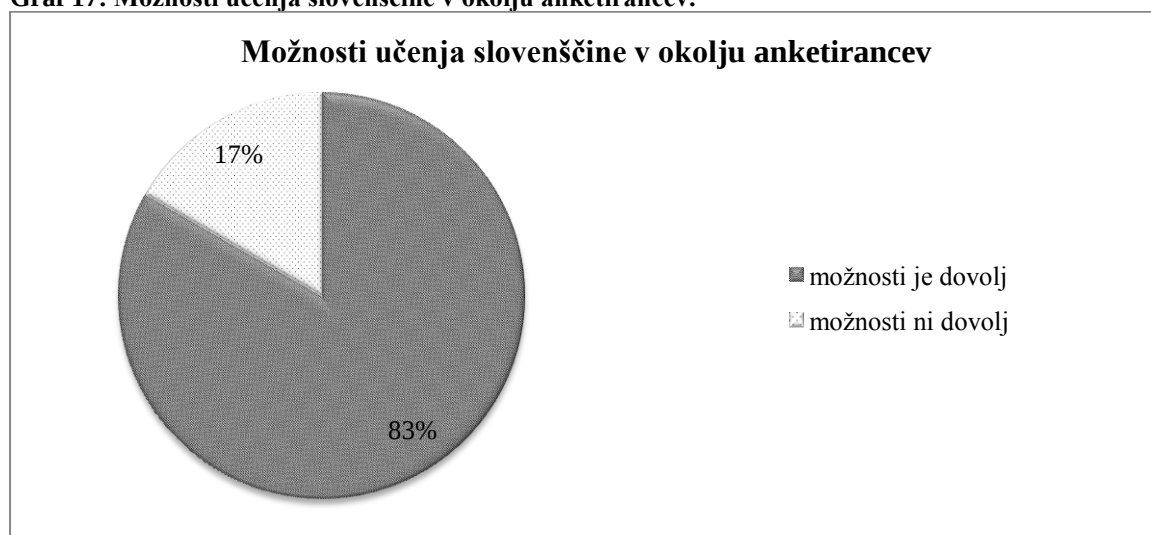
G16 opazuje, da v nekaterih sobotnih šolah obisk upada, zlasti v Hamiltonu. O tem še pove: »Predvsem za to, ker naslednje generacije zgubljajo stik s slovenščino. Mislim, da je glavni razlog, da se nimajo starši časa z njimi dodatno ukvarjati. Ker, seveda, najbližje preprosto se je pogovarjati v jeziku, ki ga otroci rabijo vsak dan, če pa ti z njimi govoriš slovensko, kakor sem jaz zlo prosila. Ampak to se je treba truditi. To moraš misliti na to, da boš vsak dan 10 min, četrt ure samo slovensko govoriti. Če bi jaz uspela to starše prepričati, se mi zdi, da bi bil uspeh dosti boljši.« G13 o sobotni šoli v župniji pove: »Ni tako obiskovana, kot je bila svoj čas, recimo prej smo imeli preko 250 do 300 otrok, smo imeli recimo tri paralelke v enem razredu, neki takega, ne. Ampak zdaj se je pa ... ker ni tok otrok, kot jih je bilo svoj čas. Selijo se tudi.« G13 o odnosu mladih do sobotne šole in slovenščine pove: »Mladi imajo, ko so otroci ... Ko jih vprašaš, če imajo radi slovensko šolo, bo odgovor: „I hate slovenian school.“ To je bil odgovor, ampak ... to je za mlade, ker oni še ne vidijo, kaj jim ta jezik pomeni. Po drugi strani pa vidijo, da se njihovi prijatelji lahko igrajo, lahko delajo karkoli v soboto, oni se morajo pa učiti. To je en vzrok. Drugič pa, ko so malo starejši, imajo pa radi. In so prav zanimivi včasih, v kakšni družbi, ko se lahko pogovarjajo slovensko, ko jih nihče drug ne zastopa in se jim prav dobro zdi.«

Graf 16: Učenje otrok slovenščine.

13 anketirancev (72 %) je odločenih, da bodo svoje otroke učili slovensko, 2 (11 %) sta odgovorila nikalno, 1 je odgovoril z mogoče. 2 osebi (11 %) odgovora nista podali.

Graf 17: Možnosti učenja slovenščine v okolju anketirancev.

15 anketirancev (83 %) meni, da je v njihovi okolici dovolj možnosti za učenje slovenščine, 3 (17 %) pa so odgovorili nikalno.

3.2.3.2.1 Poletna šola

V Sloveniji Center za slovenščino kot drugi/tuji jezik redno vsako leto organizira Mladinsko poletno šolo slovenskega jezika, ki se je udeležujejo tudi dijaki iz Kanade. Gospa Mihaela Knez s Centra pojasni, da »gre za tečaj slovenščine, namenjen mladostnikom od 12 do 18 let, ki se želijo naučiti slovensko oz. želijo svoje znanje slovenščine še izboljšati.« Pred več kot desetimi leti so na Uradu za Slovence po svetu

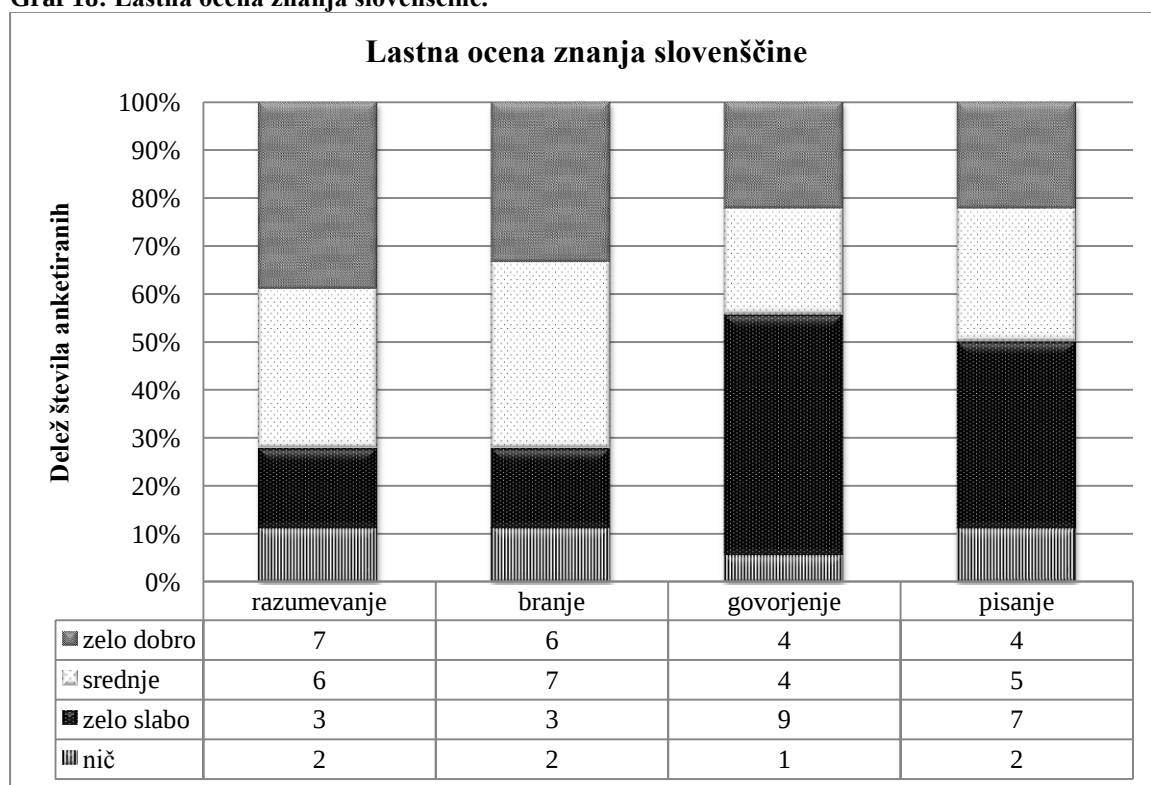
sklenili dogovor, da dijakom, ki zaključujejo šolanje v slovenščini, sistematično začnejo sofinancirati udeležbo na mladinski šoli slovenskega jezika, krijejo jim stroške tečaja in bivanja v tem času. »Udeležba na Mladinski poletni šoli naj bi bila neke vrste nagrada, ker so dijaki vsa leta svoj čas posvečali učenju slovenščine in slovenske kulture, hkrati pa tudi ponujena priložnost, da Slovenijo doživijo v živo (za večino dijakov je to prvi obisk Slovenije) in svoje znanje slovenščine še nadgradijo.« Kanadski dijaki, ki prihajajo, so stari 14 ali 15 let, prihajajo vsako drugo leto. »/.../ [P]o navadi šteje skupina od 12 do 25 dijakov, odvisno od tega, kako številčno močna je kakšna generacija. Prvih štirinajst dni je v celoti namenjeno Mladinski poletni šoli, potem pa imajo še svoj program: ogledajo si Slovenijo, obiščejo sorodnike ...« Pouk slovenskega jezika na poletni šoli je zelo intenziven, organiziran v manjših skupinah in prirejen tako, da je dijakom čim bolj pisan na kožo, poteka skozi celotno dopoldne. Poletno šolo dopolnijo s pestrim spremljevalnim programom. »Popoldne je namenjeno druženju, spoznavanju slovenske kulture in stvarnosti in športno-sprostitvenim dejavnostim. Letos smo si ogledali Ljubljano, veslali po Ljubljanici, si ogledali stiški samostan in gledališko predstavo Med dvema stoloma v letnem gledališču na Muljavi, poslušali glasbeno skupino Pushluschtea itd. Vikend je po navadi namenjen izletom po Sloveniji, letos smo odšli na Gorenjsko (Bohinj, Vogel) in Primorsko (Škocjanske jame, Primorje).« Ga. Knez pove, da bi težko trdila, da obisk narašča ali pada. »Tečaja se načeloma udeleži cela generacija, ki zaključuje sobotno šolo. Število niha glede na to, koliko učencev je v posamezni generaciji.« V preteklih letih je dodatno motivacijo za tečaj slovenščine predstavljalo dejstvo, da je bil tečaj ovrednoten s kreditnimi točkami, ki so jih dijaki lahko uveljavljali v svoji matični šoli, od leta 2012 pa to ni več mogoče. Mlajši sin G9 se je udeležil poletne šole v Sloveniji. G9 komentira: »Zdej je šou s slovensko šolo, zdej bodo nastopal pa dva tedna bodo šli v šolo pač, s slovensko šolo. Na koncu majo izpit. Pol pa še en teden mal ke hodjo, vem, de majo namen it na Triglav. Pa pol še kam drgam. Pa se bojo dobr imel. Sej drugi so tut že bli na teh turah a ne in so fajn se mel in so bli zelo veseli, k so pršl nazaj.«

Mihaela Knez pravi, da v času poletne šole dijaki med seboj redko spregovorijo slovensko. Vendar kljub temu opaža, da večinoma vsekakor komunicirajo tudi v slovenščini. »Med seboj se vsaj na začetku Mladinske poletne šole pogovarjajo predvsem v angleščini, kar je razumljivo, saj se v tem jeziku lahko v polnosti izražajo in je to zanje tudi manj naporno. Seveda pa z veseljem opažamo, da se, bolj ko se šola bliža koncu, pogosteje in pogumneje sporazumevajo v slovenščini. To velja seveda za vse tečajnike

Mladinske poletne šole. Slovenščina je pogosto njihov edini skupni jezik in brez nje se ne morejo pogovarjati. Med poukom pa, kot že rečeno, vsa komunikacija poteka v slovenščini. Sprva so učenci lahko tudi nekoliko zadržani in sramežljivi pri samostojnem govorjenju, a led je hitro prebit in z veseljem opazujemo, kako se veselijo vsakega svojega napredka in postajajo v rabi slovenščine vedno bolj samozavestni. Po navadi z razumevanjem nimajo tako velikih težav, saj je za njimi že nekaj let učenja slovenščine v njihovi slovenski šoli, težave pa imajo zlasti pri govorjenju in pisanju, torej pri produktivnih zmožnostih.«

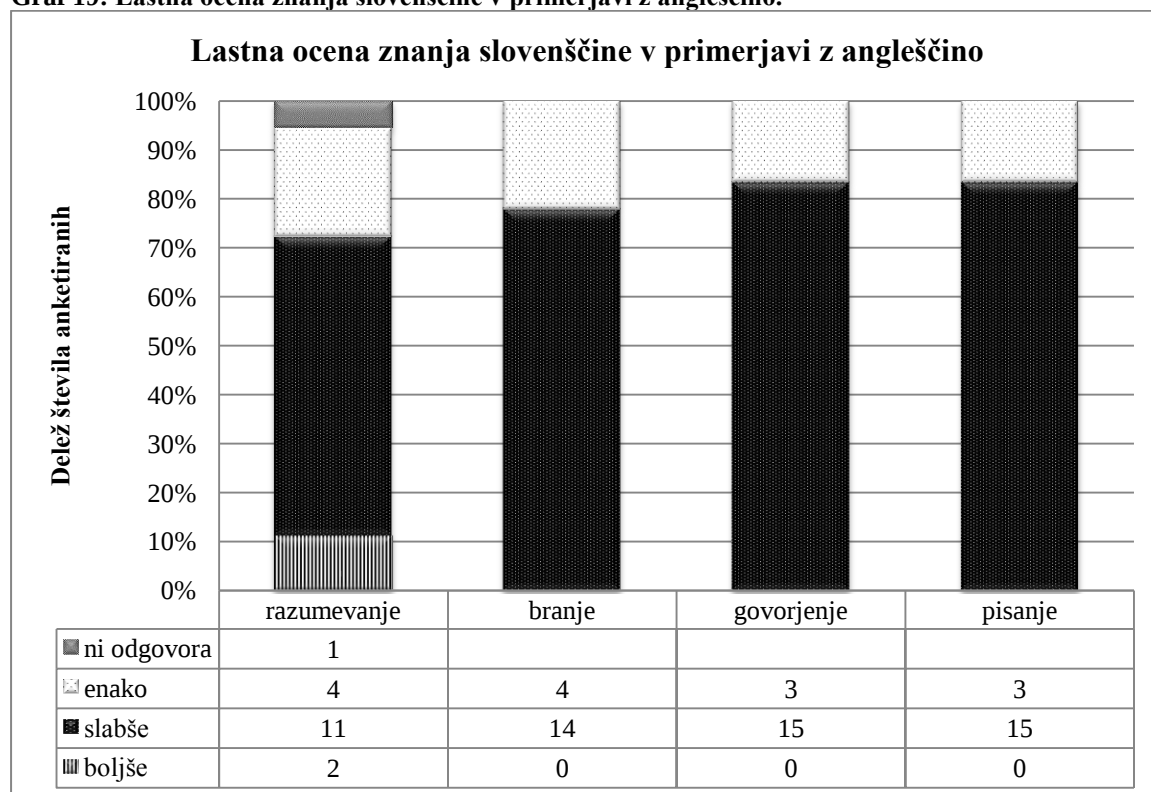
3.2.3.3 Ocena znanja slovenščine

Graf 18: Lastna ocena znanja slovenščine.

7 anketirancev (39 %) je svoje razumevanje slovenščine ocenilo z oceno zelo dobro, 6 anketirancev (33 %) z oceno srednje, 3 (17 %) z zelo slabo in 2 (11 %) z nič. Svoje znanje branja v slovenskem jeziku je 6 anketirancev (33 %) ocenilo z zelo dobro, 7 anketirancev (39 %) s srednje, 3 (17 %) z zelo slabo in 2 (11 %) z nič. Svoje govorjenje v slovenskem jeziku so 4 (22 %) anketiranci ocenili z zelo dobro, 4 (22 %) s srednje, 9 anketirancev (49 %) z zelo slabo in 1 (7 %) z nič. Svoje pisanje v slovenskem jeziku so 4 anketiranci (22 %) ocenili z oceno zelo dobro, 5 anketiranih (28 %) z oceno srednje, 7 (39 %) z zelo slabo in 2 (11 %) z nič.

Graf 19: Lastna ocena znanja slovenščine v primerjavi z angleščino.

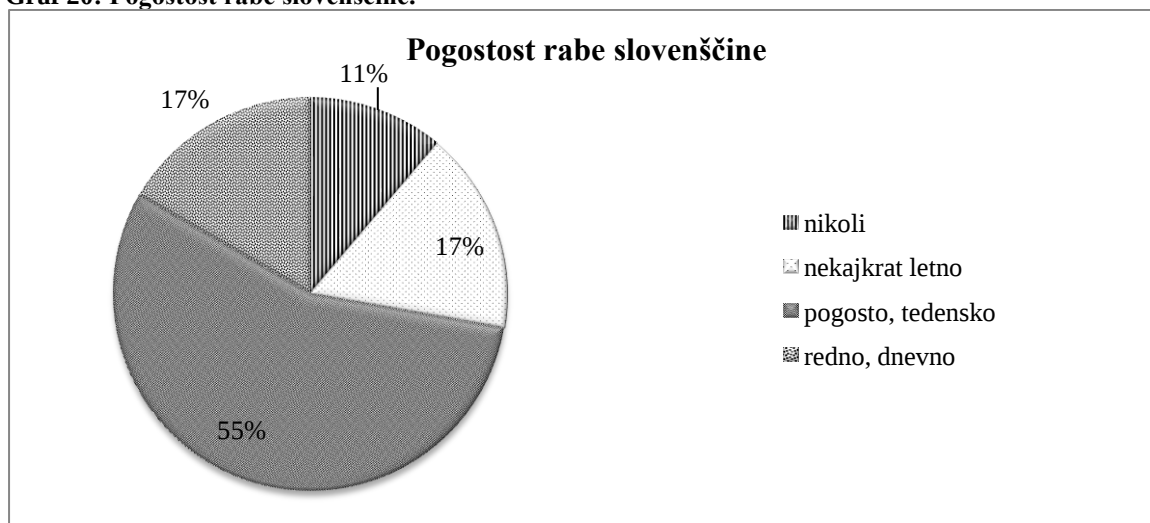

4 anketirani (22 %) so svoje znanje razumevanja slovenščine v primerjavi z angleščino ocenili z oceno enako, 11 anketiranih (61 %) z oceno slabše in 2 (11 %) z boljše. 1 oseba (6 %) odgovora ni podala. Svoje branje slovenščine v primerjavi z angleščino so 4 (22 %) ocenili z oceno enako in 14 anketiranih (78 %) z oceno slabše. Svoje govorjenje slovenščine v primerjavi z angleščino so 3 (17 %) ocenili z oceno enako in 15 oseb (83 %) z oceno slabše. Pisanje v slovenščini so 3 (17 %) ocenili z enako in 15 oseb (83 %) s slabše.

G1 in G2 sta v intervjuju na vprašanja odgovarjali pretežno v angleščini, slovenske so bile le posamezne besede. Pri sporazumevanju v slovenščini imata precejšnje težave, velik je tudi strah, pri tvorjenju stavkov v slovenščini sta zelo nesamozavestni. Intervju z G3 pa je bil v celoti opravljen v slovenščini. Knezova o znanju slovenščine dijakov, ki prihajajo na poletne šole, pravi: »Učenci iz Kanade se na naši mladinski poletni šoli uvrščajo v boljše začetniške ali nižje nadaljevalne skupine, redki posamezniki tudi v višje nadaljevalne skupine, večinoma so to učenci, katerih starši so bili rojeni še v Sloveniji, torej druga generacija. V primerjavi z dijaki iz Argentine je njihovo znanje slovenščine precej slabše.«

3.2.3.4 Raba slovenščine

Graf 20: Pogostost rabe slovenščine.

Največ anketirancev, 10 (55 %), slovenščino uporablja pogosto, tedensko. 3 (17 %) jo uporabljajo redno (dnevno) in 3 (17 %) nekajkrat letno. 2 anketiranci (11 %) slovenščine ne uporabljata nikoli.

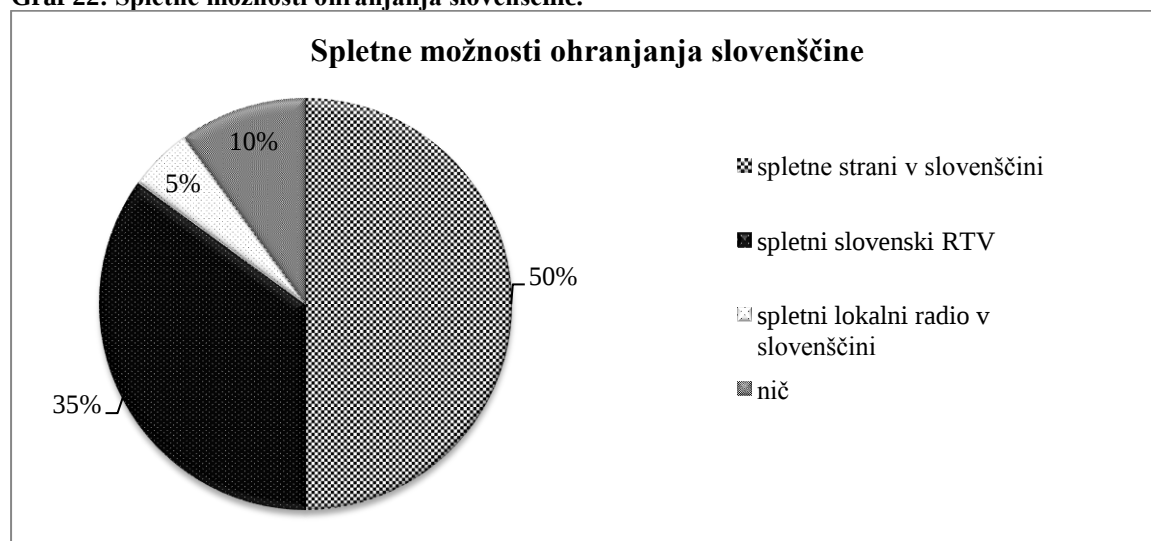
G2 z ostalimi učenci v šoli ni pogosto govorila, saj niso bili prijatelji. G8 o sporazumevanju G1 in G2 pove še: »So mele včas prjatle (v Sloveniji, op. avtoric), pol pa počas razpade. Tist original navdušenje je blo močno, pol se pa mal odlaša pa druge stvari pol pa gre. Ja, k so ble one v Sloveniji, hočjo pa Slovenci trenirat angleško. In so prjatli hotl govorit angleško. V Sloveniji govorita slovensko, kar je pač treba.«

Graf 21: Možnosti za rabo slovenščine v okolju anketirancev.

10 anketirancev (56 %) meni, da je v njihovem okolju dovolj možnosti za rabo slovenščine, 7 (39 %) si jih želi, da bi bilo možnosti več, 1 anketiranec (5 %) pa meni, da po tovrstnih dejavnostih ni potrebe.

Graf 22: Spletne možnosti ohranjanja slovenščine.

10 (50 %) anketirancev za ohranjanje znanja slovenščine od možnosti, ki jih ponuja internet, uporabljajo spletne strani v slovenščini, 7 (35 %) jih uporablja spletni slovenski radio in televizijo, 1 (5 %) spletni lokalni radio v slovenščini. 2 (10 %) ne uporabljata ničesar. 1 je navedel stare starše, kar ne moremo šteti za relevanten odgovor.

Graf 23: Jezik spletne komunikacije.

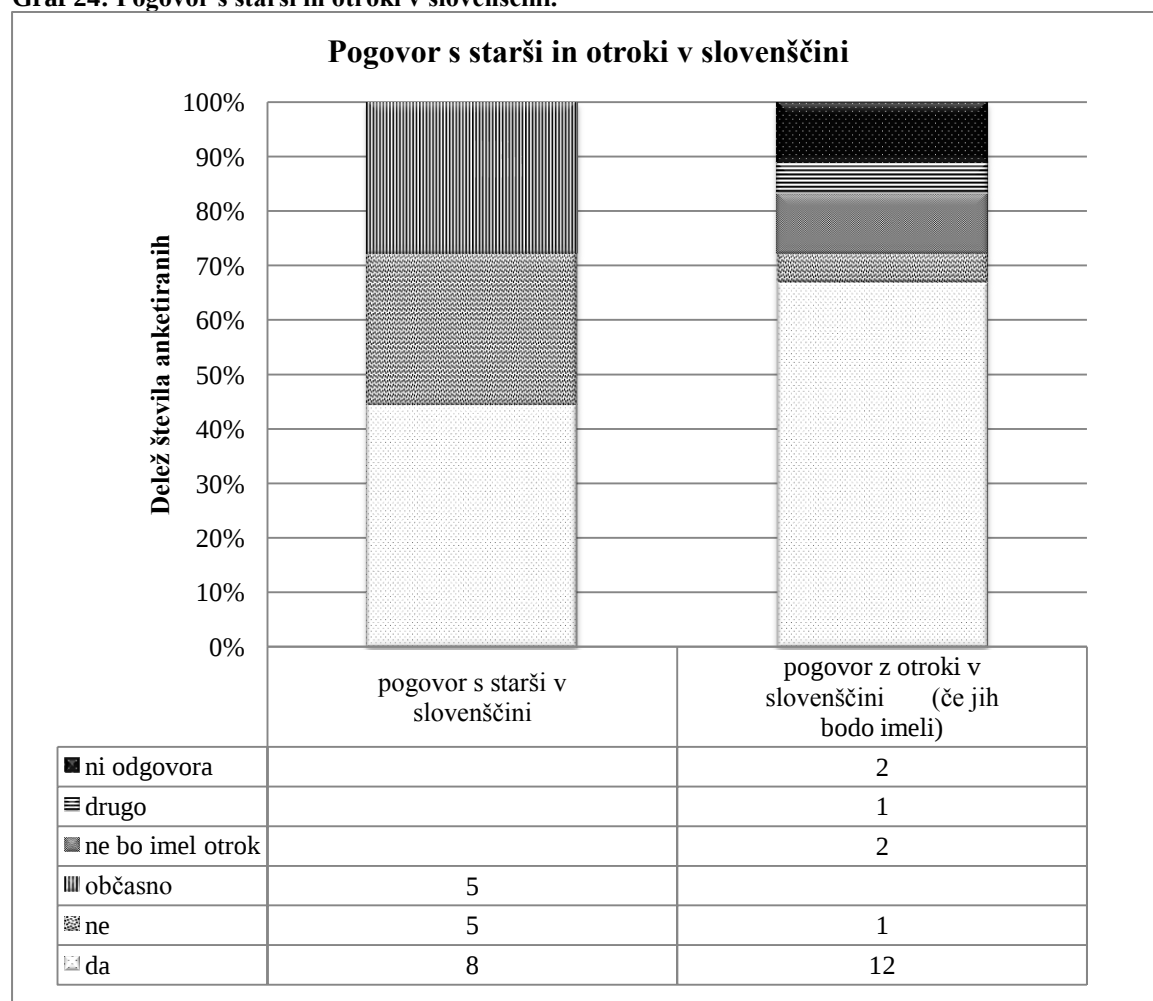

8 anketirancev (44 %) se preko spleta z osebami iz Slovenije pogovarja enakovredno v slovenščini in angleščini. 5 vprašanih (28 %) za takšno komunikacijo uporablja večinoma angleščino, 3 (17 %) uporabljajo samo angleščino, 1 (5 %) večinoma slovenščino in 1 (6 %) samo slovenščino.

G3 s sorodniki iz Slovenije ohranja stike preko programa Skype, socialnih omrežij (Facebook) in z njimi vedno govori v slovenščini. »Ja! Drugač bi mama začne kričat.«

3.2.3.4.1 Sporazumevanje doma, s starši in otroki

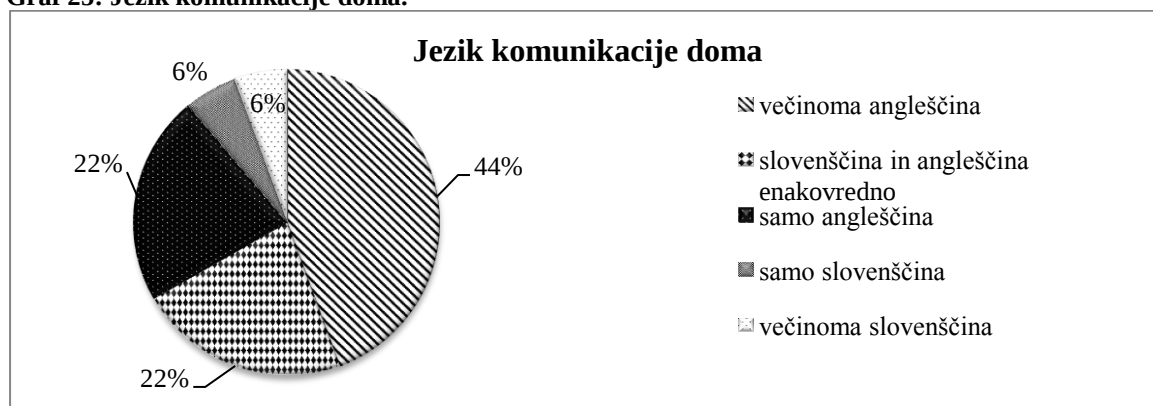
Graf 24: Pogovor s starši in otroki v slovenščini.

8 anketirancev (44 %) s svojimi starši komunicira v slovenščini, 5 (28 %) jih komunicira v angleščini in 5 anketirancev (28 %) v slovenščini komunicira s starši le občasno.

Nihče od vprašanih sicer še nima otrok, zato so pri tem vprašanju odgovarjali, v katerem jeziku se v prihodnosti nameravajo sporazumevati s svojimi otroki. 12 anketirancev (67 %) se bo z otroki sporazumevalo v slovenščini, 1 anketiranec (5 %) v angleščini, 1 (6 %) je odgovoril z drugo in pri tem pojasnil, da bo njegova izbira odvisna od tega, kakšne narodnosti bo njegova žena. 2 (11 %) sta odgovorila, da ne bosta imela otrok in 2 (11 %) na vprašanje nista odgovorila.

Graf 25: Jezik komunikacije doma.

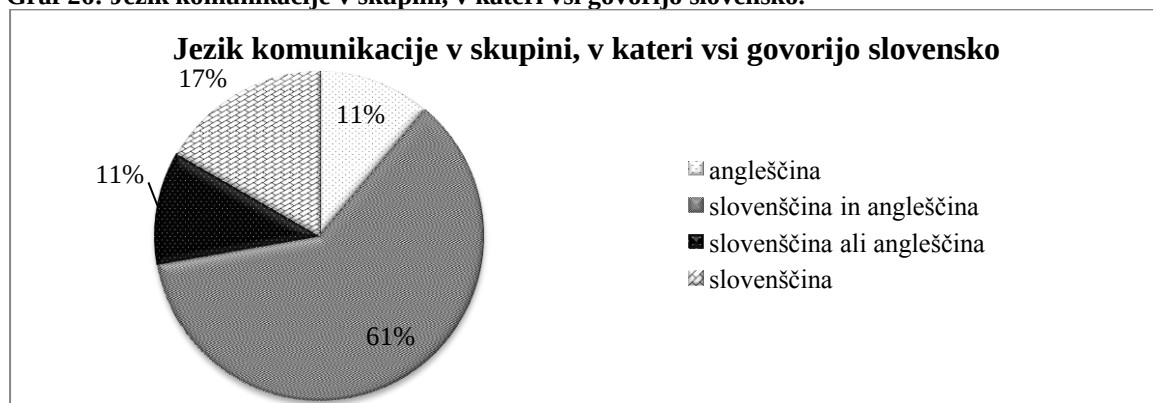

Za sporazumevanje doma 8 anketiranih (44 %) uporablja večinoma angleščino, pri 4 (22 %) uporabljajo slovenščino in angleščino enakovredno, pri 4 (22 %) doma govorijo samo angleško, pri 1 (6 %) samo slovensko in pri 1 (6 %) večinoma slovensko.

G3 pove, da se doma sporazumevajo mešano. »Mama in ata govorijo slovensko, otroci pa govorimo malo slovensko, malo angleško, mešano. Sestra mešano, mama in ata samo slovensko.« O svojem znanju slovenščine še pravi: »Vsakič ko sem bil v slovenski šoli, sem bil malo bolj naprej od drugih, samo zato, ker mi govorimo slovensko doma. Drugi govorijo angleško. Ko sem slovensko šolo končal, mislim, da nisem več, nisem pa tudi manj. Počas sem šel gor. Skoraj vsak dan govorim slovensko. Tako da ... za mene je isto.« G3 je odločen, da bo tudi svoje otroke učil slovensko. G8 pove, da med sabo hčere nikoli niso govorile slovensko. G2 potrdi, da slovenščino uporabljajo samo doma in še to občasno. Kljub temu meni, da bo svoje otroke poslala v šolo slovenskega jezika, če bo leta še obstajala, in sicer zato, da bodo otroci vedeli, od kje prihajajo starši.

3.2.3.4.2 Sporazumevanje z ostalimi slovensko govorečimi

Graf 26: Jezik komunikacije v skupini, v kateri vsi govorijo slovensko.

11 vprašanih (61 %) je odgovorilo, da v skupini, kjer vsi znajo govoriti slovensko, govorijo slovensko in angleško. 3 anketirani (17 %) izberejo slovenščino, 2 (11 %) govorijo slovensko ali angleško.

angleščino in 2 (11 %) slovenščino ali angleščino. Tisti, ki raje izberejo angleščino, jo izberejo zato, ker jim je lažje, ker imajo vsi enako stopnjo znanja angleščine in drugačno stopnjo znanja slovenščine in ker je njihovo znanje slovenščine omejeno. Izbiro slovenščine so utemeljili z naslednjimi razlogi: da, vsi v skupini razumejo, da lahko vadijo slovenščino in da pripadajo skupini.

3.2.3.5 Odnos do slovenščine

Graf 27: Pomembnost slovenščine za življenje slovenske skupnosti v Kanadi.

Večina anketirancev, 17 (94 %), meni, da je znanje slovenščine pomembno za življenje slovenske skupnosti v Kanadi. Pomembno je za vzdrževanje in kultiviranje dediščine, za vzdrževanje jezika in same skupnosti. Menijo, da je jezik pomemben del slovenske kulture in je razpoznavni znak skupnosti, skupnost povezuje ter ohranja kulturo in skupnost živo. Brez jezika bi izgubili tradicijo. Pomemben je tudi za sporazumevanje z drugimi. Le 1 vprašani (6 %) meni, da znanje slovenščine za življenje slovenske skupnosti v Kanadi ni pomembno, saj vsi znajo angleško.

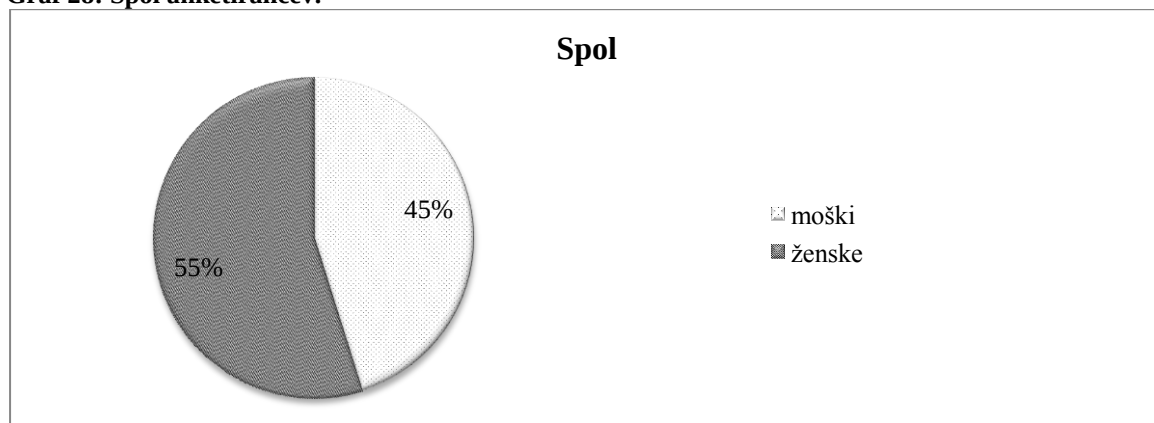
G3 meni, da bi slovenska skupnost v Kanadi lahko obstajala tudi, če se jezik ne bi ohranil. »No, ljudi se bojo še zmer družl, ampak vseeno mislim, da jezik more bit. Da se mora ohranit.«

Na vprašanje, kakšen odnos do slovenščine imajo dijaki, ki obiščejo poletno šolo, Mihaela Knez odgovori: »To je zelo težko vprašanje in bi nanj najlažje odgovorili oni sami. Lahko rečem, da se nam zdi, da se z veseljem učijo slovensko, da se je resnično želijo naučiti in da se jim zdi težka. Za njimi je že nekaj let učenja, a so kljub temu v znanju slovenščine šele na začetku. Ker je naš tečaj zelo intenziven, se tudi zelo hitro učijo in neredko zapišejo, da so se v teh dveh tednih naučili več kot v vseh preteklih letih.«

3.3 Starostna skupina od 30 do 64 let

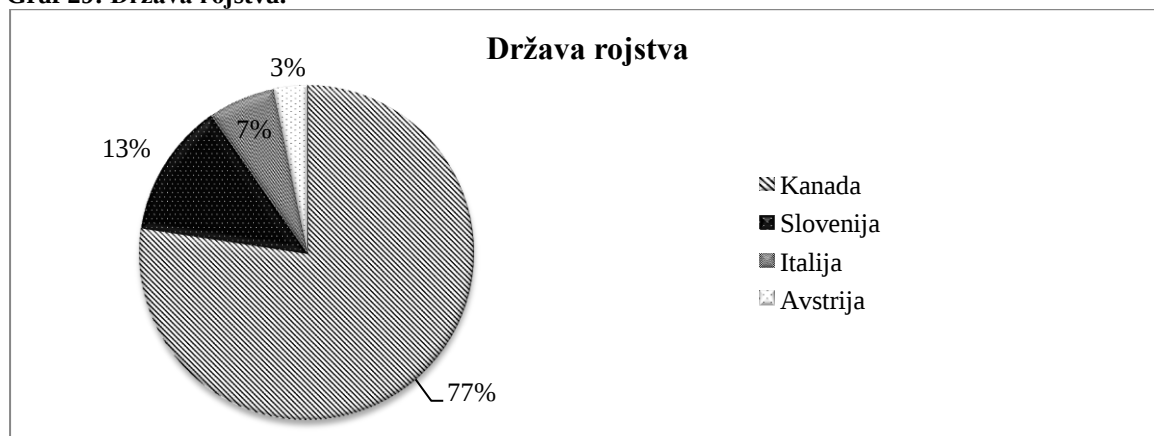
3.3.1 Demografski podatki

Graf 28: Spol anketirancev.

V tej starostni skupini je bilo rešenih največ vprašalnikov, in sicer 31. Od tega je bilo 14 anketirancev (45 %) moškega spola in 17 (55 %) ženskega. Vsi anketiranci prebivajo v provinci Ontario, in sicer v okolici mest Brampton, Grimsby, Mississauga, Oakville, St. Catharines in Toronto.

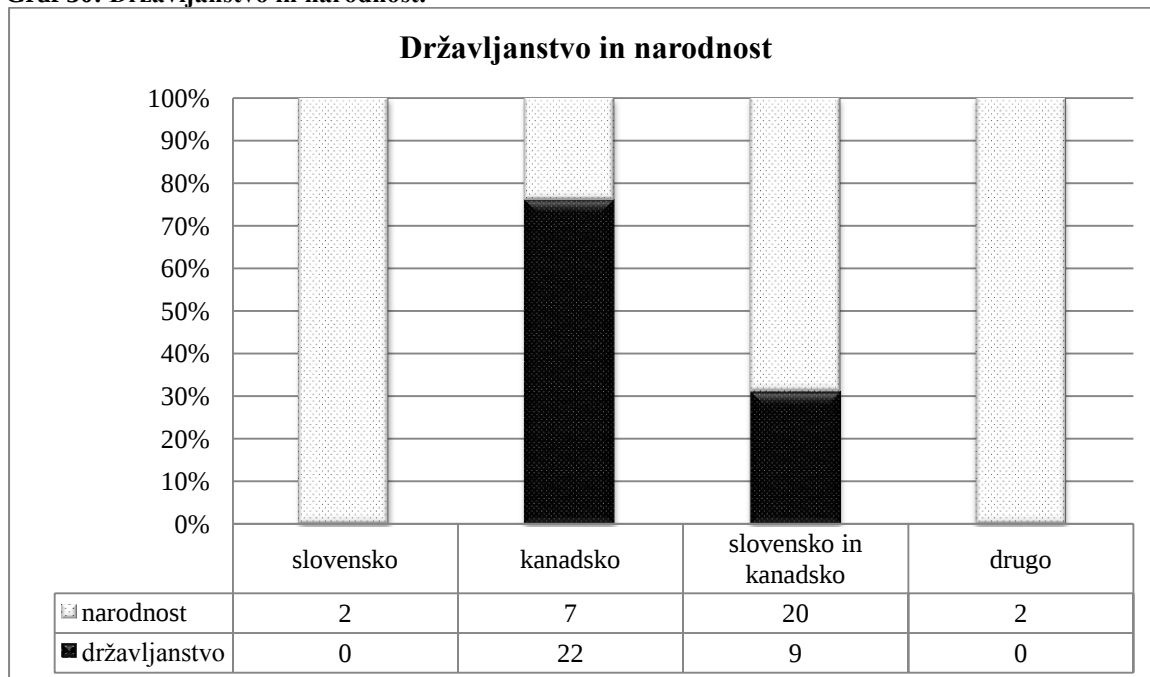
Graf 29: Država rojstva.

V Kanadi je bilo rojenih 24 vprašanih (77 %). V Sloveniji je bilo rojenih 4 vprašanih (13 %), 2 (7 %) v Italiji in 1 (3 %) v Avstriji. V Kanado so prišli v letih 1950, 1957 (2), 1960, 1965, 1970 in 1971.

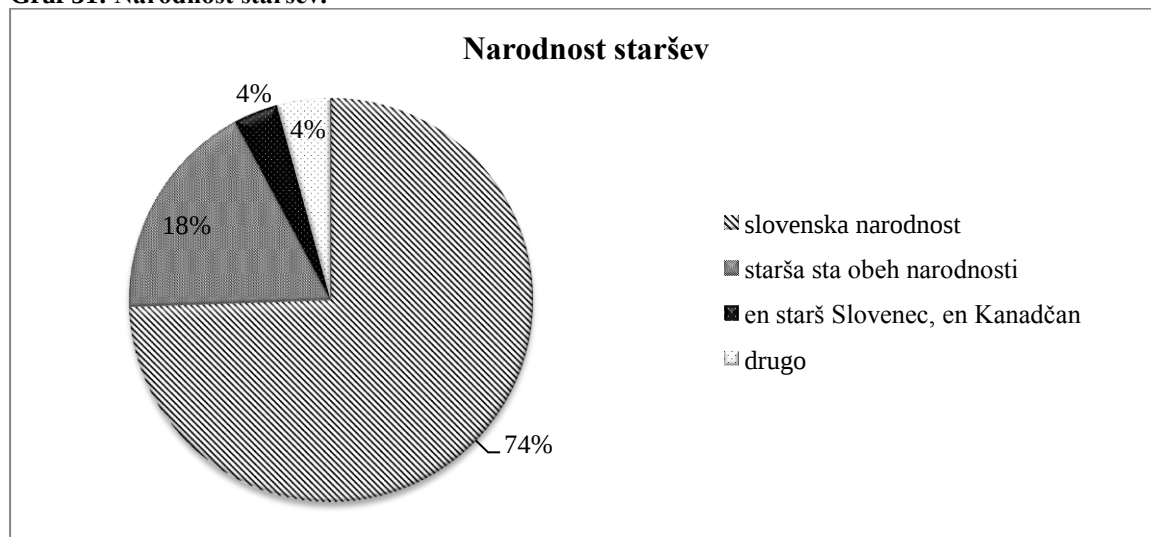
Intervju smo opravili s 13 osebami te starostne skupine. 4 osebe (G4, G5, G6, G7) so stare od 30 do 40 let, 7 oseb (G8, G9, G10, G11, G12, G13, G14) je starih od 41 do 55 let, 2 osebi (G15 in G16) pa od 56 do 64 let. 6 oseb (G6, G7, G8, G9, G15 in G16) je v Kanado priseljenih, ena oseba (G13) je tu po službeni dolžnosti, in sicer je nuna v župniji Brezmadežne. Ostali intervjuvanci so rojeni v Kanadi in so, razen G14, predstavniki druge generacije. G14 spada v tretjo generacijo (mama, slovenskih staršev, je bila rojena v Kanadi).

Graf 30: Državljanstvo in narodnost.

22 oseb (72 %) je za svoje državljanstvo opredelilo kanadsko, 9 oseb (28 %) ima obe državljanstvi (kanadsko in slovensko). 7 oseb (20 %) je za svojo narodnost navedlo kanadsko, 2 osebi (6 %) slovensko, 20 oseb (68 %) je izbralo obe narodnosti (kanadsko in slovensko), 2 osebi (6 %) sta navedli italijansko narodnost.

Graf 31: Narodnost staršev.

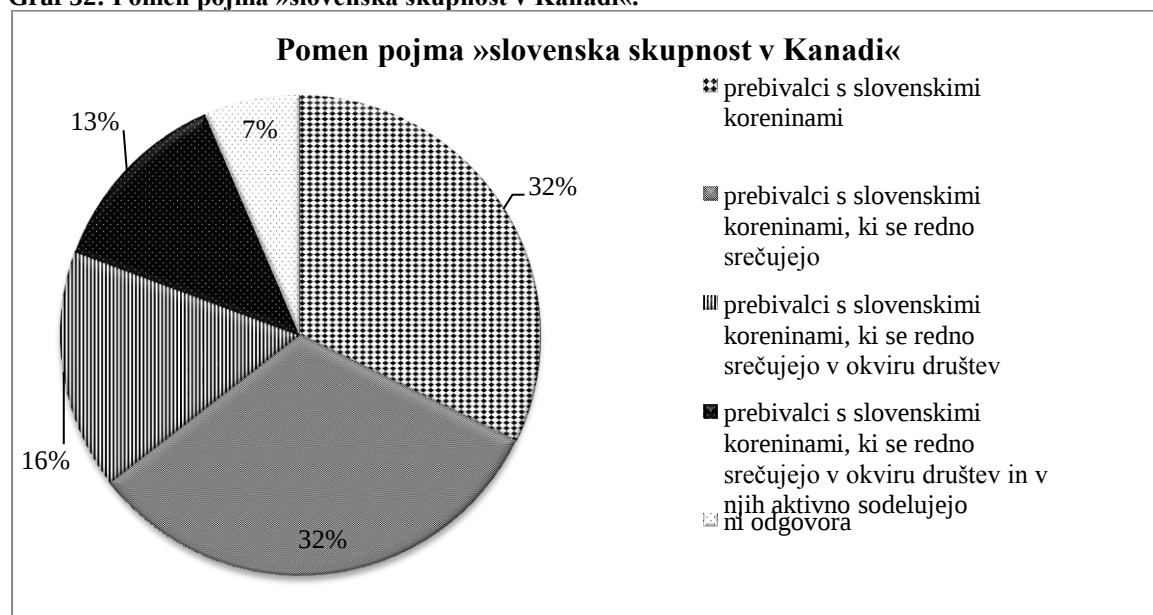
Največ anketirancev, in sicer 21 (74 %), je za narodnost obeh staršev izbralo slovensko. 5 oseb (18 %) ima oba starša obeh narodnosti (Slovenec in Kanadčan), 1 oseba (4 %) ima enega od staršev Slovenca, drugega Kanadčana. Ostali, 4 osebe (13 %), so narodnost staršev opredelili drugače, in sicer 1 vprašani slovensko in hrvaško, 1 vprašani slovensko in avstrijsko ter 2 vprašana slovensko in italijansko narodnost.

G4, katerega oba starša sta Slovenca, je povedal, da se sam počuti tako Slovenec kot Kanadčan. »Oboje. If someone asks here: „What are you?“ I would say: „I'm Slovenian.“ Yeah, that's how it goes here. Depends on what your parents are. Yeah, I consider myself Slovenian. But I'm Canadian obviously. I love it here, but, you know, my cultural background is that, so...« G15 pove, da imajo vsi njeni trije sinovi tudi slovensko državljanstvo. »Zato ker .. ako je Slovenija šla, se ustanovila, so dajali neke point osebam, ki so bili državljani, pa takrat so tudi tukaj nekako provocirali, da naši otroci tudi lahko postanejo državljani in potem so postali državljani vsi trije.« G5 Slovenija predstavlja drugi dom. »Kdaj kdo praša, kaj jes sem, jaz sem Slovenec, je. Pa jaz sem Canadian, but ... Vsi so kanadski.«

3.3.2 Vitalnost skupnosti

3.3.2.1 Slovenska skupnost in pripadnost le-tej

Graf 32: Pomen pojma »slovenska skupnost v Kanadi«.

10 anketiranih (32 %) si ob pojmu »Slovenska skupnost v Kanadi«⁹ predstavlja prebivalce s slovenskimi koreninami. 10 (32 %) jih meni, da gre za prebivalce s slovenskimi koreninami, ki se redno srečujejo. 5 (16 %) jih meni, da so to prebivalci s slovenskimi koreninami, ki se redno srečujejo v okviru društev, 4 (13 %) menijo, da poleg tega v društvih še aktivno sodelujejo. 2 osebi (7 %) na vprašanje nista odgovorili.

⁹ Na izbiro sva dali možnosti občasno/pogosto srečevanje, vendar se večina anketirancev ni opredelila, zato tega v analizi ne bomo upoštevali.

Graf 33: Občutek pripadnosti slovenski skupnosti.

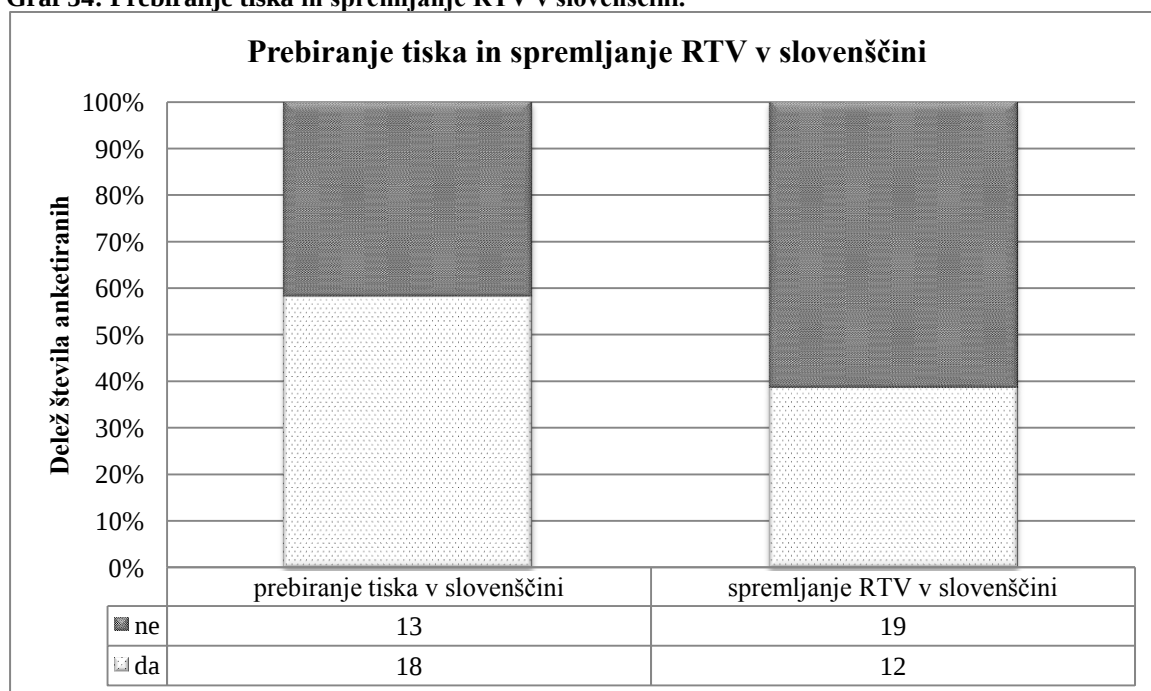

Vsi menijo, da slovenska skupnost v Kanadi obstaja, pri čemer 25 vprašanih (81 %) čuti pripadnost tej skupnosti. 5 vprašanih (16 %) pripadnosti ne čuti, pri čemer je eden pojasnil, da je to posledica dejstva, da v mestu St. Catharines nimajo svojega društva. 1 oseba (3 %) na vprašanje ni odgovorila.

G6 sicer meni, da slovenska skupnost obstaja, vendar ne čuti pripadnosti. »Ja, je ja, dol pr slovenski cerkvi. Pa nekak so starejši ljudje skupi. Mlajša generacija so pa tisti, ki pošiljajo svoje otroke v slovensko šolo in potem nekak vn padeš.« G11 čuti pripadnost slovenski skupnosti, enako zatrdi za celotno svojo družino, čeprav niso aktivni v nobenem slovenskem društvu. G14 prav tako čuti pripadnost slovenski skupnosti. G16 meni, da je v okolici mesta St. Catharines slovenska skupnost precej močna in številčna. »Je, je še dons močna, ker je članov tam okrog 300, to je kr velik. Samo v Lipa park jih je 300. To so člani, ki se res štejejo za Slovence. Jih je pa več, k tut prhajajo, pa ne plačujejo članarine, niso tok aktivni, ampak občasno pridejo. Tko da js mislem, da je dost močna skupnost še vedno.«

3.3.2.2 Prebiranje tiska v slovenščini in ohranjanje stikov

Graf 34: Prebiranje tiska in spremljanje RTV v slovenščini.

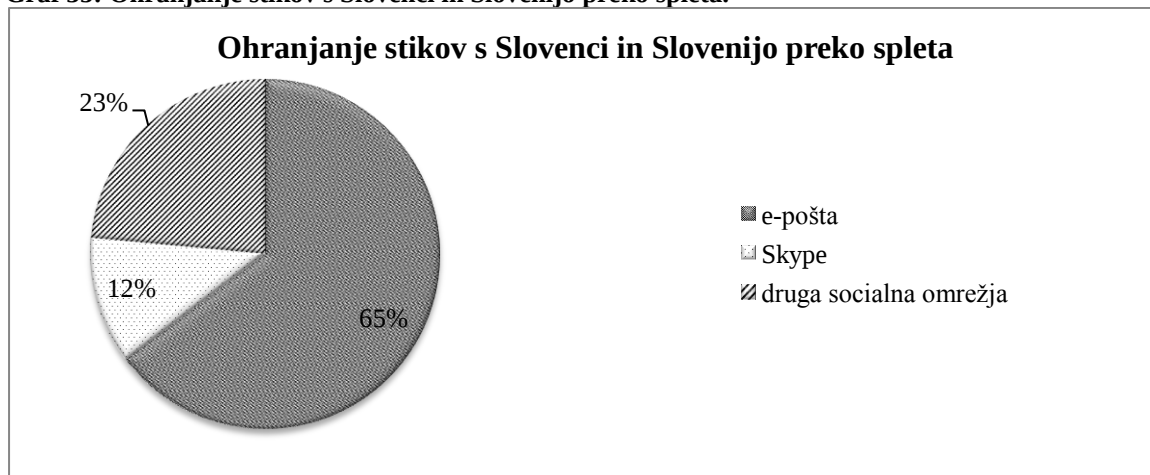
18 anketirancev (58 %) prebira tisk v slovenskem jeziku, in sicer so navedli naslednje publikacije: Oznanila, Božja beseda, Dom Lipa newsletter, Glasilo, Lovski vestnik, Slovenia times ter spletne strani in 24ur.com, kar sicer ne moremo šteti za tisk. 13 anketirancev (42 %) tiska v slovenščini ne prebira. Radio in televizijo v slovenščini spremlja 12 oseb (38 %), in sicer so navedli RTV, Radio Glas kanadskih Slovencev, Chin FM¹⁰, programe SLO 1, 2, 3 in Radio Ognjišče. 19 oseb (62 %) ne spremlja radia in televizije v slovenščini.

G4 pove: »Yeah, my sun loves everything my brother sends or through youtube slovenian music. You know, I can read in slovenian pretty well, but I don't read out of leasure. Just when e-mail comes and I try to write back.« G8 vsak dan preko spleta posluša slovenski radio. G7 pove še, da »volitve bl spremlja kot Slovenci v Sloveniji. Jaz na spletu prebiram Delo in RTVSLO.« Prebirajo tudi tisk v slovenščini, G8 pove: »Ognjišče mam pa Logaški vestnik. Velikrat prnesem revije s sabo iz Slovenije.« G9 redno preko spleta posluša slovenski radio, redko pa hodi na slovenske spletne strani, v stiku ostaja s sorodniki. G14 prebira slovensko revijo. »Berem, ko mama dobi Rodna gruda, zdaj je to Moja Slovenija. Ako mama ima tam, ja grem pa bom, sigurno bom pogledala.« Rada posluša tudi slovensko glasbo. G15 pove, da prebirajo tisk v slovenščini, vsak dan tudi govori z materjo po telefonu.

¹⁰ Multilingvistični kanadski radio.

O glasilih in slovenskem tisku v Kanadi G10 pove: »To je pa švoh, zelo švoh. Glasilo kanadskih Slovencev. To je toliko preglavic, da čudn, da še pride vn. Na tem področju smo pa res bolj švoh. Radio, seveda. Težko je dobit prostovoljce, to je problem. Ker taka zadeva zahteva ogromnega časa. Mladi ljudje časa nimajo, ta starejši so se naveličal, ta mladi pa tut spet tako kot povsod: „Mamo to, mamo to, mamo to.“ Kdo bo to delu? Meni pa tut enostavno časa zmanjka. Zdej smo se na koordinaciji mal zavzeli, kako bi to izboljšali, spravli smo vse bolj na e-mail. /.../Ampak na splošno, da bi meli kakšne revije pa to, to je pa treba ... Zdele je to glasilo, da bi rekla, tiskano. Radio pa tut ... same preglavice.« G16 o dostopnosti čtiva v slovenščini v Kanadi pove: »Mamo svojo slovensko knjižnico tudi v Lipa parku. Premal je izkoriščena tista knjižnica. Js sm dobila tudi velik knjig za otroke in sm svojim otrokom redno posojala te knjige, ker sm hotla, da doma vsaj pogledajo pa kakšne stavke preberejo. Pa mu starši ali stari starši pomagajo pa bo otroka zanimal, zato k so slike. Te knjige smo dobil iz zavoda za šolstvo pa ministrstva za šolstvo.« Pove, da na niagarskem območju trenutno izhaja samo eno slovensko glasilo, in sicer Glasilo kanadskih Slovencev, ki izhaja vsaka dva meseca, vendar »je pa tudi že veliko v angleščini. Zgublja se tudi na kvaliteti, je bla prejšnja varianta boljša.« O slovenski radijski oddaji pravi: »Potem je pa radio Glas kanadskih Slovencev, k je v soboto zvečer eno uro. Tam je pa praviloma še vse slovensko, čeprav se že vmes voščila pa to vpletajo v angleščini. Ampak mislem, da je tut odvisn od voditelja. Recimo, nekateri zlo vztrajno zagovarjajo uporabo slovenskega jezika. Medtem ko drugi grejo po tem, da jih bo čim več ljudi razumel. To je težko, ker je vprašanje, al ohranяти jezik za vsako ceno al pa govort o Sloveniji in o slovenskih zadevah tko, da bodo drugi vzljubil to, kar se dogaja. Dva kriterija, ki sta v nasprotju.«

Graf 35: Ohranjanje stikov s Slovenci in Slovenijo preko spleta.

Za ohranjanje stikov s Slovenijo in Slovenci anketiranci koristijo različne možnosti, ki jih ponuja internet (možnih je bilo več odgovorov). 22 vprašanih (65 %) uporablja elektronsko pošto, 4 (12 %) program Skype, 8 (23 %) druga socialna omrežja (Facebook).

3.3.2.3 Aktivnost v slovenski skupnosti

Graf 36: Posameznikova aktivnost znotraj slovenske skupnosti.

8 oseb (26 %) redno sodeluje v slovenski skupnosti, 4 (13 %) sodelujejo občasno, 7 (23 %) se jih občasno udeležuje in sodeluje, 8 (26 %) se jih občasno udeležuje, 2 (6 %) redno sodelujeta in se udeležujeta aktivnosti, 1 oseba (3 %) ni aktivna in 1 (3 %) ni podala odgovora.

G4 je kot otrok obiskoval plesno skupino, približno 10 let. Danes je član društva Lipa, kjer kot prostovoljec občasno sodeluje na piknikih, dnevih odprtih vrat. Vedno se rad odzove, ko v društvu potrebujejo pomoč. Tam pogosto spregovori slovensko. Opaža pa, da njegove generacije (34 let) na tovrstnih dogodkih ni veliko. G6 na slovenska letovišča zahaja redko. »Sm pa ke. Mogoče tko enkrat na let. Nekak se nismo ujeli. Ko sem jaz pršla v Kanado, sem se učila angleščino, potem sem v šoli spoznala prijatelje in pol sm nekak z njimi obdržala stike.« Pravi še, da je »svojga sina vozila na ples, ampak se mu ni zdel, pol smo pa to tut pustil. In pol nimaš teh vezi.« G8 o obiskovanju slovenskih letovišč pove: »Včasih smo velik, zdej pa ne več. K one (hčere, op. avtoric) niso mele prijatlov tam.« G9 je v slovenski skupnosti aktiven že ves čas, trenutno vodi pevski zbor Farovski fantje, katerega člani so vsi s slovenskimi koreninami. O zboru pove: »So bli za to, da bi se še kšno slovensko naučil (pesem, op. avtoric), a ne, ker so sami Slovenci in so navdušeni pevci, rad pojejo, te niso izučeni pevci, to so navadni delavci, a ne. In rad

pojejo, rad hodjo okrog.« Kot otrok je obiskoval plesno skupino, kjer je spoznal ženo, prav tako s slovenskimi koreninami. Redno zahajajo na letovišče. »Vsi smo člani tukej (Slovensko letovišče pri Boltonu, op. avtoric), se tle držimo. Ja, kadar imajo te piknike smo zmer zrav, radi pridemo, je zmeri kšna faj, družna.« O pestrem dogajanju v slovenski skupnosti G9 še doda: »Slovenski dan je zmeri velik ludi. Junija smo mel telovo procesijo, pride velik ljudi konc julija prvega avgusta ... Tist vikend mam en banket tle, poletni večer se kliče in je zmeri muska. Takrat je lepo tle. In vsak vikend od zde, naprej bo šport, a ne, tok de otroc majo baseball pa table tenis, pikado, odbojko igrajo, nogomet. Na konc sezone mam balin, se zabavajo. Sred poletja mam tut dva večera, k pridejo harmonikaši in igrajo ceu večer. Ljudje pojejo, pa de mam besedila na televiziji, loh pokažemo besedila, de lahko oni zrav pojejo.«

G10 je že od začetka zelo aktivna v slovenski skupnosti. V Kanadi je takoj prevzela vodenje plesne skupine. Nadaljuje še: »Takoj sem stopila še v njihove kulturne zadeve in mladinske zadeve in potem se je to kar širilo in širilo in širilo. In jst zde, odkar sem v Kanadi, na vseh organizacijah učim še zmerej, nekej časa sem šla od mladine stran, zde sem pa spet prevzela slovensko šolo v Savi. Jst mam že pod sabo tok tega dela, da je to nekej neverjetna. Na odborih, na taborih, na vsaki fazi, kar se pravi ohranjanja slovenskega jezika, slovenske besede, slovenske kulture, slovenske skupnosti.« Trenutno je predsednica Slovenskega koordinacijskega odbora Niagara, ki združuje 9 slovenskih društev in cerkev. Vse delo poteka na prostovoljni ravni. G10 našteje široko paleto raznovrstnih dogodkov in dejavnosti, ki so organizirane v okviru različnih društev. Poudarja, da ljudje radi obiskujejo dogodke, po njeni oceni prihaja celo vedno več obiskovalcev. Trudijo se za ponudbo, primerno za vse starosti. »Obisk je pa od dojenčkov v vozičkih do starčkov, ki komaj hodijo. /.../ Zavisi, kakšna prireditve, pa boš dobil vse starosti. Lahko je kšna nedeljska stvar popoldne, pa boš dobil samo starejše ljudi. Lahko je banket, boš mel stare in mlade.« V enem letu se na niagarskem območju zgodi okoli 120 prireditev. »Ljudje obiskujejo vse! Včasih maš mačka v žaklu, včasih je slab obisk, včasih maš pa tako, da ne veš, kam bi jih dal.« G11 pove, da so njeni otroci hodili na plesne delavnice, vse v okviru društva Lipa. Sama je slovenska letovišča obiskovala kot otrok. »I grow up in Cheemon, they had a slovenian community and they had picnics as well. Moja parents they had a lot of friends, v nedelo so zmerej šli obiskat, all their friends were slovenian.« Sedaj pa izgublja stik s slovensko skupnostjo. »Oh, we have our own friends that we met in school. I still know a lot of people, but most of my mother's

friends died.« V Lipa park (letovišče društva Lipa, op. avtoric) gredo le še na obisk. Včasih se pridružijo tudi otroci. »Yeah, sometimes. There is štrudl, cake...« G12 je s svojimi sestrami kot otrok rada obiskovala dogodke v organizaciji slovenske skupnosti. »Fejst je pa blo, k so bli drugi tudi mladi in smo imeli pevske zборе, nas je učil gospod, smo imeli igre in Marijina legija je bila, smo ble zraven. Vse mogoče, vsak večer smo hodile v slovensko župnijo in se učile tam.« Pove, da je tovrstne dejavnosti obiskovala kot otrok, v zadnjem času pa to opušča. »Ko smo gor rasle, ja. Tudi ko sem še na univerzo hodila, zdaj pa mogoče zadnjih 15, 20 let ne hodim več.« G15 na slovensko letovišče zahajajo redno, saj imajo tam tudi svoj vikend. »Ja, skoraj vsako nedeljo poleti, če je možno. Je lepo.« Njeni sinovi sicer niso želeli obiskovati plesnih skupin, vendar pa jih obiskujejo njeno vnuki. »Ne, nobeden ni hotel plesat polke. Ja, od našega sina otroci plešejo narodno nošo. Torej, ko ste ble gor na farmi, na slovenskem letovišču, so vsi trije plesali. Zelo radi hodijo. Zaradi tega, ker je mama tut hodila njihova, in nekako mogoče jih ona bolj motivira, ampak so zelo pridni in je lepo, ker se družijo otroci med sabo i prijateljujejo in men se zdi, da to je lepo.« G5 ima prijatelje, ki nimajo slovenskih korenin, a vseeno radi prihajajo na letovišča, saj se tam dogaja veliko zanimivih stvari.

G13 opaža pozitivne spremembe pri ohranjanju slovenske skupnosti. »Mislim, da se je bolj spremenilo v pozitivno smer. Veliko prej niso tok potoval v Slovenijo. Zlasti ne, ko ni blo še tegale jezika, da jim ga priznajo. Zdej pa prou radi grejo. In sodelujejo potem tudi tam. Mislim, da se je v pozitivno smer spremenilo. Ker takrat, ko sem jaz prišla sem, so bili še starši, stari starši in so jih oni nekako držali k temu slovenstvu, ne. Zdej pa tistih ni več zdej pa morjo sami nekež iskat in zato se zatekajo bolj v Slovenijo kot pa recimo tukaj. Tukaj majo še stare starše, da se lahko oprimejo njih, mlajši, otroci, že od otrok otroci se pa nimajo kam naslonit.« G16 o enem izmed letovišč pove, da se tam družijo predvsem starejša generacija. »Jst mislm, da jih je blo (v začetku, op. avtoric) kr okol 200 (članov, op. avtoric). Vsi ti so mel družine pa otroke, zdej to je potem ... pa jih je zdej mogoče skoraj manj, ker se bolj ta starejša generacija zbira, mladi grejo pa drugod. Čeprou vsake tolk pridejo tut še mladi zrawn, recimo za martinovanje.« Sama je v klubu sodelovala kot recitatorka na prireditvah, saj je dobro znala slovensko, vodila je pevske zbor in folklorno skupino. O obiskovanju letovišč G16 pove: »Po eni strani obisk upada, po drugi strani je pa zanimanje za slovenščino večje. In sicer pri mladih, pri najstnikih, pri tistih, ki jih zanima Slovenija, ki so kdaj bli. Na piknikih, pa odvisno kakšne vrste piknik je. Če je to bolj lokalnega značaja, recimo, da je to materinski dan ali pa martinovanje,

takrat bo velik Slovencev. Pa na silvestra tudi in miklavževanje, to mam posebi za otroke narjen. Če je pa tak piknik, kot so poleti, takrat pa pridejo tudi iz drugih klubov, zato ker jih zanima dobra hrana pa dobra glasba.«

V slovenski skupnosti v okolici Toronta veliko dogodkov poteka pod okriljem slovenske župnije. Ena od petih župnij v Kanadi je župnija Marije brezmadežne s čudodelno svetinjo, ki deluje v zahodnem delu predmestja Toronta. V okviru le-te potekajo različne aktivnosti, na katerih se srečujejo slovenski priseljenci in njihovi potomci, od slovenske šole, pevskega zbora, Ženske lige do plesnih skupin. V župniji sta delovali tudi dve sestri, nuni iz Slovenije.¹¹ Ena od njiju, G13, tam deluje 38 let in pol, o svojih prvih letih delovanja v župniji pove: »Sprva sem bila v sklopu župnije, moje delo je bilo v župnijski pisarni, potem petje v cerkvi, verouk, prvo obhajilo, birma in slovenska šola ob sobotah. Ukvarjali smo se tudi z vrtcem, ki je trajal nekako 10 let.« Zadnjih nekaj let ima na skrbi le še dom za ostarele, dom Lipa, kjer je po njenih ocenah 90 % pacientov Slovencev. Za delo z mladimi skrbijo druge župnijske organizacije. »Skavti imajo razne skupine, ne vem, če imajo še molitveno skupino za mlade, ne vem, če še obstaja. Drugače pa različne aktivnosti – plesne skupine, pevske skupine, tega je pa kar dovolj.«

3.3.2.4 Ohranjanje skupnosti

Graf 37: Pomembnost kulturne dejavnosti slovenske jezikovne skupnosti.

27 vprašanih (87 %) meni, da je kulturna dejavnost slovenske jezikovne skupnosti pomembna, in sicer zato ker bi drugače jezik in kultura umrla, ker skupnost povezuje ljudi, je del njihove dediščine in del tega, kar so. Menijo, da je skupnost pomembna za

¹¹ V času našega obiska sta bili sestre v Župniji Brezmadežne še aktivni, vendar sta bili nekaj mesecev po našem obisku poslani nazaj v Slovenijo.

njihove otroke, za ohranjanje kulture, za ohranjanje stikov s svojimi koreninami. S pomočjo skupnosti vejo, kaj se dogaja v Sloveniji, pomeni povezavo med Slovenijo in Kanado, prispeva k multikulturalnosti Kanade in povezuje Slovence v Kanadi. 2 vprašana (7 %) sta odgovorila nikalno, 2 (6 %) nista podala odgovora.

G4 pove, da bi bil zelo vesel, ko bi se slovenska skupnost ohranila, rad bi videl, da se vse obdrži, vendar po drugi strani priznava, da ga je strah, kaj se bo zgodilo, ko prva generacija ne bo več tako aktivna. »Yeah, there is a community now, but there are mostly people like my parents and all the older Slovenians running it. But when will they go, you know, I'm scared what will be left. Because lot of people moved away like my cousins. So there aren't that many of us right now, so to take on something like Lipa park, where we get together, it will take a lot of time and effort. Maybe we will, I don't know, we'll see. /.../ Več mladih ljudi je blo prej. Yeah, my generation between 30 and 45, let's say, when we were younger, we were there all the time, our parents were there all the time. But now we're older, we didn't marry Slovenian, so we have other cultures we try get together a little bit there, but it's different, it's hard. We were there a lot more when we were younger. Together, in the community. We dance, I was in the drama club, it was good. And we went like Chicago, Toronto, we performed in Slovenian language, I was 11 years old and I memorized the lines. Yeah, it was way more active back then. Now... I don't know, lives are busier. Hard keep going.« Pove še, da če bi v njegovi okolici delovala kakšna plesna skupina, bi prav gotovo svoje otroke vpisal vanjo. Opaža pa tudi, da ni dovolj otrok za takšno dejavnost. G6 pravi, da nima veliko stikov z ostalimi Slovenci v Kanadi. »Jaz mam stike v glavnem tui s prijatelji, k je prišla iz Slovenije, k je moje starosti. Tko da bi mela pa velik stikov z ostalimi Slovenci, pa nimam.« G8 pove: »Moja generacija je že tok v angleščini ... poangležena, da se ne družimo več tok skupaj, ampak uni, k so pa v cerku, so pa že vsi čez 60. Njihovi vrstniki (hčeri, op. avtoric) noben več ne govori slovensko. Problem je tui, če starša oba ne govorita slovensko in ni tiste spodbude in ni tistga, a veš „Pa bomo šli v Slovenijo“. One so ble po šest tednov, po pet tednov najmanj. Vsak let zapored. Se je res tistu nadaljeval, da je neki le ostal.« Prepričan pa je, da slovenska skupnost v Kanadi obstaja. »Ja, v Torontu je ogromn. Toronto je pol Ljubljane skor.« Vendar je nekoliko skeptičen, da se bo obdržala v taki meri. »Živel bo, sam ne bo več designiran pod slovensko skupnostjo. Tko na papirju bo, drugač pa ... to k Cleveland. Tam je blo ogromn, je blo največ. Zdej majo pa tisto ogromno cerku tam, pa kar je tistarih, pridejo, ta mladi pa grejo pa na svoje v tiste pač angleške župnije.«

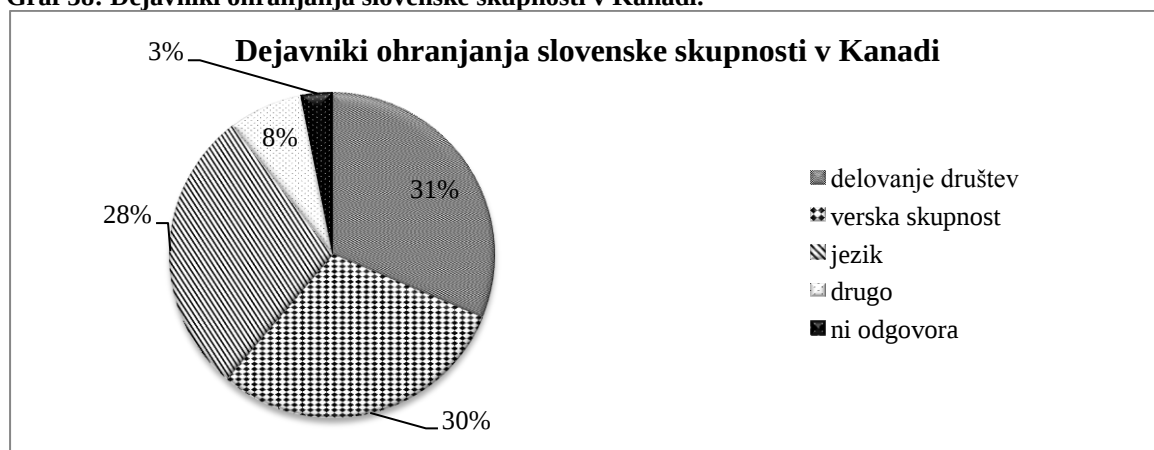
G10 o ohranjanju slovenske skupnosti pove: »Moj pogled je, ko sem bila jst stara 16 let, so rekli, čez 10 let, bomo vsi umrli, ne bo nikjer več v severni Ameriki Slovencev. Nobeden se ne zanima za to. In to je bilo a zdej, kok let nazaj ... V torek bom stara 53 let in je nas čedalje več, zato pa jst mam ta objektiv: ne negativno, pozitivno! Zato pa raje načrtujemo in rešujemo probleme. Kakšna je naša bodočnost? To pa delamo na to, da malo zasukamo mnenje teh naših, ki mislijo, da more bit vse tako, kot je blo. S tem se morjo sprijaznit, da bodočnost bo, sam ne bo taka, kot je bila preteklost. Če hočemo ohraniti, moraš se mal prilagoditi.« Poudarja, da je potrebno program dogodkov narediti čim bolj pester in zanimiv, s čimer pritegneš tudi tiste, ki se tovrstnih dogodkov udeležujejo redko. Da skupnost močno živi, dokazuje tudi število slovenskih letovišč, ki jih je v okolici Ontaria 13. Meni, da se mladi še vedno zanimajo za slovensko kulturo. »Narodni ponos imajo tamtadi. Zanj sem se pogovarjala z mladimi iz Slovenije, sem rekla: „Lepo vas prosm. To je zdej na vaših ramenah. Al boste mahali z zastavo al bo sram.“« Doda še: »Treba je ohraniti zdele Slovenijo. Najbolj se jo ohrani z narodno zavestjo. To je tut problem, k ga mi tlele zelo zelo pogosto rešujemo. K smo ga najprej identicirali. Ta problem, da Slovec je zmerej nekej drugja najprej, potem je pa Slovec. To je velik problem. Če ti tukej poročiš Italijana, si Italijan. Ni govora. Treba je pokazati zanimanje!«

G11 je prepričana, da se bo slovenska skupnost v Kanadi ohranila. G13 o prihodnosti slovenske skupnosti pove: »Vprašanje, čez par deset let, kolk bo to še slovensko, dele je še. Dok še imajo slovensko šolo, dok so še starejši ljudje prisotni, bo še neki časa. Ko pa bo tole počas izumrlo, bo tut slovenščina prej al slej. To se vidi tudi že po drugih župnijah, na primer v Clevelandu. Ampak je še, dok so še starejši, bojo še držali. Ko še spodbujajo mlajše.« Na vprašanje, zakaj radi zahajajo v slovensko letovišče, G15 odgovori: »Veš kaj... slučajno to je blo prvič, ko sem pršla sm, je blo junij. V sredini junija so imeli procesijo in takrat je blo ogromno ljudi, takrat je prišlo na te procesije čez tisoč ljudi, zdej je manj. To je blo.. to je generacija, ne. No, ja in človek gre tam zaradi družbe, ne. Mislim, je center za Slovence in je tudi lep. Za male otroke pa za vse. Zdej je pa že njegova generacija (pokaže na sina, cca. 40 let), si ustvarja male, če le morejo. Ker imajo pa svoje otroke in je lepo, zelo varno. In s tem se nekako družba skupaj.« G15 meni, da je slovenska skupnost v okolici Toronta močna. »Pa seveda, je. Imajo tolko teh letovišč – Lipa park, Prekmurska farma, Bled, Slovenski park, Planica, je pa še precej drugih. Recimo Gregorčič in Lovska. In jih je zelo veliko teh farm za tako malo državico. Ko je pa velika država, pa nima niti ene. Ampak verjetno, najbolj pravijo, da bo obstojala

dalj za časa naša Slovenska farma, ker ima največ mladine. Moji otroci, pa njihovi otroci, tako da tam računajo, da bo ...» Meni, da se bo slovenska skupnost ohranila. »Jaz mislim, da ... naš sin, ki je najstarejši, je zelo v tem. Ta kultura se bo ohranila. Zaradi tega, ker recimo naši otroci, oni so že v takih letih, da se tudi že družijo v takih krogih, posebno, če grejo v plesno skupino, je avtomatično že nekam spadaš v tak krog, pol pa kar nadaljuješ. In pol ni rečeno, da samo oni, pol pa še drugi pridejo in je zelo velik mladine in verjetno se bo to kar ohranilo še nekej časa.« Zaveda pa se, da se priseljenci vse bolj starajo, da vse temelji na prostovoljnem delu, a opaza, da mladi še vedno radi zahajajo na letovišča in sodelujejo. G14 meni, da se bo slovenska skupnost ohranila, čeprav se zaveda, da mnogo mladih odhaja v druga mesta, kjer se srečujejo z drugimi ljudmi, ki nimajo slovenskih korenin. »Ja, ja. Ja, mislm. Ampak ... tudi. Zdaj se reče, da se gre doli, ne. Vaše leto stari so not v mladini, ampak tudi zdaj grejo na univerzo stran, pa bolj se družili z drugim. To je naravno. Ampak ... jaz mislim, naši noben se oženu tam na Lipa park.« G16 ohranjanje skupnosti poveže tudi z vzdrževanjem letovišč in skrbjo za to, da letovišče ostane v lasti slovenskih društev. »Če bi bli mladi zainteresirani, da ta prostor obdržijo, pa nardijo nekej svojga, tko k majo mladi radi, mogoče svojo musko. Potem bi se. Če pa tega ne bo, se pa zlo zna zgodit, da bo nekdo drug kupu, kar je velika škoda.«

3.3.2.5 Povezovalni dejavniki in dejavniki ohranjanja skupnosti

Graf 38: Dejavniki ohranjanja slovenske skupnosti v Kanadi.

Najpomembnejši dejavnik za ohranjanje slovenske skupnosti v Kanadi je po mnenju anketirancev te starostne skupine delovanje društev, ki je bilo izbrano 21-krat (31 %), močan dejavnik je po njihovem mnenju tudi verska skupnost, izbrana 20-krat (30 %), jezik je bil izbran 19-krat (28 %). Navedli so še naslednje pomembne dejavnike: šport, podpora slovenskih političnih strank, klubi in udeležba na prireditvah (8 %). 2 osebi (3 %) nista odgovorili.

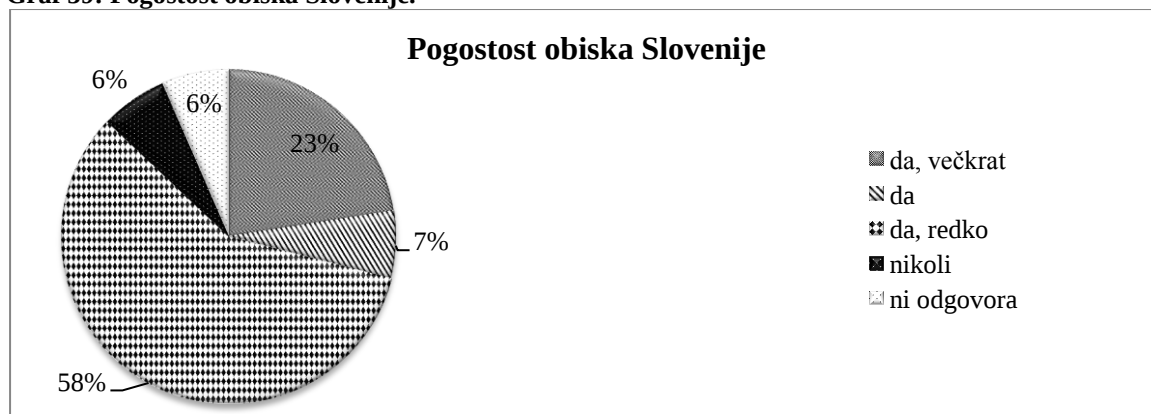
G10 meni, da je za dobro povezanost skupnosti pomembno vse, kar se znotraj nje dogaja, izpostavi predvsem druženje. »Vse. Jest ne bi rekla, da je eden dejavnik, da izstopi kot glavni. Zavisi, kaj človeka zanima. Družabnost, to je velika stvar. More bit organizirano, če ti človeku nč ne nudiš, kaj bo pol?« G12 je mnenja, da ima cerkev veliko vlogo pri ohranjanju skupnosti. »Jaz bi rekla, da cerkev je res središče, vsaj takrat je bila, ko smo mi gor rastli, da se ohranja slovenščina. Da nabira ljudi skupaj, da drži slovensko šolo, da se revije iz Slovenije preko cerkve razširijo.« G13 prav tako meni, da slovensko skupnost najbolj povezuje cerkev in vera. »Cerkev, vera, to je najmočnejši. Potem pa tale ... kultura. Čist navadna kultura. Eno je jezik, drugo je ples, tole, k se učijo te slovenske ples. To je zlo močan faktor. Pa tudi šport, tudi športniki se povezujejo s Slovenijo.« G14 pravi, da je odločilen dejavnik jezik. »Jaz mislim zaradi jezika. Da se pogovarjajo po slovensko. Ker z jezikom pride vse skupaj – kultur pa glasba, ples pa art. Ja mislim, da to bo držalo, ampak tudi te starejši ljudi so že umrli, zdaj je druge generacije. Zato bo težko. Ampak Toronto pa bo, ker imajo šolo, ker imajo glasbo, ples. To bo držalo za dolgo čajt.«

G15 pove, da »v Sloveniji nisem hodila h maši, ampak tukaj greš tam, ker so pač prijatelji, ne, se družiš z njimi ne, pol majo, kako bi človek reku, vse te farme, letovišča, piknike. In pol pa pozimi so pa veselice, veš, je belokranjski, pa je prekmurski, pa je primorski, pa je lovska, večinoma je to na Browns' line, veš. In zmeraj pride zelo dosti ljudi. Polna dvorana, imajo slovensko hrano, jasno in muzika slovenska in je en mali košček Slovenije ne. Kam pa češ in drugam? Ker največ prijateljev gre tam, tam greš.« G15 meni, da ima cerkev v njihovem okolišu velik vpliv na slovensko skupnost. Pravi, da če ne bi bilo cerkve, se ljudje ne bi toliko družili. »Jaz ne verjamem, da bi se ljudje tolko ... Kam pa da bi šli? V cerkev grejo, ker je pravzaprav tam slovensko središče in skupnost. Karkoli se dogaja, se vse dogaja tam v dvorani. Vsak koncert, vsako predstava, pa naj si bodi za bilokero praznovanje Slovenije, France Prešerna, karkoli ... Polka, bi človek reku, te predstave, ki so bolj kulturne, a ne. In potem pridejo rad Slovenci vsi, je tam. Tam se največ najdeš. Vsi, kar se družijo, naj bo, je cerkva, ki jih drži. In ne more bit nič drugga, zato ker, kam boš pa šou, da bo tolko ljudi pršlo na en kraj, glih zato ker lahko greš, brez obveznosti, ne. Rad gre, ker greš. In če bi to bil samo center za Slovenijo, bi samo hodili tam, ko bi se dogajale razne proslave, igre. Mislim, je dosti, ki se dogaja, pozimi, veš, več kot poleti. Poleti so tele letovišča. Če ne bi blo cerkev, jaz ne verjamem, to bi se tako, tale skupnost. Že s tem, da slovenska farma je pač bla najprej cerkva, men se zdi, zgrajena, potem pa farma. In to drži skupnost, vse ljudi nekako skupaj.« Meni še, da

ljudi najbolj družijo pikniki in zabave. Prav tako G16 meni, da skupnost najbolj povezuje to, da se Slovenci radi med seboj srečujejo. »To, da se Slovenci družijo, zagotov. Zelo radi pridejo skupaj in js mislem, da tut radi še slišjo slovensko besedo. Na Prešernov dan imamo zmer proslavo.«

3.3.2.6 Obiski Slovenije in odnos do Slovenije

Graf 39: Pogostost obiska Slovenije.

7 anketirancev (23 %) je Slovenijo obiskalo že večkrat. 2 (7 %) sta jo že obiskala, a iz odgovorov nismo mogli sklepati, kako pogosti so obiski. 18 anketirancev (58 %) je v Sloveniji že bilo, a prihajajo redko. Za razloge obiska so navedli obisk sorodnikov, obisk s plesno skupino, turizem, pokazati otrokom njihovo dediščino, jezikovni tečaj, sprostitev. Nekateri pravijo, da so v Sloveniji pustili svoje srce. Redko prihajajo zato, ker je potovanje drago, ni časa, so otroci premajhni, želijo videti tudi druge dele sveta, ne samo Slovenije. Nekateri planirajo ponovni obisk, ko bo otrok večji. 2 osebi (6 %) v Sloveniji še nista bili, a si želita obiska (sorodniki, turizem). 2 osebi (6 %) nista odgovorili.

G4 je v Sloveniji bil že večkrat. Pove, da je mu je zelo všeč in jo čuti kot svoj drugi dom. »It's like a second home. Sometimes even more like home.« A stikov s prijatelji in ostalimi sorodniki (bratranci) ni ohranil. G8 v Slovenijo prihaja redno, trikrat do štirikrat na leto, saj so tam vsi njegovi bratje in sestre. G9 je v Sloveniji bil že večkrat, vendar pravi, da je njegova domovina Kanada. »Ja, to ja. Ampak se še zmer počutim Slovenca. Zame je blo še zmerej najbl komot bit v Sloveniji. K smo bli dol, so šlo v Italijo, Nemčijo, na Hrvaško, k smo pršl nazaj v Slovenijo, se mi j zdel, da smo pršl domov. Ampak je zelo lepo. Drgačn občutek je biu kt k smo bli drgot. V Italiji se mi je zdej, da sm biu v drug držav. K smo pršl nazaj v Slovenijo je blo ... ne vem, kako bi reku .. zelo comfortable, ja ...« G12 se svojega obiska Slovenije spominja tako: »Ja, smo imeli enkrat

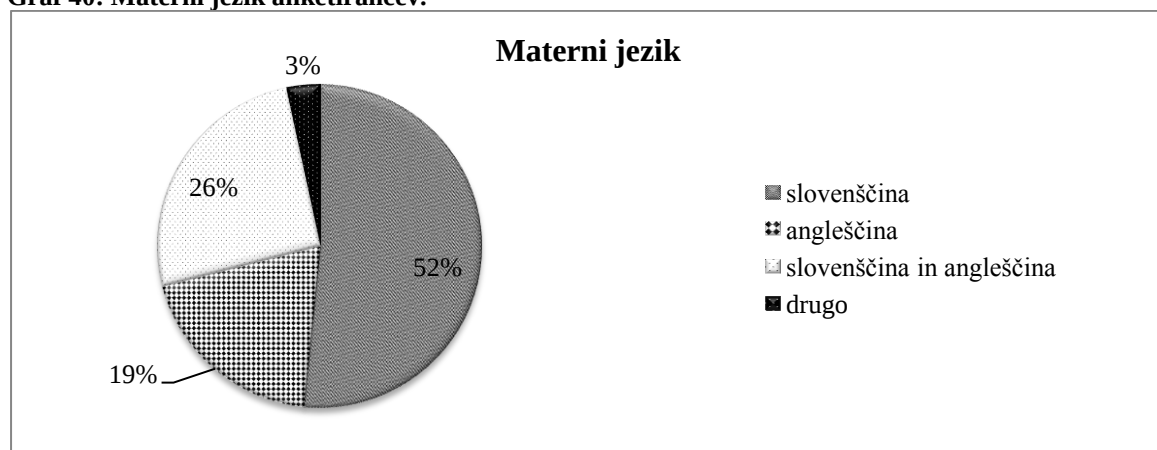
priliko z mamo, da smo šli. Mi je bilo zelo všeč, kakor da sem domov prišla. Sem imela občutek, da tukaj sem pa vsa. Tukaj pa sem, kot da bi bila skoraj na polovico. Sem doma, tukaj je moja dežela. Kolikor lahko pomagam, ampak tam so pa korenine. Tam sem pa vidla, kar smo se učili v sobotni šoli – Bled, Bohinj, Brezje in da to res obstoja. Duhovito, doživeto.« G14 zelo rada obiskuje Slovenijo. »O, jaz zelo rada. Pa mož tudi. 2007 sem šla v Slovenijo, ker je slovenska vlada povabila ljudi za prit za en teden za k seminarju. « G15 čuti, da je njen »večji dom /.../ tukaj (v Kanadi, op. avtoric) ko tam, ampak moja rojstna vas tam še zmeraj mi je številka ena.«

G13 o kanadskih Slovencih pravi: »Slovenijo imajo radi in jo bolj spoštujejo, bolj uveljavljajo kot pa doma. Bolj so zavedni.« G16 meni, da mladi še vedno čutijo pripadnost Sloveniji. »Zelo veliko mladih ma tut potne liste, kar je zlo presenetljivo. Js sm bla presenečena, kolk ljudi prosi za slovensko državljanstvo oz. ga obnovi in ga prosi tut za svoje otroke. Nekateri mislejo: „Mogoče bo pa moj otrok šov, pa bo tm študiral.“ Js mislem, da je težnja po tem, še vedno. Mogoče še bolj, zej zadnja leta, kot je bla pa prej, ko sm js sm pršla. Kljub vsej situaciji, kakršna je v Sloveniji, jih zanima Slovenija. Kdor gre tja, se resnično zaljub vanjo.«

3.3.3 Jezikovna identiteta

3.3.3.1 Materni jezik in dokumenti

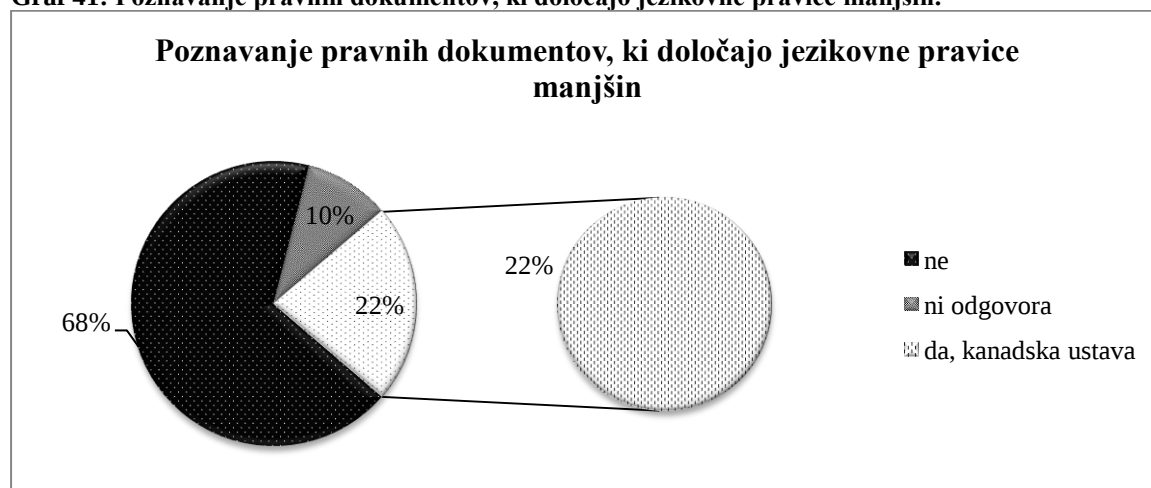
Graf 40: Materni jezik anketirancev.

Za materni jezik je 16 anketirancev (52 %) izbralo slovenščino, 6 oseb (19 %) je izbralo angleščino¹² in 8 (26 %) oba jezika (angleščino in slovenščino). 1 oseba (3 %) je navedla slovenščino in španščino, kar je zanimivo, saj je oba starša opredelila kot Slovenca.

¹² Na izbiro smo dali slovenščino, ameriško angleščino in drugo. Velikokrat je bil odgovor drugo, pri čemer se je pogosto pojavljal odgovor kanadska angleščina. V analizi smo ta odgovor razvrstili pod angleščino.

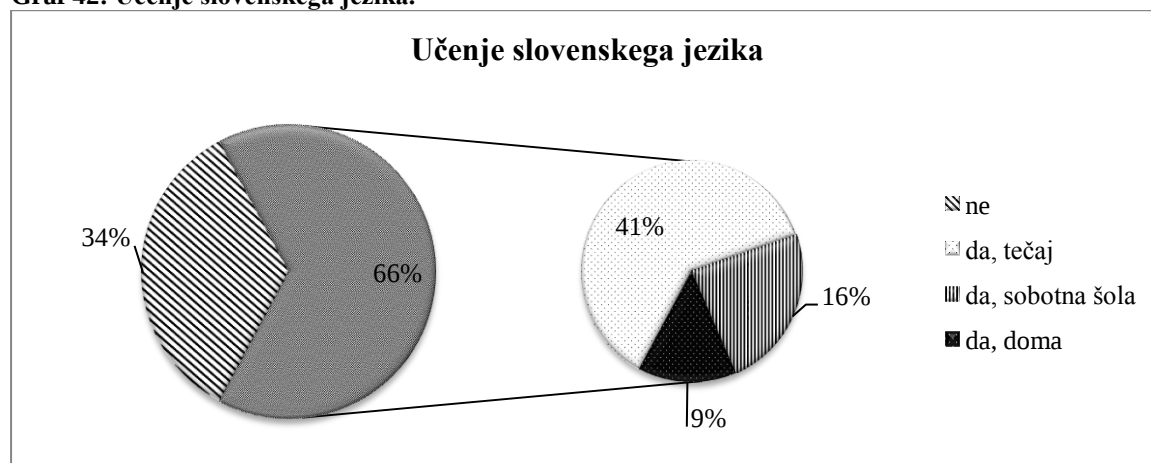
Graf 41: Poznavanje pravnih dokumentov, ki določajo jezikovne pravice manjšin.

Pravne dokumente, ki določajo jezikovne pravice manjšin v Kanadi, pozna 7 anketirancev (22 %), in sicer so navedli kanadsko ustavo. 21 anketirancev (68 %) teh dokumentov ne pozna, 3 (10 %) niso odgovorili.

3.3.3.2 Učenje slovenskega jezika in sobotna šola

Graf 42: Učenje slovenskega jezika.

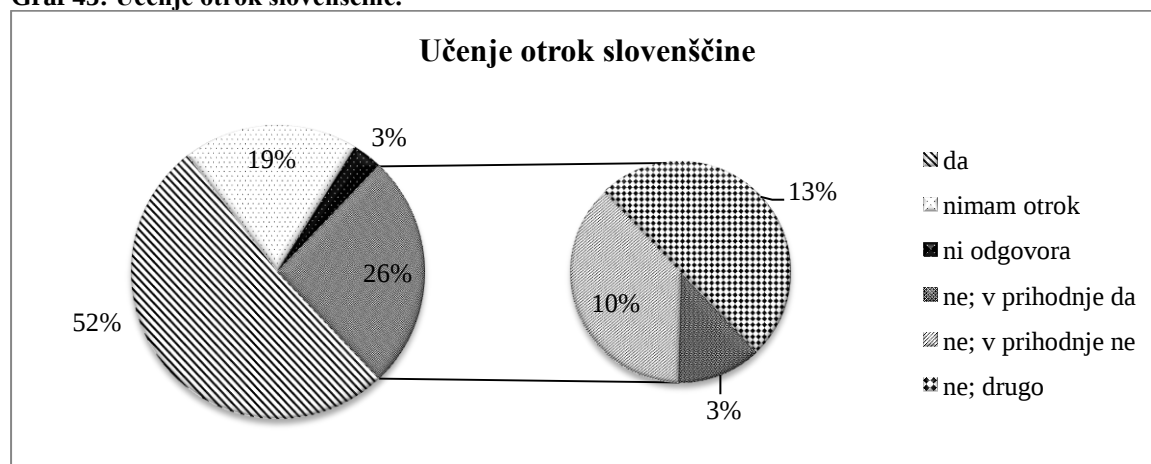
Večina vprašanih, in sicer 20 (66 %), so se posebej učili slovenskega jezika. Nekatere so vpisali starši, nekateri so se za to odločili, da bi lahko komunicirali s sorodniki ob obisku Sloveniji, da bi znali govoriti slovensko in izboljšali znanje jezika, da bi nadaljevali kulturo, jezik, dediščino in ponos. Od tega je 10 oseb (41 %) (možnih je bilo več odgovorov) obiskovalo tečaj kot otrok v Kanadi (St. Catharines, Toronto, v organizaciji cerkvene skupnosti)¹³, 1 oseba je kot 43-letna obiskovala tečaj v Torontu, 1 oseba je kot 23-letna opravljala tečaj v Ljubljani, 1 oseba je v starosti 56 let obiskovala učiteljski tečaj v Portorožu. V sobotno šolo je hodilo 5 oseb (16 %) (kot otrok), 1 oseba jo je obiskovala

¹³ Razmeroma veliko oseb je navedlo tečaj. Pri tem gre lahko za to, da vprašani niso razlikovali med sobotno šolo in tečajem.

v starosti 36 let. Pri tem so omenili sobotno šolo na Brown's line (slovenska župnija Brezmadežne v Torontu). 3 osebe (9 %) se so slovenščine posebej učile doma, omenili so še samostojno učenje po knjigi. 11 oseb (34 %) se slovenščine nikoli ni posebej učilo in se tudi v prihodnosti ne nameravajo.

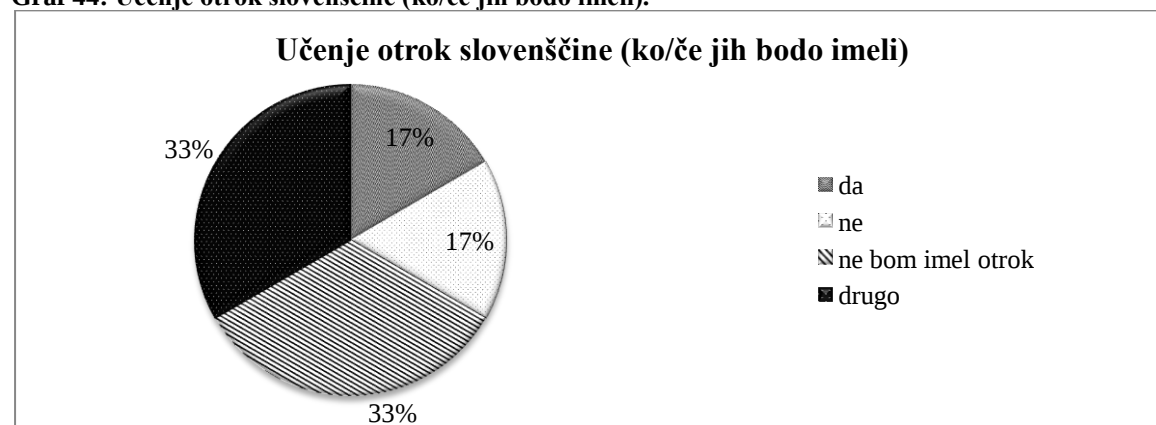
G4 je v sobotno šolo hodil kot otrok, obiskoval jo je okoli 4 leta. V razredu jih je bilo od 10 do 15. S sošolci so še vedno prijatelji, vendar med seboj nikoli niso govorili slovensko. G10 je kot otrok obiskovala sobotno šolo. G10 v zadnjem času opaža, da se za učenje slovenščine v sobotni šoli odločajo tudi starejši, ne samo otroci. »To je zanimivo. Tole gledamo zdej, da bi bolj razvili ta program za odrasle, ker zdej sm mela že 5, 6 učencev, ki so prek 30 in 40 let in se hočjo mal boljše naučit. Ker so starši doma kar angleško govoril. Škoda, škoda ...« G12 pravi, da »so hodili v sobotno šolo. Pa včasih tudi petek zvečer. Naloge so nam ble popolnoma z rdečim svinčnikom, k je mama govorila po štajersko, oče pa po belokranjsko. Smo mešali in nobeno ni blo književno prav.« Ko je G12 obiskovala sobotno šolo, je bil obisk zelo velik. Pravi, da je bilo otrok okoli 200, 8 razredov po 28 do 30 otrok. Pravi, da je danes izredno vesela, da je obiskovala sobotno šolo. »Od začetka je bilo to groza, ampak potem pa blo zelo zelo fajn. Več, jaz bi rekla, da smo se počutili, ko smo gor rastli bolj kot slovenski otroci kot kanadski. Ampak smo morali oba sveta obvladat, da smo lahko tolmačili doma. In smo morali hitro sledit ostalim, ker smo živel z dvema jezikoma.« G14 nikoli ni obiskovala sobotne šole. »Jaz nisem imela slovenščine šolo. Je bilo ... jaz sem malo prestara bila, kadar so začeli. Imam moža in tri otroke, mož je kanadsko. Vsi tri so hodili v slovensko šolo, ampak ne za dolgo cajta. Razumejo nekaj, ampak ne tolko. Ampak imajo volje.« G14 je v sobotni šoli približno 8 let poučevala glasbo in ples. Pravi, da je pouk pri njej potekal ves čas v slovenščini. Na začetku je bila skupina velika 14 otrok, kasneje 5 ali 6. Na vprašanje, zakaj je s poučevanjem prenehala, odgovori: »Ker niso hotl več plesat pa nastopat. Pa težko se najde en prav dan za to. Jaz sem mela svojo službo pa druge stvari. Oni so mel šport, pa starši morajo podpret. Tako manj brige so imeli za to.«

Graf 43: Učenje otrok slovenščine.

16 vprašanih (52 %) je odgovorilo, da se njihovi otroci trenutno učijo slovensko, 8 (26 %) jih je podalo negativni odgovor, 1 (3 %) na vprašanje ni odgovoril, 6 (19 %) pa jih otrok še nima. Od teh 8 negativnih odgovorov, jih le 1 (3 %) namerava učiti slovenščino v prihodnje, 3 (10 %) ne, 2 (6 %) sta odgovorila, da le v primeru, če bodo otroci sami pokazali interes, 2 (7 %) pa se glede tega še nista odločila (mogoče).

Graf 44: Učenje otrok slovenščine (ko/če jih bodo imeli).

Od tistih 6, ki otrok še nimajo, jih 2 (33 %) tudi ne bosta imela, od ostalih 4 pa 1 (17 %) svoje otroke bo učil slovensko, 1 (17 %) ne, 2 (33 %) pa mogoče.

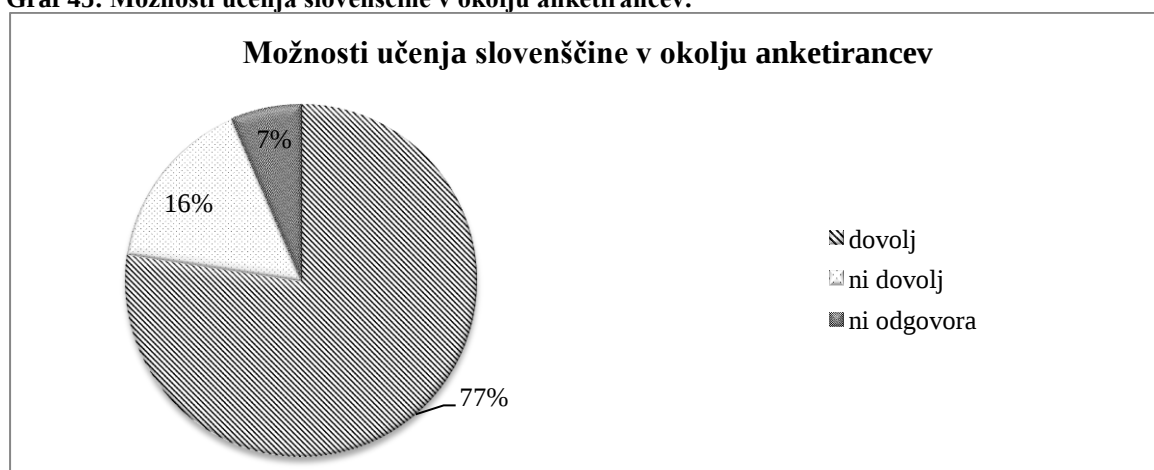
Tistim, ki otroke učijo slovensko oz. jih še bodo se zdi pomembno, da predajajo kulturo in jezik, da otroci poznajo svoje korenine, gradijo različne socialne povezave, imajo več možnosti za potovanja. Tistim, ki otrok ne bodo učili slovensko menijo, da za to ni možnosti, so otroci premladi, niso zainteresirani ali se že učijo drugega jezika (madžarščina). Morda pa jih bodo učili kasneje. Nekateri menijo, da se morajo za učenje odločiti sami. Ena oseba bo učila tudi vnuke. Nekateri jih bodo učili le posamezne besede oz. do določene mere.

G4 priznava, da svojih otrok ne uči slovensko. »Ne. Ne. Bi mogli, pa ... Not that there isn't time, I don't know. My mom and dad should have a little bit more, but they stick to english too.« V njihovi bližini trenutno tudi ni sobotne šole. G6 pravi, da o vpisu otrok v sobotno šolo ni razmišljala. »Nisem, ker nekak mamо druge aktivnosti ob sobotah. Hokey pa nogomet pa se nam ne izide časovno. Nismo jih dal, ker od začetka je prvi otrok (op. avtoric) čist lepo slovensko govoru, zdej pa nekak vn pade.« G8 je svoje otroke poslal v sobotno šolo, ker »sm hotu, de bi se lahko pogovarjale z mojimi starši slovensko, k smo šli na obisk. Tok so se potrudle, da mami pa ata nista mela problemov se sporazumevat z njimi. Tut če ne bojo naprej držale, že tisto mi je blo tok u ponos, da so tok utrjene, čeprou so v drgačnem okolju zrastle, da se lahko pogovarjajo slovensko.« G9 pove, da so vsi njegovi otroci obiskovali sobotno šolo. »Vsi so hodl v slovensko šolo, razumejo mal in mal se učijo ne. Mal probajo. Ta mlajš je zdej v Sloveniji, ampak je teko, ne znajo govorit slovensko. Dobr zastopjo. In kšno besedo sm pa ke.« Otroci G10 sobotne šole niso obiskovali, saj je v njihovem kraju ni bilo. Slovenščino jih je sama naučila doma. Otroci G14 so sicer hodili v sobotno šolo, vendar slovenščine praktično niso uporabljali. »Ko grejo v Lipa park, oni bi znali. Oni niso tako, da bi. Veš, so se poročili s Kanadčani. Ko drugi ljudi pridejo, oni jih je strah. Bi razumeli, ampak tako zares govorit, ja ne bi mislela.« G15 je svoje otroke poslala v sobotno šolo. »So pa hodili nekaj časa na Browns' line v slovensko šolo v soboto, ta dva večja več let, mlajši pa mislim, da samo eno leto, ne?« G5, sin G15, priznava, da sicer slovensko razume, govori pa bolj slabo. G15 še doda: »Od začetka ga nismo dali, ja ne vem, zakaj. Veš, kaj, večkrat smo šli v Slovenijo in so tam hodili v šolo, enkrat tri mesce, ke smo bli preveč odsotni od tle, ker smo misli tam ostat, pa ni šlo. In potem pa smo rekle, bomo drugo leto, tisti so dokončali kar koli ta dva, on je pa začeu zelo pozno in z malimi otroki. Pa se je naučil zdej, saj ne bo se zgubil.« G5 svoje otroke nauči le kakšno besedo po slovensko. »Bl ne preveč, samo malo. Moja žena je Hrvaška in ... malo hrvaško, malo slovensko.« G15 pravi, da bo svoje vnuke skušala voziti na sobotno šolo in jih učiti slovenščine. »Ja. Je lepo za otroke, mi je žal, da res naši niso bolj hodili. S tem, da je lepo, ko grejo v Slovenijo pogledat kot grupa skupaj, se naučijo... Saj ne bo tolko, kak bi človek reku, pridobil na tem, je pa lepo, ko gre na obiske, pa je lepo. Jezik, zakaj pa ne... Če jaz vem hrvaško pa italijansko pa brez nobenih univerz, kaj je se pa težko naučit samo en ekstra jezik. Pa samo 50 procentov. No, ni to prou noben hudo. Al ... No, jaz mislim, da ga bom učila.« O znanju slovenščine ostalih vnukov še doda: »Otroci ne /govorijo slovensko/. Tud ne razumejo. Ma, zato ker ne hodijo v šolo. Že starši komaj da, pol pa ... Nekateri so že tako, da ki jih stare mame

pazijo stalno, pa se nekako dajo v glavo, da bojo sam slovensko govorili z njimi. Ma, potem ko grejo v tole malo šolo, če ti z njimi ne govoriš, potem otrok to pozabi. Vsak dan par besed, pa bo. Starši so že druga generacija, oni so potem že tretja generacija tamali in, jasno, s prijatelji jih imajo pa tisoč in eno vrsto jezikov v šoli, tako da ... ne bi rekla. Knjige sem jim pa prnesla slovenske, da se mal listajo al korkol to nardijo pa ... Ampak ko so bli v Sloveniji tri leta nazaj starejši sin z ženo in otrocmi, ko so pa tam, so se pa otroci že tolko razumeli. Če bi tam bili šest mescov, bi sigurno vse lepo govorili slovensko, sam zavisi, kolko angleščine maš, pa mešaš.«

G12 o trenutnem stanju sobotnih šol pove: »Jaz bi rekla, da je dobro, da še pošiljajo otroci svoje otroke in vedno, ko srečam koga, ki so stari toliko kot moja mama in ata, pravijo, da vnuki hočejo vedet več o Sloveniji, slovenščine pa ne obvladajo vedno.« Tudi sama je nekaj časa poučevala v sobotni šoli. »Ja, sem učila eno leto v slovenski šoli. Bogi otroci. Takrat so še znali, jaz sem učila tretji razred, to je bilo mogoče okrog leta 80. Je bila še velika udeležba, mogoče okoli 22 otrok v razredu.« Ena od anketirank je izpostavila, bi morala biti slovenska šola bolj zabavna in poučna. Podpirati bi morali več obiskov v Slovenijo, starši pa bi morali skrbeti za to, da s svojimi otroki govorijo slovensko in jih vzgajati tako, da bi znali ceniti njihov doprinos k temu, da povežejo obe kulturi.

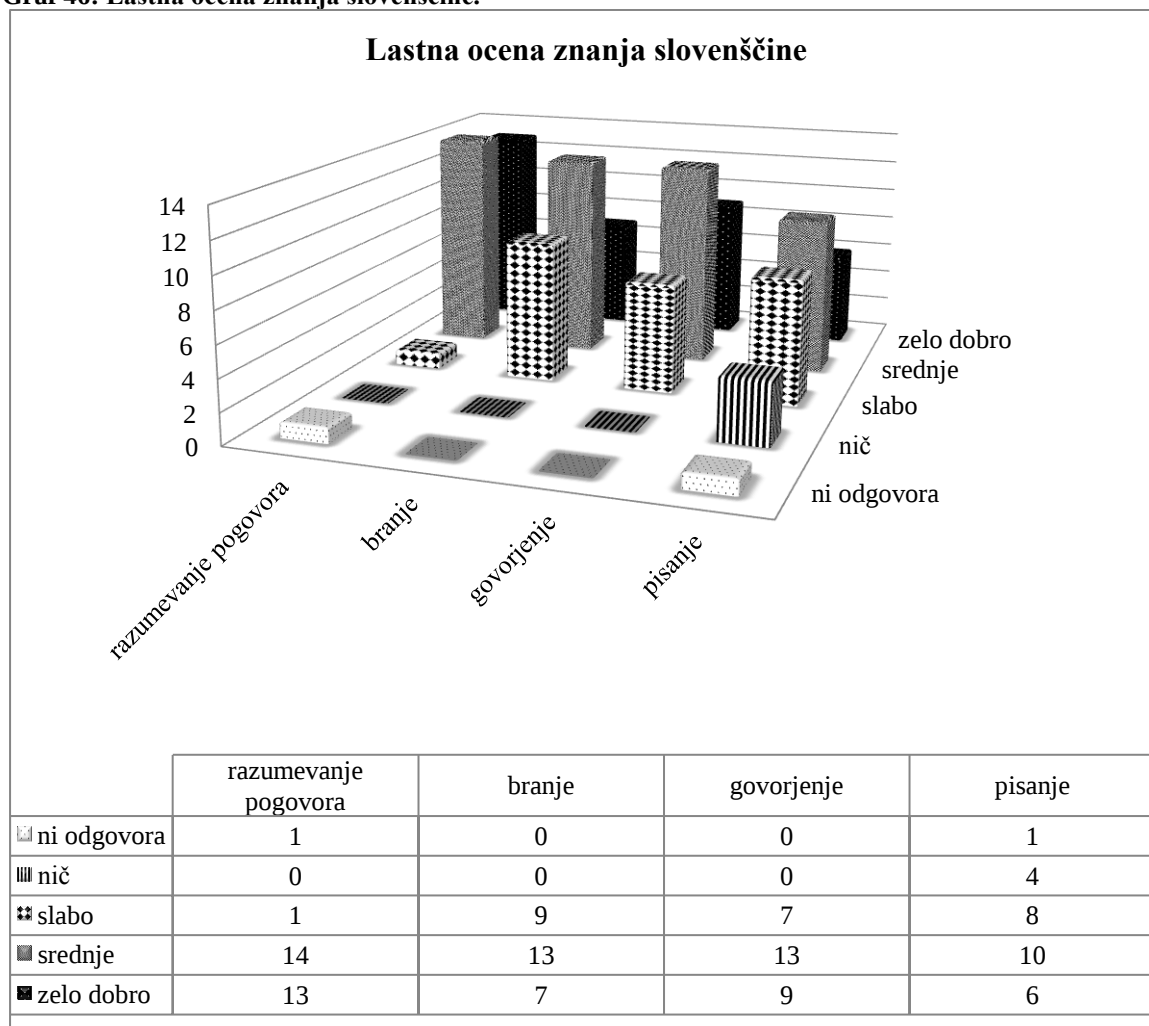
Graf 45: Možnosti učenja slovenščine v okolju anketirancev.

24 anketirancev (77 %) meni, da je za učenje slovenščine v njihovi okolici dovolj možnosti, 5 (16 %) se jih s tem ne strinja. 2 (7 %) nista odgovorila.

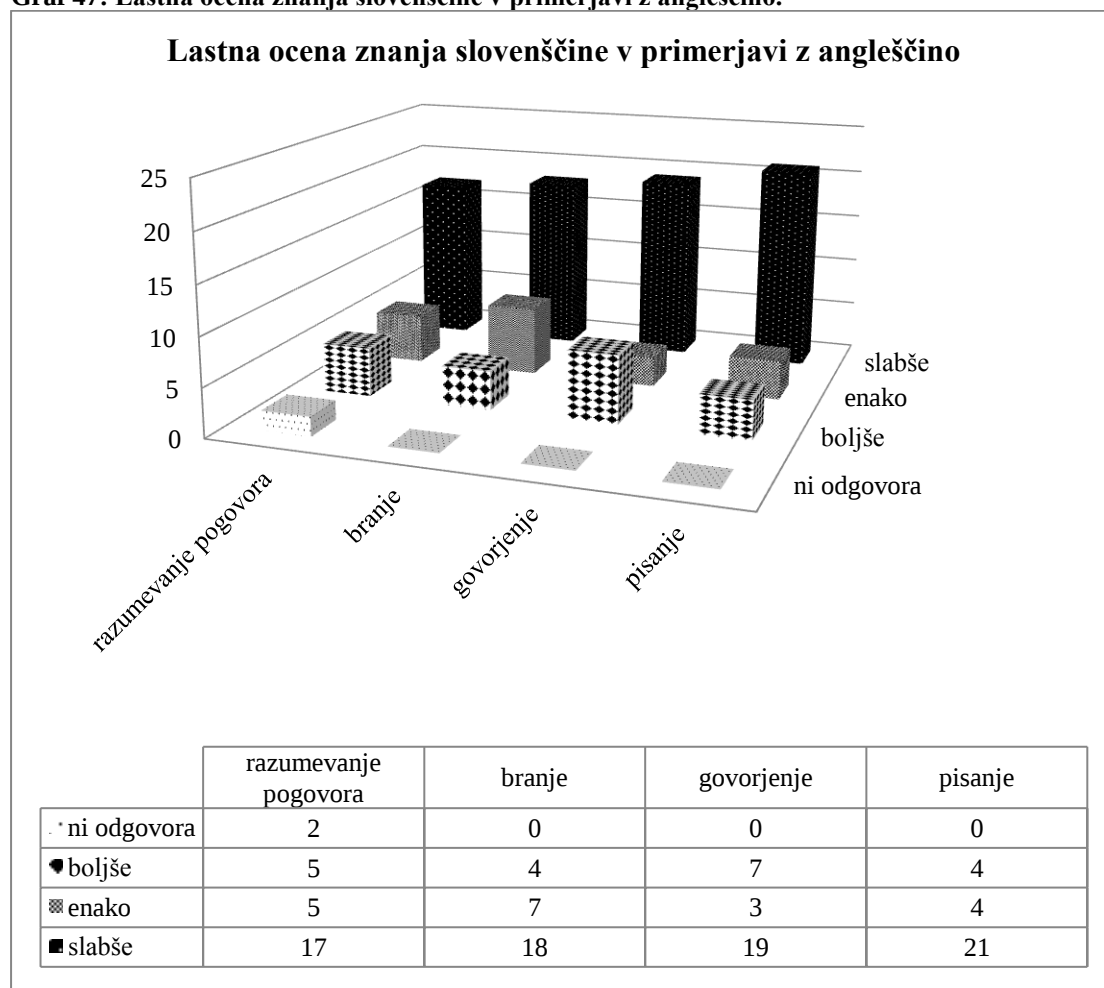
3.3.3.3 Ocena znanja slovenščine

Graf 46: Lastna ocena znanja slovenščine.

Svoje znanje slovenščine so anketiranci ocenili zelo različno. V grafu so prikazane njihove ocene. 2 osebi (6 %) odgovorov nista podali. Pogovor v slovenščini zelo dobro razume 13 anketiranih (42 %), 14 oseb (46 %) ga razume srednje, 1 oseba (3 %) slabo. 1 oseba (3 %) odgovora ni podala. Branje v slovenščini je 7 anketirancev (23 %) ocenilo z zelo dobro, 13 (42 %) s srednje in 9 (29 %) s slabo. Govorjenje v slovenskem jeziku je 9 anketirancev (29 %) ocenilo z zelo dobro, 13 oseb (42 %) s srednje in 7 oseb (23 %) s slabo. Pisanje v slovenščini je 6 anketirancev (19 %) ocenilo z zelo dobro, 10 (33 %) s srednje, 8 (25 %) s slabo, 4 osebe (14 %) v slovenščini ne znajo pisati in 1 oseba (3 %) ocene ni podala.

Graf 47: Lastna ocena znanja slovenščine v primerjavi z angleščino.

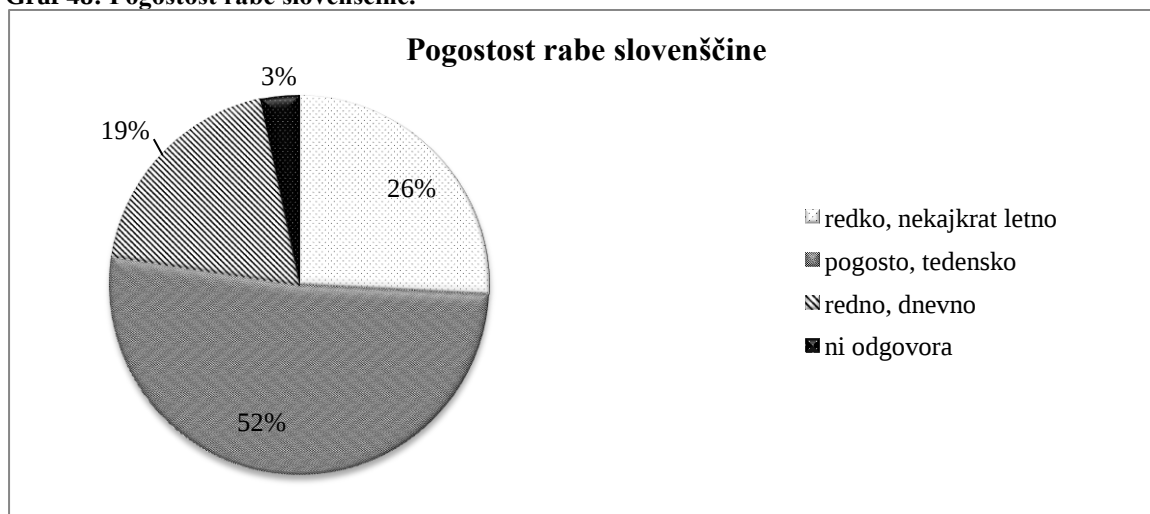

Anketiranci so ocenili svoje znanje slovenščine v primerjavi z angleščino. 2 osebi (6 %) odgovorov nista podali. Pogovor v slovenščini 17 anketirancev (54 %) razume slabše kot pogovor v angleščini, 5 oseb (17 %) ga razume enako kot v angleščini, 5 (17 %) ga razume bolje. 2 osebi (6 %) odgovorov nista podali. 18 anketirancev (57 %) je svoje branje v slovenščini v primerjavi z angleščino ocenilo z oceno slabše, 7 (23 %) z enako in 4 (14 %) z boljše. Govorjenje v slovenščini v primerjavi z angleščino je 19 anketirancev (61 %) ocenilo z boljše, 3 (10 %) z enako in 7 (23 %) s slabše. Pisanje v slovenščini je v primerjavi z angleščino 21 anketirancev (66 %) ocenilo s slabše, 4 (14 %) z enako in 4 (14 %) z boljše.

G12 pove, da se v angleškem jeziku bolje znajde. »Meni bolj teče angleščina. Vem, da se slovenščina spreminja v Sloveniji, tukaj pa ne. Imela sem priliko govoriti z enim, pa mi je reku: „Vaši starši so prišli iz Slovenije, ja, pa so prišli v Kanado okoli 48. leta.“ Pa je reku: „Vaš jezik je še od takrat.“ Včasih se mi zdi, da moram več brati.«

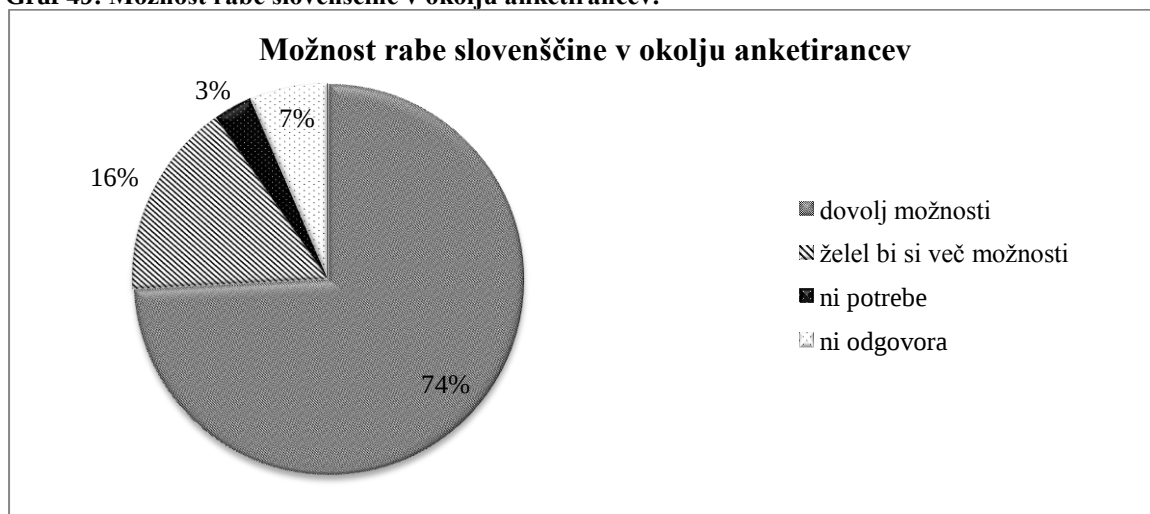
3.3.3.4 Raba slovenščine

Graf 48: Pogostost rabe slovenščine.

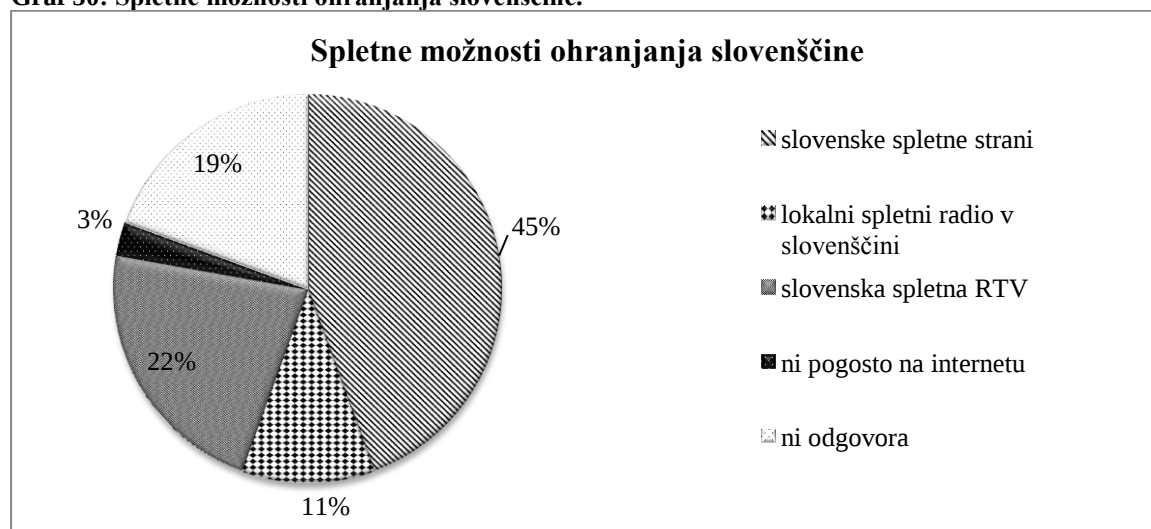
Slovenščino redko, nekajkrat na leto, uporablja 8 vprašanih (26 %), pogosto (tedensko) jo uporablja 16 oseb (52 %), 6 (19 %) jo uporablja redno (dnevno). 1 oseba (3 %) ni odgovorila.

Graf 49: Možnost rabe slovenščine v okolju anketirancev.

Večina, 23 (74 %), anketirancev meni, da je v njihovem okolju dovolj možnosti za rabo slovenščine. 5 anketirancev (16 %) bi si želelo več možnosti, 1 (3 %) meni, da po takšnih dejavnostih ni potrebe. 2 osebi (7 %) nista odgovorili.

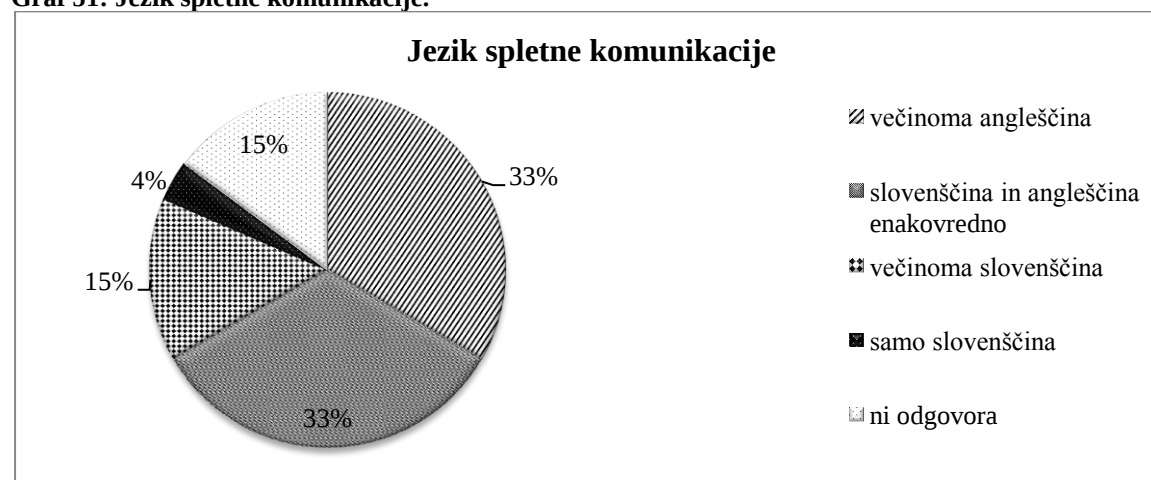
Graf 50: Spletne možnosti ohranjanja slovenščine.

Za ohranjanje znanja slovenščine od možnosti, ki jih ponuja splet (možnih je bilo več odgovorov), 16 anketirancev (45 %) uporablja slovenske spletne strani, 4 (11 %) poslušajo spletni lokalni radio v slovenščini, 8 (22 %) jih spremlja spletni slovenski radio ali televizijo. Navedli so še pogovarjanje s sorodniki preko programa Skype. Odgovori, ki so bili podani, a jih ne moremo šteti med internetne možnosti, so še druženje na slovenskih piknikih. 1 oseba (3 %) je odgovorila, da ni pogosto na internetu, 7 oseb (19 %) ni odgovorilo.

G6 pravi, da stike s Slovenijo ohranjajo preko Skypa in telefona. »Skype. Velik po telefonu tut z mojimi starši, vsaj dvakrat na tedn.« G14 prav tako uporablja Skype in družabna omrežja.

Graf 51: Jezik spletne komunikacije.

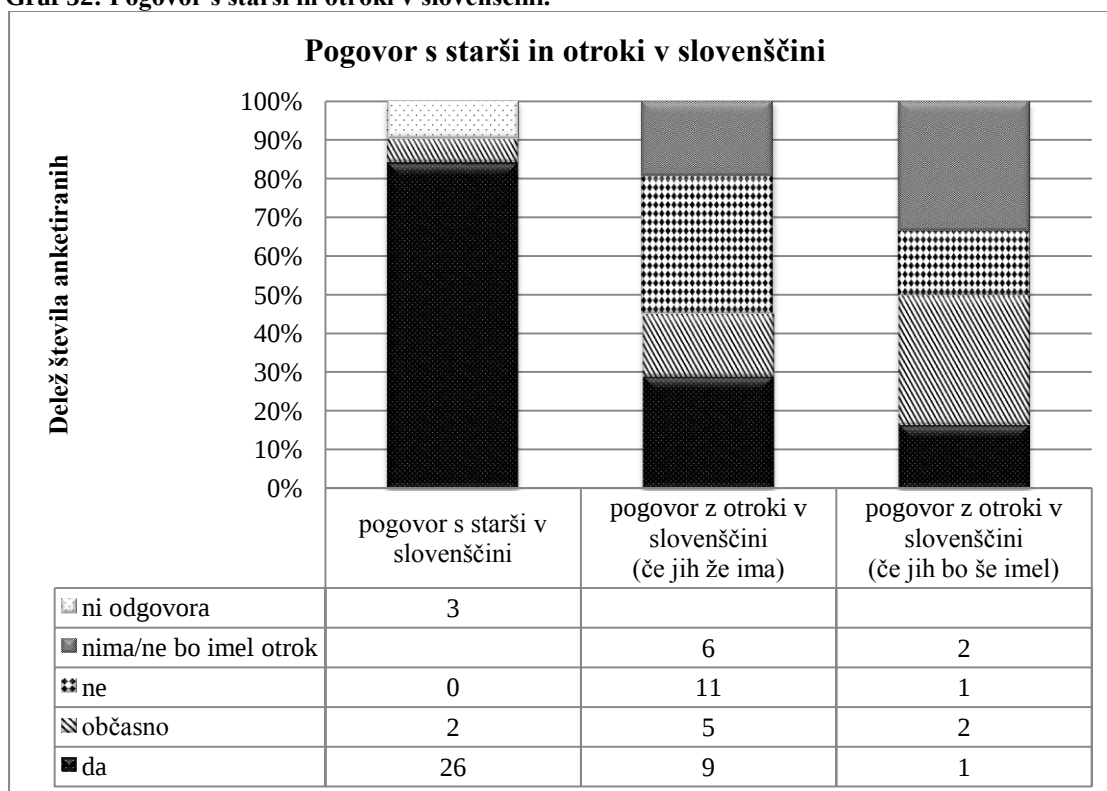

9 anketirancev (33 %) je odgovorilo, da pri njih takšna komunikacija poteka večinoma v angleščini, 9 (33 %) jih je ocenilo, da poteka v obeh jezikih (slovenščini in angleščini)

enakovredno, pri 4 osebah (15 %) poteka večinoma v slovenščini, pri 4 (15 %) samo v angleščini, 1 oseba (4 %) uporablja samo slovenščino. 4 osebe so pri tem vprašanju navedle druge možnosti, ki pa niso omogočene z internetom; to so plesne in pevske skupine, druženja, občasna pisma in telefon. 4 osebe (15 %) niso podale odgovora.

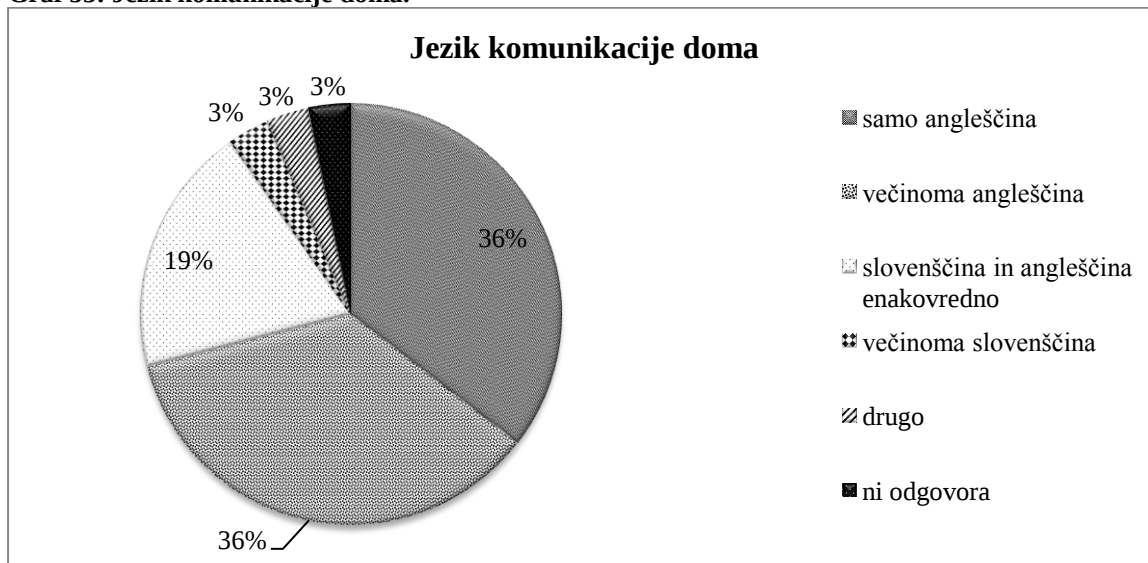
3.3.3.4.1 Sporazumevanje doma, s starši in otroki

Graf 52: Pogovor s starši in otroki v slovenščini.

S 26 anketiranimi (84 %) starši govorijo oz. so govorili slovensko, z 2 (6 %) slovensko govorijo občasno, predvsem kadar se razjezijo, govorijo angleško. 3 odgovora (10 %) niso podali. 9 vprašanih (29 %) je odgovorilo, da s svojimi otroki govorijo slovensko, 5 (16 %) jih z otroki govori/je govorilo slovensko le občasno, ko so bili majhni ali pa z njimi molijo. Menijo, da na ta način vzdržujejo jezik živ in ohranjajo dediščino, poleg tega se jim zdi pomembno, da otroci znajo še drug jezik. 11 (35 %) se jih je odločilo za negativen odgovor, pri čemer so za razloge navedli naslednje: otroci so še majhni, žena ni Slovenka, oče govori samo angleško, njihova slovenščina ni dovolj dobra, vendar z njihovimi otroki slovensko govorijo stari starši, imajo preveč drugih aktivnosti. 6 oseb (20 %) ne bo imelo otrok. Od tistih, ki otrok še nimajo (6), je 1 odgovoril, da bo s svojimi otroki govoril slovensko, 1 ne bo, 2 otrok ne bosta imela, 2 pa bosta z njimi govorila občasno, le posamezne besede in če bodo sami pokazali interes.

Graf 53: Jezik komunikacije doma.

Za sporazumevanje doma 11 vprašanih (36 %) uporablja samo angleščino, 11 (36 %) jih uporablja večinoma angleščino, pri 6 (19 %) uporabljajo slovenščino in angleščino enakovredno, pri 1 (3 %) govorijo večinoma slovensko. 1 oseba (3 %) je odgovorila, da živi sama (drugo), 1 oseba (3 %) odgovora ni podala.

G4, katerega oba starša sta Slovenca, ki sta v Kanado prišla leta 1960, se je z njima večinoma sporazumeval in se še vedno sporazumeva v slovenščini. »Aam, we tried, yeah. As much as possible.« S svojim bratom, ki živi v Sloveniji, pa je komunikacijo v slovenščini opustil. »I tried, but he laughs.« G6, rojena v Sloveniji in poročena s Slovencem, s svojimi otroki govori slovensko. »Ja, govorimo slovensko. Gremo tut vsako leto nazaj v Slovenijo. Tko da moj sin je, govori lepo slovensko zaenkrat še. Ampak nazaj odgovarja mi že angleško. Ema razume, ampak nazaj mi tudi angleško odgovarja. Ker šola je vse v angleščini.« Z možem večinoma govori slovensko. »Ja, v glavnem vse slovensko. Če je pa kej za nalogo pomagat, je pa že bl anglešk. Drugače pa probamo, vsaj jaz, da se slovensko obdrži.« Njeni otroci s svojimi starimi starši v Sloveniji govorijo slovensko. »Rabta tko kšn tedn, ampak pol pa gre.« Njeni starši angleško namreč ne znajo. »Sploh ne razumejo. Tko da otroka morta govorit slovensko. Je dobr za njih.« G8 je z otroki večinoma govoril slovensko. »Ja. Po tavelkem. Zdej pa kar se spomniš. Odvisno od počutja. Če je kej narobe, pol bo sigurn po slovensko.« G9 se s svojimi otroki sporazumeva v angleščini, vendar otroci slovensko razumejo. »Stari starši govorijo z njim po slovensko, mi ne govorimo z njimi v slovenščini, a ne. Ne vem, zakaj. Al je nerodn al je težko. Sej se men tut zatika, ampak am ... Jaz sem se nauču slovenščino, ker moji starši niso znal anglešk. Pol pa se je obdržal. Za otroke je še teži. Zdej mi nismo mel tisto

disciplino, de bi slovensk govoril. Je škoda, ampak ...» G10 zatrdi, da so se doma s starši sporazumevali slovensko. Pove, da njeni otroci znajo slovensko. »Govorijo. Moja hčerka je stara 28 let in mata z možem ansambel v Avsenikovem stilu. Druga hčerka govori, zna pisat, starejši sin glih tako. Seveda on misli, da ne zna.« Z vsemi otroki so včasih govorili slovensko. »Zdej smo mičkn bolj leni, smo pršl na to realizacijo, o pa že mal preveč po angleško, bojo vse pozabil. Moja vnukinja taprva zna več po slovensko kot po angleško. Mlajši sin je bil poleti v Ljubljani na fakulteti, je šou na tečaj za slovenščino in on je naredu tisti izpit. On se je večino doma naučil.« G11 s svojo materjo vedno govori samo v slovenščini, sama s svojimi otroki govori angleško, čeprav so vsi obiskovali sobotno šolo. »No, ker jst zelo slabo govorm dolenjsko slovenščino. Veš, je blo tko težko, k smo bli v Sloveniji cela družina in smo šli na bikeride in je blo težko, k so meli kare. In potem so se mi smejali, ker tako govorm. I don't think they were being mean, but ...» O svoji materi pove: »They're angry, ker jih nisem navadla (otrok, op. av.) slovenščine. Moja starejša hčerka šla v Slovenijo že štirkokrat. Ona če tam živt, ker je tok lepo.« G12 pove, da so sobotno šolo obiskovali, čeprav so doma govorili po slovensko. »Mi smo se v šoli učili angleško, doma smo s starši govorili slovensko in jih učili angleško. Tako da slovensko ni bilo dosti, otroci smo se pa potem slovensko učili v šoli.« G14 je s starimi starši vedno govorila samo po slovensko. »Samo po slovensko. Držali smo slovenščino zaradi starih staršev in njegovih prjatli, ker jaz sem poznala prjatli od starih staršev.« S svojimi starši so mešali oba jezika. »Kadar mama je sama bila, jaz bi rekla, da bi bolj po angleško, ker mi smo, tko ... Kadar stari starši niso bili blizu ali kaj. Z mamo je blo bolj po angleško. Ampak ako je htela nekaj rečt tako privatno, je to šlo po slovensko, ker drugi niso znali, ne. Kdaj smo začeli po angleško, pa obrnli po slovensko. To ni bila taka stvar.« V družini niso vsi znali dobro slovensko. »Jaz imam sestra, pa ona ne bo govorila, ne zna slovensko. Ona zna tko, ona vse razumi, ampak ona je tudi ni tako držala, ker ona je bila mlajši in so ji hotli dat tako protection.« S svojimi otroki in možem pa so komunicirali samo po angleško. G15 pravi, da se doma, s sinovi, sporazumevajo večinoma mešano. »V Kanadi govorimo mešano, lahko bi govorili samo slovensko in ko so bli majhni do enega 4. leta smo govorili slovensko, ne, pol pa, ko so šli v šolo, ne, je pa malo mešano vse skupaj. Sicer ko grejo v šolo, pol pa vsak otrok noče več slovensko govorit, ne italijansko ne nič, sam angleško.« Doda še: »No, ja, večinoma bi človek reku angleško, na hitro, in slovensko tudi. Če pride kdo, ki ne ve angleško, bomo pa po slovensko, ne. Ker vsi tri nekako razumejo, ne 100 od 100, ampak razumejo. No, pa najstarejši tudi govori. Najstarejši, ve največ, ker njega so nune vzgajale na Brown's line.«

3.3.3.4.2 Sporazumevanje z ostalimi slovenskogovorečimi

Graf 54: Jezik komunikacije v skupini, v kateri vsi znajo slovensko.

Največ, 16, vprašanih (52 %), je odgovorilo, da v skupini, kjer vsi znajo govoriti slovensko, uporabljajo oba jezika – slovenščino in angleščino. 5 (16 %) jih je odgovorilo, da uporabljajo slovenščino ali angleščino. Slovenščino je izbralo 7 vprašanih (23 %), angleščino 2 (6 %). 1 oseba (3 %) ni odgovorila. Dopisali so, da se trudijo govoriti slovensko, kolikor se le da, oz. da je slovenščina v takšnih situacijah njihova prva izbira. Drugi izberejo tisti jezik, v katerem se v določeni situaciji udobneje počutijo in ki je za komunikacijo lažji. Priznavajo, da je pogosto lažje izbrati angleščino, saj ne govorijo tako dobro slovensko oz. ne poznajo vseh besed v slovenščini, ki bi jih za učinkovito sporazumevanje potrebovali. Slovensko govorijo predvsem s starejšimi ljudmi ali npr. maminimi prijatelji.

G9 s svojo generacijo, ki ima slovenske korenine, redko uporablja slovenščino. »Bl angleško. Tle na farm slovensko govorimo med sabo. Če kšn pride iz Slovenije, če kšna žlahta pride al pa starejši, tk govorimo slovensko, ostalo pa ne.« G11 uporablja slovenščino, če se znajde v skupini, kjer se govori slovensko. Vendar »če pa znajo angleščino, govorim pa angleščino. I'm more comfortable.« G12 slovenščino uporablja v pogovoru z znanci, ki govorijo slovensko, z ljudmi, ki jih srečuje v župniji. G13 z osebami, ki govorijo slovensko, vedno govori slovensko. Tudi sama večinoma uporablja slovenščino. »Ma, večina govorimo slovensko oz. bolj mešano, kar je normalno, kar prej pride na pamet. Drugače pa v službi tudi s pacienti slovensko govorim, zavisi, koga mam pred sabo. Če mam pred sabo ljudi, ki ne razumejo, potem govorim tisto, kar razume.« G14 pravi, da ima veliko slovenskih prijateljev, s katerimi govori slovensko. »Z drugimi Slovenci, o ja. Ako so drugi tam zraven, mogoče bo po angleško. Ampak ko jaz grem poznat ljudi za mizi, jaz bom po slovensko.«

3.3.3.5 Odnos do slovenščine

Graf 55: Pomembnost slovenščine za življenje slovenske skupnosti v Kanadi.

16 anketirancev (52 %) meni, da je znanje slovenščine pomembno za življenje slovenske skupnosti v Kanadi, saj jezik dopolnjuje kulturo oz. je del kulture, ohranja slovensko diasporo živo. Pomemben je za ohranjanje stika s starši in za poslovne možnosti. Menijo, da moramo ohranяти "našo" kulturo, nadaljevati jezik njihovih starih staršev, saj je jezik središče kulture. 7 anketirancev (23 %) meni, da znanje slovenščine ni pomembno, saj menijo, da je slovenska skupnost v Kanadi premajhna. 8 oseb (26 %) ni odgovorilo.

G4 zatrjuje, da za ohranitev skupnosti potrebujejo jezik, čeprav ga sam ne uporablja pogosto. »You know, with our generation... I didn't marry Slovenian and neither my cousins, they married all sort. You can't speak the language.« G9 meni, da se bo slovenska kultura sicer ohranila, jezik pa se bo počasi izgubljal. »Ja, ja, jezik se zgubla počas. Pa tle je še mal bolj k dol v Chicago, Cleveland. Dol se je že čist zgubu, a ne. Tle, k smo še Slovenci dost skup, je še druga pa tretja generacija, k še mal znajo. Drgač so pa ponosni Slovenci tut dol in lan smo bli v Clevelandu in je več Slovencev dol k tle, ampak so pa že četrta pa peta generacija. Ampak tisti, k govorijo, zlo dobr govorijo, ampak jih je mal. So ponosni Slovenci, ampak ne znajo jezika. Kaj morš, tak je. Zdej pa ... Tko bo šlo naprej in tut kle bo tako. So zlo ponosni Slovenci, ampak govoril pa naujo, ker med seboj ne govorimo slovensk. Je škoda, ampak, tak je.«

G10 priznava: »S slovenščino je pa tko ... je pa težko. Ker pač slovenski jezik ne gre tko v uporabo, kot gre angleščina. /.../Ampak se da ohranit. Na splošno je pa težko. Posebno če se poročijo z drugimi narodnostmi. Tako je. Tist, k se zanima, to ohrani. Tist, k se pa ne, pa ni tako dobr. Zdej pa ... Jst pravm tako: če ne bi blo zanimanja, ne bi meli tri, štir slovenske šole. Ne bi blo nobene. Po mojem vidu, k sm res v tem že, sej pravm, 50 let, to je ciklus. Nekej časa mal pade dol, pol se spet zažene. Kukr gre. Včasih je tut

pomanjkanja v mladini. Ko pa mladina malo zraste, k majo otroke, se pa spet zaživi cela stvar.« G10 meni, da bo slovenska skupnost obstajala tudi, če se slovenski jezik ne bo ohranil. »Jest mislim, /.../ po mojih pojmi, to bo šlo še naprej. Čeprav ne bo jezik obstajal tako kot trenutno. Seveda, zdej je velik tega poudarka na jezik jezik jezik. Če je kakšno financiranje, je zaradi tega, da se jezik ohrani. Zdej se je en zbudu v zadnjih petih letih v Sloveniji: „Aha, jezik jezik jezik.“ Ampak! V zadnjih par letih pa glih tako ... Mi, ka smo po svetu, znamo še tisto čisto slovenščino, gremo zdej domov, pa .. Kaj je zdej? Polovica besed so tujke! Polovica besed v vsakdanji uporabi – sej so same tujke. Pa angleške. Pa kako zdej vi nas kregate kle za obstoj slovenskega jezika, če pa sami: „Kreativnost.“ Kakšna kreativnost! Ustvarljivost! Ma, težko rečt. Mogoče da en dan se bomo odlično razumel. Bomo vsi kare dražvali. To mamu pa tut. Spačena slovenščina.«

G13 pri mladih opaža, da s ponosom kažejo svoje znanje slovenščine. »Recimo zdej na Slovenskem dnevu, recimo tale fant je letos bil, ampak zelo lepo slovensko govori, neverjetno. In lansko leto je bila ena punca ravno tako. Potem so ji bli kar nekako nevoščljivi drugi, češ ona lahko. To se pravi ja. Ja, uči se slovensko, pa boš tudi ti lahko. Se prav, so ponosni na to, ne. V tem smislu.« Meni, da slovenska skupnost lahko obstaja tudi, če se jezik ne bo ohranil. »Recimo, bojo peli slovenske pesmi, mislim, v jeziku slovenskem, ampak tko pogovorni jezik, bo pa šou. Pesmi se bojo naučili, ne bojo pa govorili.« G14 pravi, da se je za slovenščino zanimala predvsem sama, saj jo veseli učenje jezikov. Prepričana je tudi, da mora slovenščina ostati živa, če želi naprej živeti tudi skupnost. »Brez? No. Jaz mislim, da bo šlo, ampak mi mormo zdaj to delat. Mormo it naprej. Bojo naši otroki? Nikdar. Jaz ne bi bala za Slovenci v Toronti. Ker tam so mnogi ljudi pa bojo. Tu (St. Catharines, op. avtoric) je malo drugač, ker je to majhno.«

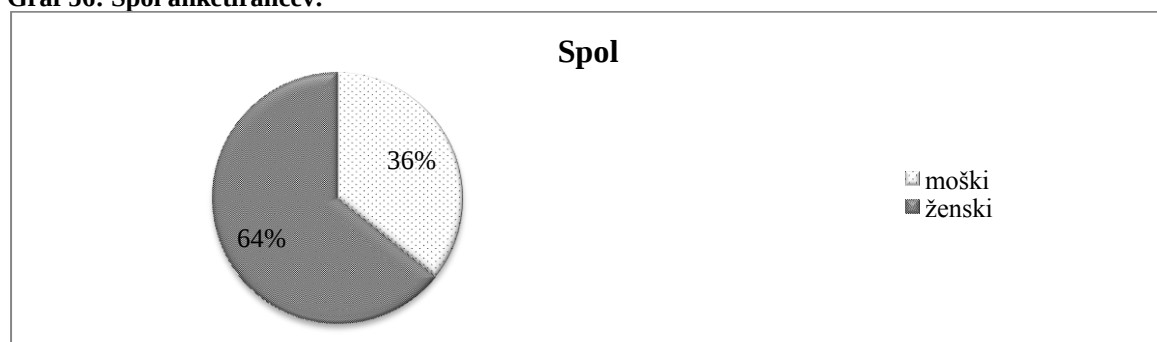
G16 pravi, da je odnos do slovenščine v veliki meri odvisen od tega, kako na to gledajo starši. »Stvar je v tem, da se mi zdi, da odrasli misljo, da s slovenščino si otroc ne bodo ne vem kaj pomagal. Dokler je bila motivacija, da so ble stare mame še tukej žive, al pa da so še žive, je blo še: „Boš s staro mamu slovensko govoru.“ Zdej pa če tega ni, da stari starši niso Slovenci, vsaj ne obojni al pa da jih ni, potem ta motivacija odpade in potem je edina motivacija še, de bomo šli v Slovenijo, pa boste tm precej razumel. Js mojim otrokom tut pravm, da slovenščino znat, je res privilegij, ker tko mal ljudi na svetu ta jezik zna, vi pa boste ga znal, pa boste govorl. To je tko k iskrica, ne, k lahko zlo hitr ugasne. Da bi pa starši se trudil, da bi to držal naprej, je pa težko, ne.« G16 še meni, da slovenska kultura v

skupnosti ni močna, je pa še vedno živa, medtem ko se slovenščina uporablja premalo. »Premal, premal ... oboje zelo upada. Kultura zato, ker je mejhn procent Slovencev, ki jih res zanimajo kulturne prireditve, pa nej bodo to koncerti, recitali, karkoli, kar se ponovad dogaja tut v Torontu pa Hamiltonu, pa bi rekl, da gremo na to, ker pride kdo iz Slovenije pa ma tako dobro stvar. Ljudje so še zlo zlo navajen na tradicionalno, kar je zlo lahko, pa ni treba mislt zravn. Kar se pleše, to majo radi, narodna glasba al pa kšn dobr zbor, to še tut. Jezik bi bil pa lahko bolj ohranjen, če bi med sabo Slovenci, kadar skupaj pridejo, slovensko govoril. In ne govorijo, tut starejša generacija ne. Ker je bolj enostavno. Oni so se od otrok učil in je bolj enostavno blo komunicirat v jeziku, ki ga večina razume, kot pa zej pazt, a je mogoče kdo zravn, k ne razume, zarad vljudnosti, pa moram angleško govort.« G16 je o ohranjanju slovenščine v Kanadi še naprej skeptična in pravi, da se boji, da se bo jezik počasi izgubljal. »Predvsem tam, kjer se bolj to močno drži, so cerkvene skupnosti. Zarad tega, ker se vsako nedeljo dobijo. Pa majo slovensko mašo pa potem po tisti maši poklepetajo al pa majo še kšno stvar. Pa se že tam zgublja. To sm js vidla že zdej v teh letih v Hamiltonu, k je blo od začetka vse v slovenščini, zej je pa že velik v angleščini. Js sm bla zlo razočarana, k sm v izvršnem odboru v Lipa parku, da so seje v angleščini. Zakaj niso samo v slovenščini? Zej pa že ena tretjina članov, ki ne razume slovensko več. In potem js še vedno govorim slovensko, s tem da moram včasih tut kej prevest, ne. Me pa boli, ja. Sm rekla, če je pa slovenski klub, slovenski odbor, če smo Slovenci skupej, potem pa mormo ta jezik ohranjat.«

3.4 Starostna skupina nad 65 let

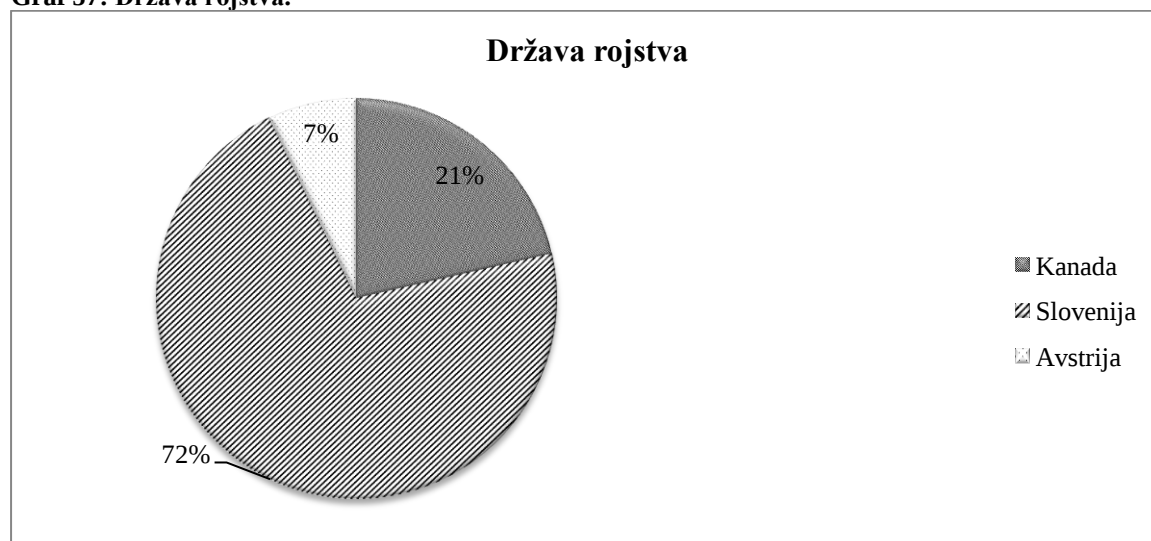
3.4.1 Demografski podatki

Graf 56: Spol anketirancev.

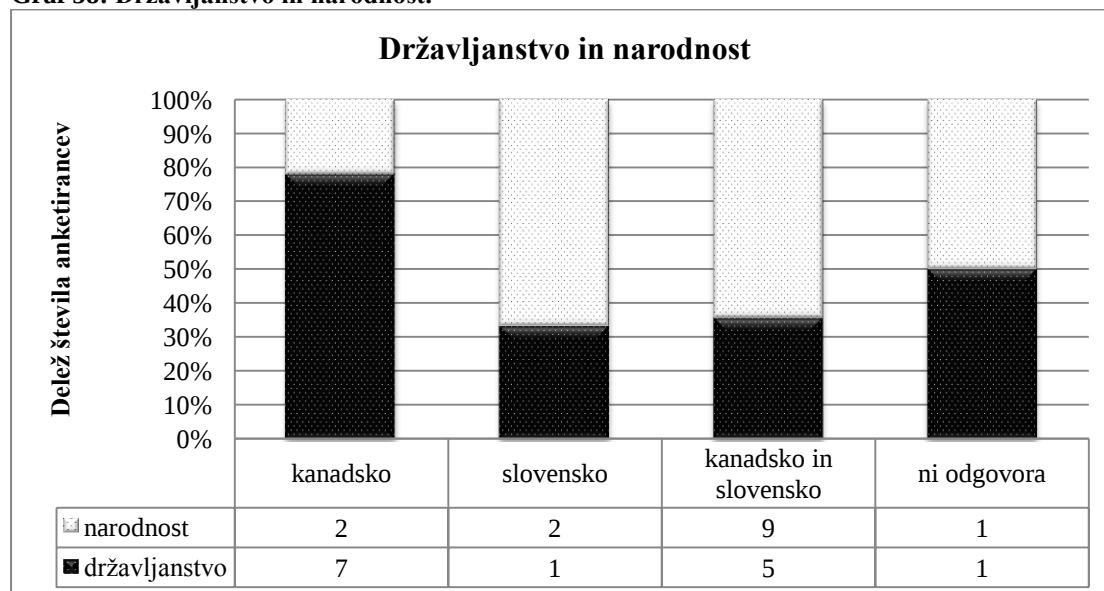
V tej starostni skupini je bilo oddanih 14 vprašalnikov, od tega je bilo 5 anketirancev (36 %) moškega in 9 (64 %) ženskega spola. Vsi prebivajo v provinci Ontario, in sicer so navedli mesta Beamsville, Fenwick, Hamilton, Mississagua, Stony Creek in Toronto.

Graf 57: Država rojstva.

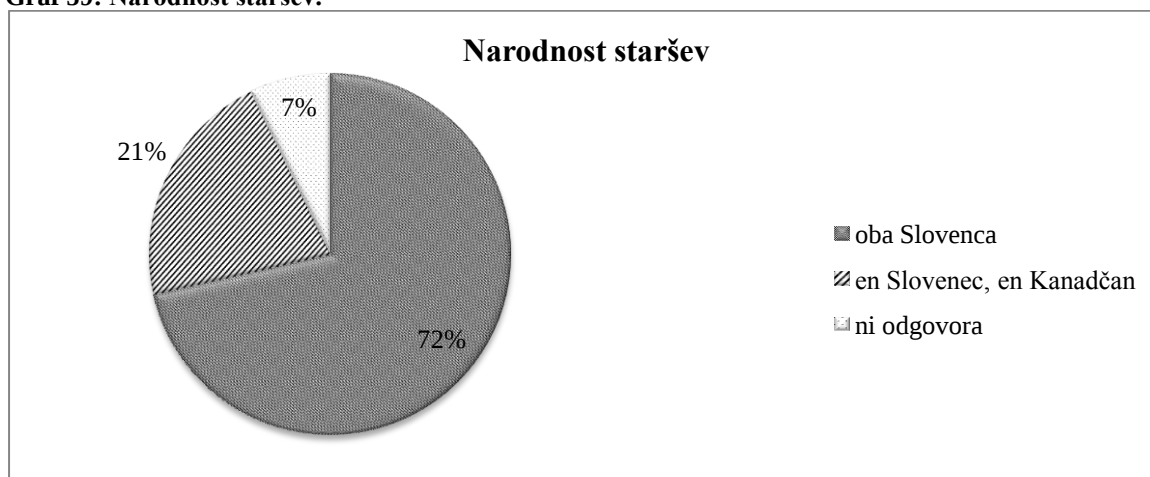
3 anketiranci (21 %) so rojeni v Kanadi. 1 (7 %) je rojen v Avstriji, ostali (72 %) v Sloveniji in so prišli v Kanado prišli v letih: 1949, 1952, 1958, 1960, 1965, 1968 (3), 1969, 1970. Opravili smo intervjuje s 4 osebami iz te starostne skupine (G17, G18, G19 in G20). Vsi so bili rojeni v Sloveniji, danes prebivajo v provinci Ontario, v Torontu (Etobicoke). G17 in G18 sta prišla v Kanado leta 1948, G19 pa leta 1953.

Graf 58: Državljanstvo in narodnost.

5 vprašanih (36 %) ima obe državljanstvi (kanadsko in slovensko), 7 (50 %) samo kanadsko in 1 (7 %) samo slovensko. 1 oseba (7 %) ni odgovorila. 9 vprašanih (64 %) je za svojo narodnost opredelilo tako slovensko kot kanadsko. 2 (14 %) se čutita samo Kanadčana in 2 (14 %) samo Slovenca. 1 (8 %) ni odgovoril.

Graf 59: Narodnost staršev.

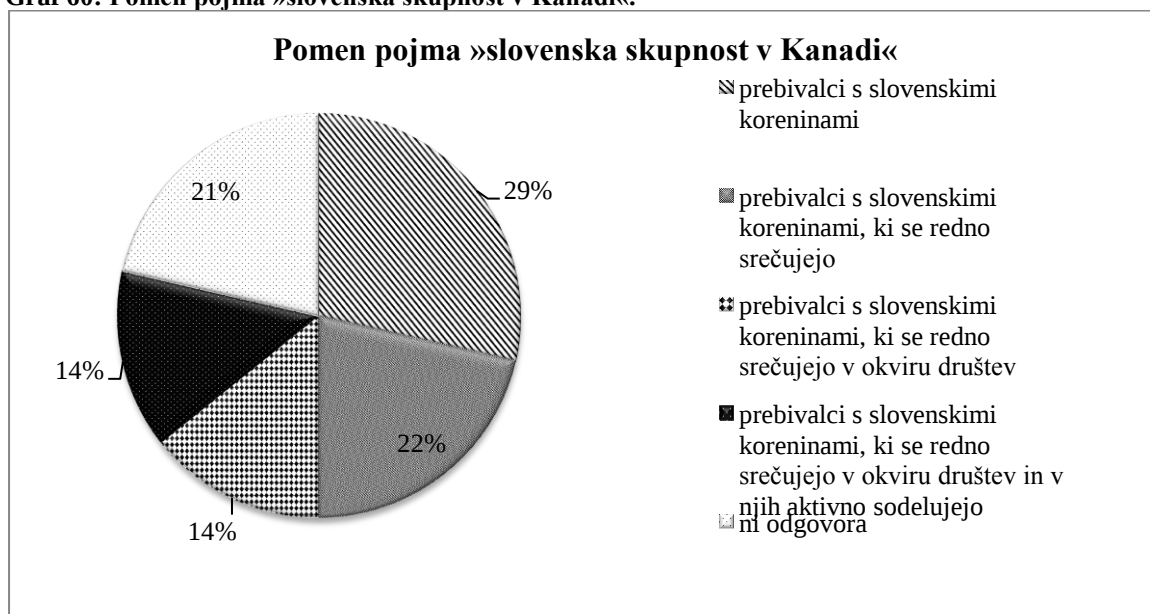

10 oseb (71 %) je svoja starša opredelilo samo kot Slovenca, 3 (21 %) pa kot Slovenca in Kanadčana. 1 oseba (7 %) ni odgovorila.

3.4.2 Vitalnost skupnosti

3.4.2.1 Slovenska skupnost in pripadnost le-tej

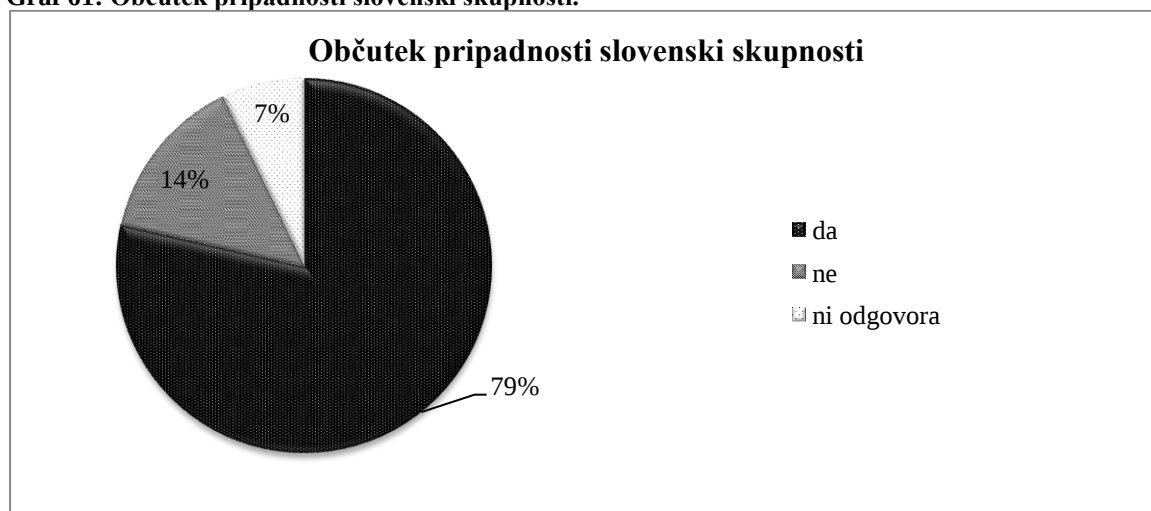
Graf 60: Pomen pojma »slovenska skupnost v Kanadi«.

Ob pojmu »Slovenska skupnost v Kanadi« si 4 anketiranci (29 %) predstavljajo prebivalce, ki imajo slovenske korenine. 3 (22 %) so mnenja, da so to ljudje s slovenskimi koreninami, ki se redno srečujejo. 2 (14 %) menita, da gre za ljudi s slovenskimi koreninami, ki se redno srečujejo v okviru društev¹⁴, 2 (14 %) menita, da poleg tega v društvih še aktivno sodelujejo. 3 (21 %) niso odgovorili.

¹⁴ Na izbiro smo dali možnosti občasno/pogosto srečevanje, vendar se večina anketirancev ni opredelila, zato tega v analizi ne bomo upoštevali.

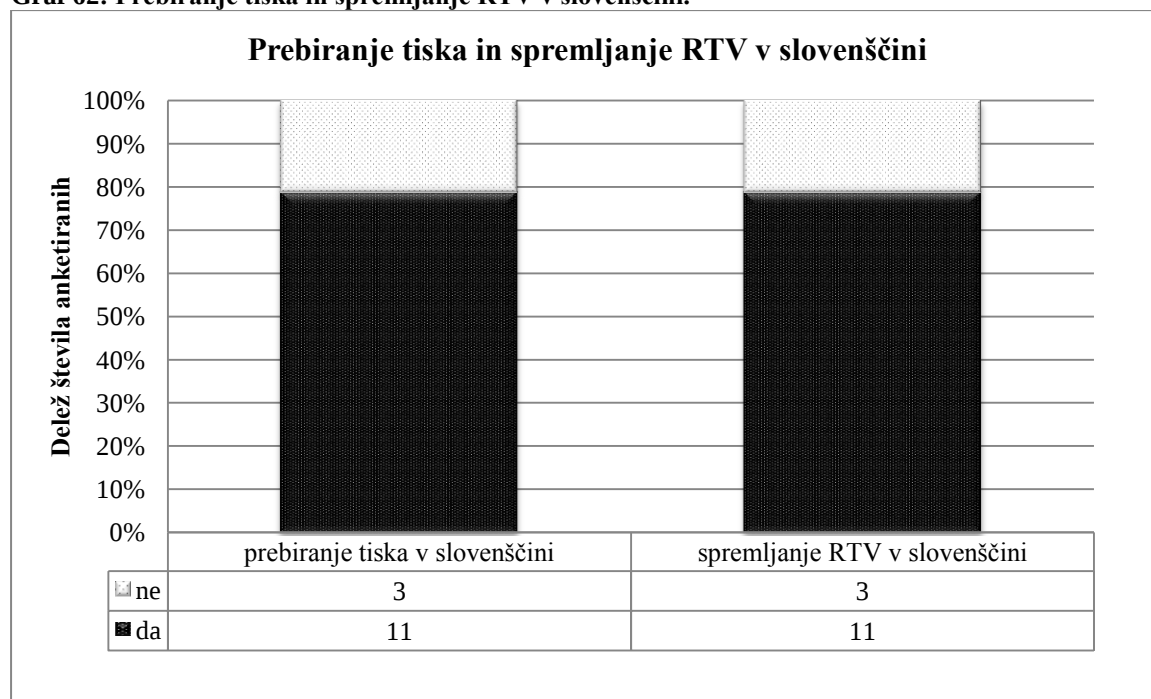
Graf 61: Občutek pripadnosti slovenski skupnosti.

Vsi anketiranci, razen enega (7 %), ki ni odgovoril, menijo, da slovenska skupnost v Kanadi obstaja. Od tega jih 11 (79 %) čuti pripadnost tej skupnosti, 2 (14 %) pa tega ne čutita – eden živi v Hamiltonu, drugi meni, da je predaleč.

3.4.2.2 Prebiranje tiska v slovenščini in ohranjanje stikov

Graf 62: Prebiranje tiska in spremljanje RTV v slovenščini.

11 vprašanih (78 %) prebira tisk v slovenskem jeziku, pri čemer so navedli naslednje publikacije: Glasilo, Božja beseda, Družina, Ognjišče, Glasilo lovsko-ribiškega društva. 3 (22 %) tiska v slovenščini ne prebirajo. Prav tako jih 11 (78 %) spremlja radio in televizijo v slovenskem jeziku, navedli so: TV SLO, Radio Toronto, Radio Glas kanadskih Slovencev, Veseljak, CHIN FM. 3 (22 %) so odgovorili nikalno.

G17 potrdi, da redno prebira revije v slovenščini: »Ja, jaz sem naročena na Družino, potem Novo slovensko zavezo, Marija, k pride iz Amerike. Pride Prijatelj.« Doda še: »Moram povedat, moj mož je že half blind in jaz mu eno uro vsak dan kej preberem.« G19 pravi, da prebira slovenske revije. G20 zelo rada prebira slovensko tiskano besedo. »Prebiram tudi slovenske revije. Imamo Družino, imam Ognjišče tukej, dosti ... Saj vidite, kaj mam tukaj. Raje čitam v slovenščini kot v angleščini.«

Graf 63: Ohranjanje stikov s Slovenci in Slovenijo preko spleta.

Med spletnimi možnostmi, ki jih uporabljajo za ohranjanje stikov s Slovenijo in Slovenci, anketiranci največ uporabljajo elektronsko pošto, ki je bila izbrana 8-krat (62 %), 3-krat (23 %) so izbrali program Skype. 2-krat (15 %) je bila izbrana možnost drugo, vendar izbire ni bila specificirana. 1 oseba je odgovorila, da internetnih možnosti ne uporablja.

3.4.2.3 Aktivnost znotraj slovenske skupnosti

Graf 64: Posameznikova aktivnost znotraj slovenske skupnosti.

2 vprašana (15 %) sta odgovorila, da občasno sodelujeta v slovenski skupnosti, 5 (36 %) se jih občasno udeležuje in 2 (14 %) občasno sodelujeta in se udeležujeta aktivnosti

društev. 2 anketiranca (14 %) nista aktivna, 1 (7 %) je odgovoril z drugo, 2 (14 %) nista podala odgovorov.

G17 in G18 se še danes srečujeta z ostalimi Slovenci. G17 pove: »O, ja. Pa še to moram povedat. Ko smo ta dom (Dom Lipa, dom starejših občanov, op. avtoric) delali tukaj, je bil moj mož nadzornik, on je bil takrat že upokojen in je to delal brezplačno. Smo računali, da bomo enkrat tukaj. Jaz sem tukaj hodila volunteer work. Tukaj prostovoljno. Delat v kuhinjo 13 let.« G19 pove, da so se od vedno družili z ostalimi Slovenci. »Ja, smo se zmeraj družili. Preko cerkve.« Pravi, da se še vedno udeležuje dogodkov znotraj slovenske skupnosti. »O ja. Mamu mitinge pa grem dol na mitinge. Eno gospo sem mela, ki je bila jako dobra do mene. K je bila moj attorney (sln. odvetnica, op. avtoric). Ona je prišla, še včeraj sva govorile. Rada hodim na mitinge. S katero tudi še malo uštam, posebno malo hrvaški mešajo.«

3.4.2.4 Ohranjanje skupnosti

Graf 65: Pomembnost kulturne dejavnosti slovenske jezikovne skupnosti.

Večina, 13 anketirancev (93 %), meni, da je kulturna dejavnost slovenske jezikovne skupnosti pomembna, saj opažajo, da ni novih priseljencev, stari pa nimajo več velike potrebe po tem. Menijo, da kulturna dejavnost ohranja slovenske korenine, običaje, navade in prijatelje. Pomembno je, da se ohranja slovenski jezik kolikor je le mogoče tudi za njihove potomce, zato je ključno, da se družijo in se pogovarjajo v slovenskem jeziku. 1 (7 %) je odgovoril nikalno.

G17 pove, da se je v začetku redno srečevala z nekaterimi ostalimi priseljenci. »O ja. Nas je blo iz taborišča 10, 15 deklet. Smo se srečavale enkrat na teden tko kot služkinje, ne.« Prav tako so bili aktivni v slovenski župniji: »Ja, smo bili. Ženske smo kuhale, k je biu bazar v dvorani ali na farmi piknik. O, je blo veliko ljudi. Tam smo uporabljali slovenščino. Midva sva bla v pevskem zboru prav od začetka. In tut zdej še zmer začnem pet v kapeli. Smo samo slovenske pesmi peli.« G19 meni, da so bili včasih Slovenci v Kanadi med seboj bolj povezani, a se ji zdi, da je slovenska kultura še vedno precej živa. »Včasih smo bili nekako bolj povezani. Kultura je tukaj dost živa.« Zdi se ji tudi, da je bilo včasih v okolici več prireditev v okviru slovenske skupnosti, ki so bile tudi bolj obiskane kot danes. G20 našteje sicer kar nekaj slovenskih društev, ki delujejo v okolici, vendar meni, da se tam zbira večinoma starejša generacija. »Prekmursko društvo, primorsko društvo, v Londonu majo, v Windsoru majo svoje društvo. Starejši, večinoma starejša generacija, tretji rod pa nič več.«

3.4.2.5 Povezovalni dejavniki in dejavniki ohranjanja skupnosti

Graf 66: Dejavniki ohranjanja slovenske skupnosti v Kanadi.

Kot najpomembnejši dejavnik za ohranjanje slovenske skupnosti v Kanadi je bilo največkrat podano delovanje društev, in sicer 10-krat (35 %), nato jezik in verska skupnost, oba po 9-krat (oba po 31 %). En anketiranec je še poudaril, da je verska skupnost zelo pomembna, saj bi brez duhovnikov skupnost izumrla. 1 (3 %) ni odgovoril.

G17 meni, da bi bilo stanje slovenske skupnosti slabše, če ne bi bilo slovenske cerkve. »O ja, prav gotov. To je vse duhovščina, so vse oni organizirali. Marija pomagaj sm spada pa tukaj na Brown's line (župnija Marije brezmadežne, op. avtoric). So imel še slovenski

dom. So mel včasih koncerte al pa kšne ohceti.« A pravi, da se je sedaj v dogajanje vključila tudi mladina, ki pa sicer ne uporablja preveč slovenščine. G19 pravi, da bi bilo stanje slovenske skupnosti v Kanadi drugačno, če ne bi bilo slovenske cerkve. »I think so. Slovenci bi se odmaknili.« G20 meni, da ima cerkev vedno manjši vpliv na ohranjanje skupnosti: »Pada, pada, stari umirajo, mladih pa ni.«

3.4.2.6 Obiski Slovenije in odnos do Slovenije

Graf 67: Pogostost obiska Slovenije.

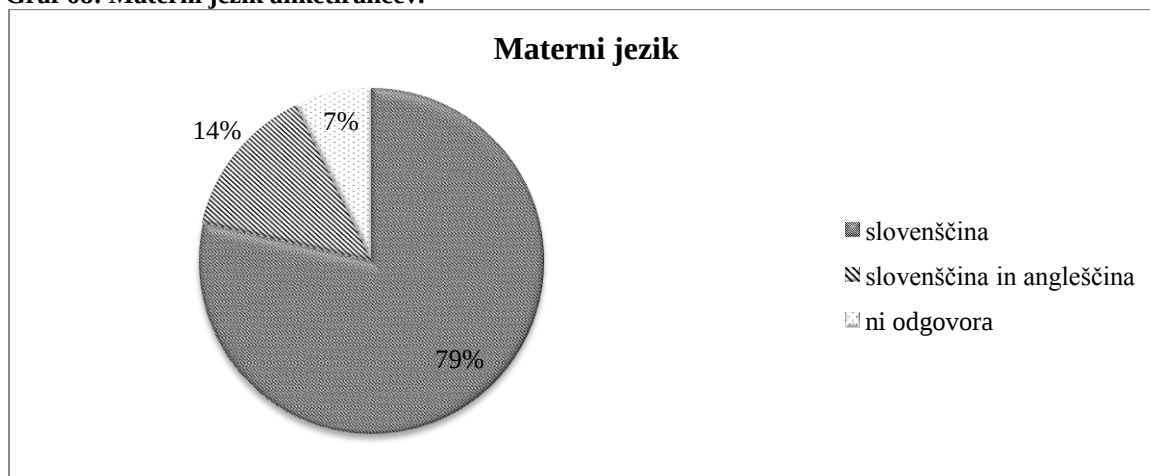
V Sloveniji je 10 anketirancev (65 %) bilo že večkrat, 2 (14 %) jo obiskujeta redko, 2 (14 %) sta v Sloveniji že bila, a iz odgovorov nismo mogli sklepati, kako redni so obiski. Razlogi za prihod v Slovenijo so obisk sorodnikov, rojstnega kraja, svoje domovine in domovine staršev, turizem, da se otroci seznanijo s sorodniki, zdravstveni razlogi. Nekateri zaradi starosti Slovenije ne obiskujejo več redno. 1 oseba (7 %) odgovora ni podala.

G17 pove, da spremljajo dogajanje v Sloveniji, saj jih o tem zanima prav vse. V Slovenijo so se vrnili trikrat, obiskali so sorodnike. O prvem obisku leta 1991 še pove: »Smo se vrnili, ampak smo dobil občutek, da nismo zaželeni.« O Sloveniji nadaljuje: »Well, Slovenija je naš dom, tukaj imamo pa družino. Sej je blo težko, ampak nas je Kanada lepo sprejela.« G19 je Slovenijo obiskala trikrat. Pravi, da je Slovenija njen dom. »Ne, meni je Slovenija dom.« Dogajanje v Sloveniji redno spremlja. G20 pravi, da ima sicer lepe spomine na Slovenijo, vendar prizna, da je njen dom v Kanadi.

3.4.3 Jezikovna identiteta

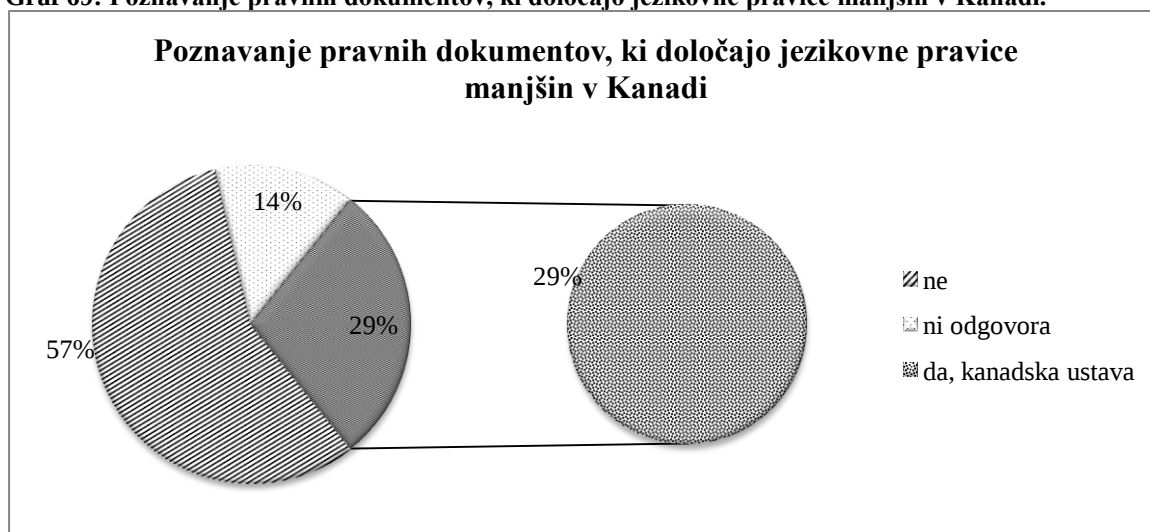
3.4.3.1 Materni jezik in dokumenti

Graf 68: Materni jezik anketirancev.

Za materni jezik je 11 anketirancev (79 %) izbralo slovenščino, 2 (14 %) slovenščino in angleščino, 1 (7 %) ni odgovoril.

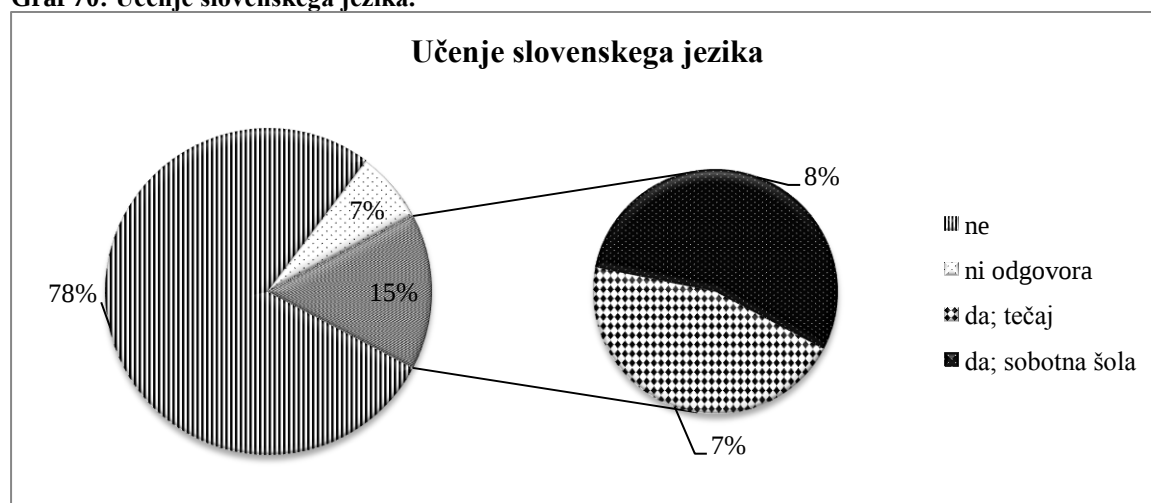
Graf 69: Poznavanje pravnih dokumentov, ki določajo jezikovne pravice manjšin v Kanadi.

Pravne dokumente, ki določajo jezikovne pravice manjšin v Kanadi, poznajo 4 vprašani (29 %), navedli so kanadsko ustavo. 8 anketirancev (57 %) dokumentov ne pozna, 2 (14 %) nista odgovorila.

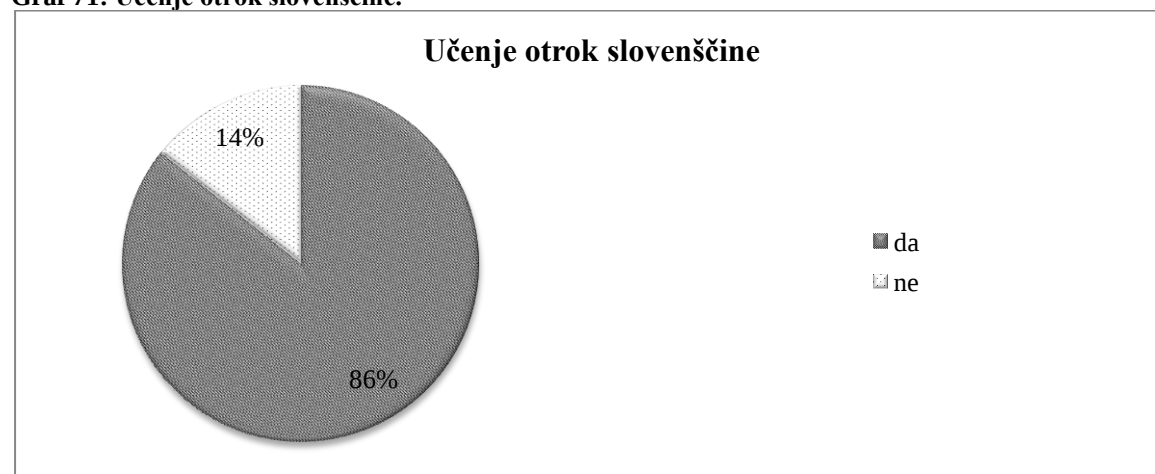
3.4.3.2 Učenje slovenskega jezika in sobotna šola

Graf 70: Učenje slovenskega jezika.

Večina, 11 anketirancev (78 %) te starostne skupine, se ni nikoli posebej učila slovenskega jezika¹⁵. 2 (15 %) sta se jezika učila, in sicer sta za namen navedla željo po znanju maternega jezika in seznanjenost s svojimi koreninami. Od tega je en obiskoval tečaj slovenskega jezika pri 41 letih, drugi pa je kot otrok obiskoval sobotno šolo v okviru cerkve. 1 oseba (7 %) ni odgovorila.

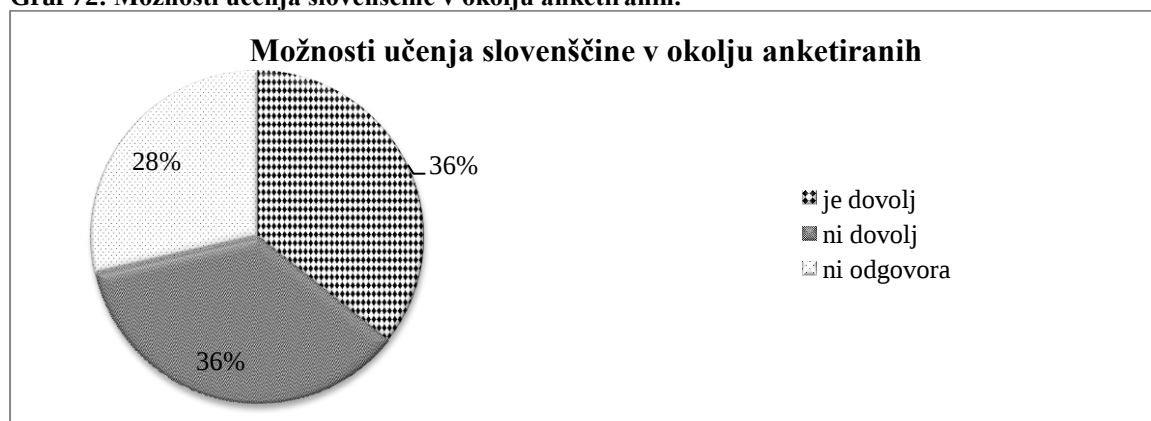
Graf 71: Učenje otrok slovenščine.

12 vprašanih (86 %) so svoje otroke učili slovensko, in sicer zato, da bi znali materni jezik, da bi se naučili pravilne slovnice, da govorijo slovensko, ko gredo v Slovenijo, in zato ker več jezikov pomeni več znanja. 2 vprašana (14 %) svojih otrok nista učila slovensko, eden zato, ker slovenske šole v Hamiltonu še ni bilo, ko so bili njihovi otroci majhni.

¹⁵ Osebe iz starostne skupine nad 65 let so večinoma rojene v Sloveniji in kasneje priseljene v Kanado s slovenskim maternim jezikom, kar pomeni da slovenščino že znajo. Pri tem vprašanju so odgovarjali, da so se učili slovensko, a pri tistih, pri katerih je bilo razvidno, da je slovenščina njihovi materni jezik, nismo upoštevali, da so se še kdaj posebej učili slovenščine.

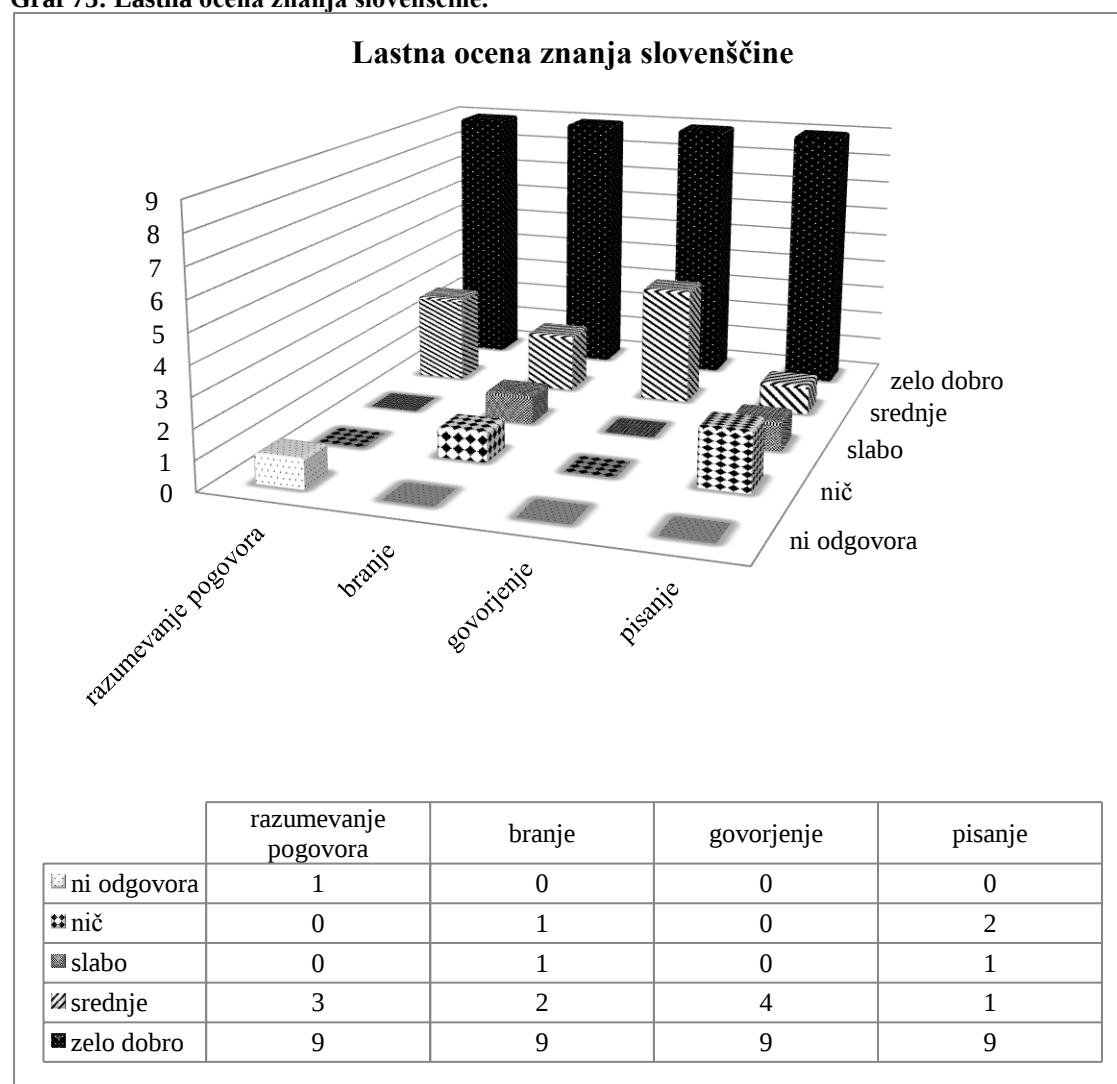
Graf 72: Možnosti učenja slovenščine v okolju anketiranih.

5 vprašanih (36 %) meni, da je za učenje slovenščine v njihovi okolici dovolj možnosti, 5 (36 %) jih to zanika, 4 (28 %) niso podali odgovora.

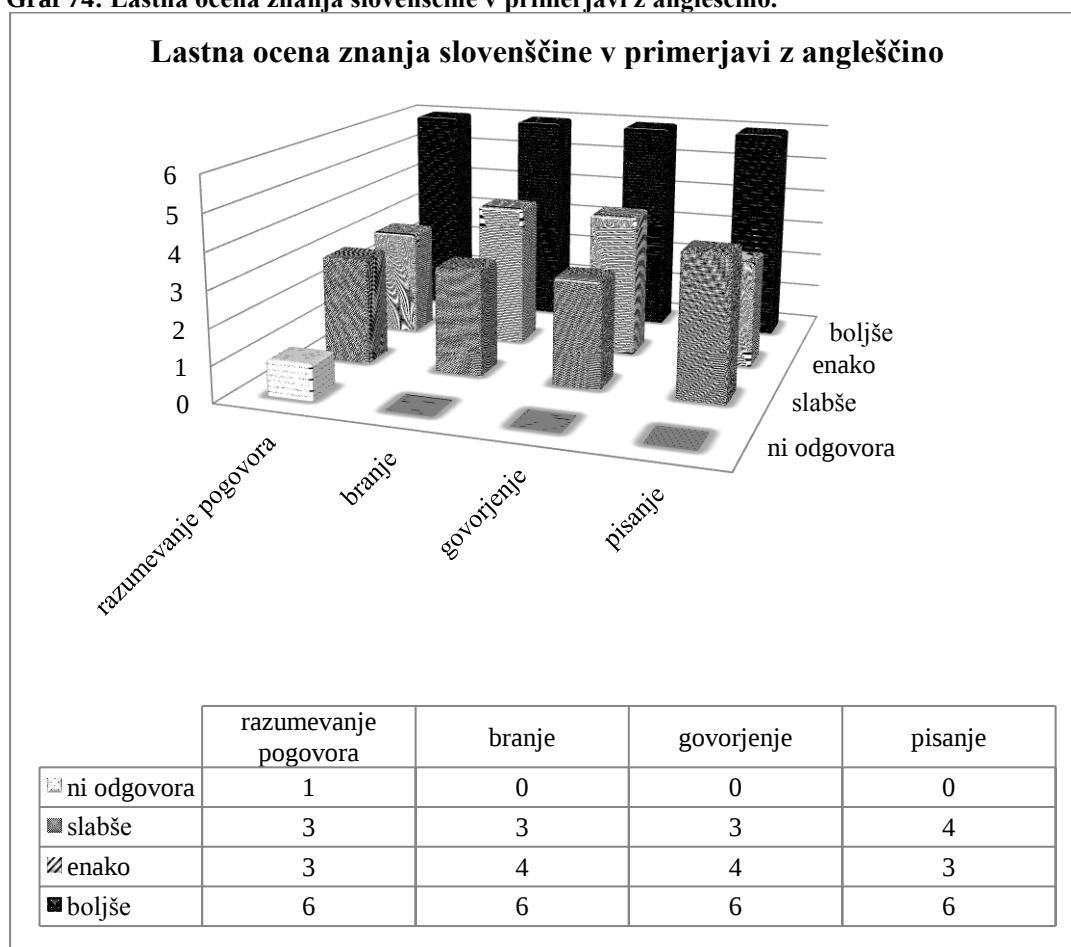
3.4.3.3 Ocena znanja slovenščine

Graf 73: Lastna ocena znanja slovenščine.

1 oseba (7 %) svojega znanja slovenščine ni ocenila. Razumevanje pogovora v slovenščini je 9 anketiranih (64 %) ocenilo z oceno zelo dobro, 3 anketiranci (21 %) s srednje, 1 (8 %) odgovora ni podal. Branje v slovenščini je 9 anketirancev (64 %) ocenilo z zelo dobro, 2 (15 %) s srednje, 1 (7 %) s slabo, 1 (7 %) z nič. Svoje govorjenje v slovenščini je 9 anketirancev (64 %) ocenilo z zelo dobro in 4 (31 %) z oceno srednje. Pisanje v slovenščini je 9 anketirancev (64 %) ocenilo z zelo dobro, 1 (7 %) s srednje, 1 (7 %) s slabo in 2 (15 %) z nič.

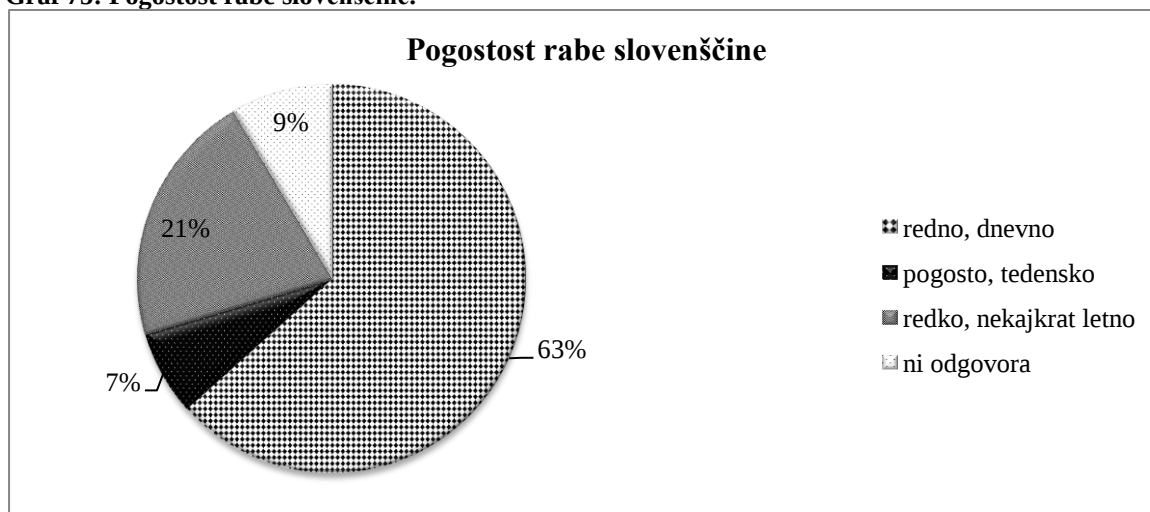
Graf 74: Lastna ocena znanja slovenščine v primerjavi z angleščino.

1 oseba (7 %) svojega znanja slovenščine v primerjavi z angleščino ni ocenila. Razumevanje pogovora v slovenščini v primerjavi z angleščino je 6 oseb (44 %) ocenilo z oceno boljše, 3 osebe (21 %) z enako, 3 (21 %) s slabše, 1 (7 %) odgovora ni podala. Svoje branje in govorjenje v slovenščini v primerjavi z angleščino je 6 anketirancev (44 %) ocenilo z boljše, 4 (32 %) z enako in 3 (21 %) s slabše. Pisanje v slovenščini v primerjavi z angleščino je 6 anketirancev (44 %) ocenilo z boljše, 3 (21 %) z enako in 4 (32 %) s slabše.

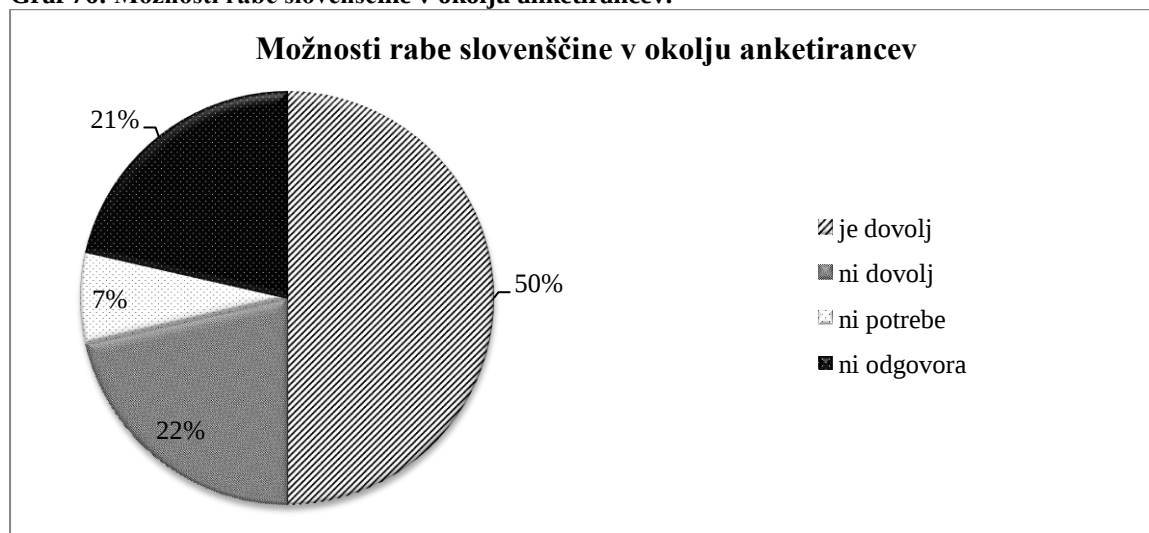
3.4.3.4 Raba slovenščine

Graf 75: Pogostost rabe slovenščine.

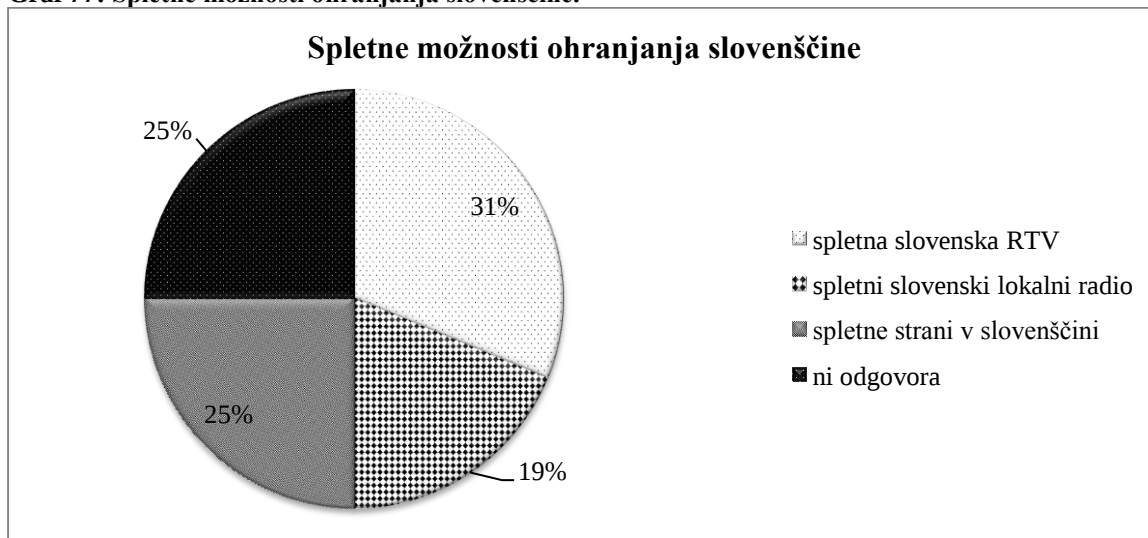
Največ anketirancev, in sicer 9 (63 %) slovenščino uporablja redno (dnevno), 3 (21 %) jo uporabljajo redno, nekajkrat na leto, 1 (7 %) pogosto (tedensko). 1 oseba (9 %) odgovora ni podala.

Graf 76: Možnosti rabe slovenščine v okolju anketirancev.

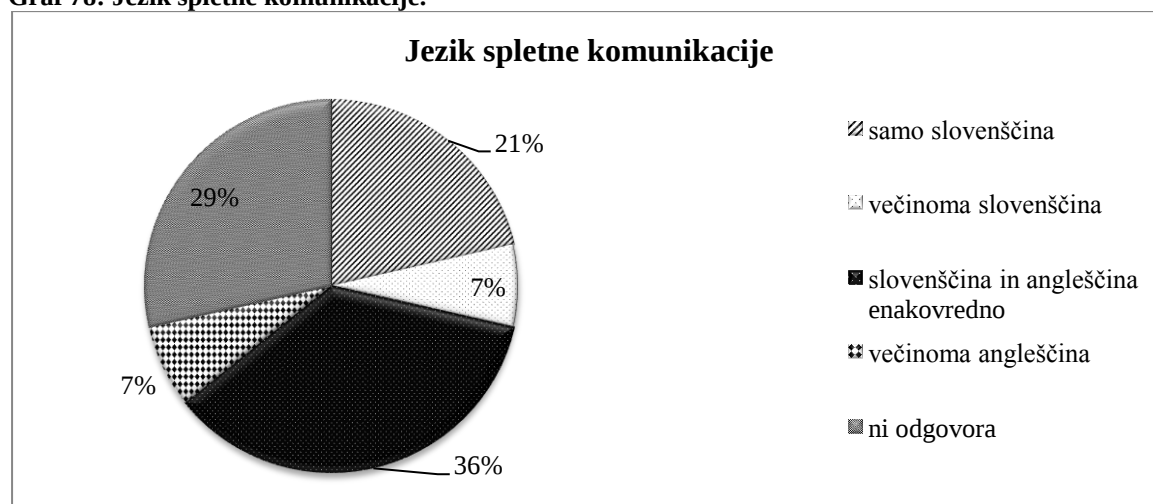
7 vprašanih (50 %) meni, da je v njihovem okolju dovolj možnosti za rabo slovenščine, 3 (22 %) bi si želeli, da bi bilo možnosti več, 1 (7 %) meni, da po tovrstnih dejavnostih ni potrebe. 3 (21 %) niso odgovorili.

Graf 77: Spletne možnosti ohranjanja slovenščine.

Za ohranjanje znanja slovenščine od možnosti (možnih je bilo več odgovorov), ki jih ponuja splet, je bil 5-krat (31 %) izbran spletni slovenski radio in televizija, 3-krat (19 %) spletni lokalni radio, 4-krat (25 %) so anketiranci izbrali spletne strani v slovenščini. 4 osebe (25 %) niso odgovorile.

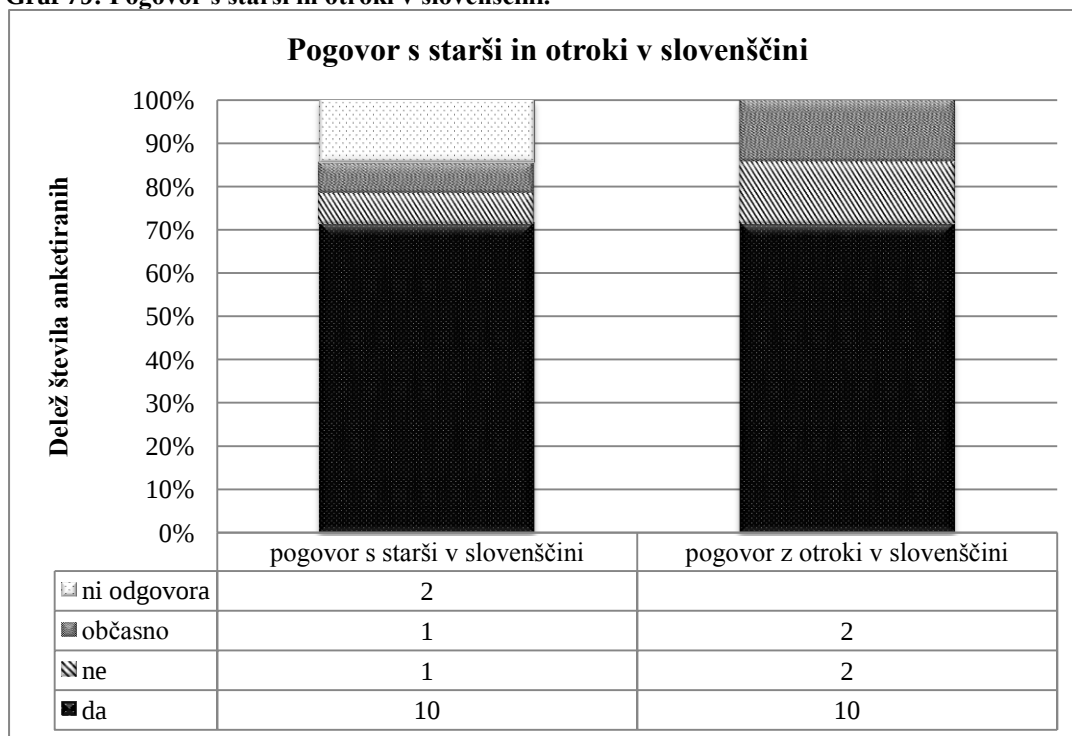
Graf 78: Jezik spletne komunikacije.

Jezik, ki ga uporabljajo za komunikacijo v takšnih situacijah, je pri 5 anketirancih (36 %) slovenščina in angleščina enakovredno, 3 (21 %) uporabljajo samo slovenščino, 1 (7 %) večinoma angleščino in 1 (7 %) večinoma slovenščino. 4 osebe (29 %) niso odgovorile.

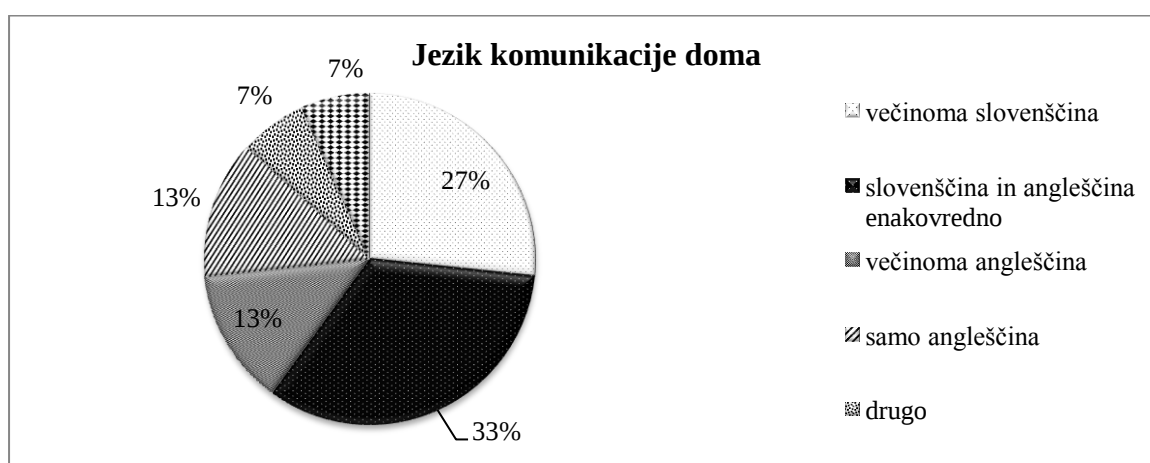
3.4.3.4.1 Sporazumevanje doma, s starši in otroki

Graf 79: Pogovor s starši in otroki v slovenščini.

Z 10 anketiranci (71 %) so starši govorili oz. govorijo slovensko, z 1 (7 %) včasih, 1 (7 %) je odgovoril nikalno. 2 (15 %) nista podala odgovorov. Prav tako 10 anketirancev (71 %) z otroki govori slovensko, saj želijo, da bi otroci govorili materni jezik. 2 (15 %) z otroki slovensko govorita včasih, saj otroci bolje znajo angleško. 2 (14 %) sta odgovorila nikalno, saj so njihovi otroci poročeni in ne živijo doma.

Graf 80: Jezik komunikacije doma.

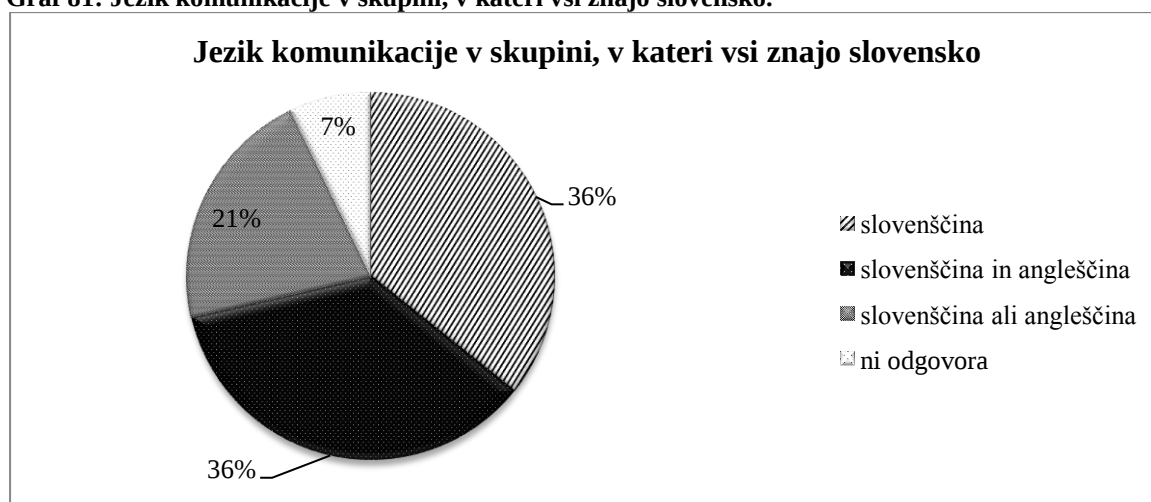

Za sporazumevanje doma 5 vprašanih (33 %) uporablja slovenščino in angleščino enakovredno, 4 (27 %) uporabljajo večinoma slovenščino, 2 (13 %) večinoma angleščino in 2 (13 %) samo angleščino. 1 vprašani (7 %) živi sam, 1 (7 %) ni odgovoril.

G17 in G18 so doma govorili slovensko. G17 pove: »Ja, ja. Mi smo doma slovensko govorili. So hodili (otroci, op. avtoric) v slovensko šolo. Prva tri dekleta so med sabo še govorila slovensko, tazadna dva pa že slabše. Njihovi otroci pa ne znajo slovensko. Če bi bli tukaj blizu, so se poročili na različne konce. S Kanadčani.« G12, hči G20, pove, da so s starši govorili slovensko, a so jih sproti učili angleščine. »Mi smo se v šoli učili angleško, doma smo s starši govorili slovensko in jih učili angleško. Tako da slovensko ni bilo dosti.« G20 o obiskovanju sobotne šole pove: »Ja, vaški otroci so vsi hodili. Moji so vsi hodili. Doma smo vedno več govorili pol slovensko. Več ko so otroci znali, več smo govorili slovensko. Med seboj so pa otroci vedno angleško govorili. Če so bli pa starši al pa v slovenski šoli, pa slovensko.«

3.4.3.4.2 Sporazumevanje z ostalimi slovenskogovorečimi

Graf 81: Jezik komunikacije v skupini, v kateri vsi znajo slovensko.

V skupini, kjer vsi znajo govoriti slovensko, 5 oseb (36 %) za sporazumevanje izbere slovenščino, 5 (36 %) slovenščino in angleščino. Eden je takšno izbiro pojasnil z dejstvom, da v Kanadi živi že 43 let, doma pa je živel 22 let. 3 (21 %) izberejo slovenščino ali angleščino. 1 (7 %) ni odgovoril.

G19 pravi, da tudi mladi z njo govorijo slovensko.

3.4.3.5 Odnos do slovenščine

Graf 82: Pomembnost slovenščine za življenje slovenske skupnosti v Kanadi.

10 oseb (72 %) meni, da je znanje slovenščine pomembno za življenje slovenske skupnosti v Kanadi zaradi ohranjanja slovenskih korenin, komunikacije s starejšimi in sorodniki v Sloveniji. Nekateri menijo, da brez jezika skupnosti ne bi bilo, drugi pa so mnenja, da je ohranjanje jezika pomembno le v okviru slovenske skupnosti. 1 oseba (7 %) je odgovorila nikalno, 3 (21 %) niso podali odgovorov.

G19 pove, da se ji zdi, da slovenščine ne pozablja: »No. No no, bi rekla, da no. Jaz moram biti Slovenka.«

3.5 Analiza ostalega gradiva

Tekom študijskega obiska smo pridobili nekatera gradiva, ki smo jih vključili v raziskavo. Pri analizi gradiva bomo pozorni predvsem na to, v katerem jeziku so napisana besedila oz. v kolikšni meri so napisana v slovenščini. Pozorni bomo na besedila, ki govorijo o aktivnostih, dogodkih znotraj posameznih društev, na prispevke, ki zadevajo ohranjanje aktivnosti znotraj slovenske skupnosti in na besedila v zvezi z vključevanjem mladih v skupnost.

Božja beseda. Božja beseda je glasilo z versko vsebino, ki ga izdajajo slovenski misijonarji (Lazaristi) v Torontu in izhaja na vsake tri mesece (številka, ki smo jo prejeli: apr/maj/jun 2012). Vsa besedila v glasilu so v slovenščini. Nekatera besedila so pridobljena iz drugih virov (Radio Ognjišče, Radio Vatikan, Družina). Ostala besedila so: pridiga koprskega škofa, poročilo misijonarja iz Slovenije, besedilo duhovnika iz Slovenije, ki je bil na obisku. Tri besedila so napisale osebe, ki v okviru župnije Brezmadežne delujejo v Kanadi. Večinoma gre za opise različnih dogodkov, aktivnosti (praznovanje materinskega dne, prvo sv. obhajilo in sv. birma, slovenska šola itd.).

Brošura ob 50-letnici slovenskega društva Sava. Slovensko društvo Sava (Breslau, Ontario) je svojo 50. obletnico praznovalo 14. aprila 2012. V brošuri se nahajajo besedila v slovenščini, in sicer gre za čestitke od jubileju – pismo ministrice iz Slovenije, pismo s slovenskega veleposlaništva v Kanadi, pismo predsednika Vseslovenskega kulturnega odbora v Kanadi, predsednice Slovenskega koordinacijskega odbora Niagara. V slovenščini je zapisan nagovor predsednice društva. V obeh jezikih je napisan jedilnik na dan slavnostnega gala banketa in zgodovina društva. V angleščini so izrečene čestitke kanadskega premiera, premiera province Ontario, dveh članov parlamenta Kitchener-Conestoga, župana občine Woolwich in nekdanjega predsednika Kitchener-Waterloo Oktoberfesta ter program prireditve.

Slika 2: Odlomek iz brošure – zgodovina društva Sava.

Na kulturnem področju smo imeli v letih 1980-1990 moški pevski zbor pod vodstvom g. Lojzeta Pfeiferja, v letih 1992-1996 pa mešani zbor pod vodstvom mag. Pie Brodnik. Mladinska folklorna plesna skupina je v letu 1988 nastopala pod vodstvom ge. Kristine Mihelič. Doslej smo bili gostitelji kar treh Slovenskih dnevov: 1995, 2001 in 2007, vsakokrat z več kot 500 obiskovalci. Naj kar tukaj omenimo, da ste vsi v ljudno vabljeni na Slovenski dan 2013, ki se bo zopet vršil v našem društvu 23. junija 2013. Ne samo za ta, tudi za ostala meddruštvena srečanja naše društvo pripravi del kulturnega programa. Naši šolarji in nastopajoči vedno lepo in veselo izvedejo svoj program.

Vsa desetletja smo bili gostitelji številnih glasbenih ansamblov in kulturnih skupin iz Slovenije. Gostili smo mnoge pevske zборе, pisatelje, pesnike, plesne, dramske in igralske skupine iz Slovenije, Amerike in širše Kanade. Poleg rednih prazničnih prireditev kot Materinski Dan, Očetov Dan, Vinsko Trgatev, Martinovanje, Miklavževanje, Božičnice, Silvestrovanje, Prešerenov Dan in Pustovanje, je društvo prirejalo bankete, plesne, piknike in Mladinske dneve. Organizirali smo prvo srečanje vseh slovenskih ansamblov z območja Ontaria, na katerem se je zbralo lepo število glasbenikov. Podelili smo vsem povabljenim priznanje za njihovo prizadevanje pri ohranjanju in razvoju slovenske narodnozabavne glasbe v Kanadi.

Na področju športa smo v začetnih letih pripravili turnirje v odbojki in nogometu, kasneje pa še hokej, otroške taborne in še danes popularna balinarska tekmovanja. Za kratek čas so se v odseku združevali tudi lovci in še sedaj pripravi društvo vsakoletno Lovsko večerjo s plesom.

Ponosno sodelujemo že več kot 40 let na svetovno poznanem Bavarskem festivalu »Kitchener-Waterloo Oktoberfest« pod imenom »Oberkrainer Haus«. V preteklih 10. letih smo bili deležni kar 12. priznanj za vzdušje, gostoljubnost in odlično hrano v kategoriji manjših klubov. Pod imenom »Oberkrainer Haus« smo tudi uradni gostitelji »Oktoberfest Balinarskega turnirja«.

Hitro se je razširil glas o naši topli »slovenski« gostoljubnosti in izredno dobri hrani, kar je pripomoglo k oddajanju in najem dvorane za ohceti, bankete in druga slavlja. Posebna hvala in priznanje tistim ženskam in

dekletom, ki delajo v kuhinji in vsem, ki jim pomagajo, da smo lahko tako uspešni. Dolgi 27 let je kuhinjo vodila Ana Murko-Čelan. Od nje jo je prevzela in jo še sedaj uspešno vodi Pavla Golob. Ani in Pavli se iskreno zahvaljujemo za strokovno vodenje, odlično kulinarično spretnost in ljubezen, s katero sta članom in gostom s svojimi sodelavci pripravljali domače specialitete.

Materin jezik – naše bogastvo in naša identiteta; nit, ki nas veže, žila, ki nam daje življenje kot narod. Slovenska šola s petjem in folkloro je delovala 3 šolska leta med 1976 in 1978 pod vodstvom ge. Tjaše Škof. Na pobudo staršev in predsednice Marije Prilesnik se je leta 2007 zopet zaslil glas veselih učencev sobotne Slovenske šole. Ponovno je sprejela vodstvo šole ga. Tjaša Škof s pomočjo Marije Prilesnik do leta 2009. Na vabilo predsednice društva je prevzela vodstvo šole ga. Magdalena Razpotnik leta 2009. Poleg učenja jezika in slovenske dediščine, so študentje deležni zborovskega petja, folklorne plesa in izdelave predmetov ljudskega izročila. Obiskovanje slovenske šole je sedaj posebej prijetno, ko se šolarji učijo v novi, krasno opremljeni učilnici, kjer s pomočjo knjig iz Slovenije počasi nastaja knjižnica zbranih slovenskih del.

Društvo Sava je aktiven član Slovenskega Koordinacijskega Odbora Niagara, Vseslovenskega Kulturnega Odbora v Torontu in Župnije Sv. Gregorija Velikega v Hamiltonu. Že več let se člani zbirajo pri mesečnih in prazničnih sv. mašah. Z lepimi obredi in procesijo obhajamo božične in velikonočne praznike. Društvo podpira radijsko oddajo »Glas Kanadskih Slovencev« in »Glasilo«, revijo kanadskih Slovencev. Sodelujemo z veleposlaništvom RS v Ottawi in smo v rednih stikih s Slovenijo. S pomočjo mag. Milice Trebše-Štolfa smo uredili društveni arhiv in drugo leto bomo predstavili svojo društveno knjigo na Slovenskem dnevu.

V obdobju 50 let so člani društva mnogokrat sodelovali v raznih akcijah za pomoč Sloveniji ob naravnih nesrečah, nabirah za pomoč bolnišnicam, itd. Najpomembnejša akcija, na katero smo najbolj ponosni, je bilo zbiranje sredstev v pomoč Sloveniji ob osamosvojitvi in demonstracije v podporo Sloveniji za priznanje samostojne in neodvisne države.

(Vir: Brošura ob 50-letnici slovenskega društva Sava)

Brošura slovenske šole Brezmadežne v Torontu. Slovenska šola Brezmadežne deluje pod okriljem slovenske župnije Brezmadežne v zahodnem delu Toronta, Etobicoke. V brošuri najdemo uvodno besedo tamkajšnjega kaplana in prispevke učencev, vse v slovenskem jeziku. Učenci napišejo nekaj o sebi in predstavijo eno od znamenitosti oz. zanimivosti v okolici Toronta (najdaljša cesta na svetu, športna dvorana Air Canada Centre, slovenska cerkev, mednarodno letališče, CN stolp, zabavišni park Marineland itd.). Za nas sta še

posebej zanimiva opisa slovenske cerkve in slovenskega letovišča pri Boltonu. Brošuri je priložen letopis šolskega leta 2011/2012, kjer so zbrane fotografije razredov slovenske šole Brezmadežne, od vrtca do sedme stopnje. Poleg fotografij preberemo krajše prispevke učencev posameznih stopenj (po en prispevek na vsaki stopnji, pri šesti stopnji trije prispevki), le pri vrtcu, prvi in drugi stopnji so namesto besedila v slovenščini natisnjene risbe učencev, četrta stopnja so namesto lastnih besedil priložili pesem Toneta Pavčka. Učenci desetega razreda so za letopis napisali 7 prispevkov, v katerih se vsak posameznik predstavi. Opisujejo svojo sanjsko hišo, najljubše šolske predmete, hobije, svojo družino ali potek zahvalnega dneva. Vsa besedila v letopisu so napisana v slovenščini, prispevki učencev so objavljeni z napakami, s čimer, kot pišejo sami, pokažejo, da se res učijo. Na koncu letopisa je še beseda ravnateljice.

Slika 3: Besedilo učenca o slovenski cerkvi.

Ime mi je . Kot tipičen Slovenec hodim redno k maši. Velikokrat grem v slovensko cerkev na Browns' Line, ki je posvečena Mariji Brezmadežni.

Let 1960 je župnik gospod Kopač kupil hišo na Browns' Line v predmestju Toronta. Njegov načrt je bil ustanoviti novo slovensko faro.

2. novembra istega leta so začeli kopat za graditev nove cerkve. G. Janez Kopač, g. Tone Zrnec, g. Franc Sodja in g. Andrej Prebil, so pomagali. Febrarja 1961 je bila zgrajena dvorana in 28. maja je Torontski škof posvetil novo cerkev.

Danes cerkev streže Slovincem na

veliko načinov. Slovenci hodijo molit in po maši se v dvorani velikokrat toči kava. Ob sobotah so v dvorani zabavni banketi, veselice in koncerti. Pri teh prireditvah se ljudje družijo ob dobri slovenski hrani in plesu.

V prostorih nad dvorano je ob sobotah zjutraj slovenska šola. Tam se učimo slovensko in postajamo prijatelji. Šola nam daje priliko, da kot skupina potujemo v Slovenijo, tako kot bomo mi letos.

Cerkev Brezmadežne je važno središče za Slovence v Torontu že 50 let. Upam, da bo cerkev še naprej ostala center, kjer se zbira Slovenci iz Toronta in okolice.

(Vir: Letopis šolskega leta 2011/2012 slovenske šole Brezmadežne)

Slika 4: Besedilo učenke o Slovenskem letovišču pri Boltonu.

Ime mi je in stara sem petnajst let. Veliko večino poletnih dni preživim na Slovenskem Letovišču. Ljudje imenujejo to letovišče "Farma" in se nahaja eno uro ven iz Toronta.

Na Farmo imam zelo lepe spomine. Skoraj vsako nedeljo poleti grem tja k maši in imam piknik z mojo družino. Na Farmi je plavalni bazen, igrišče za odbojko, nogomet in baseball ter dvorana, kjer imamo prireditve in zabave. Ob sobotah in nedeljah poleti imamo organizirane

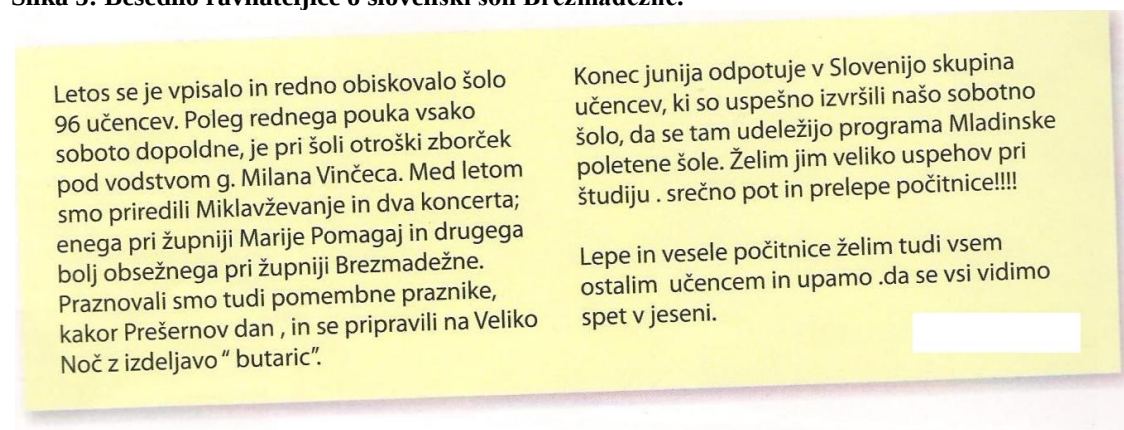
športne tekme v nogometu, baseball in odbojki, tako da nam ni nikoli dolgčas.

Mi na farmi taborimo in je zelo zabavno.

Za Slovenski dan imamo prireditve in zabave. Jaz sem tudi v plesni skupini in tam plešem za Slovenski dan. Leta 2008 je Farma praznovala svojo petdeset letnico in smo imeli veliko zabavo. Farma je kraj, kjer se mi zbira že od otroških let in upam, da bodo tudi mogoče moji otroci imeli zelo radi Farmo.

(Vir: Letopis šolskega leta 2011/2012 slovenske šole Brezmadežne)

Slika 5: Besedilo ravnateljice o slovenski šoli Brezmadežne.

(Vir: Letopis šolskega leta 2011/2012 slovenske šole Brezmadežne)

Letak kulturnega društva Mladi glas in Planika. Besedilo letaka je pretežno v angleščini. Gre za predstavitev plesne skupine Mladi glas in predstavitev narodnozabavnega ansambla iz Slovenije, s katerim so poleti 2012 imeli turnejo, bili so gostje v slovenskih društvih v Kanadi.

Letak Slovenskega koordinacijskega odbora Niagara. Na letaku je kratka predstavitev (v slovenščini in angleščini) Slovenskega koordinacijskega odbora Niagara, ki je bil ustanovljen leta 1989 in ki vključuje 7 slovenskih društev iz okolice (društvo Lipa park, Slovenski park, Sava, Bled Planica, Triglav, Sv. Jožefa in Slovensko kulturno društvo), versko središče slovenske župnije sv. Gregorja Velikega in kanadsko-slovenski štipendijski sklad. V niagarskem okolišu se letno odvije okrog 100 prireditev, katerih vrhunec je Slovenski dan.

Naša zgodovina (Our story). Naša zgodovina je glasilo, ki ga izdaja kanadsko-slovensko zgodovinsko društvo iz Toronta (številka, ki smo jo prejeli: poletje 2012). V tej številki je eno besedilo zapisano v slovenščini (Podobe kanadskih Slovencev – razstava v Ljubljani), ostalih 5 prispevkov je v angleščini.

Kongresne misli. Kongresne misli je občasno glasilo Kanadsko-slovenskega kongresa. Glasilo je bilo izdano novembra 2011 in je v celoti napisano v slovenščini. Vsebuje šest besedil (Novice, Ob 20. obletnici Svetovnega slovenskega kongresa, Kanadsko-slovenski kongres, Slovenski zgodovinski atlas itd.).

Pesmarica. Pesmarica za sveto mašo na Slovenskem dnevu (1. 7. 2012 na Slovenskem letovišču pri Boltonu). Vse pesmi so v slovenščini.

Program praznovanja Slovenskega dne (1). Program prireditve Slovenski dan (24. 6. 2012, v organizaciji društva Triglav) je zapisan v slovenščini in angleščini. Ostalo besedilo je samo v angleščini – naslovnica, besedilo predsednika društva Triglav.

Program praznovanja Slovenskega dne (2). Program prireditve Slovenski dan (1. 7. 2012, Slovensko letovišče pri Boltonu) je zapisan v slovenščini in angleščini. Besedilo o slavnostnem govorcu in besedilo predstavnika mladine sta zapisana v angleščini. Vsebuje tudi razpored športnih dogodkov čez poletje, ki so namenjeni predvsem mlajši generaciji. Takšnih dogodkov se je v letu 2012 odvilo 10, nekateri so bili dvodnevni.

Vestnik. Vestnik je krajše glasilo oz. t. i. oznanila slovenske župnije sv. Gregorija Velikega. V številki z dne 1. 7. 2012 je večina besedil napisanih v slovenščini. In sicer so to razlaga evangeljskega odlomka, poročilo o 23. Slovenskem dnevu, del obvestil in razpored svetih maš. V angleščini je obvestilo o sobotnem branju, pridižno besedilo in del obvestil.

Slika 6: Poročilo o 23. Slovenskem dnevu.

23.SLOVENSKI DAN - "Triglav-London"

Kulturno društvo Triglav v Londonu, je bilo preteklo nedeljo, 24. junija, gostitelj praznovanja Slovenskega dneva 2012 - pod pokroviteljstvom Slovenskega Koordinacijskega Odbora Niagara. To pot so slovenske organizacije: Lipa Park, Bled, Slovenski park, Sava in društvo sv. Jozefa, organizirali vsak svoj avtobus in s tem potrdili solidarnost do bolj oddaljenega društva Triglav v Londonu.

Program dneva se je začel ob 11. uri s sv. mašo, ki jo je daroval g. župnik Drago Gačnik. Pri maši je sodeloval župnijski mešani pevski zbor, z branjem in prinašanjem darov pa so bili vključeni predstavniki društev. Zdi se, da je to skupno bogoslužje vsako leto bolj številčno obiskano.

Po domačem kosilu se je ob 14. uri začel kulturni program, ki ga je vodila Erika Skocir- Svelc. V prvem delu programa so bili predstavljeni častni gostje. Sledili so pozdravni nagovori: predsednik društva Triglav Anthony Sekli in koordinatorica Magda Razpotnik. Navzoče je nagovoril častni generalni konzul John Doma. Zunanji gostje so bili: Marija Jevnisek, Marjan Kolaric in Stane Kranjc. Vidni kulturni delavci v tem prostoru so ob tej priliki prejeli priznanje za njihov neprecenljiv doprinos v svojih organizacijah. Letošnja prejemnika tradicionalnega priznanja Slovenskega Koordinacijskega Odbora Niagara sta bila člana društva Triglav: Ivan Horvat in Cveto Križnič.

V kulturnem programu so nastopili: iz župnije sv. Gregorija Velikega: Moški zbor Majolka, mešani zbor, otroci Slovenske šole ter Folkorna skupina Venec, učenci Slovenske šole in folklornega kroga Sava, moški zbor Bled in njihov otroški pevski zbor. Ob spremljavi harmonike so nastopili pevci Slovenskega Parka. Društvo Lipa Park pa je znova poskrebalo za komičen skeč. Ob prazniku slovenske samostojnosti je občinstvo navdušil devetdesetletnik Janko Demšar; napamet je deklamiral pesem Simona Gregorčiča: »Soči«.

Kulturni program je bil zaljučen s simbolično predajo slovenske zastave, ki potuje vsako leto v drugo organizacijo: Predsednik društva Triglav je predal zastavo Mariji Prilesnik, kot gostiteljici Slovenskega dneva 2013 pri društvu Sava v Breslau. Ob tej priložnosti je Slovensko-Kanadsko Zgodovinsko Društvo predstavilo razstavo zbiranja gradiva.

Po kulturnem programu je tudi to pot navduševala otroke tradicionalna otroška olimpiada. Sledil je družabni del programa s ansamblom Golden Keys.

23. Slovenski dan 2012 je znova dokazal solidarnost gostitelju društvu Triglav, ki so s svojimi marljivimi člani pokrbeli za gostoljubje več kot 500 obiskovalcem. Magda Razpotnik, koordinatorica Slovenskega Koordinacijskega Odbora Niagara in g. župnik Drago Gačnik, sta v veliki meri pripomogla za kulturni in duhovni del praznovanja. Jože Razpotnik pa je poskrbel za brezhibno ozvočenje, kar je pomagalo tako nastopajočim kot tudi poslušalcem, da so Slovenski dan 2012 zares lepo doživeli.

Poročilo pripravil: Frank Novak

(Vir: Vestnik, št. 27, letn. 48, 1. 7. 2012, slovenska župnija sv. Gregorja Velikega)

Voščilo kanadskega premiera slovenski skupnosti v Kanadi. Voščilo (z dne 26. 6. 2011), napisano v angleščini, poudarja dobre odnose med Kanado in Slovenijo in uspešno sodelovanje slovenske skupnosti s Kanado.

Zapisnik sestanka Slovenskega koordinacijskega odbora Niagara (1). Zapisnik sestanka (28. 10. 2011) je v celotni zapisan v angleščini. Opozarjajo na to, da morajo za aktivnost v slovenskih društvih in na dogodkih motivirati mlade, poudarjajo dober uspeh lanskoletnega Slovenskega dne. Za našo raziskavo so zanimivi izsledki diskusije o tem,

kako motivirati mlade, da bodo nadaljevali organizacijsko delo v društvih. Vsako društvo je namreč naredilo svojo lastno raziskavo in se trudilo, da bi pritegnili mlade, starejša generacija je leta nazaj zamudila vlak, ker mladim niso omogočali (dovolj zaupali), da bi nadaljevali delo. Sprašujejo se, ali mlade potrebujejo za kulturno ali finančno preživetje društev ali oboje. Zavedajo se, da se soočajo s popolnoma drugačno generacijo, z drugačnimi prioritetami in družinskimi vrednotami.

Zapisnik sestanka Slovenskega koordinacijskega odbora Niagara (2). Zapisnik sestanka (19. 2. 2012) je v celoti zapisan v angleščini. Sklican je bil, da bi nadaljevali diskusijo o tem, kako motivirati mlade za delo v slovenskih društvih. Predstavniki posameznih društev izpostavljajo, da so se trudili, da bi organizirali več dogodkov, ki bi bili bolj zanimivi za drugo generacijo (predvsem športni dogodki). Zopet opozarjajo na dejstvo, da se prva generacija ni trudila, da bi drugi generaciji omogočala sodelovanje v društvih in jo je zato sedaj toliko težje privabiti nazaj. Skušali so se obrniti na več družin te generacije, vendar se ti niso odzvali ali niso pokazali interesa za sodelovanje. Soočajo se z izgovori, da so le-te družine preveč zasedene, imajo druge aktivnosti in nimajo časa za delo v društvih. Opozarjajo še na finančne probleme.

4 RAZPRAVA

4.1 Starostna skupina do 29 let

Osebe te starostne skupine so skoraj brez izjeme rojene v Kanadi, a se večina se zaveda svojih slovenskih korenin in starše opredeljuje kot Slovence oz. kot prebivalce obeh narodnosti. Večina jih meni, da slovensko skupnost v Kanadi sestavljajo osebe, ki poleg tega, da imajo slovenske korenine, tudi tako ali drugače delujejo v skupnosti. Vsi se strinjajo s tem, da skupnost obstaja, in tudi čutijo pripadnost skupnosti. Rezultati vprašalnikov kažejo izredno pozitivno sliko te skupine, vendar ponovno opozarjamo na to, da je bilo kar slabih 80 % vprašalnikov pridobljenih na Mladinski poletni šoli v Ljubljani, zato ne odražajo dejanskega stanja v celotni skupnosti. Pri ostalih vprašalnikih se že kaže tendenca po tem, da se zlasti najmlajši ne čutijo več kot del te skupnosti, v družtvih niso več aktivni v tolikšni meri kot starejše generacije. Veliko oseb prebira tisk v slovenščini, medtem ko radio in televizija v slovenščini nista tako priljubljena. Ta starostna skupina ima veliko boljše možnosti za stik s Slovenijo in Slovenci, in sicer jim to omogoča splet, najpogosteje uporabljajo socialna omrežja (Facebook), kjer prevladuje komunikacija v angleščini. Za ohranjanje znanja slovenščine najraje posegajo po spletnih straneh v slovenščini. Večina jih je na različne načine aktivnih znotraj slovenske skupnosti, kar pa je zopet preveč idealna slika te skupine. Na tem mestu lahko izpostavimo, da so nekoliko bolj priljubljeni športni dogodki in plesne skupine. Večina jih meni, da je kulturna dejavnost slovenske jezikovne skupnosti pomembna za ohranitev skupnosti, saj menijo, da jim omogoča, da se bolj zavedajo svojih korenin. Veliko mladih pogosto ne najde več prijateljev znotraj slovenske skupnosti, saj na dogodke hodijo večinoma priseljenci, prva generacija. Vsekakor pa društva še vedno skrbijo za to, da bi mladi radi prihajali v družbo kanadskih Slovencev in tam sklepali prijateljstva, o čemer pričajo raznovrstni dogodki, ki so namenjeni prav tej starostni skupini in ki so po večjih slovenskih letoviščih s strani mladih tudi dobro obiskani. Zanimanje mladih za slovensko kulturo in skupnost pa se v nekaterih mestih, ki so bolj v središču dogajanja, vseskozi ohranja. Večina je mnenja, da se bo slovenska skupnost ohranila, saj mlajša generacija še vedno rada sodeluje na nekaterih dogodkih skupnosti. Večina jih meni, da je slovenščina pomembna za ohranitev slovenske skupnosti, poleg tega sta zanje pomembna dejavnika tudi delovanje društev in verska skupnost. Zelo pomemben dejavnik pri predajanju in učenju slovenščine je prav gotovo interes staršev, saj se predstavniki te skupine večinoma gibljejo v angleško govorečem okolju in s svojimi vrstniki govorijo izključno angleško. Velik interes za Slovenijo je zaznati, ko je govora o obiskovanju dežele in sorodnikov, saj

je večina že bila v Sloveniji. Sprejeta je kot zelo lepa država, kamor se vsi radi vračajo ali si je želijo obiskati. Pogosto jo celo redno obiskujejo.

Na splošno je za to skupino značilno, da se večinoma redko sporazumevajo v slovenskem jeziku, saj je v glavnem angleščina njihov prvi jezik. Pogosto so sicer obiskovali sobotno šolo slovenskega jezika, vendar je raba slovenščine večinoma zelo omejena, predvsem na sporazumevanje s sorodniki iz Slovenije (stari starši). Tekom raziskave smo ugotovili, da jim razumevanje slovenščine ne povzroča težav, so pa veliko bolj nesamozavestni, ko gre za sporočanje, kar dokazuje tudi intervju z G1 in G2. Nekateri mladi pa z veseljem in radi spregovorijo slovensko. Eden takšnih je G3, s katerim je bil celoten intervju opravljen v slovenščini. Otroci sicer v začetku precej neradi obiskujejo sobotne šole, saj le-te potekajo med vikendi, ki so za druge otroke šole prosti dnevi. Druga preglavica so starši, ki svoje otroke za uporabo slovenščine ne motivirajo v zadostni meri ali je kraj izvajanja šole predač od njihovega doma. Pogosto se v sobotnih šolah s težavami srečujejo tudi učiteljice same, saj za poučevanje nimajo ustreznega znanja, gradiva ali zadostne priprave. Mladinska poletna šola slovenskega jezika v organizaciji Centra za slovenščino kot drugi/tuji jezik skrbi za izobraževanje tako dijakov kot učiteljev. Obisk iz Kanade se ves čas ohranja, izkušnje dijakov in učiteljic pa so zelo pozitivne in predstavljajo obema skupinama močno motivacijo za učenje slovenščine. Približno tretjina oseb te starostne skupine se s starši pogovarja samo v angleščini, velika večina pa jih meni, da bodo s svojimi otroki v prihodnosti govorili slovensko in da jih bodo učili slovenščine. Večina jih v skupini, kjer vsi znajo slovensko, za komunikacijo izbere slovenščino ali angleščino in slovenščino tudi v vsakdanjem življenju uporabljajo pogosto.

4.2 Starostna skupina od 30 do 64 let

Večina oseb te starostne skupine se čuti pripadnika obeh narodnosti, svoje starše večinoma opredeljujejo kot Slovence. V veliki meri čutijo pripadnost slovenski skupnosti v Kanadi in so tudi tako ali drugače aktivni v društvih. Tisti, ki v društvih ne sodelujejo redno in se ne udeležujejo dogodkov slovenske skupnosti, v glavnem prihajajo iz krajev, kjer ni aktivno nobeno večje slovensko društvo in slovenska skupnost ni močna. Ostali, ki živijo v bližini večjih mest (Toronto, St. Catharines, Hamilton), se v glavnem udeležujejo dogodkov, nekateri tudi sami zelo aktivno sodelujejo in prav tako k udejstvovanju spodbujajo svoje otroke. Njihova dejavnost je raznovrstna – sodelovanje na prireditvah, v pevskih zborih, učenje v sobotnih šolah, načrtovanje dogodkov. Svoje otroke najraje

vpisujejo v plesne skupine. Pripadniki druge starostne skupine večinoma sicer prebirajo tisk v slovenskem jeziku, kolikor je le-ta dostopen, vendar gre večinoma za lokalna glasila, v katerih se vedno bolj pojavljajo tudi besedila v angleščini, ali za verski tisk. Spletne strani v slovenščini obiskujejo redko, medtem ko je slovenska radijska oddaja torontskega radia precej priljubljena. Ta skupina za stike s sorodniki iz Slovenije koristi internetne možnosti (e-pošta, Skype, Facebook), pogosto se z njimi slišijo po telefonu. Komunikacija s sorodniki v precejšnji meri poteka v slovenščini.

Po večini menijo, da se bo slovenska skupnost v Kanadi sicer ohranila, vendar se so nekateri skeptični, da bo ostajala aktivna v tolikšni meri kot danes. Zavedajo se, da je prišel čas, ko bodo o obstoju in dejavnosti skupnosti odločale generacije, rojene v Kanadi. Veliko jih je mnenja, da je slovenska skupnost še vedno močna predvsem zato, ker se ljudje med seboj radi srečujejo in družijo. Povezuje pa jih tudi jezik in verska skupnost. Slovenija je v njihovih očeh kraj, kamor se radi vračajo in bi jo radi obiskali večkrat, za nekatere je to drugi dom. Kljub temu za reden obisk ne najdejo dovolj časa, denarja ali pa so njihovi otroci še premajhni za potovanje.

Še najbolj dvomijo v ohranjanje slovenščine, saj že sami zase mnogi priznavajo, da je ne uporabljajo redno in doma s svojimi otroki raje govorijo angleško. Večina jih je obiskovala sobotno šolo slovenskega jezika in tudi svoje otroke poslala vanje, vendar je znanje obojih ostalo na pasivni ravni, saj, kot sami pravijo, niso imeli dovolj discipline, da bi doma ohranjali jezik aktiven. Razumevanje slovenščine v glavnem ne povzroča težav, medtem ko so pri sporočanju precej negotovi. Ta generacija že od rojstva živi v angleškovogovorečem okolju, zato je razumljivo, da je sporazumevanje v angleščini zanje lažje, še posebej če prihajajo iz mešanih zakonov, kar je v tej generaciji pogost pojav. Pogosto že s svojimi starši niso govorili slovensko oz. so se pogovarjali v obeh jezikih, saj je bilo tudi njihovim staršem v interesu, da bi se čim prej in čim bolje naučili jezika države, v katero so prišli živeti. Zato tudi z ostalimi prijatelji slovenskih korenin pogosto raje posežejo po angleščini, kjer se počutijo bolj domače. Se pa v zadnjem času pojavlja, da se za učenje slovenščine odločajo tudi odrasli, ki želijo ponovno vzpostaviti stik s sorodniki in obuditi svoje korenine. Prevladuje mnenje, da bi se skupnost lahko ohranila tudi brez jezika, vendar se zavedajo da bi bilo škoda, če slovenščine ne bi obdržali.

4.3 Starostna skupina nad 65 let

Večina oseb, ki spada v starostno skupino nad 65 let, je rojenih v Sloveniji in predstavljajo prvo generacijo priseljencev. V Kanado so prihajali od druge polovice 40. let do 70. let 20. stoletja. Po večini imajo samo kanadsko ali obe državljanstvi, za narodnost pa največkrat navajajo obe – tako slovensko kot kanadsko –, medtem ko svoje starše po večini opredeljujejo kot Slovence. Tretjina si pod pojmom »slovenska skupnost v Kanadi« predstavljaja prebivalce, ki imajo slovenske korenine, delovanje v skupnosti ni nujno. Velika večina oseb te starostne skupine meni, da slovenska skupnost v Kanadi obstaja in tudi čuti pripadnost. Za to skupino je značilno, da radi prebirajo tisk v slovenščini in poslušajo radio oz. gledajo televizijo v slovenskem jeziku. Za stike s Slovenijo in Slovenci, od možnosti, ki jih ponuja splet, v glavnem uporabljajo elektronsko pošto, kjer večinoma uporabljajo slovenščino in angleščino. Prav tako uporabljajo spletni slovenski ali lokalni radio v slovenščini in slovenske spletne strani, kar je zanimivo, saj za ljudi te starosti običajno velja, da niso ravno domači s tehnologijo. Večji del oseb je tako ali drugače aktivnih v slovenski skupnosti, radi se srečujejo in družijo z ostalimi priseljenci. Menijo, da je kulturna dejavnost slovenske jezikovne skupnosti vsekakor pomembna za ohranitev skupnosti. Je pa za to skupino značilno, da so se v začetku oz. ob prihodu v Kanado z ostalimi priseljenci družili veliko več kot se danes. Pravijo, da njihova generacija počasi umira. Razlog, da so se od prihodu v Kanado več družili, je tudi ta, da jih večina ni znala angleščine, zato so se toliko raje družili z ljudmi, ki so slovenščino govorili. Menijo, da je slovenski jezik pomemben za ohranitev slovenske skupnosti v Kanadi. Poleg jezika slovensko skupnost v enaki meri ohranjata tudi delovanje društev in verska skupnost. Slovenijo so večinoma že obiskali, nekateri tudi večkrat. Obiskujejo sorodnike, rojstni kraj in prihajajo iz turističnih ali zdravstvenih razlogov.

Materni jezik oseb te starostne skupine je večinoma slovenščina, zato se slovenščine tudi niso kdaj še posebej učili, svoje otroke pa so v glavnem vpisovali v sobotno šolo. Osebe te skupine slovenščino torej pretežno obvladajo bolje od angleščine. S starši in svojimi otroki so se sporazumevali v slovenščini, dosti pa jih je doma poleg slovenščine uporabljalo še angleščino, saj so se želeli ob prihodu v Kanado čim prej naučiti jezika okolja, pri čemer so jim pomagali tudi otroci. V skupini, kjer vsi znajo govoriti slovensko, izbirajo slovenščino ali/in angleščino. Pripadniki te skupine slovenščino uporabljajo redno, vsak dan.

4.4 Naša opažanja in vtisi

Med študijskim obiskom smo želeli čim več časa preživeti znotraj slovenske skupnosti, se udeleževati organiziranih dogodkov, obiskovati slovenska letovišča in sploh biti ves čas v stiku s kanadskimi Slovenci. Na ta način nam je bil omogočen karseda celosten vpogled v stanje tamkajšnje slovenske jezikovne skupnosti.

Obiskali smo več slovenskih letovišč na metropolitanskem območju Toronta, in sicer Slovensko letovišče pri Boltonu, Slovenski park pri Puslinchu, Lipa park v St. Catharines in Bled Planica pri Beamsvillu. Letovišča so običajno v lasti slovenskih društev. Znotraj je po navadi postavljen zidan objekt z večnamensko dvorano. Kanadski Slovenci imajo na letoviščih zakupljena zemljišča, kjer postavijo svoje prikolice ali nekakšne počitniške hišice. Večina letovišč ima poseben prostor namenjen piknikom, dogajanje je pestro na športnih igriščih, bazenu in igriščih za otroke. Kakopak se letovišča nahajajo v naravi in so zato še privlačnejša za pobeg iz mesta. Priljubljena so zlasti poleti oz. v toplejših mesecih, ko se odvijajo športni turnirji, kulturne prireditve, praznovanja, proslave, pikniki. Zanimivo je, da tja zahajajo tudi osebe, ki nimajo slovenskih korenin. Takšen obisk je pričakovan predvsem ob piknikih, ko je na mizah dobra hrana in pijača, čemur smo bili priča ob obisku Lipa parka. Kot je bilo že omenjeno, je vrhunec dogodkov znotraj slovenskih društev praznovanje slovenskega dneva državnosti in praznovanje praznika Canada day (skupna prireditev), ki se odvija pod imenom Slovenski dan. Prireditev smo imeli priložnost obiskati v Slovenskem letovišču, kjer je bil obisk res velik. Praznovanje se je začelo s sveto mašo, ki je v celoti potekala v slovenskem jeziku, in nadaljevalo s kulturnim programom. Pred tem je bilo na sporedu nekaj pozdravnih govorov, nekateri prav tako v slovenščini. Nato so nastopile folklorne skupine v slovenskih narodnih nošah, in sicer so plesali na slovensko glasbo, in pevski zbor, ki je zapel nekaj slovenskih ljudskih pesmi. Manjkali nista niti himni obeh držav. Kasneje je za zabavo poskrbel narodnozabavni ansambel iz Slovenije. V večnamenski dvorani so bili razstavljeni slovenski tradicionalni izdelki, na voljo so bili zborniki različnih društev, brošure, slovensko-angleški slovarji ipd. Dogajanje je bilo skratka zelo pestro, praznovanja pa so se udeležili predstavniki vseh starosti, od najmlajših, ki so se najraje zadrževali ob bazenu, do najstarejših, ki so posedali ob svojih počitniških hišicah. Da prireditev Slovenski dan ni vrhunec samo v tem okolišu, samo se ob obisku letovišča Slovenski park prepričali še isti dan. Zopet smo bili priča dobro organiziranemu

praznovanju. Glavno dogajanje smo sicer zamudili, vendar smo tudi tukaj s kanadskimi Slovenci ves čas komunicirali v slovenščini.

Opazili smo, da kanadski Slovenci, ki so stari nad 65 let, slovenska letovišča zelo radi obiskujejo, saj je to kraj, kjer srečajo največ priseljencev in njihovih potomcev. Povečini sicer niso več tako aktivni znotraj skupnosti oz. so organizacijo dogodkov, pomoč na prireditvah prepustili mlajšim generacijam. Vsekakor pa se z veseljem dogodkov udeležujejo, saj večini slovenska kultura predstavlja vez z domovino. Tam srečajo znance, s katerimi si delijo podobne usode in s katerimi radi poklepetajo v svojem maternem jeziku, slovenščini. Radi vidijo mlajše generacije, predvsem otroke in najstnike, ki naprej prenašajo slovenske navade in običaje. Vsi radi slišijo in berejo slovensko besedo, zato ni redkost, da so naročeni na slovenske časopise, med katerimi je najbolj priljubljen verski tisk, slovenska radijska oddaja na torontskem radiu pa je z njihove strani sploh redno poslušana. Prav tako se večinoma radi spominjajo Slovenije, predvsem svojega otroštva in rojstnih krajev, a se v glavnem strinjajo, da jih je Kanada lepo sprejela in jim pomeni deželo, kjer so si lahko ustvarili lepo življenje. V začetku jim je bilo v veliko oporo dejstvo, da so skupaj z njimi iz Slovenije v Kanado emigrirali še mnogi drugi. Skupaj so nato namreč preživljali večere in organizirali različna srečanja, s pomočjo katerih so si lažje ustvarili bolj domače okolje. Čeprav imajo slovenščino radi, so mnogi svoje otroke želeli kar najhitreje navaditi na angleščino, saj so se ob prihodu v Kanado in s tem v novo, tujejezično, okolje znašli v stiski, saj niso imeli predhodnega znanja angleščine. Za to generacijo je značilno še, da v nekoliko večjem številu obiskujejo slovensko cerkev v primerjavi z mlajšimi generacijami. Starejša generacija pa ni več tako številčna, zato svete maše v slovenskem jeziku niso več tako množično obiskane. Posledično se prav gotovo tudi manjša vpliv verske skupnosti na slovensko skupnost v Kanadi.

Najbolj raznovrstne vtise smo vsekakor dobili ob opazovanju oseb starih od 30 do 64 let, kar je razumljivo, saj znotraj te starostne skupine najdemo predstavnike tako prve, druge kot tudi tretje generacije priseljencev. Na splošno pa je to starostna skupina, ki ima trenutno prav gotovo največjo odgovornost pri ohranjanju slovenske skupnosti v Kanadi. Starejši so namreč svojo vlogo pri tem že bolj ali manj odigrali, mlajši pa še niso tako globoko zagrizli v življenje, da bi se s polno paro lotevali organizacije delovanja slovenske skupnosti in to nalogo zaenkrat raje puščajo starejšim. Slovenska letovišča so

vsekakor priljubljena tudi pri tej skupini. Seveda se tam raje zadržujejo ob drugačnih dogodkih kot starejše generacije. Na eni strani smo se srečevali s tistimi, ki za delovanje in ohranjanje slovenske skupnosti porabijo ves svoj prosti čas in vlagajo vso svojo energijo. Poučujejo v sobotni šoli, organizirajo dogodke, imajo postavljene prikolice v letoviščih, so predsedniki slovenskih društev, vodijo plesne skupine. Zanimivo je bilo spoznati osebo, katere starša sta oba rojena v Sloveniji in v Kanado priseljena v poznih 60. letih. Njegova starša nikoli nista pretirano izpostavljala svojega izvora, znotraj slovenske skupnosti nista bila aktivna, doma niso govorili slovensko. Sam si je kasneje našel prijatelje, ki imajo prav tako slovenske korenine, in se začel zanimati za slovensko kulturo in Slovenijo. Danes posluša slovensko glasbo, slovensko govori zelo dobro, rad zahaja v krog slovenske skupnosti, načrtuje celo vrnitev v Slovenijo. Po drugi strani smo imeli priložnost spoznati ljudi, ki živijo povsem mimo aktivnosti slovenske skupnosti. V skupnost se večinoma niso vključili predvsem zato, ker živijo na oddaljenih krajih. Predstavniki te starostne skupine so v najaktivnejšem obdobju svojega življenja in so pogosto za svoj razlog neudejstvovanja v društvih in na dogodkih navajali pomanjkanje časa. Dobili smo vtis, da se sicer občasno radi udeležujejo tovrstnih dogodkov in tam tudi radi vidijo sodelovati svoje otroke, vendar se po drugi strani zavedajo, da večja aktivnost zahteva veliko časa. Še vedno pa v glavnem radi priskočijo na pomoč, ko je treba pripraviti dogodek. Večinoma so namreč ponosni na svoje korenine in želijo nadaljevati tisto, kar so starši (ali sami) prinesli sabo. Slovenščino po večini razumejo zelo dobro, mnogim tudi sporočanje ne povzroča težav. Radi in večinoma brez zadrege jo uporabljajo predvsem v komunikaciji s Slovenci, sorodniki iz Slovenije. Po drugi strani se nekaterim precej zatika ali pa tudi v pogovoru s slovenskogovorečimi raje izberejo angleščino.

Opazili smo, da se osebe do 29 let različnih dejavnosti v okviru slovenskih društev in cerkve udeležujejo v manjši meri kot ostali dve starostni skupini. Nekoliko večji je bil le obisk Slovenskega dne ali Canada day (1. julija) na Slovenskem letovišču v okolici Boltona, ki je tudi sicer eno od bolj priljubljenih letovišč v okolici Toronta. Za mlade je tam še posebej poskrbljeno, saj izredno radi zahajajo na bazen, športna igrišča in otroško igrišče, ki so znotraj letovišča. Veliko mladih velik del poletnih počitnic, zlasti vikendov, preživlja na Slovenskem letovišču, saj so tam v poletnih mesecih organizirane športne prireditve (turnirji v odbojki, nogometu ipd.), ki jih mladi izredno radi obiskujejo, in zato še vedno ohranjajo prijateljske stike z ostalimi osebami njihove starosti s slovenskimi koreninami. Ob obisku drugih slovenskih letovišč smo opazili, da so s strani mladih

bistveno manj obiskana. Znotraj te starostne skupine so predvsem med mlajšimi zelo priljubljene folklorne plesne skupine, v okviru katerih se otroci učijo plesati slovenske ljudske plesne. Na kulturnih prireditvah se radi pokažejo v slovenski narodni noši in zaplešejo na narodnozabavno glasbo. Mnogi s ponosom nosijo slovenski nogometni dres in navijajo za slovensko nogometno reprezentanco. Mladi se na dogodkih znotraj slovenske skupnosti sporazumevajo skorajda izključno v angleščini. Slovensko spregovorijo le s starejšo generacijo ali obiski iz Slovenije. Nekateri še to raje v angleščini. Kljub temu smo dobili precej pozitiven vtis, saj se po drugi strani najde tudi veliko mladih, ki slovenščino s ponosom uporabljajo. Te smo srečali predvsem na Slovenskem letovišču, kjer smo lahko ves čas komunicirali v slovenščini. A v splošnem so tudi tisti, ki imajo za seboj več let sobotne šole slovenskega jezika precej sramežljivi, verjetno zato, ker je njihovo znanje slovenščine večinoma pasivno, redno pa jezika ne uporabljajo. Do večjih zadreg prihaja pri tistih, ki živijo v bolj oddaljenih krajih in niso v središču dogajanja slovenske skupnosti, ter tistih, ki s starši govorijo samo angleško, s starimi starši pa nimajo pogostih stikov.

Vsekakor smo s študijskega obiska odhajali z dobrim občutkom, saj se mladi še vedno z veseljem srečujejo znotraj slovenske skupnosti, mnogi so za njeno ohranjanje zelo angažirani, imajo radi predvsem slovensko kulturo, običaje ali glasbo, zavedajo se svojih slovenskih korenin. Prav tako je organizacija sobotnih šol slovenskega jezika še vedno stabilna. Preko jezika se sicer ne identificirajo več v tolikšni meri, jim pa predstavlja znanje, ki ga bodo lahko izkoristili na različnih področjih, ne samo za komunikacijo s svojimi sorodniki iz Slovenije.

5 UGOTOVITVE

S pomočjo raziskave smo skušali priti do ugotovitev o jezikovni identiteti in vitalnosti slovenske skupnosti v metropolitanskem območju Toronta. Izsledke raziskave, v katero je bilo vključenih 63 vprašalnikov, 15 intervjujev, tiskano gradivo, pridobljeno tekom študijskega obiska, ter lastni vtisi in opažanja, bomo podali v dveh sklopih.

5.1 Vitalnost skupnosti

Vitalnost slovenske skupnosti v Kanadi smo ugotavljali na podlagi tega, kako slovenski priseljenci in njihovi potomci dojemajo obstoj slovenske skupnosti, koliko so aktivni znotraj skupnosti – koliko se udeležujejo dogodkov, organiziranih s strani različnih društev znotraj skupnosti, koliko sodelujejo na tovrstnih dogodkih. Želeli smo ugotoviti, če obisk na dogodkih upada ali ne, kakšne dejavnosti vse se odvijajo v skupnosti, kolikšen je interes mlajših generacij za dogajanje in ohranitev skupnosti, kakšen odnos imajo do Slovenije in kaj jih druži oz. povezuje, da slovenska skupnost po toliko letih še vedno obstaja. Zanimal nas je tisk v slovenščini, ki izhaja v Kanadi, in na kakšen način in koliko ostajajo v stiku s sorodniki iz Slovenije.

Mlajši, ki so skoraj brez izjeme rojeni v Kanadi, se večinoma zavedajo svojih slovenskih korenin. Za razliko od srednje in starejše starostne skupine, ki se čutijo pripadnike obeh narodov (kanadskega in slovenskega), ti za svojo narodnost navajajo v glavnem kanadsko. Vsi se strinjajo, da slovensko skupnost v Kanadi sestavljajo osebe s slovenskimi koreninami, ki na različne načine sodelujejo v skupnosti. Sodelovanje v skupnosti je še najmanj nujno za tretjo starostno skupino. Prav tako vsi menijo, da slovenska skupnost obstaja, pri čemer pripadniki prve in druge skupine čutijo pripadnost le-tej, medtem ko se pri mlajši skupini že nakazuje težnja, da pripadnosti ne čutijo več v tolikšni meri. Tisk v slovenskem jeziku v Kanadi na splošno ni preveč v razmahu. Reden je predvsem verski tisk, kjer so mnogi prispevki vzeti iz drugih virov. Ostalih rednih glasil je malo, vedno več prispevkov je v angleščini. Prebiranje tiska v slovenščini je aktualno predvsem za najstarejšo skupino, ki si poleg glasil, ki izhajajo v Kanadi, naročajo še revije in časopise iz Slovenije. Pri drugih dveh starostnih skupinah branje slovenske tiskane besede upada, najbrž tudi sorazmerno s tem, da v publikacijah ne najdejo več vsebine, ki bi jih zanimala in pritegnila. Spremljanje radia in televizije v slovenščini je bolj redkost, več poslušalcev, zopet znotraj starejših generacij, ima slovenska radijska oddaja Radio Glas kanadskih Slovencev na torontskem radiu. Mlajše

generacije za ohranjanje stikov s Slovenijo pogosteje uporabljajo spletne možnosti, med katerimi so sploh najbolj popularna socialna omrežja (Facebook) ali program Skype. Vse starostne skupine so na različne načine aktivne znotraj slovenske skupnosti, v skladu s tem, kar jih pač najbolj pritegne in kjer najdejo največ sovrstnikov. Starejša generacija rada zahaja v družbo slovenske skupnosti, vendar so večjo organizacijo dogodkov že prepustili drugi generaciji. Ugotovili smo, da znotraj druge starostne skupine prihaja do velikih razlik. Na eni strani namreč najdemo posameznike, ki so znotraj skupnosti zelo aktivni, na drugi strani pa posameznike, ki se od skupnosti vse bolj oddaljujejo. Ti prihajajo predvsem iz krajev, ki niso blizu središču dogajanja. Posledično se v ti dve skupini, aktivnejše in nekoliko manj aktivne, razvrščajo pripadniki najmlajše starostne skupine, pri kateri so od dejavnosti znotraj skupnosti daleč najbolj obiskani športni dogodki in plesne skupine. V glavnem vse starostne skupine soglašajo s tem, da je kulturna dejavnost slovenske skupnosti v Kanadi pomembna za ohranitev skupnosti, saj, tudi mlajšim, predstavlja vez s svojimi koreninami. Tu prav tako prehajamo skozi več faz. Starejša starostna skupina je namreč začejala z organizacijo slovenske skupnosti, sedaj pa je vrsta za ohranjanje prešla na mlajše generacije. Od teh so nekateri skeptični, da se bo skupnost ohranila v tolikšni meri, kot trenutno obstaja, saj so si le-ti prijatelje našli drugod, zato jim za druženje s svojo generacijo samo dogodki znotraj slovenske skupnosti niso več dovolj, vendar druženje kljub temu predstavlja ključen razlog za to, da radi prihajajo. Tudi najmlajša skupina pogosto na dogodkih ne najde svoje družbe, se pa znotraj društev stremi k temu, da bi mladi še vedno z veseljem sodelovali. Strategija je očitno dokaj uspešna, saj je zanimanje mladih za slovensko kulturo še vedno na precej visoki ravni. Večina je torej mnenja, da se bo slovenska skupnost vsekakor ohranila, pri čemer izpostavljajo predvsem to, da se kanadski Slovenci še vedno radi družijo med seboj, za kar ima veliko zaslugo delovanje društev, močna povezovalna dejavnika sta tudi delovanje verske skupnosti in slovenščina. Pripadniki vseh starostnih skupin imajo zelo pozitiven odnos do Slovenije. Poleg tega, da jim predstavlja domovino, je predvsem pri mlajših generacijah priljubljena še kot dežela, kjer obiščejo sorodnike in ki ponuja možnost za zanimivo potovanje.

5.2 Jezikovna identiteta

Jezikovno identiteto smo ugotavljali na podlagi tega, kateri jezik so slovenski priseljenci in njihovi potomci opredelili za svoj materni jezik, ali se zavedajo svojih formalnih pravic

o uporabljanju slovenščine v Kanadi, kakšno je njihovo znanje slovenščine, koliko je interesa za učenje slovenščine in če le-ta pada. Želeli smo ugotoviti, kakšen je obisk v sobotnih šolah slovenskega jezika, kako pogosto uporabljajo slovenščino, kako se sporazumevajo doma, s starši, z otroki in kako z ostalimi, ki znajo govoriti slovensko. Zanimalo nas je, kakšen odnos imajo do slovenščine in v kolikšni meri menijo, da ohranitev slovenščine vpliva na ohranitev slovenske skupnosti v Kanadi.

Najstarejša starostna skupina večinoma predstavlja prvo generacijo priseljencev, zato je njihov materni jezik v glavnem slovenščina. Iz srednje skupine je slovenščina materni jezik približno polovici pripadnikom, medtem ko je najmlajši skupini materinščina skoraj brez izjeme angleščina. Dokumenti, ki določajo jezikovne pravice manjšin v Kanadi, pretežno niso poznani, srednja in najstarejša skupina sta navedli le kanadsko ustavo. Razumljivo je, da se najstarejša generacija slovenščine večinoma še posebej ni učila, večji del druge skupine je obiskoval sobotno šolo slovenskega jezika in tudi svoje otroke vpisoval vanjo, kar pomeni, da je tudi pri najmlajši skupini obisk sobotne šole še vedno pogost. Vendar velja na tem mestu omeniti, da se pojavlja nekaj preglavic, kot so preobremenjenost otrok, ki morajo poleg drugih dejavnosti pouk obiskovati še ob sobotah, nekompetenca učiteljev, neprimernost učnega gradiva, oddaljenost od kraja izvajanja pouka, včasih tudi nezadostno število vpisanih otrok. Učenje slovenščine v zadnjem času povsod nekoliko niha, znanje pa ostaja po večini na pasivni ravni. Najstarejša starostna skupina jo še obvlada, večinoma bolj od angleščine. Pri ostalih dveh skupinah razumevanje slovenščine ne povzroča večjih težav, medtem ko je sporočanje že večji podvig. Te generacije so namreč večinoma že od rojstva v angleškogovorečem okolju, doma pa pogosto nimajo dovolj discipline, da bi slovenščino aktivno uporabljali. Zopet prihaja do velikih razlik, zlasti glede na to, koliko so starši posameznikov angažirani in vztrajni pri ohranjanju slovenščine. Na znanje jezika, kakopak, vpliva njegova raba. Pripadniki najstarejše starostne skupine jo večinoma uporabljajo redno in jo tudi še vedno najraje slišijo, pri ostalih dveh skupinah pa raba vse bolj peša. Starši z otroki pretežno govorijo angleško, otroci pa se sploh ves čas gibljejo v območju angleščine, zato oboji slovenščino uporabljajo sicer po večini z veseljem, a zgolj za sporazumevanje s sorodniki iz Slovenije, redko s starši. Zato je razumljivo, da jih posledično večji del meni, da bi se slovenska skupnost v Kanadi ohranila tudi brez jezika. Večina se jih sicer strinja, da je jezik pomemben del dediščine in bi bilo škoda, ko bi se izgubljal, a se hkrati zavedajo, da v njihovem okolju tako rekoč ni najbolj uporaben.

6 SKLEP

V zaključku diplomskega dela želimo skleniti naše raziskovanje slovenske skupnosti na metropolitanskem območju Toronta. Raziskava, katere večji del je bil opravljen v Kanadi, nam je omogočila zadosten vpogled v stanje tamkajšnje skupnosti. Na vitalnost skupnosti vplivajo mnogi dejavniki, ki le-to spreminjajo iz kraja v kraj, jezikovna identiteta pa je tako močno vezana na vsakega posameznika, da bi težko zapisali enoznačne in gotove zaključke. Vseeno smo skušali pridobiti čim bolj celovito sliko slovenske skupnosti v Kanadi, katere stanje povzemamo v sklepu diplomskega dela.

Na podlagi informacij, ki smo jih pridobili z raziskovanjem, smo v začetku postavljene hipoteze skozi diplomsko delo skušali dokazati ali ovreči. V začetku smo predvidevali, da slovenska skupnost v Torontu obstaja in da je njen glavni povezovalni dejavnik verska skupnost. **Hipotezi, (1) da slovenska skupnost v Kanadi obstaja in (2) da se vitalnost slovenske skupnosti v Torontu slabša, a se bo še vedno naprej ohranjala na ravni organiziranih dejavnosti, lahko z gotovostjo potrdimo.** Vitalnost skupnosti je sicer v primerjavi s stanjem v začetku obstoja le-te res slabša, vendar v zadnjem času ohranja svojo stabilnost. Obdobja boljših in slabših časov se konstantno izmenjavajo, a različne slovenske organizacije držijo svoje stalne aktivnosti in ves čas stremijo k temu, da bi obdržali raznolikost programa in ponudbe dejavnosti, ki bi pritegnila čim več udeležencev. Slovenske organizacije bodo prav gotovo nadaljevale s svojim delovanjem, saj v okviru le-teh potekajo prireditve, ki imajo močno tradicijo in visoko priljubljenost med predstavniki vseh generacij. **Težje bi potrdili hipotezo, (3) da je glavni povezovalni dejavnik slovenske skupnosti verska skupnost.** Drži, da je v okviru verske skupnosti organiziranih ogromno dogodkov, ki sicer nimajo večje povezave z vero samo (sobotna šola, praznovanje kulturnega praznika ipd.), vendar so se skozi leta zelo uveljavila tudi slovenska društva ali klubi, znotraj katerih se druženje večinoma dogaja. Druženje je namreč tisti dejavnik, ki je bil največkrat izpostavljen in za katerega ne moremo trditi, da večinoma poteka pod okriljem verske skupnosti.

Potrdimo lahko tudi naslednji dve hipotezi, in sicer (3) da jezikovna identiteta nima vpliva na občutek pripadnosti slovenski skupnosti ter (4) da je njihova prva jezikovna izbira angleščina, četudi vsi udeleženi v pogovoru znajo govoriti slovensko. Jezikovna identiteta nima vpliva na občutek pripadnosti slovenski skupnosti. Z izjemo najstarejše generacije, slovenščina ne predstavlja ključnega elementa za

identifikacijo s slovensko skupnostjo. Tradicija učenja slovenskega jezika v okviru sobotnih šol in različnih tečajev se še vedno ohranja, z večjimi ali manjšimi nihANJI, a znanje ostaja na pasivni ravni, redka raba pa je omejena kvečjemu na sporazumevanje s sorodniki iz Slovenije. Potrdimo lahko, da je zlasti pri mlajših generacijah prva jezikovna izbira angleščina, četudi vsi udeleženi v pogovoru znajo govoriti slovensko. Srednje generacije v takšnih položajih še izberejo slovenščino, prav tako jim slovenščina predstavlja pomembnejši element kulturne dediščine, čeprav večini ne pomeni ključnega elementa za identifikacijo s slovensko kulturo. Večji identifikacijski element pri mlajši generaciji predstavljajo slovenski ljudski plesi ali glasba.

Ti zaključki vsekakor ne predstavljajo končnega stanja in vsega dogajanja, ki je od začetkov formiranja slovenske skupnosti v Kanadi pa vse do danes vsekakor še vedno pestro. Bo pa v tudi prihodnje vsekakor zanimivo opazovati povezavo med jezikovno identiteto in vitalnostjo slovenske skupnosti v Kanadi ter ohranjanje jezika oz. skoraj nepredstavljivo odsotnost enega izmed glavnih identifikacijskih elementov slovenske skupnosti.

7 SUMMARY

Slovenian emigrants today live worldwide, namely outside Slovenia live around 500,000 Slovenes. Emigration from today's Slovenian ethnic territory began in the 19th century. One of the countries where they have been emigrating is Canada. According to the Canadian census from 2001, almost 30,000 people were identified as Slovenians. The literature review has shown that not so much research has been made on the Slovenian diaspora in Canada as on the other Diasporas. The reason for the smaller interest in Slovenes in Canada may be that in the past they were repeatedly studied together with the emigrants in the United States.

In the thesis, we took a closer look at the linguistic identity and vitality of the Slovenian community in the metropolitan area of Toronto. In this area there is the largest Slovenian diaspora in Canada. Here live $\frac{2}{3}$ (20,000) of all Canadian Slovenes. The purpose of the thesis was to determine the extent to which the Slovenian emigrants in Canada identify themselves with the Slovenian language; how they define the Slovenian community; and how the vitality of this community has been changing. During the study visit we wanted to spend more time within the Slovenian community to participate in organized events, to visit the Slovenian resort and to be in constant contact with the Canadian Slovenes. In this way we have obtained as much comprehensive insight as possible into the state's Slovenian language communities.

Vitality is one of the elements of language policy. We define it as an awareness of the size and importance of the social language speakers and functionality of their language in different social situations. It depends on how members perceive coexistence in this community and how and in what extent benefit is offered to them at the institutional level. Vitality of the Slovenian community in Canada was determined on the basis of how Slovenian immigrants and their descendants perceive the existence of the Slovenian community, how much they are active within the community, what activities take place in the community, what is the interest of younger generations for the preservation of community events, etc.

All respondents agreed that the Slovenian community in Canada is composed of persons with Slovenian roots who are in many ways involved in the community. It is also felt that the Slovenian community in Canada exists. Members of the first and second age group feel loyalty to the community, while the younger age group already indicates a tendency

not to feel so much affiliation anymore. The vitality of ethnic minorities is affected by birth rates, emigration, immigration and mixed marriages. Above all, the latter have an impact on the vitality of communities due to decrease of the linguistic identity. In general, all age groups agreed that the cultural activities of the Slovenian community in Canada are important for the preservation of the community because it represents a bond with their roots, especially for the younger age group. Slovenian community will certainly be preserved because Canadian Slovenians still like to socialize, for which societies take a great merit. Strong connection factors are also the religious community and Slovenian language.

Language should be one of the main elements of the identity of the national community. Identity is a set of individual characteristics that set one apart from other people. When we talk about identity, we talk about how we perceive and understand ourselves and others. Linguistic identity in the thesis was determined on the basis of which language Slovenian immigrants and their descendants identify as their mother tongue, what their knowledge of Slovene is, how much they are interested in learning Slovene language, how they communicate at home, the extent to which they consider the preservation of Slovenian in Canada, etc.

The oldest age group is mostly represented by the first generation of immigrants, so their mother tongue mainly is Slovenian. From the middle age about half of the group members chose the Slovenian language, while the youngest group of almost as a rule chose English as the mother tongue. For the youngest age group it is still common to visit the Saturday schools. However, it is worth mentioning that there are some points of dispute, such as overloading children, in addition to other activities, to attend classes on Saturdays, teacher incompetence, inadequacy of teaching materials, distance from the school and sometimes insufficient number of the enrolled children. Therefore, knowledge remains largely on a passive level.

Those in older age group use Slovenian language regularly, while the use of Slovenian language in the other two age groups is declining. It is understandable that the majority of respondents believe that the Slovenian community in Canada will maintain without knowledge of the language. Most of them agreed that the language is an important part of the heritage and it would be a shame to lose it, but at the same time they said that in their environment the Slovenian language was not the most useful.

Slovenian culture and identity are present today in Toronto despite the fact that the greater part of the population with Slovenian roots belongs to the second and the third generation. Slovenian culture is still very firmly rooted there as it is shown by the presence of large Slovenian organizations.

8 SEZNAM VIROV IN LITERATURE

53. *Slovenski dan*. Caledon, Ontario: Slovenian Summer Camp, 1. 7. 2012.

Božja beseda LXIII. Toronto: apr/maj/jun 2012.

Dolinar, K., Knop, S. (ur.): *Leksikon Cankarjeve založbe*. Ljubljana: Cankarjeva založba, 1994.

Ferbežar, I.: Merjenje in merljivost v jeziku. *Slavistična revija* XLVII/4 (1999). 417–436.

Genorio, R.: *Slovenci v Kanadi = Slovenes in Canada*. Ljubljana: Institut za geografijo univerze Edvarda Kardelja, 1989.

Giles, H.: *Language, Ethnicity and Intergroup Relations*. London, New York, San Francisco: Academic Press, 1977.

Gliha-Komac, N.: *Na meji, med jeziki in kulturami: širjenje slovenskega jezika v Kanalski dolini*. Kanalska dolina: Slovenski raziskovalni inštitut, Slovensko kulturno središče Planika; Ljubljana: Inštitut za mednarodna vprašanja, 2002.

Gomezel-Mikolič, V.: Povezanost narodne in jezikovne zavesti. *Jezik in slovstvo* XLV/5. Ljubljana: Slavistično društvo Slovenije, 1999/2000. 173–186.

Gomezel-Mikolič, V.: *Jezik v zrcalu kultur*. Koper: Univerza na Primorskem, Znanstveno-raziskovalno središče Koper, Zgodovinsko društvo za južno Primorsko, 2004.

Južnič, S.: *Identiteta*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede, 1993.

Klinar, P.: *Mednarodne migracije: sociološki vidiki mednarodnih migracij v luči odnosov med imigrantsko družbo in imigrantskimi skupnostmi*. Maribor: Obzorja, 1976.

Kocjan-Barle, M., Bajt, D. (ur.): *Slovenski veliki leksikon*. Ljubljana: Založba Mladinska knjiga, 2004.

Kongresne misli XI/2. Kanadsko-slovenski kongres, november 2011.

Lier, L. van.: *Introducing language awareness*. London: Penguin English, 1995.

Lukšič-Hacin, M.: *Ko tujina postane dom: resocializacija in narodna identiteta pri slovenskih izseljencih*. Ljubljana: Znanstveno in publicistično središče, 1995.

Medvešek, M.: Analiza etnične vitalnosti Madžarov v Lendavi. *Razprave in gradivo* 31. Ljubljana, 1998. 79–114.

Mikeš, M.: *Kad su granice samo tarabe*. Novi sad: Jugoslovensko društvo za primenjenu lingvistiku i Futura publikacije, 2001.

Naša zgodovina (Our Story) II/2, Toronto: Canadian Slovenian Historical Society, summer 2012.

Nečak-Lük, A.: Medetnični odnosi v sociolingvistični perspektivi. *Večjezičnost na evropskih mejah – primer Kanalske doline*. Ukve: SLORI, 1996. 131–150.

Nečak-Lük, A.: Jezikovna identiteta in jezikovno načrtovanje pri Slovencih. *Avstrija, Jugoslavija, Slovenija, Slovenska narodna identiteta skozi čas: Lipica, 29. maj–1. junij 1996*. Ljubljana: Oddelek za zgodovino, FF, 1997. 117–132.

Nečak-Lük, A.: Medetnični odnosi v slovenskem etničnem prostoru: primerjalna analiza elementov narodnostne identitete prebivalstva na stičnih območjih obmejnih regij Slovenije, Avstrije, Italije in Madžarske. *Medetnični odnosi in etnična identiteta v slovenskem etničnem prostoru*. Ljubljana: Inštitut za narodnostna vprašanja, 1998. 21–32.

Nečak-Lük, A.: *Medetnični odnosi v slovenskem etničnem prostoru*. Ljubljana, Inštitut za narodnostna vprašanja, 2000.

Nečak-Lük, A.: Sociolingvistična podoba Železne Kaple-Bele. *Medetnični odnosi v slovenskem etničnem prostoru*. Ljubljana: Inštitut za narodnostna vprašanja. 2002. 55–76.

Pavliha, M.: *Kanada je Slovincem prijazna dežela*. Zadnji popravek: 14. 2. 2009. <http://canada-slo.webs.com/apps/blog/show/455385-kanada-je-slovincem-prijazna-dezela>. (povzeto 13. 8. 2013)

Potočnik, B.: Med Slovenci v Torontu v Kanadi. *Koledar Mohorjeve družbe v Celovcu*. Celovec, 2000. 89–91.

Radio Glas. <http://www.theslovenian.com>. (povzeto 16. 8. 2013)

Schellander, A.: Samo govorna navada ohranja vitalnost jezika. *Koroški koledar ... / Slovenska prosvetna zveza Celovec*. Celovec: Založba Drava, 2003. 147–159.

Slavnostni gala banket, 50. obletnica društva. Ur. Razpotnik, M., Prelesnik, M., Gačnik D. Breslau, Ontario: Slovensko društvo Sava, 14. 4. 2012.

Slovar slovenskega knjižnega jezika. Ur. Klopčič, M. idr. <http://bos.zrc-sazu.si/sskj.html>. Ljubljana: ZRC SAZU, 2000.

Slovenci po svetu. Urad vlade RS za Slovence v zamejstvu in po svetu. http://www.uszs.gov.si/si/delovna_podrocja/slovenci_po_svetu/. (povzeto 16. 8. 2013)

Slovenci po svetu. Ur. Markovič-Kocen, B. <http://www.slovenija-danes.slovenci.si/slovenci-po-svetu/seznam-organizacij>.

Slovenian Independence Day Festival. Triglav, Slovenian Cultural and Social Club, 24. 6. 2012.

Slovenski dan 2012. Slovenski koordinacijski odbor Niagara.

Slovenski park. <http://www.slovenskipark.com/>. (povzeto 16. 8. 2013)

Slovenska skupnost v Kanadi. Veleposlaništvo Republike Slovenije Ottawa. <http://ottawa.embassy.si>. (povzeto 16. 8. 2013)

Slovenska šola Brezmadežne, Toronto. Letopis 2011/2012.

Strle, U.: *Slovenci v Kanadi: izseljevanje skozi prizmo življenjskih zgodb: [doktorska disertacija]*. Ljubljana, 2009.

Šabec, N.: Jezik slovenskih izseljencev. *Slovensko izseljenstvo: zbornik ob 50-letnici Slovenske izseljenske matice*. Ljubljana: Združenje Slovenska izseljenska matica, 2001. 160–191.

Trebše-Štolfa, M.: Slovenci in njihove organizacije v Kanadi. *Slovensko izseljenstvo: zbornik ob 50-letnici Slovenske izseljenske matice*. Ljubljana: Združenje Slovenska izseljenska matica, 2001. 216–219.

Unuk, D.: *Osnove sociolingvistike*. Maribor, Pedagoška fakulteta: 1997.

Vestnik XLVIII/27. Hamilton: Slovenska župnija sv. Gregorija Velikega, 1. 7. 2012.

Zupančič, J.: Identiteta je merljiva. *Razprave in gradivo: revija za narodnostna vprašanja* 33. Ljubljana: Inštitut za narodnostna vprašanja, 1998. 253–268.

Zapisnik. Zapisnikar Frank Novak. London: Slovenski koordinacijski komite Niagara, 28. 10. 2012.

Zapisnik. Zapisnikar Frank Novak. London: Slovenski koordinacijski komite Niagara, 19. 2. 2012.

Župnija Brezmadežne s čudodelno svetinjo.

<http://brezmadezna.com/toronto/brez/index.htm>. (povzeto 16. 8. 2013)

Drobno gradivo:

Pesmarica.

Pismo premiera.

Letak Mladi glas in Planika.

8 PRILOGE

8.1 Vprašalnik

ANKETA

Sva študentki 4. letnika Slovenskega jezika in književnosti na Filozofski fakulteti Univerze v Ljubljani. Za diplomsko delo sva si izbrali temo jezikovne identitete in vitalnosti slovenske skupnosti v Kanadi, zlasti v Torontu in njegovi okolici. Pred vami je anketa, s katero želiva izvedeti več o zgoraj omenjeni temi. Anketa je anonimna, njene rezultate pa bova uporabili zgolj v raziskovalne namene. Namenjena je anketirancem s slovenskimi koreninami. Prosiva vas, da jo izpolnite.

Za sodelovanje se vam lepo zahvaljujema.

Neža Knapič in Tea Erjavec

1. Spol:
 - a. moški
 - b. ženski

2. Starost: _____

3. Izobrazba:
 - a. osnovna šola
 - b. srednja šola
 - c. višja šola
 - d. visoka šola

4. Kraj bivanja: _____

5. Od katerega leta živite v Kanadi? _____

6. Kraj rojstva: _____

7. Državljanstvo: _____

8. Narodna pripadnost:
 - a. Slovenec/Slovenka
 - b. Kanadčan/Kanadčanka
 - c. Slovenec/Slovenka IN Kanadčan/Kanadčanka
 - d. drugo: _____

9. Narodna pripadnost matere:
 - a. Slovenka
 - b. Kanadčanka
 - c. Slovenka IN Kanadčanka
 - d. drugo: _____

10. Narodna pripadnost očeta:
 - a. Slovenec
 - b. Kanadčan
 - c. Slovenec IN Kanadčan
 - d. drugo: _____

11. Materni jezik(i): (možnih je več odgovorov)
- slovenščina
 - ameriška angleščina
 - drugo: _____
12. Kaj si predstavljate pod pojmom slovenska skupnost v Kanadi?
- prebivalci s slovenskimi koreninami
 - prebivalci s slovenskimi koreninami, ki se občasno/pogosto (ustrezno podčrtaj) srečujejo
 - prebivalci s slovenskimi koreninami, ki se občasno/pogosto (ustrezno podčrtaj) srečujejo v okviru društev
 - prebivalci s slovenskimi koreninami, ki se občasno/pogosto (ustrezno podčrtaj) srečujejo v okviru društev in v njih aktivno sodelujejo
13. Ali v Torontu obstaja slovenska skupnost?
- da
 - ne
- Če da, ali čutite pripadnost tej skupnosti?
- da
 - ne
14. Ali prebirate glasila/časopise slovenskih društev?
- da
 - ne
- Če da, katere? _____
15. Ali poslušate/gledate radijske oz. televizijske programe v slovenščini:
- da
 - ne
- Če da, katere? _____
16. Katere možnosti, ki jih omogoča internet, uporabljate za ohranjanje stikov s Slovenci v Sloveniji? Možnih je več odgovorov.
- elektronska pošta
 - Skype
 - različna socialna omrežja (Facebook ...)
 - drugo: _____
- Kateri jezik uporabljate v zgoraj navedenih situacijah?
- samo slovenščina
 - pretežno slovenščina
 - samo angleščina
 - pretežno angleščina
 - enakovredno slovenščina in angleščina
 - drugo: _____
17. Katere možnosti, ki jih omogoča internet, uporabljate za ohranjanje znanja slovenščine? Možnih je več odgovorov.
- Spletne strani v slovenščini
 - Spletni lokalni radio
 - Spletni slovenski radio/televizija
 - Drugo: _____

18. Na katerem področjih delovanja slovenske skupnosti ste aktivni? Možnih je več odgovorov.
- a. Stalno/priložnostno (ustrezno podčrtajte) sodelovanje v kulturnih društvih in ljubiteljska kulturna dejavnost.
 - b. Stalno/priložnostno (ustrezno podčrtajte) udeleževanje na kulturnih prireditvah, razstavah ...
 - c. Nisem aktiven.
 - d. Drugo: _____

19. Ali menite, da je kulturna dejavnost slovenske jezikovne skupnosti pomembna?
- a. da
 - b. ne

Zakaj?

20. Poznate pravne dokumente, ki določajo pravice jezikovnih manjšin v Kanadi?
- a. da
 - b. ne

Če da, katere? _____

21. Ali ste se kdaj posebej učili slovenskega jezika (na tečajih, v sobotni šoli, doma ...)?
- a. Da
 - b. Ne

Če ste odgovorili z DA, odgovorite na spodnji dve vprašanji.

21.1. S kakšnim namenom ste se učili slovenskega jezika?

21.2. Slovenščino sem se učil: (Možnih je več odgovorov.)

a) na tečaju slovenskega jezika. Kdaj? _____. Kje? _____.

b) v sobotni šoli slovenščine. Kdaj? _____. Kje? _____.

c) Drugo: _____. Kdaj? _____. Kje? _____.

Če ste odgovorili z NE, ali se kdaj v prihodnje nameravate učiti slovenščine?

22. Se vam zdi, da je za učenje slovenščine v vaši okolici dovolj možnosti?
- a. Da
 - b. Ne

23. Kako bi ocenili svoje znanje slovenščine?
- 1 – nič, 2 – zelo slabo, 3 – srednje dobro, 4 – zelo dobro

- a. Razumem pogovor: ____
- b. Berem: ____
- c. Govorim: ____
- d. Pišem: ____

24. Kako bi ocenili svoje znanje slovenščine v primerjavi z angleščino?
- 1 – slabše, 2 – enako, 3 – boljše

- a. Razumem pogovor: ____
- b. Berem: ____
- c. Govorim: ____
- d. Pišem: ____

25. Ali vaši starši z vami govorijo oz. so govorili slovensko?
- da
 - ne
 - drugo: _____
26. Ali s svojimi otroki govorite slovensko?
- da
 - ne
 - nimam otrok
 - drugo: _____
- Zakaj da/ne? _____
- 26.1 Če boste imeli otroke, ali boste z njimi govorili slovensko?
- da
 - ne
 - ne bom imel otrok
 - drugo: _____
27. Ali svoje otroke učite/ste jih učili slovenščine oz. jih vpisali v sobotno šolo/tečaj slovenskega jezika?
- Da
 - Ne
 - Nimam otrok
- Zakaj da/ne? _____
- 27.1 Če svojih otrok še niste učili slovenščine, ali jih boste?
- Da
 - Ne
 - Drugo: _____
- 27.2 Če še nimate družine, in načrtujete otroke, ali jih boste učili slovensko?
- da
 - ne
 - drugo
28. Kateri jezik uporabljate za sporazumevanje doma?
- samo slovenščina
 - pretežno slovenščina
 - samo angleščina
 - pretežno angleščina
 - enakovredno slovenščina in angleščina
 - drugo: _____
29. V katerem jeziku govorite v skupini, če vsi znajo govoriti slovensko?
- slovenščina
 - angleščina
 - slovenščina ali angleščina
 - slovenščina in angleščina
 - drugo: _____
- Zakaj? _____

30. Kako pogosto uporabljate slovenščino?
- a. redno, dnevno
 - b. pogosto, tedensko
 - c. redko, nekajkrat letno
 - d. nikoli
31. Ali menite, da je v vašem okolju dovolj možnosti za rabo slovenščine?
- a. Možnosti je dovolj.
 - b. Želel bi si več takih dejavnosti.
 - c. Po takih dejavnostih ni potrebe.
32. Ste že bili v Sloveniji? Če ne, ali si jo želite obiskati?
- _____
- Zakaj, s kakšnimi razlogi? _____
- Če ste že bili v Sloveniji, ali jo redno obiskujete?
- _____
- Zakaj? _____
33. Ali se vam znanje slovenščine zdi pomembno za življenje slovenske skupnosti v Kanadi in zakaj?
- _____
34. Kateri dejavnik je po vašem mnenju najpomembnejši za ohranjanje slovenske skupnosti v Kanadi? (Možnih je več odgovorov.)
- a. Jezik
 - b. Verska skupnost
 - c. Delovanje društev
 - d. Drugo: _____

8.2 Transkripcija intervjujev

Intervju z G1 (četrti hči, 15 let), **G2** (tretja hči, 17 let), **G7** (mačeha, 39 let) **in G8** (oče, 46 let)

Posneto v Hamiltonu, 15. 7. 2012, pri družini doma

I: Prosimo vas, če se lahko na kratko predstavite.

G8: Jaz sem pršu v Kanado 84. leta pa me niso pustl sem pa sem šou nazaj. Pol sm mogu it v vojsko, čim sm pršu nazaj v Slovenijo, k so me prec najdl. Po vojski sem pršu pa še enkrat sm, sm vidu, da so me spustil za tri mesce pa sem podaljšou še za tri mesce in sem vmes punco spoznou, tko najprej je šlo, da sva se nasledn let poročila. Pol so ble pa štiri punce.

I: Vaša prva žena je bila Slovenka?

G8: Je bla slovenskih staršev, rojena v Kanadi, starša sta oba Žirovca.

I: Ste doma ves čas uporabljali slovenščino?

G8: V hiš? Ja. Po tavelkem. Zdej pa kar se spomniš. Odvisno od počutja. Če je kej narobe, pol bo sigurn po slovensko.

I: Vse štiri punce znate slovensko?

G8: Po ta glavnem.

I: Ste hodile v slovensko šolo?

G2: Ja, vsako soboto.

I: Koliko let?

G2: Dolg.

G8: G1 mičkn manj časa, zatu k pol bi sam še njo vozil, pa ... Ampak problem je bil tut v tem, ker je blo premal otrok. Ona je bla že velik naprej, kukr bi bli drugi. Pol sm pa reku: „Posluš, če boš vsako soboto z mano slovensko govorila, te bom pa pustu.“

I: Kako se je vama zdela slovenska šola? Sta radi hodili?

(smeh)

G2: Ne.

I: Zakaj ne?

G2: Cause we couldn't do anything else, we couldn't sleep over and you know... We couldn't sleep on Saturdays.

G8: Interfeiring with their social life.

I: Kako pa je potekal pouk v slovenski šoli? Ste imeli knjige?

G2: Yes.

I: Ste se večinoma učili slovnico?

G2: Yeah.

I: Ste govorili slovensko ali angleško?

G2: Učiteljca je probala po slovensko ...

I: In potem je niste razumeli? In je razložila po angleško?

G2: Yes.

I: Ste se učili tudi o Sloveniji?

G8: To pa. Na tabl so mel tko posterje, ja.

I: Koliko vas je bilo v razredu?

G2: V mojem 7.

G8: Kok pa pr teb?

G1: 5.

I: Koliko pa pri vaši najstarejši hčerki?

G8: Takrat jih je blo pa več. Misl, de jih je blo enih deset.

I: Kdo so bili vaši učitelji?

G8: Niso ble prou profesionalne. Ena je bla prou profesionalna. Tut žena (op. Lojzetova prva žena) je enkrat učila, recimo.

I: Ste s svojimi vrstniki kdaj govorile slovensko?

G8: Med sabo niso govorile slovensk.

I: Tudi s tistimi sošolci v slovenski šoli?

G2: Mi nismo bli friends.

G8: Uni so še mejn znal, to je biu problem.

G7: One hodjo v šolo v drugo regijo in tam niso mele prijateljev. Mi hodmo v slovensko cerkev zarad slovenske cerkve.

I: Kam pa hodite v cerkev?

G7: V Hamilton.

I: Ste kdaj hodile na plesne skupine?

G2: Yes.

G8: Tu je bla druga hči najbolj navdušena med vsemi.

I: Kako da ste se odločili, da daste vse hčerke v slovensko šolo?

G8: Zato k sm hotu, de bi se lahko pogovarjale z mojimi starši slovensko, k smo šli na obisk. Tok so se potrudle, da mami pa ata nista mela problemov se sporazumevat z njimi. Tut če ne bojo naprej držale, že tisto mi je blo tok u ponos, da so tok utrjene, čeprou so v drgačnem okolju zrastle, da se lahko pogovarjajo slovensko.

I: Koliko ostajate v stiku s Slovenijo?

G8: Trikrat, štirkat na let grem v Slovenijo. Vsi moji bratje pa sestre so tm.

I: Koliko preko medijev spremljate dogajanje v Sloveniji?

G8: Radio Ena mam vsak dan gor v delavnc. (smeh)

G7: Volitve bl spremlja kot Slovenci v Sloveniji. Jaz na spletu prebiram Delo in RTVSLO.

I: Prebirate kaj v slovenščini?

G8: Ognjišče mam pa Logaški vestnik. Velikrat prnesem revije s sabo iz Slovenije.

I: Kako pa govorita s prijatelji v Sloveniji?

G8: So mele včas prjatlje, pol pa počas razpade. Tist original navdušenje je blo močno, pol se pa mal odlaša pa druge stvari pol pa gre. Ja, k so ble one v Sloveniji, hočjo pa Slovenci trenirat angleško. In so prjatlj hotl govort angleško. V Sloveniji govorita slovensko, kar je pač treba.

I: Se pravi, slovenščino uporabljate samo doma?

G2: Ja.

G7: Druga hči pa posluša slovensko musko, tut narodnozabavno.

I: Morda kaj obiskujete farme?

G7: Včasih smo velik, zdej pa ne več. K one niso mele prjatlj tam.

I: Boste svoje otroke poslale v slovensko šolo?

G2: Če bo še, bomo ...

I: Zakaj se vam to zdi dobro?

G2: Da vejo, od kje smo.

I: Se vidve počutita Kanadčanki ali Slovenki?

G8: Majo slovensko državljanstvo.

G2: When socer comes around, we are Slovenians! (smeh)

I: Ste morda kdaj razmišljali, da bi šli v Slovenjo za dalj časa?

G2: Za v šolo ...

G8: Za študirat, k so manjši stroški. Odprto je vse. Hotu sm, da majo odprte vse možnosti.

I: Se dosti družite z ostalimi Slovenci, ki so tukaj?

G8: Moja generacija je že tok v angleščin ...

G2: They are crazy.

G8: ... poangležena, da se ne družmo več tok skupaj, ampak uni, k so pa v cerku, so pa že vsi čez 60. Njihovi vrstniki (hčeri) noben več ne govori slovensko. Problem je tut, če starša oba ne govorita slovensko in ni tiste spodbude in ni tistga, a veš „Pa bomo šli v Slovenijo.“ One so ble po šest tednov, po pet tednov najmanj. Vsak let zapored. Se je res tistu nadaljeval, da je neki le ostal.

I: Mislite, da v Kanadi obstaja slovenska skupnost?

G8: Ja, v Toronu je ogromn. Toronto je pol Ljubljane skor.

I: Mislite, da bo to živelo naprej?

G8: Živel bo, sam ne bo več designiran pod slovensko skupnostjo. Tko na papriju bo, drgač pa ... Tko k Cleveland. Tam je blo ogromn, je blo največ. Zdej majo pa tisto ogromno cerku tam, pa kar je tastarih, pridejo, ta mladi pa grejo pa na svoje v tiste pač angleške župnije.

I: Najlepša hvala za pogovor.

Intervju z G3, predstavnik mladine na Slovenskem dnevu (1. julij 2012) v slovenskem letovišču pri Boltonu, 17 let

Posneto v Torontu, 5. 7. 2012

I: Na začetku bi te prosili, če se lahko na kratko predstaviš.

G3: Jaz sem 17 let star, zdej hodim, bom šou v 12. razred v septembru. Že ceu življenje sem tukaj v Kanadi. Moji starši se niso tukaj rodili. Oče je bil Slovenec iz Novega mesta in mama je rodila v Hrvaška, blizu Karlovac. Jaz sem prvi prvi ... first generation born in Canada.

I: Tukaj si predstavnik mladih. Kaj počneš?

G3: Ja, za tole (Slovenski dan, op. avtoric) sem bil predstavnik mladih, samo sem govoril za mladino v Kanadi tukaj mal povedam, kaj mi mormo nardit, da slovenščina bo živela tukaj. Da bomo lahko vse še imeli tako, ko je zdej.

I: Si to preko katerega društva?

G3: Ne, nič association. Samo slovenska farma, tako da za slovenski dan imajo tako al tako in so me vprašali, da jaz tko mal govorim za mladina. Samo na tem dnevu. Vsako leto majo drugač, imajo enga družga, da govori in danes sem bil jaz.

I: Si tudi kaj aktiven v slovenskih društvih?

G3: Sem šel v slovensko šolo, grem na farmo vsak dan, vsak vikend, tudi čez slovenski teden sem jest bil, delam vse, kar majo zabave tamle pa to, jaz serviram hrano tako. Sej je dost stvari za delat, ne vem ...

I: So te dejavnosti večinoma v okviru cerkve?

G3: Vse gre nazaj do župnije, tako da ... Slovenska farma je iz župnije pršla, vse to gre mal nazaj v župnijo.

I: Si hodil v slovensko šolo?

G3: Ja, deset let. Začel sem hodit, ko sem bil star 6, nekej tako. K sem bil otrok, sem vsako soboto zjutrej mogu jet nazaj v šolo. Ta čas so vsi moji prijatelji lahko doma spali, jaz sem mogu vstat in jet v šolo. Ampak ko sem pa skončal, ko smo šli v Sloveniji, tistih par tednov, blo zelo lepo, ker sem vedel, da sem končal, veš. Vse je bilo ... ni bilo zanič. Na začetku sem skoraj jokal ceu dan, ker nisem mogel ... Pol sem bil pa zelo vesel.

I: Kje pa je potekal pouk?

G3: No, cerkev majo tukaj, poleg majo nek ... par sobe, na vrh dvorane. Vsi grejo pa tam učijo, imajo stopnje.

I: Kdo so bili tvoji učitelji? So to bili duhovniki?

G3: Ne. To so bli ljudje, ki so čas dal za slovensko šolo. Prostovoljno. So rekl, da bojo pršli pa učili.

I: Koliko vas je bilo v razredu?

G3: V enih 5, 6, v drugih tudi 13, mi smo meli 9, 10 otrok.

I: Kako so potekale ure?

G3: Smo meli ... kako rečeš ... Knjige pa to so dali naš papirje sami, da smo lahko učili. Filme gledali, pa poslušali muziko, tut ... pojali ... ali kako ... peli peli. Nisem bil v slovenski šoli že dolgo časa, sem mal pozabu. Ja, smo tudi peli vsak dan, tako da ... Smo tudi brali, bolj smo se učili, bolj govorili, bolj slovnico. Mal družga, ampak skoraj vsak dan je bil slovnica.

I: Ste imeli tudi druge dejavnosti v okviru sobotne šole, na primer ples?

G3: Mi v slovenski šoli ni dela ples, Mladi glas ma, pa Planika in Naglejčki, oni delajo ples.

I: To so krščanske organizacije?

G3: Mmm, ne ne. Ampak veš, plešejo od slovenske folklore, tako da ... Mi nismo plesali v slovensko šolo, oni samo plešejo, oni grejo na predstave, so bili v Sloveniji par let nazaj.

I: Doma govorite slovensko?

G3: Skoraj. Mama in ata govorijo slovensko, otroci pa govorimo malo slovensko, malo angleško, mešano. Sestra mešano, mama in ata samo slovensko.

I: Mogoče veš, kdaj sta starša prišla v Kanado?

G3: Ata je pršu, k je bil 19, leto je bilo ... okol 70. Mama je pršla, k je oženla moj oče, je blo 94.

I: V slovensko šolo so te verjetno poslali starši?

G3: Ja, ja.

I: Kaj pa potem? Tvoje kasnejše dejavnosti v okviru slovenske skupnosti? Je bilo bolj na željo staršev?

G3: Začelo s starši, ko sem bil mlad, so rekli, to moram nardit. Ampak ko sem bil malo starejši, sem sam reku, da bom to naredu, da bom to lahko naredu. Sem stvari delal, k vem, da lahko nardim, tako da ... Drugi mal več delajo, nisem najboljši tukaj.

I: Kaj te je tako pritegnilo, da si to počel?

G3: Moji prijatelji so tut delali to, ko se vidimo v dvorani, potem grem servirat za mašo. Nisem sam, ko grem, skoraj vsakič so tudi prijatelji.

I: Bil si tudi že v Sloveniji, kajne?

G3: Ja, sploh ne vem, kolikokrat. Ko sem bil ena al dva let star sem šu, pa potem skoraj vsako drugo leto. Oče ma mamo pa sestra tam, tako da vsi hočemo jet nazaj.

I: Kako ti je všeč Slovenija?

G3: Zelo všeč! Zelo mam rad Slovenijo. Vse sem obiskal, kar je za videt, skoraj vse poznam.

I: Se ti zdi mogoče, da bi v Kanadi obstajala slovenska skupnost brez slovenščine?

G3: Amm, ja, mislim, da ja. No, ljudi se bojo še zmer družl, ampak vseeno mislim, da jezik more bit. Da se mora ohranit.

I: Meniš, da bo sploh še obstajala slovenska skupnost, ko priseljencev ne bo več in boste ostale samo še generacije, rojene tukaj? Ali se bo počasi izgubila ta pripadnost?

G3: Mislim, tako da ... Ko so oni prišli tukaj, so Slovenci skupaj bili. Mi pa gremo zdej z drugimi. Zdej smo slovenski, poljski, hrvaški in tako. To je eno stvar, da ne moreš nič naredit za tega. Ljudi bojo govorili. Mislim, da s časom, če nobeden nč ne naredi, mislim, da slovenščina bo šlo. Vprašanje, ja ... Če bo prva generacija šla, če nobeden nč ne naredi od tega, najbrž bo šlo.

I: Si morda v zadnjih letih opazil, da udeležba na slovenskih prireditvah upada?

G3: Veš, kaj ... Če ni enako, je več. Ampak za mene problem je ljudi, k pa druge stvari. Ljudje so še radi pridejo na farmo, v bistvu ker je lahko stvar za nardit, tehnične stvari. Kot jezik pa ne vem, če hočejo. Ampak slovenščina ne bo šlo tako hitro.

I: Morda kaj spremljaš dogajanje v Sloveniji?

G3: Mal, mal vem vsega. Ampak ... politične stvari ... Oče ve več od tega. In ko on govori, jaz sploh ne vem, za kaj se gre. Ampak mal vem od njega. Nisem tko zgubljen, ampak zelo malo vem.

I: Kaj bereš v slovenščini, poslušáš radio?

G3: Včas ga, k pride druge stvari, oče, mama reče: „To je zanimivo, to prečitaj.“ Ne tok berem kot poslušam stvari. Ampak ja, še berem stvari od Slovenije, ampak ne tok, kot sem prej.

I: Si kaj širiš besedi zaklad v slovenščini? Ali je stopnja, ki si jo dosegel na koncu slovenske šole, najvišji nivo?

G3: Vsakič, ko sem bil v slovenski šoli, sem bil malo bolj naprej od drugih, samo zato, ker mi govorimo slovensko doma. Drugi govorijo angleško. Ko sem slovensko šolo končal, mislim, da nisem več, nisem pa tudi manj. Počas sem šel gor. Skoraj vsak dan govorim slovensko. Tako da ... za mene je isto.

I: Ali je med mladimi sploh še kaj interesa za slovensko kulturo ali je to bolj želja staršev?

G3: Ja, ja. Vsi radi grejo, vsi majo radi plese, tako. Vsi grejo zaradi prijateljev. Skoraj vsi grejo zaradi sebe in ne zaradi staršev.

I: Kaj misliš, kateri je tisti najpomembnejši dejavnik, ki tukaj druží Slovence?

G3: Drugi ljudi, veš ... Mi smo tako skupaj in smo radi skupaj. Mi delamo vse ... Veš, slovensko farmo in ima športne vikende. Vsi pridejo za slovenščino, ampak najprej za druge ljudje. Smo zlo radi skupaj.

I: Imaš več prijateljev s slovenskimi koreninami ali prijateljev, ki nimajo nobene povezave s Slovenijo?

G3: Več nobene povezave. To je samo zato, ker je v šoli, se vidiš z njim vsak dan, s slovenskimi prijatelji se vidim samo enkrat na teden.

I: Opazili sva, da ima tukaj zelo velik vpliv slovenska cerkev. Imaš morda tudi prijatelje s slovenskimi koreninami, ki ne hodijo v cerkev?

G3: Ja. O, kako rečem. So več tistih, ki grejo na plesne skupine, so ven iz Toronta, dve ure stran od tukaj, veš. Zelo, imam več prijateljev, ki pridejo. Pa tut mam jih, ki ne grejo v cerkva, skupaj delamo stvari pa tut plešejo pa to. To ljudi, ki ne grejo v cerkev, niso tok aktivni. Ne grejo v cerkvi, ampak grejo na farmo. Tut imamo hunting ground. Lovsko društvo, dve ure gor. In tut vidm ljudje, ki so Slovenci tamle. Ampak tudi tamle gor so tako povezani. Veš kaj, ne rabijo tako, da govorijo. Ampak ja, cerkev je prva.

I: Kaj pišeš v slovenščini?

G3: Pišem niti ne, ampak govorim po Skypu, Facebook in tako.

I: S sorodniki iz Slovenije torej govoriš po slovensko?

G3: Ja! Drugač bi mama začne kričat. (smeh)

I: Boš svoje otroke učil slovensko?

G3: Ja, sigurno bom. Če sem jaz moral, bojo tut oni.

I: Hvala, da si si vzel čas za pogovor.

Intervju z G4, 34 let

Posneto v St. Catharines, 19. 7. 2012

I: Prosimo vas, da se na kratko predstavite.

G4: Teacher. And I'm on vacation right now. Teacher of great six.

I: Učite vse predmete?

G4: Vse, ja. Razen francosko.

I: Rodili ste se v Kanadi?

G4: Ja, rodil v St. Catharines and I've been here my whole life.

I: Ste poročeni?

G4: Ja.

I: Koliko otrok imate?

G4: Dve. Boy and a girl.

I: Koliko imate bratov, sester?

G4: Two brothers. En živi v Slovenijo.

I: Ste s starši govorili slovensko?

G4: Aaaaam, we tried, yeah. As much as possible.

I: Vaš oče je Slovenec?

G4: Ja.

I: Morda veste, kdaj sta starša prišla v Kanado?

G4: Ati je pršou ob 1960, I think. Mama too.

I: Sta poročena v Sloveniji?

G4: Ja. Pa tle tut. They had ceremony here. There and here.

I: Sta se preselila direktno sem?

G4: Ati je živel v Hamiltonu and than in St. Catharines.

I: Zdaj z njimi govorite slovensko?

G4: Em, as much as I can. So I can learn.

I: Onadva ves čas govorita slovensko?

G4: Večinoma ja.

I: Ste morda hodili v slovensko šolo?

G4: Sem, ja. How old was I? When I was younger.

I: Koliko let pa ste hodili približno?

G4: Ah, I would say ... tri, štiri leta.

I: Kaj pa ostala dva brata?

G4: Isto. Smo mogli, ne.

I: Koliko vas je bilo približno v razredu?

G4: Deset, petnajst.

I: Kako vam je bilo vseh?

G4: Ja, nice. Ja. Enkrat na teden je blo, ne. V soboto.

I: Se vam je ljubilo vstati?

G4: O ja.

I: Ste bili prijatelji s sošolci?

G4: Oh, ja. Še zdej smo, ja.

I: Ste kdaj z njimi tudi med sabo komunicirali slovensko?

G4: Ne. Ne, ne.

I: S svojo generacijo govorite samo angleško?

G4: Ja, večinoma.

I: Imate prijatelje tudi s slovenskimi koreninami?

G4: Aaam, no. Ni dosti.

I: Svoje otroke učite slovensko?

G4: Ne. Ne. Bi mogli, pa ...

I: Ni časa?

G4: Not that there isn't time, I don't know. My mom and dad should have a little bit more, but they stick to english too.

I: Jih tudi v prihodnje ne nameravate vpisati v slovensko šolo?

G4: If we have slovenian school...

I: Tukaj je sploh ni?

G4: Zdej je ni ne.

I: Ste morda obiskovali plesno skupino?

G4: Ja, ja. In Lipa park, yeah. It was fun. When we were younger.

I: Koliko let pa ste to obiskovali?

G4: I would say... maybe ten years.

I: Samo ples?

G4: Samo ples, yeah.

I: Ste se učili samo slovenske plese?

G4: Yeah.

I: Je bil vaš učitelj profesionalni plesalec?

G4: Ne, ne.

I: Je bil Slovenec?

G4: Slovenc, ja.

I: Vas je učil v slovenščini?

G4: Yeah, yeah. Malo po slovenščini, malo po angleščini.

I: Obiskujete letovišča? Ste član kakšnega društva?

G4: Včasih. Člani smo v Lipa park, ne. We work as volounteres.

I: Koliko časa približno pa preživite tam?

G4: Few times a year. Picnic, open hours.

I: Tam kaj govorite slovensko?

G4: Ja, with the older people.

I: Je tam tudi kaj vaše generacije?

G4: Ne dost.

I: Mislite, da na tem območju ostaja slovenska skupnost?

G4: Yeah, there is a community now, but there are mostly poeple like my parents and all the older Slovenians running it. But when will they go, you know, I'm scared what will be left. Because lot of people moved away like my cousins. So there aren't that many of us right now. So to take on something like Lipa park, where we get together, it will take a lot of time and effort. Maybe we will, I don't know, we'll see.

I: Vi osebno imate interes, da se to obdrži?

G4: O, ja! O ja. We wouldn't wanna see that go.

I: Kljub temu da slovenščina ni živa in se ne uporablja med vašo generacijo?

G4: No, no, we need the language.
 I: But you don't speak it...
 G4: No... No, we don't. You know with our generation... I didn't marry Slovenian and neither my cousins, they married all sort. You can't speak the language.
 I: Torej, bo tudi težko ohraniti slovensko skupnost?
 G4: Yeah, yeah.
 I: Obstaja tu kakšno društvo, ki se ukvarja s slovenskim plesom, glasbo?
 G4: No. But in Toronto. There is more...
 I: Kje pa ste vi obiskovali plesno skupino?
 G4: V Lipa park.
 I: Zdaj pa tega tam ni več?
 G4: No. If they were, I would put my kind in for sure. But they just aren't enough kids.
 I: Imate občutek, da je obisk upadel na prireditvah v Lipa parku?
 G4: Več mladih ljudi je blo prej. Yeah, my generation beetwen 30 and 45, let's say, when we were younger, we were there all the time, our parents were there all the time. But now we're older, we didn't marry Slovenian, so we have other cultures. We try get together a little bit there, but it's differen't, it's hard. We were there a lot more when we were younger. Together, in the community. We dance, I was in the drama club, it was good. And we went like Chichago, Toronto, we performed in slovenian language, I was 11 years old and I memorized the lines. Yeah, it was way more active back than. Now... I don't know, lifes are bussier. Hard keep going.
 I: Se redno odzovete, ko vas potrebujejo v klubu?
 G4: Yeah, oh ja. My parents are very much involved. Yeah, it's nice to try help.
 I: Morda kaj berete v slovenščini, poslušate glasbo, radio?
 G4: Yeah, my sun loves everything my brother sends or through youtube slovenian music. You know, I can read in slovenian pretty well, but I don't read out of leasure. Just when e-mail comes and I try to write back.
 I: S svojim bratom, ki živi v Sloveniji, govorite slovensko?
 G4: No. I tried, but he laughts.
 I: Imate morda kaj prijateljev v Sloveniji?
 G4: When I was there my wife and I went... A lot of cousins and friends, but we didn't stay in touch.
 I: Vam je všeč Slovenia?
 G4: O, yeah. It's like a second home. Sometimes even more like home.
 I: Se v Kanadi počutite kot Kanadčan ali kot Slovenec?
 G4: Oboje. If someone asks here „What are you?“ I would say „I'm Slovenian.“ Yeah, that's how it goes here. Depends on what your parents are. Yeah, I consider myself Slovenian. But I'm Canadian obviously. I love it here, but, you know, my cultural background is that, so...
 I: Ste morda kdaj razmišljal, da bi se preselili v Slovenijo?
 G4: No. I'm very comfortable here. But I go there for vacation as much as possible. Cause my older brother's there. But to live there... I could but I don't know, we are used to it.
 I: Najlepša hvala za pogovor.

Intervju z G5 (sin, okoli 40 let) in G15 (mati, 56 let)

Posneto v Mississagui, 13. 7. 2012, uprava družinskega podjetja

I: Prosili bi vas, da se na kratko predstavite.
 G15: Torej, ime. Poročena že 46 let, v Kanadi že 46 let, prišla iz Izole in imam pač moža, tri sine in tri neveste in 9 malih vnučkov. V tolkih letih. Sama sem pršla, z možem, zdej pa nas je že ceu krog, ne, ja.
 I: Poročeni ste v Sloveniji?
 G15: Ne, v Italiji.
 I: Vaš mož je Italijan?
 G15: No, no, on je iz Izole, aaa, leta 9 ... Kaj je blo ... 60. al 61. leta on je zbežal iz Slovenije kot dosti drugih ljudi, je šel v Francijo. V Franciji pol si je zbral pot za Kanado in pol on je bil tukaj 5 let, predno

smo se poročila. Mi smo se tko poznali, malo, pa smo si pisali, jaz sem mela šele 19 let. Smo mislil pridt v Slovenijo takrat. Poročila sva se pa v Trstu, 66. leta. Po 6 mescih sva odšla v Kanado, ker takrat je blo čakanje ... Je blo treba it v Beograd in tako, ne.

I: V Kanado ste odšli predvsem na moževo željo?

G15: Ja, popolnoma na moževo. Zaradi mene no. Jaz sem mela že tam lepo službo. Na moževo željo, s tem, da bi 5 let tam, tle bla in pol pa šla tam pa si neko hišo nardila kaj, pol pa otroci pa šola in se je vse spremenilo zaradi otrok in šole.

I: Živite v Mississagui?

G15: Ja, stalno.

I: Ste doma v Sloveniji govorili italijansko ali slovensko?

G15: Slovensko s starši, moja mama je sicer nardila italijanske šole, ampak se je govorilo slovensko.

I: Kaj pa potem v Kanadi?

G15: V Kanadi govorimo mešano, lahko bi govorili samo slovensko in ko so bli majhni, do enega 4. leta, smo govorili slovensko, ne, pol pa ko so šli v šolo, ne, je pa malo mešano vse skupaj. Sicer ko grejo v šolo, pol pa vsak otrok noče več slovensko govorit, ne italijansko ne nič, sam angleško. So pa hodili nekaj časa na Browns' line v slovensko šolo v soboto, ta dva večja več let, mlajši pa mislim, da samo eno leto, ne?

G5: One year, yeah.

G15: No, ja, večinoma bi človek reku angleško, na hitro, in slovensko tudi. Če pride kdo, ki ne ve angleško, bomo pa po slovensko ne. Ker vsi tri nekako razumejo, ne 100 od 100, ampak razumejo. No, pa najstarejši tudi govori. Najstarejši ve največ, ker njega so nune vzgajale na Browns' line.

I: Je obiskoval vrtec tam?

G15: Ne, prou pazle so mi ga. Ko sem jaz delala, one so mi ceu dan pazle otroka. In je začel v tale mali vrtec, pol pa ni blo treba več no.

I: Kako da ste se odločili, da daste otroka v varstvo ravno na Brown's line?

G15: Zato ker sem tam imela trgovino. In je blo pač vse skp okol Browns' line. Je bil center in cerkva pa banka in še usluga lepa za mene, ne.

I: Vi imate tudi vikend na slovenskem letovišču?

G15: Ja, ja, na slovenskem letovišču imamo, ja. Sin ima eno, zdej pa še mi delamo eno. Smo imeli stalno, mislim že tolka leta, zdej pa sam predelamo malo bolj.

I: Radi zahajate tja?

G15: Ja, skoraj vsako nedeljo poleti, če je možno. Je lepo.

I: Greste bolj zaradi družbe?

G15: Veš kaj ... Slučajno to je blo prvič, ko sem pršla sm, je blo junij. V sredini junija so imeli procesijo in takrat je blo ogromno ljudi, takrat je prišlo na te procesije čez tisoč ljudi, zdej je manj. To je blo ... To je generacija, ne. No ja, in človek gre tam zaradi družbe, ne. Mislim, je center za Slovence in je tudi lep. Za male otroke pa za vse. Zdej je pa že njegova generacija (pokaže na sina), si ustvarja male, če le morejo. Ker majo pa svoje otroke in je lepo, zelo varno. In s tem se nekako družba skupaj.

I: Vi razumete slovensko?

G5: Yeah, razumem, ja. Jaz govorim tko...

G15: Govori, kot govori, malo tako ...

I: S kom pa govorite slovensko?

G5: Zdej noben.

I: Večinoma angleščino?

G5: O, ja. Sto. Samo, ja ... Mi smo bil v Slovenijo marca in smo govoril, samo ni sto procentov.

I: Kako to, da niste marali hoditi v slovensko šolo?

G5: Veš kaj, jaz nisem šou, ko sem bil majhen, jaz sem bil v sedmi razred in sem šou v prvi razred in sem biu malo prevelik.

G15: Ja, ja. Od začetka ga nismo dali, ja ne vem zakaj. Veš kaj, večkrat smo šli v Slovenijo in so tam hodili v šolo, enkrat tri mesce, ke smo bli preveč odsotni od tle, ker smo misli tam ostati, pa ni šlo. In potem pa smo rekle, bomo drugo leto, tisti so dokončali kar koli ta dva, on je pa začeu zelo pozno in z malimi otroki. Pa se je naučil zdej, saj ne bo se zgubil.

G5: No, no.

I: Svoje otroke učite slovensko?

G15: Kakšno besedo.

G5: Bl ne preveč, samo malo. Moja žena je Hrvaška in ... Malo hrvaško, malo slovensko.

I: Jih ne boste poslali v slovensko šolo?

G15: Ne, mami je rekla, da ja, da je moja dolžnost, žena njegova, da jim pomagam nalogo in jih vozim v šolo.

I: Ste za? Boste sprejeli izziv?

G15: Ja. Je lepo za otroke, mi je žal, da res naši niso bolj hodili, s tem da je lepo, ko grejo v Slovenijo pogledat kot grupa skupaj, se naučijo ... Saj ne bo tolko, kak bi človek reku, pridobil na tem, je pa lepo, ko gre na obiske, pa je lepo. Jezik, zakaj pa ne ... Če jaz vem hrvaško pa italijansko pa brez nobenih univerz, kaj je se pa težko naučit samo en ekstra jezik. Pa samo 50 procentov. No, ni to prou noben hudo. Al no, jaz mislim, da ga bom učila.

I: Kako se vi počutite v Sloveniji? Kako vam je všeč?

G5: Kaj je? Did I like it? Oh, yes, yes, zelo.

G15: Je biu na Triglavu tudi.

G5: To je pet, šest let nazaj. Smo šli s kolegi za dva teden, mislim. Vse okrog.

I: Imate prijatelje v Sloveniji?

G5: Em, malo malo, samo family.

I: Ste kaj v stikih preko interneta?

G5: Ne. Jaz ne govorim z nobenim z internetom.

I: Potem samo v Sloveniji uporabljate slovenščino?

G5: Ja, ja. That's it, that's it.

I: Morda kaj spremljate dogajanje v Sloveniji ali hodite tja samo na dopust?

G15: Events in Slovenia.

G5: Čez magazine te od Slovenia.

G15: Veš, kaj dobimo... Kaj dobimo?

G5: Magazine, jaz sem čital. Politics no, ni za mene.

I: Spremljate dogajanje v Sloveniji?

G15: Ja, ja. Jaz grem na internet pa mama mi pove vsak dan kaj novega, posebno za penzije, da so jim zmanjšali.

I: Vaša mama je v Sloveniji, kajne?

G15: Ja, ja. Ona je v Portorožu, je tam v domu in ona strašno rada posluša te politične debate.

I: Z njo se slišite po telefonu?

G15: Ja, vsak dan. Vsak dan jo moram poklicat.

I: Z možem pa komunicirate angleško?

G15: In slovensko. Kar ti gre bolj hitro govorit. Ampak mešamo, res mešamo. Pa še malo italijanščine vržemo noter, tako da ...

I: Se vam zdi, da ste kaj pozabili slovenščino?

G15: Ne, ne, nisem pozabla. Samo nove besede, ki so v Sloveniji, je dosti tujk in kratice. Ne bi vedla dostikrat, kaj kratice pomenijo. Drugače pa ... Moji sinovi so državljani slovenski.

I: Kako pa to, da imajo slovensko državljanstvo?

G15: Zato ker ako je Slovenija šla, se ustanovila, so dajali neke point osebam, ki so bili državljani, pa takrat so tudi tukaj nekako provocirali, da naši otroci tudi lahko postanejo državljani in potem so postali državljani vsi trije.

I: Ste vi morda kdaj obiskoval slovenske plesne skupine?

G5: No, no.

G15: Ni hotel it.

I: Kaj pa ostali sinovi?

G15: Ne, nobeden ni hotel plesat polke. Ja, od našega sina otroci plešejo narodno nošo. Torej, ko ste ble gor na farmi, na slovenskem letovišču, so vsi trije plesali.

I: Radi hodijo?

G15: Zelo radi. Zaradi tega, ker je mama tut hodila njihova, in nekako mogoče jih ona bolj motivira, ampak so zelo pridi in je lepo, ker se družijo otroci med sabo i prijateljujejo in men se zdi, da to je lepo.

I: Otroci vaših drugih sinov govorijo slovensko?

G15: Otroci ne. Tudi ne razumejo. Ma, zato ker ne hodijo v šolo. Že starši komaj da, pol pa ... Nekateri so že tako, da ki jih stare mame pazijo stalno, pa se nekako dajo v glavo, da bojo sam slovensko govorili z njimi. Ma, potem, ko grejo v tole malo šolo, če ti z njimi ne govoriš, potem otrok to pozabi. Vsak dan par besed, pa bo. Starši so že druga generacija, oni so potem že tretja generacija tamali in, jasno, s prijatelji jih imajo pa tisoč in eno vrsto jezikov v šoli, tako da ... Ne bi rekla. Knjige sem jim pa prnesla slovenske, da se mal listajo al karkol to nardijo pa ... Ampak ko so bli v Sloveniji tri leta nazaj starejši sin z ženo in otrocimi, ko so pa tam, so se pa otroci že tolko razumeli. Če bi tam bili šest mescov, bi sigurno vse lepo govorili slovensko, sam zavis, kolko angleščine maš, pa mešaš.

I: Imate občutek, da se slovenski jezik izgublja tudi med starejšo generacijo?

G15: No no. Starejša generacija bo še zmeraj govorila slovensko več al manj med sabo. Tudi v Kanadi med sabo govorimo več al manj slovensko. Pol pa več kaj ... Ena beseda da pade po angleško, pol pa obrneš po angleško. To je ta dvojezičnost.

I: Mislite, da je slovenska skupnost tukaj močna?

G15: Pa seveda je. Imajo tolko teh letovišč – Lipa park, Prekmurska farma, Bled, Slovenski park, Planica, je pa še precej drugih. Recimo Gregorčič in Lovska. In jih je zelo veliko teh farm za tako malo državico. Ko je pa velika država, pa nima niti ene. Ampak verjetno, najbolj pravijo, da bo obstojala dalj za časa naša Slovenska farma, ker ima največ mladine. Moji otroci pa njihovi otroci, tako da tam računajo, da bo ...

I: Kaj mislite, da vas tukaj najbolj družijo?

G15: Ma, veš kaj, gledaj ... V Sloveniji nisem hodila h maši, ampak tukaj greš tam, ker so pač prijatelji, ne. Se družiš z njimi, ne, pol majo, kako bi človek reku, vse te farme, letovišča, piknike. In pol pa pozimi so pa veselice, veš, je belokranjski pa je prekmurski pa je primorski pa je lovska. Večinoma je to na Browns' line, veš. In zmeraj pride zelo dosti ljudi. Polna dvorana, imajo slovensko hrano, jasno, in muzika slovenska in je en mali košček Slovenije, ne. Kam pa češ it drugam? Ker največ prijateljev gre tam, tam greš.

I: Se pravi so to bolj cerkvene stvari?

G15: O, no, no. Tudi ko je Prešernov dan, imamo kulturni program, ko je recimo razni teli pevski zbori, ko pridejo iz Slovenije, imamo zmeraj koncerte dol. In je zmeraj nekaj ... Kar se dogaja v Sloveniji, se prenese tudi sem in pol zmeraj je tale grupa ljudi, ki rada gre in se pač potem nekako, kot da si tam, se malo povrneš.

I: Menite, da bodo mlajše generacije to obdržale?

G15: Jaz mislim, da ... Naš sin, ki je najstarejši, je zelo v tem. Ta kultura se bo ohranila. Zaradi tega, ker, recimo, naši otroci, oni so že v takih letih, da se tudi že družijo v takih krogih, posebno če grejo v plesno skupino, je avtomatično že nekam spadaš v tak krog, pol pa kar nadaljuješ. In pol ni rečeno, da samo oni, pol pa še drugi pridejo in je zelo velik mladine in verjetno se bo to kar ohranilo še nekej časa.

I: Kljub temu, da jezika ne bojo znali?

G15: Ma, bodo in ne bodo. Nekateri zelo ... Če bodo hodili v slovensko šolo, bodo, ne vem, kok je kej obiskana slovenska šola ... Je nekaj, ampak ne tko grozno. Ampak običaji bodo pa ostali, ja, zato kej je zelo velik mladih, ki so prav zares z vsem v tem.

G5: Ja, imaš te ... Slovenski mož in kitajska žena, otroci grejo plesat.

G15: Ja, ja, ker je mešana rasa. In v Lipa park, tale njihova plesna skupina, ki jo imajo ... Ne, ne, Bled, je tudi lepo. Je bil Kitajc, ki je vodu slovensko folklorno skupino. Ma kaj ... Tako lepo je vedu plesat! Kitajc. Se mu je zelo dopadlo, ko je šel, ko je to raziskoval.

I: Kaj pa vam pomeni Slovenija? Domovina vam je verjetno Kanada?

G5: O, je. Pomeni?

G15: What is Slovenia to you?

G5: Second home. Jaz mam rad gremo nazaj, ni preveč čas, potem enkrat pet let, jaz imam rad vsaki let in tako in jaz, meni je kot drugi dom.

I: Se tukaj počutite kot Slovenec?

G5: Kdaj kdo praša, kaj jes sem, jaz sem Slovenec, yeah. Pa jaz sem Canadian, but... Vsi so kanadski.

I: Ste ponosni na slovenske korenine?

G5: Ne razumem ...

G15: Slovenian roots...

G5: Ooo, yeah. Of course, sto procentov.

I: Imate prijatelje s slovenskimi koreninami?

G5: Jaz mam dosti prijateljev, da so bli Slovenci, Hrvati, vse to, veš, smo prijatelji, ja. In jaz imam par Slovenci, da nočejo nič, ne grejo na farme. Jaz sem ... Moj prijatelj imajo angleško ženo in on ima rad druge stvari, da greš v cerkvo za en banket, je tako lepo. Moj prijatelj, jaz imam prijatelje, da so od Spanija, Kolumbije, Malta, Portugese, everything in mi smo šli za porok in krstit, ker imamo cerkvo in imajo rad hrano. Jaz pa prašam, hočeš prit sem, sto pocent. Dosti mojih prijateljev so pršli prvič ... (Ima prijatelje, ki niso Slovenci, pa vseeno radi pridejo v slovensko cerkev, ker se tam dogaja veliko zanimivih stvari. op. avtoric)

G15: ... ki nimajo veze s Slovenijo, pa radi pridejo. Pa tako se čudijo, kako je lepo pa tako mala država, pa tako lepo se majo.

G5: To je 20 let nazaj do danes govorimo. Pa greš, če imaš dobe čas.

I: Bi se vi vrnili v Slovenijo?

G15: Za stalno? O, jaz bi se vrnila za stalno, če ne bi imela družine. Ampak šest mescov tukaj, šest tam, pa mogoče se bo kaj zgodilo, ne. Ma za stalno, jaz tukaj ne morem. Jaz pa otroci. Če ne bi bilo otrok in tamalnih tle, ne bi ostala. Bi pa šla enkrat na leto malo pogledat. Ampak je pa lepo. Poglej, mene je to že kolk ... Večji dom je tukaj ko tam, ampak moja rojstna vas tam še zmeraj mi je številka ena.

I: Mislite, da bi bilo kaj drugače, če ne bi bilo cerkve?

G15: Jaz ne verjamem, da bi se ljudje tolko ... Kam pa da bi šli? V cerkev grejo, ker je pravzaprav tam slovensko središče in skupnost. Karkoli se dogaja, se vse dogaja tam v dvorani. Vsak koncert, vsako predstava, pa naj si bodi za bilokero praznovanje Slovenije, France Prešerna, karkoli ... Polka, bi človek reku, te predstave, ki so bolj kulturne, a ne. In potem pridejo rad Slovenci vsi, je tam. Tam se največ najdeš. Vsi, kar se družijo, naj bo, je cerkva, ki jih drži. In ne more bit nič družga, zato ker, kam boš pa šou, da bo tolko ljudi pršlo na en kraj, glih zato ker lahko greš, brez obveznosti, ne. Rad gre, ker greš. In če bi to bil samo center za Slovenijo, bi samo hodili tam, ko bi se dogajale razne proslave, igre. Mislim, je dosti, ki se dogaja, pozimi, veš, več kot poleti. Poleti so tele letovišča. Če ne bi blo cerkev, jaz ne verjamem, to bi se tako, tale skupnost. Že s tem da, slovenska farma je pač bla najprej cerkva, men se zdi, zgrajena, potem pa farma. In to drži skupnost, vse ljudi nekako skupaj.

I: Vam pride na misel kakšna beseda, ki povezuje Slovence tukaj?

G15: Najbolj, kar je, jaz mislim, da so tele pikniki in zabave pozimi. Piknik je bolj tko športno, ta druga, veselice so pa bolj elegantne. Ker vse druge je bolj v manjših tistih ... odtenkih. Recimo, proslave. France Prešeren bo samo enkrat na leto, medtem ko vsako soboto je pa nekeje, da drži Slovence skupaj, in to je banket, ne, se reče, veselica. Pa naj si bo veselica iz bilokerga. Imaš prekmurske veselice, belokranjske, Simon Gregorčič, primorski banket in jih je precej. Pol pa zbirajo denar za kakšno akcijo, kakšno pomoč, neki ... Viktorija found se kliče.

I: Se pravi nimate občutka, da slovenska skupnost izumira?

G15: Ne, za našo generacijo še ne. S tem da zelo velik sedaj, naj bo enih deset let, dosti ljudi bo pomrlo. In torej že število teh se zelo zmanjša in to se že opaža zadnjih, jaz bi rekla, pet let. Velik ljudi je že odšlo, ko prej je bla njihova prezenca, kako se reče, so bli prisotni lih povsod. To se manjša počasi. Ni recimo, zdej je naša vrsta, verjetno. Kolkor jo bojo držale mlajše generacije, to zdej je vprašanje. Jih je zelo velik, ki so zelo pridni, navdušeni in bodo držali, jih je dosti še, ki so dvojni marriage z različno raso, tudi vero, mogoče. Nekateri se poročajo v drugo vero, pa na Browns' line sploh ne grejo več in tako, to bo se vidlo. Obstajalo bo. Ne bo tolko kot danes, ker danes je pretirano teh letovišč in počasi jih je preveč. To je treba vzdrževati. In tudi vzdrževanje same. Ljudje nismo zelo zaposleni in ne mormo tolko časa dat, da bi kaj lahko pomagali. Sicer starejši pa mal preveč pomaga. In tukaj je prikrajšano delo, da on tam pomaga. Brezplačno. To je vse prostovoljno. Je pa tako. Če ne bi on pomagal in teh par mladih, ki so, ki mi več ne moremo. Naša generacija je že bolj zmatrana. Pol pa kdo bi to prevzel? Bi propadlo. To more, zdej, iz generacije v generacijo. Kolko bo, to ne vem. So pa še zmeraj v redu mladi. Vidiijo, da je lepo in nekako bodo ...

I: Mislite, da bi lahko Slovenija morda kaj pomagala pri tem?

G15: To nobeden ne bi reku, da ne. Vsak bi sprejel, kr so velike obveznosti na teh letoviščih. To je tolko prostovoljnega dela, ure in ure. Ljudje zanemarjajo še svojo službo, da tam nekaj nardijo, ko je treba nardit. Posebno ko je tale prva prireditve, tale slovenski dan, to je pride, to je bilo ogromno ljudi leta nazaj. Zdej, kot pravim, je zmeraj manj zaradi pač starosti. To je treba zelo velik za to pripraviti. Za organizirati vse to, čistit. Mislim, je dosti dela. To more nekdo imet čez in če mladi nimajo, stari ne morejo in tako je. Jaz mislim, pa da obvladajo vse dobro tam. Je dosti teh malih vikendic in čim starši ne morejo več, pol pa dajo na otroke in otroci predelajo pa gre lepo spet generacija naprej, a ne.

I: Najlepša hvala za pogovor.

Intervju z G6, okoli 35 let

Posneto v okolici Hamiltona, 18. 7. 2012

I: Prosili bi vas, če se lahko na kratko predstavite.

G6: Prišla sem v Kanado pred 14 leti. Imam dva otroka, hčero in sina. Jaz sem drugač doma, gospodinja.

I: Vaš mož je tudi Slovenec?

G6: Ja, je Slovenc. Poročila sva se v Sloveniji, sva dve leti tam živela, nakar sva se odločila, da bova živela v Kanadi.

I: Zakaj ste se odločili za Kanado?

G6: Ah ... zakaj. Jaz že od začetka nisem bla navdušena, da bi pršla v Kanado. Odločila sva se zato, ker je on mel kao dobro službo tuki in sva rekla, da bova začela tuki, pol pa loh greva čez par let nazaj. Pol pridejo otroci in tko naprej, zdej sva pa ostala.

I: Koliko pa sta stara otroka?

G6: 10 in 6.

I: Z njimi govorite slovensko?

G6: Ja, govorimo slovensko. Gremo tut vsako leto nazaj v Slovenijo. Tko da moj sin je, govori lepo slovensko zaenkrat še. Ampak nazaj odgovarja mi že angleško. Hčera razume, ampak nazaj mi tudi angleško odgovarja. Ker šola je vse v angleščini.

I: Ste morda razmišljali, da bi jih dali v slovensko šolo?

G6: Nisem, ker nekak mamo druge aktivnosti ob sobotah. Hokej pa nogomet pa se nam ne izide časovno. Nismo jih dal, ker od začetka je sin čist lepo slovensko govoru, zdej pa nekak vn pade.

I: Imate tukaj stike tudi z drugimi Slovenci?

G6: Jaz mam stike v glavnem tut s prjatlco, k je pršla iz Slovenije, k je moje starosti. Tko da bi mela pa velik stikov z ostalimi Slovenci, pa nimam.

I: Z možem govorite slovensko?

G6: Ja, v glavnem vse slovensko. Če je pa kej za nalogo pomagat, je pa že bl anglešk. Drugače pa probamo, vsaj jaz, da se slovensko obdrži.

I: Morda kaj obiskujete slovenska letovišča?

G6: Sm pa ke. Mogoče tko enkrat na let. Nekak se nismo ujeli. Ko sem jaz pršla v Kanado, sem se učila angleščino, potem sem v šoli spoznala prijatlce in pol sm nekak z njimi obdržala stike.

I: Menite, da tukaj v okolici obstaja slovenska skupnost?

G6: Ja, je ja, dol pr slovenski cerkvi. Pa nekak so starejši ljudje skupi. Mlajša generacija so pa tisti, ki pošiljajo svoje otroke v slovensko šolo in potem nekak vn padeš.

I: Se vam zdi, da so te skupnosti bolj zaprte, da je težko zraven priti?

G6: Mogoče tut, no, jst ne vem. Jst sm svojga sina vozila na ples, ampak se mu ni zdel, pol smo pa to tut pustil. In pol nimaš teh vezi.

I: Ko greste v Slovenijo, vaša otroka s starimi starši govorita slovensko?

G6: Ja. Rabta tko kšn tedn, ampak pol pa gre.

I: Vaši starši govorijo angleško?

G6: Ne. Sploh ne razumejo. Tako da otroka morta govorit slovensko. Je dobr za njih.

I: Kako pa ohranjate stike s Slovenijo?

G6: Skype, velik po telefonu tut z mojimi starši, vsaj dvakrat na tedn.

I: Se vaša otroka zavedata, da so njune korenine slovenske?

G6: Se zavedata. Nekak ... Ko gresta v šolo in iz šole domov, rečmo, in pol sin pride domov in me kdaj praša „Mami a mam jst kej italian backgroud?“, ker so Italijani tukaj zelo močna skupina. Sm jst rekla „Ne, ti si Slovenc, ti morš povedati, da si Slovenc.“ Sam nekaj nismo tolk ... ne pokažemo tolk in pol se to kar nekaj zgubi. Takoj prešaltamo na angleščino. Moja generacija ljudi v glavnem ne govorimo nič slovensko. Se angleško pogovarjamo. Na primer, Hrvati so dost bolj zavedni kot Slovenci. Mi se takoj prilagodimo.

I: Hvala za pogovor.

Intervju z G9, vodja moškega pevskega zbora Farovski fantje, 56 let

Posneto v letovišču pri Boltonu, 1. 7. 2012

I: Na začetku bi vas prosili, če se lahko predstavite, poveste, kaj počnete v zvezi s Slovenci, s čim se ukvarjate v slovenskem društvu.

G9: Jaz sem computer programer, software disegner in se ukvarjam s tem že celo življenje. Jaz imam družino, imamo 4 otroke, so že odrasli. Ta starejši je 22 let star, ta mlaj pa 15 in je lih učeri šel v Slovenijo. Mi smo bli že zmeri ... v fari. Mi se združujemo pač z ljudmi dol na farmi in pomagamo velikrat na farmi in velikrat sodelujemo z raznim ljudem, i don't know.

I: Ste tudi član zbora Farovski fantje ...

G9: Ja, jaz sem vodja tega zbora. Pa sestra je bila vodja v ženski zbor in je mene prosila enkrat, da bi ene par fantov zbral, da bi njim pomagal. In no čez kaj pol smo pa začel mal zanimiva, da bi še kšne narodne se lotil. In tak je šlo naprej, a ne.

I: Ali že od začetka prepevate slovenske pesmi?

G9: Ne, ne, bl angleške. Domače, cerkvene. So bli za to, da bi se še kšno slovensko naučil, a ne, ker so sami Slovenci in so navdušeni pevci, rad pojejo. Te niso izučeni pevci, to so navadni delavci, a ne. In rad pojejo, rad hodjo okrog, pred vajo zmeri en požirk, po vaji tut. Če je slovenska, je lih taku dobra.

I: Kako zbirate te pesmi? Kdo je glavni umetniški vodja?

G9: Ja, umetniški ne vem ... Zdej jst sm jih zbral, ampak ceu zbor reče, če bo šlo al pa če nau, a ne. Jst nimam tazadno besedo, veste. Vsi se dogovarjamo skupej, vsak mora bit za to, da kašno pesem zberemo, a ne.

I: Kar je slovenskega, so večinoma ljudske pesmi?

G9: Ja, men se zdi de. Eno smo se začel učiti, ki je bila mal teži, pa teh je malo mal, pa mal za sebe bomo spet začel tisto, ampak ... Počas, a ne, k mi nismo znani pevci. K še ne pojemo tok skupaj.

I: Kako dolgo že živite v Kanadi? Kako ste prišli v Kanado?

G9: Jaz sem tukaj že ... sem pršu, k sm bil še otrok, 6 let star. Zdej mam 56 let. Že dolg cajta. Moja žena je Slovenka, Je bila tle rojena, tle sva se spoznala, sva bila pr plesni skupin, no, in takrat je šlo naprej.

I: Imate dosti stikov s Slovenci oz. s svojimi sorodniki v Sloveniji?

G9: Ja, jaz mam velik sorodnikov, jaz mam ... ata je bil v družini, kjer je bilo 13 otrok, mama tudi jih je imela deset bratov in sester in vsi majo otroke, tk de. Mi smo bli tam pred štir letom, smo imel ene parkat fešto, piknik, a ne, gor v bregh. In jih je bilo par sto ljudi je pršl, sama žlahta, tk de je bilo prou lepu, yeah.

I: Vaši otroci tudi znajo slovensko? Jih učite slovensko?

G9: Vsi so hodl v slovensko šolo, razumejo mal in mal se učijo, ne. Mal probajo. Ta mlajš je zdej v Sloveniji, ampak je tako, ne znajo govorit slovensko. Dobr zastopjo. In kšno besedo sm pa ke.

I: Kaj počne vaš mlajši sin v Sloveniji?

G9: Zdej je šou s slovensko šolo, zdej bodo nastopal pa dva tedna bodo šli v šolo pač, s slovensko šolo. Na koncu majo izpit. Pol pa še en tedn mal ke hodjo. Vem, de majo namen it na Triglav. Pa pol še kam drgam. Pa se bojo dobr imel. Sej drugi so tut že bli na teh turah, a ne, in so fajn se mel in so bli zlo veseli, k so pršl nazaj.

I: Se pogosto udeležujete prireditev in piknikov v Kanadi?

G9: Jaz se bolj držim tole farmo in več farm je. Sedm al osm. Vsi smo člani tukej, se tle držimo. Ja, kadar imajo te piknike, smo zmer zravni. Radi pridemo, je zmeri kšna fajn družna.

I: Pride cela družina?

G9: O, ja, ja. Ja, oni tut rad hodjo ke. Ponoč majo ogenj, k ne de, kurjo.

I: Vaši otroci razumejo slovensko, govorijo pa ne. Zakaj mislite, da se znanje jezika na tej stopnji ustavi?

G9: Stari starši govorijo z njim po slovensko, mi ne govorimo z njimi v slovenščini, a ne. Ne vem, zakaj. Al je nerodn al je težko. Sej se men tut zatika, ampak am ... Jaz sem se nauču slovenščino, ker moji starši niso znal anglešk. Pol pa se je obdržal. Za otroke je še teži. Zdej mi nismo mel tisto disciplino, de bi slovensk govoril. Je škoda, ampak ...

I: S svojo generacijo Slovencev govorite slovensko ali angleško?

G9: Bl angleško. Tle na farm slovensko govorimo med sabo. Če kšn pride iz Slovenije, če kšna žlahta pride al pa starejši, tk govorimo slovensko, ostalo pa ne.

I: Kaj pa vaši otroci? Hodijo v kakšno slovensko plesno šolo?

G9: Ja, ja, trije so zravn. Ta starejš ni bil, ampak mu je zdej žou. K je biu mlad, ni hotu, zdej je pa starejš, pa ... bi se rd s Slovenci ukvarju. Ma večino slovenske prjatlje. Ta mlajš so pa vsako soboto tle. Se pa majo fajn, se rad zabavajo.

I: Je udeležba že od vedno tako številna? Z leti kaj upada?

G9: Slovenski dan je zmeri velik ludi. Junija smo mel telovo procesijo, pride velik ljudi konc julija, prvega avgusta ... Tist vikend mam en banket tle, poletni večer se kliče, in je zmeri muska. Takrat je lepo tle. In vsak vikend od zdej naprej bo šport, a ne. Tok de, otroc majo baseball pa table tenis, pikado, odbojko igrajo, nogomet. Na konc sezone mam balin, se zabavajo. Sred poletja mam tut dva večera, k pridejo harmonikaši in igrajo ceu večer. Ljudje pojejo, pa de mam besedila na televiziji, loh pokažemo besedila, de lahko oni zravn pojejo.

I: Ostajate v stiku s Slovenijo preko internetnih strani? Poslšate radio, berete revije?

G9: Ja, Veseljaka, velikrat. De bi šou lih na kšno slovensko stran marbit ne tok, včas sm hodu na Matkurja al pa na take, ampak ... Včas, k mam cajt.

I: Spremljate dogajanje v Sloveniji?

G9: Ja, učas govorim z bratrancem. Kukr je, če je prilika.

I: Kakšno se vam zdi stanje slovenske skupnosti? Mislite, da se jezik počasi izgublja?

G9: Ja, ja, jezik se zgubla počas. Pa tle je še mal bolj k dol v Chicago, Cleveland. Dol se je že čist zgubu, a ne. Tle, k smo še Slovenci dost skup, je še druga pa tretja generacija, k še mal znajo. Drgač so pa ponosni Slovenci tut dol in lan smo bli v Clevelandu in je več Slovencev dol k tle, ampak so pa že četrta pa peta generacija. Ampak tisti, k govorijo, zlo dobr govorijo. Ampak jih je mal. So ponosni Slovenci, ampak ne znajo jezika. Kaj morš, tak je. Zdej pa ... tko bo šlo napraj in tut kle bo tako. So zlo ponosni Slovenci, ampak govoril pa naujo, ker med seboj ne govorimo slovensk. Je škoda, ampak tak je.

I: Vas kdaj obišejo sorodniki iz Slovenije?

G9: Ja, ta tedn bojo pršli trije, dva bratranca pa en stric, za tri tedne bojo tle.

I: Kaj pa vi? Se radi vračate v Slovenijo?

G9: Ja, smo bli dvakrat s celo družino. Pri sorodnikih. Na moji strani jih je, jst mam več kt 50 bratrancev pa sestričen, žena, k je iz Dolenjske, ma pa tut svoje.

I: Ste kdaj pomislili, da bi se preselili nazaj v Slovenijo?

G9: Ne, to ne. Ne, nismo nč na to pomislil. Tukaj je naš življenje.

I: Vam je Kanada tista domovina?

G9: Ja, to ja. Ampak se še zmer počutim Slovenca. Zame je blo še zmerej najbl komot bit v Sloveniji. K smo bli dol, so šlo v Italijo, Nemčijo, na Hrvaško, k smo pršl nazaj v Slovenijo, se mi je zdel, da smo pršl domov. Amap k je zelo lepo. Drgačn občutek je biu, kt k smo bli drgot. V Italiji se mi je zdel, da sm biu v drug držav. K smo pršl nazaj v Slovenijo, je blo ... ne vem, kako bi reku ... zelo comfortable, ja.

I: Hvala lepa za pogovor.

Intervju z G10, predsednica Slovenskega koordinacijskega odbora Niagara, 53 let
Posneto v slovenskem parku v Puslinchu, 21. 7. 2012

I: Prosili bi vas, da se na kratko predstavite.

G10: Mama je bla rojena v Loškem Potoku na Dolenjskem, oče je čisti Mariborčan. Starši so emigrirali po drugi svetovni vojni, mama je bla v Avstriji, star oče je bil pri domobrancih, tko da so bli prsiljeni, a ne. So bli v taborišču v Avstriji devet let al neki tazga, emigriral so najprej, da bi šli v južno Ameriko, v Argentino, jim ni ratalo. Papirji so prišli nazaj, da bi šli v Čile, v Čile so rekli, da ne grejo, k ni šlo dost Slovencev v Čile in končno so pršli v Ameriko, tko da najprej je pršla mama, ata pa mal kasneje, ki je pol pobegnu pol čez mejo v Avstrijo pa pol neki časa v Avstriji delou, najprej za angleško vojsko. Starši so bli v Ameriki, v ZDA. V Chichagu sta se poročila in tam sem jst gor rastla. Tam smo mel pa močno slovensko skupnost, da so prou bili taki ljudje, k so rodili že prou v Chichago, pa niso znali angleško govorit, samo slovensko. Lahko si dobesečno vse posle opravi v slovenščini. Tko da je obstojala ta huda naselbina Slovencev in se je ohranilo. Recimo jst sem hodila v osnovno šolo, so ble nune Slovenke v glavnem. In učili smo se po angleško, po ameriških zakonih, k se je pa nuna razjezila, je pa po slovensko začela.

I: Verjetno ste tudi doma govorili slovensko.

G10: Seveda, doma, ob sobotah smo pa obiskali slovensko šolo. Jst sem se pa z možem srečala na slovenskem folklornem festivalu v Clevelandu. Moj mož ima tut slovenske korenine. In to je biu cilj organizatorjev. Da se slovenska mladina sreča, da se spozna med sabo, da gre to naprej, ker seveda so se pa že prej sprašval, še predn sem jst rojena bla, „Kaj bo, kaj bo, kaj bo?“ Moj mož je živel v Londonu, tle v Ontario. Mene so povabl iz Amerike v Kanado, da bi tukej učila plesne skupine. Takoj, k sva se poročla, jst sem prevzela eno plesno grupo, takrat sem imela velk izkušenj s temi organizacijami. Takoj sem stopila še v njihove kulturne zadeve in mladinske zadeve in potem se je to kar širilo in širilo in širilo. In jst zdej, odkar sem v Kanadi, na vseh organizacijah učim še zmerej. Nekej časa sem šla od mladine stran, zdej sem pa spet prevzela slovensko šolo v Savi. Jst mam že pod sabo tok tega dela, da je to nekej neverjetnga. Na odborih, na taborih, na vsaki fazi, kar se pravi ohranjanja slovenskega jezika, slovenske besede, slovenske kulture, slovenske skupnosti.

I: Kaj pa ste po poklicu?

G10: Študirala sem radio in televizijske komunikacije, nisem pa pršla do konca študija, ker sem se prej poročila.

I: Pri društvih delujete prostovoljno?

G10: Vse je prostovoljno. In to je več dela, žulov in krvi kot pa poklicna služba. Ampak sem pa pol dobila še velik podlage v financi, meli smo tut obrt, tko da sem pol posu delala. Jst sem bla na krajevnih odborih v društvih. Najhuje je blo, ko smo mel tri mejhne otroke, učila sem štir plesne skupine, predsednica društva, imela sem vso cerkveno akcijo pod sabo ...

I: Kaj pa sedaj počnete?

G10: Zdej mam pa ... veš kako ... Živim v Hamiltonu, tko da smo lih na robu torontskega vele mesta, glavna vloga zdej je predsednica Slovenskega koordinacijskega odbora Niagara. To je pa organizacija, sestavljena iz devet organizacij pa cerkev. Ko vsi skupaj sodelujemo, načrtujemo, usklajujemo, na primer koledar prireditvev, rešujemo probleme okoli okrogle mize, podpiramo drug drugega, ker seveda peša. Recimo, eden si lahko tole vse pogleda, pa reče: „Uau, kaj mate!“ drug bo pa reku: „Ooo, ni več, kaj vse je blo včasih, zdej pa ni več!“ Zdej pa to zavisi, kaj je tvoj pogled. Moj pogled je, ko sem bla jst stara 16 let, so rekli, čez 10 let, bomo vsi umrli, ne bo nikjer več v severni Ameriki Slovencev. Nobeden se ne zanima za to. In to je blo pa zdej, kok let nazaj ... V torek bom stara 53 let in je nas čedalje več, zato pa jst mam ta objektiv: ne negativno, pozitivno! Zato pa raje načrtujemo in rešujemo probleme. Kakšna je naša bodočnost? To pa delamo na to, da malo zasukamo mnenje teh naših, ki mislijo, da more bit vse tako, kot je blo. S tem se morjo sprjaznit, da bodočnost bo, sam ne bo taka, kot je bla preteklost. Če hočemo ohraniti, moraš se mal prilagodit. Mam pa potem tut skupno prireditev enkrat na leto - Slovenski dan. To je pa krona vseh prireditvev. Naš Slovenski dan ima mal drugo obliko kot tisti v Boltonu. Toronto se drži še bolj na starem stilu. Jst pa skušam to našo stvar bolj pozitivno, bolj frišno, bolj živahno in res odnosi so odlični. Pri nas se je začelo tristo, štirsto ljudi. Zadnji Slovenski dan, k je bil na tem letovišču, je blo 1300 ljudi.

I: Kaj pa je drugače?

G10: Po moje, mi mamo čisto drugo ozračje, najprej. Ozračje je čisto drugačno. Osnovna struktura dneva je v bistvu ista. S sveto mašo se vse začne, ampak naša sveta maša, recimo, je že čisto drugačna. Maša naša je simbol solidarnosti, prvi vidni simbol sodelovanja in solidarnosti naših društev. To se pravi, vsako društvo, ki je včlanjeno koordinacijo, ima svojo vlogo pri maši. In maše so čedalje bolj obiskane. V London, k je daleč, tam je ponavadi slab obisk, k je čisto za sebe. Jst sem vidla, da zdej ni več tok Slovencev. Tut društvo peša, ker ni priliva. Potem majo ljudje piknik in kasneje se začne kulturni program. Naš interes je, da je kulturni program čim bolj pester, zanimiv, slikovit, barven, tko da je za vsakega nekeje. Začnemo s parado, govorov je čedalje manj. Ljudje se hočjo počutiti patriotično, domovinsko. Na Slovenski dan pritegneš take, k so enkrat na leto, ampak pridejo. Takrat jih maš možnost zajet. Velikokrat se takrat kšn nov včlan v društvo, kšnga mladega dobiš. In po tem programu, na koncu programa, smo letos dali priznanje vsem kulturnim delavcem. Obe slovenski banki kot sponzorja podpirata koordinacijo. Naša niagarska skupnost zajema velik večje območje kot torontska. Čeprou je koncentracija prebivalcev večja v Torontu, območje Niagare je pa veliko večje. Maš skoraj isto število ljudi izven Toronta kot v Torontu. Stvar, ki jo zdej probamo počasi mal razčistiti. Vsak si predstavlja, k greš v Kanado, Toronto, Toronto. Pa ni! Na koncu kulturnega programa, na katerem tut recimo omejimo nastope.

I: Kakšna pa je starost obiskovalcev na prireditvah?

G10: Vse starosti. Da še to povem. Na koncu programa mamo živo glasbo slovensko. Pa še nekeje družga: otroške igre pod načelom Slovenski dan – olimpijada. To so pa tako po nesreči začeli nekeje let nazaj, ampak je pa to zdej začelo bit tako zanimivo, ker mamo spet sponzorja. Podelimo vsem otrokom, ki sodelujejo, medaljo. Tko da mamo za micne, za srednje, za najstnike. Če se le da, organiziramo še nogometne tekme pa tale baseball pa kar čejo. Za starejše je ples in za mlade ljudi, tko da s tistim plesom in prosto zabavo se zaključijo dan. Večkrat so razstave, recimo, zgodovinsko društvo nam pripravi obširno razstavo priseljencev, izseljencev, beguncev, zgodovinsko razstavo slovenskih Kanadčanov. Včasih, če se le da, dobimo kakšne umetnike, slikarje, kar se le da. Zdele zadnja leta jih je mal težko privabit. Obisk je pa od dojenčkov v vozičkih do starčkov, ki komaj hodijo.

I: Kaj se pa čez leto dogaja v društvih?

G10: Pr nas, recimo ... koordinacija. Ko se mi skupaj dobimo, usklajujemo letni koledar prireditev. To je tut ena naša velika vloga - da se ne križajo prireditve. Mi trenutno, če pogledaš koledar, letos je blo 120 prireditev.

I: Pa ljudje to obiskujejo?

G10: Ljudje obiskujejo vse! Včasih maš mačka v žaklu, včasih je slab obisk, včasih maš pa tako, da ne veš, kam bi jih dal.

I: Koliko pa so stari udeleženci?

G10: Odvisno, kakšna prireditev je. Če so otroške igre, bojo samo mladi, od vrtcev do srednje šole jih bo cel kup. Tukej na tem letovišču se tut mladi radi zbirajo, recimo, v petek zvečer taborijo, med sabo mal pijejo, kšn kres zažigajo. Zavisi, kakšna prireditev, pa boš dobil vse starosti. Lahko je kšna nedeljska stvar popoldne, pa boš dobil samo starejše ljudi. Lahko je banket, boš mel stare in mlade.

I: Torej imate občutek, da slovenske skupnosti še vedno zelo močno živi?

G10: Brez besedno. To je pa tako kot sem prej rekla – zavisi, kdo daje svoje mnenje. Če je to kulturni delavec ... Ker eni bojo misli „Kaj je blo včasih!“ Seveda, da včasih je pršlo na povprečen banket al pa ples, večerjo, mogoče 400 ljudi. Ja zdej jih je pa še komej 200. Drugi časi, drugi razlogi. Lahko pa tko pogledaš: če je blo rečeno, da bo to že 20 let nazaj vse izumrlo, smo pa še ... Sej vidta okol sebe! Kdo bi si mislu. Še mam latovišča, 13 takihle letovišč. V Ontario, v tej okolici. Potem so dve, tri fare, slovenske šole, plesne skupine, pevski zbori, balinarski klubi, športno je zdele mal bl švoh, ampak so še zmerej. Še zmerej radi šport igrajo.

I: Kaj pa slovenščina?

G10: S slovenščino je pa tko ... je pa težko. Ker pač slovenski jezik ne gre tko v uporabo, kot gre angleščina.

I: Vaša sinova in hči govorijo slovensko?

G10: Govorijo. Moja hčerka je stara 28 let in mata z možem ansambel v Avsenikovem stilu. Hčera govori, zna pisat, prvi sin glih tako. Seveda on misli, da ne zna.

I: Doma govorite slovensko?

G10: Smo. Zdej smo mičkn bolj leni, smo pršl na to realizacijo, pa že mal preveč po angleško, bojo vse pozabil. Moja vnukinja taprva zna več po slovensko kot po angleško. Mlajši sin je bil poleti v Ljubljani na fakulteti, je šou na tečaj za slovenščino in on je naredu tisti izpit. On se je večino doma naučil.

I: So vaši otroci hodili v slovensko šolo?

G10: Ne, ne. Ker je v Londonu ni blo. Jst sm jih vse navadla doma. Samo mlajši sin je mal časa hodil. So se pa naučili. Je res to, da se jih da naučit velik, ker govorit je še. Pisat in čitat pa že ... In vidm, da znajo kr. Ampak se da ohranit. Na splošno je pa težko. Posebno če se poročijo z drugimi narodnostmi. Tako je. Tist, k se zanima, to ohrani. Tist, k se pa ne, pa ni tako dobr. Zdej pa ... jst pravm tako: če ne bi blo zanimanja, ne bi meli tri, štir slovenske šole. Ne bi blo nobene. Po mojem vidu, k sm res v tem že, sej pravm, 50 let, to je ciklus. Nekej časa mal pade dol, pol se spet zažene. Kukr gre. Včasih je tut pomanjkanja v mladini. Ko pa mladina malo zraste, k majo otroke, se pa spet zaživi cela stvar. V mojem življenju sem vidla ta ciklus večkrat. Zatu pa zdej jest ponovno vidm, da mladi, čeprou v jeziku težko govorijo, se pa velik bolj zanimajo. Narodni ponos imajo tamladi. Zañ sm se pogovarjala z mladim iz Slovenije, sem rekla: „Lepo vas prosm. To je zdej na vaših ramenah. Al boste mahali z zastavo al bo sram.“

I: Pa mislite, da bojo?

G10: Jest upam. Zdej smo na tisti tazadni sili. A bomo še obstajal al ne. Če smo že tok časa ... A bomo zdele pustili, da gre to po vodi? K zdele je tko. Če mladina zdej hod iz države vn, kaj je možno, da se bojo nazaj preselili? Ha! Če bojo šli v Avstralijo, bo mogu bit hudo dober standard, da se bojo nazaj preselil. Treba je ohranit zdele Slovenijo. Najbolj se jo ohrani z narodno zavestjo. To je tut problem, k ga mi tlele zelo zelo pogosto rešujemo. K smo ga najprej identificirali. Ta problem, da Slovenc je zmerej nekej družga najprej, potem je pa Slovenc. To je velik problem. Če ti tukej poročiš Italijana, si Italijan. Ni govora. Treba je pokazat zanimanje!

I: Slovenska šola. Včasih, danes.

G10: Oh ... Po nekako, po nekaterih poteh kot noč in pa dan, po drugih straneh pa isto, kot je blo. Otroci se spreminjajo, časi se spreminjajo, morš pa tut ti stil učenja zlo spremenit, da se prilagodiš tem tamalim. Jest jih učim tisto kar staro narodno. Samo v današnjem stilu. Tega, kar so navajeni v navadni šoli, jest jih učim recimo tiste stare pesmce, ki se jih bojo lahko naučili. Prhaja zdej velik gradiva iz Slovenije, take pesmce luškane za mejčkne. To je v redu v Sloveniji, če obvladajo slovenski jezik. Vsi znajo otročički Mi se mamu radi. Kje se bojo pa tukej navadl? To je odlično za tiste, k so tam. Ampak če mi ne zagrabmo zdele tole generacijo, da se naučijo te Sijaj, sijaj sončece pa Mi se mamu radi pa te stvari. Al pa recimo že Prešernove te taglavne ne vem kaj ... Če se te ta osnovne stvari ne naučijo, nikol tega ne bojo znali.

I: Kakšen je pa obisk?

G10: Obisk pa zavisi, kje si. V Hamiltonu odličen obisk.

I: Kaj to pomeni v primerjavi s tistimi leti, ko ste vi začeli učiti?

G10: Ja, v Hamiltonu je blo zlo močno zdej – 60, 70 učencev v soboto. To je velik. V Torontu je zelo močno. Tam, kjer sem pa jest, Kitchener, ni blo pa nobene slovenske šole zdej 30 let. Jest imam pa ... rednih obiskovalcev je blo letos 15. Vse skupej ponavadi jih je okol 20, ene par odraslih tut. To je zanimivo. Tole gledamo zdej, da bi bolj razvili ta program za odrasle, ker zdej sm mela že 5, 6 učencev, ki so prek 30 in 40 let in se hočjo mal boljše naučit. Ker so starši doma kar angleško govoril. Škoda, škoda ...

I: Koliko pa je približno slovenskih šol na tem območju?

G10: Aktivnih zdele za Hamilton, Toronto, Kitchener.

I: Upada obisk v slovenskih šolah?

G10: Ne, obratno. Dviga se. V zadnjih par letih se dviga.

I: Učite v slovenščini ali angleščini?

G10: Oboje. Ker maš pa tut zdej otroke različnih družin. Pridejo taki, k starši govorijo samo po angleško, jih morš tut ti po angleško učit. Al pa če je mešana poroka, morš po angleško. Se ne bi dalo brez. Zdej pa tisti, k so pristne slovenske družine, seveda tisti znajo več, lahko mal več po slovensko, z unimi pa mal manj. Jest zdej nism bla že nekej časa v Hamiltonu, k je velika šola, majo velik razredov. Vem, da mešajo vmes, ne vem, kok se potrudijo, da po slovensko. Recimo, jest tut vsako jutro začnemo: „Dobro jutro!“ Tako da se tut že bolj ne tok književno, ampak da se znajo pogovarjat, če grejo v Slovenijo.

I: Glasila, revije v slovenščini tukaj?

G10: To je pa švoh, zelo švoh. Glasilo kanadskih Slovencev. To je toliko preglavic, da čudn, da še pride vn. Na tem področju smo pa res bolj švoh. Radio, seveda. Težko je dobit prostovoljce, to je problem. Ker taka zadeva zahteva ogromnega časa. Mladi ljudje časa nimajo, ta starejši so se naveličal, ta mladi pa tut spet tako kot povsod: „Mamo to, mamo to, mamo to.“ Kdo bo to delu? Meni pa tut enostavno časa zmanjka. Zdej smo se na koordinaciji mal zavzeli, kako bi to izboljšali, spravli smo vse bolj na e-mail. Jest oblikujem obvestilo, da pošlem vsem predsednikom, če je treba, pišem, kaj se je dogajalo, kaj se dogaja, če se je treba kej dobit, pogovorit, kakšne prireditve, podpirejmo to akcijo, kar je pač potrebno. Vsa mesečna obvestila. Drugače pa bolj po reklamah. Ampak na splošno, da bi meli kakšne revije pa to, to je pa treba ... Zdele je to glasilo, da bi rekla, tiskano. Radio pa tut ... same preglavice.

I: Na sestankih govorite slovensko?

G10: Mešamo. Nekateri predsedniki razumejo slovensko. Če ma društvo mlajšega voditelja, k mu gre bolj gladko po angleško, potem mešamo.

I: So vaši sinovi in hčerka aktivni?

G10: Ves čas. Hčerka in mož mata ansambel. Oba imata tukej prikolico.

I: Kaj mislite, kateri je najpomembnejši dejavnik, ki povezuje slovensko skupnost tukaj?

G10: Vse. Jest ne bi rekla, da je eden dejavnik, da izstopi kot glavni. Zavisi, kaj človeka zanima. Družabnost, to je velika stvar. More bit organizirano. Če ti človeku nč ne nudiš, kaj bo pol? A ne? Zato pa pravm, zavisi, kakšna je prireditve. Lahko da bo piknik slab, lahko da bo piknik odličen.

I: Mislite, da bo vse to obstajalo tudi, če se slovenski jezik ne ohrani?

G10: Ja. Ja. Ker, recimo, jest kot rojena Amerikanka ... Kot primer dam Ameriko. Pa ne New York al pa Chicago al pa Cleveland, tam, kjer so, kjer je gneča. Ampak recimo v Minnesoto, Ohio, kjer so bli stari izseljenci, tisti, ki so bli tut ekonomski, leta 1880 pa ke do 1920. Kok je pršlo Slovencev v rudnik delat al pa v gozdove ... Potomcem tistih je grozno hudo zanimivo dones jit obiskat. Pravzaprav so zdej tiste povezave z domovino nekako osvežili, povezave s Slovenijo. Tisti ta prejšnji so hotl bit bolj Amerikanci, ker niso hotl bit izpostavljeni kot tujci, so pa čim prej pograbi po angleščini. Zanimivo pa je, kok so ohranli slovenskega, kako znajo takile Amerikanci potico pečt. Znajo še osnovne slovenske besede, potico pečejo, harmonko igrajo, tiste značilne slovenske stvari, k pravmo, da nas identificirajo kot Slovence. Jest mislim, če so oni lahko to obdržali tolk let, po mojih pojmi, to bo šlo še naprej. Čeprav ne bo jezik obstajal tako kot trenutno. Seveda, zdej je velik tega poudarka na jezik jezik jezik. Če je kakšno financiranje, je zarad tega, da se jezik ohrani. Zdej se je en zbudu v zadnjih petih letih v Sloveniji: „Aha, jezik jezik jezik.“ Ampak! V zadnjih par letih pa glih tako ... Mi, ka smo po svetu, znamo še tisto čisto slovenščino, gremo zdej domov, pa .. Kaj je zdej? Polovica besed so tujke! Polovica besed v vsakdanji uporabi - sej so same tujke. Pa angleške. Pa kako zdej vi nas kregate kle za obstoj slovenskega jezika, če pa sami: „Kreativnost.“ Kakšna kreativnost! Ustvarljivost! Ma, težko rečt. Mogoče da en dan se bomo odlično razumel. (smeh) Bomo vsi kare drajvali. To mamo pa tut. Spačena slovenščina.

I: Najlepša hvala za pogovor.

Intervju z G11, okoli 50 let

Posneto v St. Catharines, 20. 7. 2012

I: Prosimo vas, da se na kratko predstavite.

G11: Ok, there's myself and my husband, we have eight children. The oldest is 24.

I: So vaši starši Slovenci?

G11: Yeah. My mother je iz Podlipa and my father je od Dobrnič.

I: Morda veste, kdaj so vaši starši prišli v Kanado?

G11: 195 ... something.

I: Vi ste rojeni v Kanadi?

G11: Yeah.

I: Je vaš mož je Kanadčan?

G11: Yeah, he's mother is German.

I: Doma s starši govorite slovensko?

G11: Ja. My father died, when I was 19. My mother is still alive and she is 94 and we always talk slovenian at all.

I: V vaši družini pa uporabljate angleščino?

G11: Yes. They're angry, ker jih nisem navadla slovenščine. Moja starejša hčerka šla v Slovenijo že štirikrat. Ona če tam živi, ker je tok lepo.

I: Je vseh 8 otrok hodilo v slovensko šolo?

G11: Ja, G16 jih je učila.

I: Otroci kaj uporabljajo slovenščino?

G11: Ena hči ja. Dve hčeri so šli na university of Ljubljana na poletno šolo.

I: Vi pa z njimi nikoli niste komunicirali slovensko?

G11: No, ker jst zelo slabo govorm dolenjsko slovenščino. Veš, je blo tko težko, k smo bli v Sloveniji cela družina in smo šli na bikeride in je blo težko, k so meli kare (*ang. cars*, *op. avtoric*). In potem so se mi smejali, ker tako govorm. I don't think they were being mean, but...

I: Ste vi kdaj hodili v slovensko šolo?

G11: No. Samo doma.

I: Ste bili kdaj v Sloveniji?

G11: Ja, ja. Večkrat smo šli.

I: Koliko pa sedaj uporabljate slovenščino? Jo sploh?

G11: Samo k govorim z G16. Pa z mojo mamo.

I: Ste otroke kdaj poslali na slovenske plesne delavnice?

G11: O ja. G16 jih je, G14 jih je učila.

I: Vse v okviru društva Lipa?

G11: Ja.

I: Ste kdaj obiskovali slovenska letovišča?

G11: I grow up in Cheemon, they had a slovenian community and they had picnics as well. Moja parents they had a lot of friends, v nedelo so zmerej šli obiskat, all their friends were slovenian.

I: Kaj pa sedaj?

G11: Oh, we have our own friends that we met in school. I still know a lot of people, but most of my mother's friends died.

I: Mislite, da v tej okolici obstaja slovenska skupnost?

G11: Ja, I think so.

I: Se čutite del te skupnosti?

G11: Do I feel a part of it? Yeah, yeah.

I: Tudi vaša družina?

G11: We do.

I: Vas zanima slovenska kultura?

G11: Yes. Otroc so znal plesat, pol pa niso več.

I: Morda kdaj spregovorite slovensko, ko obiščete slovensko letovišče?

G11: Well, če sem z G16 pa ludi, k govorijo slovensko, govorim slovensko. Če znajo pa angleščino, govorim pa angleščino. I'm more comfortable.

I: Mislite, da se bo slovenska skupnost ohranila?

G11: Sure, I think so.

I: Čeprav slovenščina bolj izginja?

G11: Well, I don't know. I don't think so.

I: Vaši otroci tudi obiskujejo slovensko letovišče?

G11: Yeah, sometimes. There is štrudl, cake...

I: Tudi sodelujejo v društvu?

G11: Ne, ne dost. Samo na obisk.

I: Najlepša hvala za pogovor.

Intervju z G12 (hči, okoli 55 let) in G20 (mati)

Posneto v Torontu (Etobicoke), Dom Lipa, dom starejših občanov, 3. 7. 2012

I: Najprej bi vas prosili, da se na kratko predstavite.

G20: Sem iz Veržeja, Štajerska. Prišla sem 48. leta. Po vojni je bilo. Pršla sem s prvim transportom z ladjo, so ble sam žene gor. Takrat še nisem bila poročena. Mož je Slovenec. Bil je ta prav emigrant, k so jih odpeljali, k so mogli delat. Jaz nisem bila. Me je sosedna nagovorila, da naj grem, pa smo sami od sebe šli. Me je nagovorila, da gremo v Avstrijo, ker je mela moja sosedna fanta v Avstriji, jaz pa mam in sestro. Pa bi prišli čez sedem dni nazaj. Ko smo enkrat v Avstrijo pršle, pa ni blo poti več nazaj. Če bi šla nazaj, bi šla v zapor. Izkrcaj smo se v Halifaxu. Iz Nemčije smo šli iz Bremen-Hafen, tam smo čakali teden dni, šli na ladjo v Kanado, pa smo 11. januarja prišli v Kanado. Smo šli na vlak do Montreala, tam smo bli teden dni, potem so nas pošiljali naprej, v katero mesto in kaj bomo delali.

I: Kaj ste počeli?

G20: O, jaz sem prvo leta delala v bolnici, smo čistili, pomagali v kuhinji. Pol smo pa v slovenskem časopisu našli, da so v Windsor Slovenci, pa smo šli tam v Windsor. Po enem letu. Tam sem se srečevala s Slovenci, smo mel piknik tam, nekaj je blo še staronaselcev tam in veliko emigrantov. Takrat je tam bila velik avtoindustrija. Potem smo prišli v Toronto, v župnijo Marija Brezmadežna.

I: Ste s svojimi otroki govorili slovensko?

G12: Mi smo se v šoli učili angleško, doma smo s starši govorili slovensko in jih učili angleško. Tako da slovensko ni bilo dosti, otroci smo se pa potem slovensko učili v šoli. Smo hodili v sobotno šolo. Pa včasih tudi petek zvečer. Naloge so nam ble popolnoma z rdečim svinčnikom, k je mama govorila po štajersko, oče pa po belokranjsko. Smo mešali in nobeno ni blo književno prav.

I: Koliko ste bili stari, ko ste začeli obiskovati sobotno šolo?

G12: Ko smo prišli v Toronto, sem bila stara 7 ali 8 let. Dali so nas že v 6. razred, ker smo bile tako stare.

I: Koliko je bilo takrat približno otrok v sobotni šoli?

G12: O, nas je blo veliko. Recimo, okoli 200. 8 razredov, od 28 do 30 otrok.

I: Ste radi hodili?

G12: No, od začetka je blo hudo. Ker ko smo začele hodit v šolo nismo veliko znale. Ampak fejest je pa blo, k so bli drugi tudi mladi in smo imeli pevske zборе, nas je učil gospod, smo imeli igre in Marijina legija je bila, smo ble zraven. Vse mogoče, vsak večer smo hodle v slovensko župnijo in se učile tam.

I: Je bil vaš učitelj duhovnik?

G12: Ravnatelj šole je bil duhovnik, učitelji pa so bili ... Ja, laiki so bili. On je bil naš režiser pri igrah in je pomagal gospodu pri slovenski šoli. In usmiljenke sestre so bile tudi učiteljice in mame, matere ali pa tudi fantje. Druge dejavnosti so bile še posebej. V soboto je bila šola pravi pouk, smo imeli knjige. Župnik je napisal dve knjigi, ki so nam pomagale. V zboru smo se pa učili cerkvene pesmi, ki smo jih pri maši peli. Igre in kateheze in vse drugo, glasbeni festivali so bli tudi so bili pa posebej.

I: Kako pa zdaj gledate na sobotne šole? Ste veseli, da ste hodili?

G12: Ja, izredno. Od začetka je bilo to groza, ampak potem pa blo zelo zelo fajn. Več, jaz bi rekla, da smo se počutili, ko smo gor rastli bolj kot slovenski otroci kot kanadski. Ampak smo morali oba sveta obvladat, da smo lahko tolmačili doma. In smo morali hitro sledit ostalim, ker smo živel z dvema jezikoma.

I: So vsi otroci hodili v sobotne šole? Doma ste govorili slovensko?

G20: Ja, vaški otroci so vsi hodili. Moji so vsi hodili. Doma smo vedno več govorili pol slovensko. Več ko so otroci znali, več smo govorili slovensko. Med seboj so pa otroci vedno angleško govorili. Če so bli pa starši al pa v slovenski šoli, pa slovensko.

I: Ste kdaj šli v Slovenijo?

G12: Ja, smo imeli enkrat priliko z mam, da smo šli. Mi je bilo zelo všeč, kakor da sem domov prišla. Sem imela občutek, da tukaj sem pa vsa. Tukaj pa sem, kot da bi bila skoraj na polovico. Sem doma, tukaj je moja dežela. Kolikor lahko pomagam, ampak tam so pa korenine. Tam sem pa vidla, kar smo se učili v sobotni šoli - Bled, Bohinj, Brezje in da to res obstoja. Duhovito, doživeto.

I: Vi imate otroke?

M: Ne, jaz sem pa redovna sestra. Delam na župniji v mestu v Torontu, v sredini mesta. Zelo veliko župnijo, čez 5000 ljudi. Na takšnem kraju, kamor tudi prihajajo. Begunci, bolni ljudje in tam pomagam. Socialni problemi, ukvarjam se z družinami in mladimi.

I: Poteka delo v angleščini?

G12: Ja, vse v angleščini.

I: Kje pa uporabljate slovenščino?

M: Ko se pogovarjam s starši, če srečam znane ljudi, v župniji. V gimnaziji, ko smo se učili latinsko, mi je prišlo na dan, kaj je res slovenščina, kateri skloni, zakaj se spreminjajo. In bi rekla, da mi je pomagala v tem, da druge jezike, ki smo se jih učili, se mi je zdelo bolj lahko in se mi zdi, da duh slovenski in vrednote, katere so bile to, ki se jih uporablja vsak dan.

I: Se udeležujete slovenskih srečanj?

G12: Ko smo gor rasle, ja. Tudi ko sem še na univerzo hodila, zdaj pa mogoče zadnjih 15, 20 let ne hodim več.

I: Poznate trenutno stanje v slovenskih šolah? Se vam zdi, da obisk upada?

G12: Jaz bi rekla, da je dobro, da še pošiljajo otroci svoje otroke in vedno, ko srečam koga, ki so stari toliko kot moja mama in ata, pravijo, da vnuki hočejo vedet več o Sloveniji, slovenščine pa ne obvladajo vedno.

I: Ima vaša sestra otroke?

G12: Ja, sestra ima otroke, ampak so v ZDA. In jih pošilja v slovensko šolo, mož, ki je Amerikanec, se je naučil slovenske molitve. Doma so govorili angleško. Najstarejša hčerka se uči jezike in uporablja slovenščino pri svoji študiji lingvistike.

I: Mislite, da ima cerkev tukaj veliko vpliva na slovensko skupnost?

G20: Pada, pada, stari umirajo, mladih pa ni. Mlajša hči ne obvlada slovenščine.

I: Ne? Jaz bi pa rekla, da obvlada.

G20: Ti lahko čitaš, ona ne.

G12: Mogoče zaradi časa al kaj. Ne pa zaradi jezika. Ampak jaz bi rekla, da cerkev je res središče, vsaj takrat je bila, ko smo mi gor rastle, da se ohranja slovenščina. Da nabira ljudi skupaj, da drži slovensko šolo, da se revije iz Slovenije preko cerkve razširijo.

I: Če izključimo cerkev in njeno delovanje, je še kakšno drugo društvo aktivno v tolikšni meri?

M: Ja, radijski program, slovenske banke. Majo društva za ... lovska društva, druga društva, za trgovce je društvo. Jih je veliko.

I: Imate občutek, da je to živo?

G12: Slišimo o njih, imajo bankete ...

G20: Prekmurško društvo, primorsko društvo, v Londonu majo, v Windsori majo svoje društvo. Starejši, večinoma starejša generacija, tretji rod pa nič več.

G12: Nekateri imajo zemljišča.

I: Imate lepe spomine na Slovenijo?

G20: Ja, so lepi spomini na mlada leta.

I: Je Slovenija vaš dom ali ste bolj v Kanadi doma?

G20: V Kanadi, ja.

I: Se je bilo težko naučiti slovenščine?

G20: Počasi. Pozabljam slovenščino. Ampak tudi angleških besed ne najdem. Prebiram tudi slovenske revije. Imamo Družino, imam Ognjišče tukej, dosti ... Saj vidite, kaj mam tukaj. Raje čitam v slovenščini kot v angleščini.

I: Kaj pa vi?

G12: Meni bolj teče angleščina. Vem, da se slovenščina spreminja v Sloveniji, tukaj pa ne. Imela sem priliko govoriti z enim, pa mi je reku: „Vaši starši so prišli iz Slovenije, ja, pa so prišli v Kanado okoli 48. leta.“ Pa je reku: „Vaš jezik je še od takrat.“ Včasih se mi zdi, da moram več brati.

I: Bi radi ohranili to znanje slovenščine?

G12: O ja.

I: Ste kdaj razmišljali, da bi se preselili v Slovenijo?

G12: Preselila ne. Ampak da bi živela recimo čez poletje, al pa leto al pa dva, da bi šla kaj delat tja. In če ne bi delala na župniji, tam, kjer sem, bi pršla pa v župnijo tukaj. In bi bilo tudi več možnosti, da se ohrani, več bi se naučila.

I: Ste kdaj koga mogoče učili slovensko?

G12: Ja, sem učila eno leto v slovenski šoli. Bogi otroci. Takrat so še znali, jaz sem učila tretji razred, to je bilo mogoče okrog leta 80. Je bila še velika udeležba, mogoče okoli 22 otrok v razredu.

I: Najlepša hvala obema za pogovor.

Intervju z G13, nuna v župniji Marije Brezmadežne s čudodelno svetinjo, okoli 60 let
Posneto v Torontu, dom sester usmiljenk, 6. 7. 2012

I: Prosili bi vas, da se na kratko predstavite.

G13: Delujem tukaj že 38 let pa pol, poslana sem bila od predstojnikov iz Ljubljane. Tukaj delujem v župniji, sprva sem bila v sklopu župnije, moje delo je bilo v župnijski pisarni, potem petje v cerkvi, verouk, prvo obhajilo, birmo in slovenska šola ob sobotah. Ukvarjali smo se tudi z vrtcem, ki je trajal nekako 10 let.

I: Kako to, da sedaj ni več vrtca?

G13: Vrtca ni več, ker smo prevzeli dom. Takrat smo imeli, ko še dom ni obstojal. Med tem časom sem obiskala medicinsko šolo, delala sem, ko še ni bil dom odprt, dve leti v drugem domu. V domu Lipa pa delam od leta 1987.

I: So v domu Lipa samo Slovenci?

G13: Večina so Slovenci, ja. Lahko rečem, da je 90 % Slovencev.

I: Kakšen mislite, da je vaš vpliv v slovenski skupnosti tukaj?

G13: Zdaj imamo večinoma samo dom čez, ker v župniji nismo več tako aktivni, ne toliko kot prej. V župniji tudi sodelujemo z župnijsko diakonijo. Drugače pa sestra dela še v cerkvi, skrbi za rože, perilo.

I: Z mladimi se kaj ukvarjate?

G13: Z mladimi trenutno nimamo nič tako rekoč. Ker ne moremo.

I: Se kdo drug ukvarja z mladino?

G13: Ja, druge župnijske organizacije se ukvarjajo z mladimi. Skavti imajo razne skupine, ne vem, če imajo še molitveno skupino za mlade, ne vem, če še obstaja. Drugače pa različne aktivnosti – plesne skupine, pevske skupine, tega je pa kar dovolj.

I: Opazili smo, da so se ljudje zelo navadili na vašo prisotnost tukaj. Mislite, da se bo kaj spremenilo po vašem odhodu?

G13: To bo težko nekaj časa, ker so navajeni na nas, na razne aktivnosti, ki jih mi opravljamo še. Na splošno bojo pogrešali našo prisotnost.

I: Imate občutek, da imajo tukaj Slovenci radi Slovenijo?

G13: Slovenijo imajo radi in jo bolj spoštujejo, bolj uveljavljajo kot pa doma. Bolj so zavedni.

I: Kaj pa slovenščino?

G13: Ravno tako. Če ne bi, se ne bi trudili v slovenski šoli.

I: Tudi mladi?

G13: Mladi imajo, ko so otroci ... Ko jih vprašaš, če imajo radi slovensko šolo, bo odgovor: „I hate slovenian school.“ To je bil odgovor, ampak ... to je za mlade, ker oni še ne vidijo, kaj jim ta jezik pomeni. Po drugi strani pa vidijo, da se njihovi prijatelji lahko igrajo, lahko delajo karkoli v soboto, oni se morajo pa učiti. To je en vzrok. Drugič pa, ko so malo starejši, imajo pa radi. In so prav zanimivi včasih, v kakšni družbi, ko se lahko pogovarjajo slovensko, ko jih nihče drug ne zastopi in se jim prav dobro zdi.

I: Kaj bi rekli, kaj se je od takrat, ko ste prišli, pa do danes spremenilo. Je manj dejavnosti, manjša udeležba na prireditvah?

G13: Mislim, da se je bolj spremenilo v pozitivno smer. Veliko prej niso tok potoval v Slovenijo. Zlasti ne, ko ni blo še tegale jezika, da jim ga priznajo. Zdej pa prou radi grejo. In sodelujejo potem tudi tam. Mislim, da se je v pozitivno smer spremenilo. Ker takrat, ko sem jaz prišla sem, so bili še starši, stari starši in so jih oni nekako držali k temu slovenstvu, ne. Zdej pa tistih ni več zdej pa morjo sami nekež iskat in zato se

zatekajo bolj v Slovenijo kot pa recimo tukaj. Tukaj majo še stare starše, da se lahko oprimejo njih, mlajši, otroci, že od otrok otroci se pa nimajo kam naslonit.

I: Se pravi jim je to, da lahko grejo v Slovenijo, motivacija.

G13: Ja, ja. In grejo zelo radi. Recimo zdej na slovenskem dnevu, recimo tale fant je letos bil, ampak zelo lepo slovensko govori, neverjetno. In lansko leto je bila ena punca ravno tako. Potem so ji bli kar nekako nevoščljivi drugi, češ ona lahko. To se pravi ja. Ja, uči se slovensko, pa boš tudi ti lahko. Se prav, so ponosni na to, ne. V tem smislu.

I: V tej župniji je še sobotna šola?

G13: Ni tako obiskovana, kot je bla svoj čas, recimo prej smo meli preko 250 do 300 otrok, smo meli recimo tri paralelke v enem razredu, neki takega, ne. Ampak zdej se je pa ... ker ni tok otrok, kot jih je blo svoj čas. Selijo se tudi.

I: Učitelji učijo prostovoljno? Je šola brezplačna?

G13: So prostovoljno ja. Ja, brezplačna. Plačajo mislim samo eno malenkost, eno tarifo določeno, da potem se krije knjige pa take stvari. Drugače pa prostovoljno.

I: Se večinoma uči jezik ali tudi slovenska kultura, zgodovina?

G13: V prvih razredih imajo samo jezik, mislim, izgovorjava, pisava, take stvari. Potem v višjih razredih, recimo, 5., 6., 7. razred, tut 3., 4. majo že slovnico in potem skos do konca, v 5., 6., 7. pa mislim, da imajo že zgodovino in pa kulturo. V prvih treh razredih imajo samo na splošno – čitanje. Pol naprej pa majo še slovnico in še v višjih razredih zgodovino in književnost.

I: Koliko pa vi osebno uporabljate slovenščino in angleščino?

G13: Ma, večina govorimo slovensko oz. bolj mešano, kar je normalno, kar prej pride na pamet. Drugače pa v službi tudi s pacienti slovensko govorim, zavis, koga mam pred sabo. Če mam pred sabo ljudi, ki ne razumejo, potem govorim tisto, kar razume.

I: Če veste, da razume slovensko, boste izbrala slovenščino?

G13: Ja, ja.

I: Kakšna mislite, da je prihodnost slovenščine in slovenske skupnosti tukaj?

G13: To je pa težko rečt. Vprašanje, čez par deset let, kolk bo to še slovensko, dele je še. Dok še majo slovensko šolo, dok so še starejši ljudje prisotni, bo še neki časa. Ko pa bo tole počas izumrlo, bo tut slovenščina prej al slej. To se vidi tudi že po drugih župnijah, na primer v Clevelandu. Ampak je še, dok so še starejši, bojo še držal. Ko še spodbujajo mlajše.

I: Se vam zdi možno, da bo obstajala slovenska skupnost, kljub temu da slovenščine ne bojo več govorili?

G13: To je možno, to je možno, to se dogaja recimo v tehle manjših župnijah v Ameriki, recimo San Francisco, New Yorku, v teh manjših skupnostih, ki so bile. Še majo slovensko skupnost, imajo svojo dvorano, se zbirajo.

I: Se pravi jezik ni tisti ključni faktor?

G13: Ne, ne. Ampak slovenstvo kot tako imajo recimo še tiste slovenske plese ohranjajo, pa se družijo pa tiste stvari. Kar je neki tut ... to je neki vredno, ne. Recimo, iz ene župnije gor v, ko gremo na Baragove dneve, nihče ne govori slovensko, ampak znajo vse tiste slovenske plese, pridejo prou nastopat na Baragove dneve, ko imamo gor na marketu, tko se imenuje. In obdržijo, ne, tut mlajši rod učijo, da ohranjajo slovensko kulturo.

I: Verjetno je jezik tista težja stvar za naučiti?

G13: Recimo, bojo peli slovenske pesmi, mislim, v jeziku slovenskem, ampak tko pogovorni jezik, bo pa šou. Pesmi se bojo naučili, ne bojo pa govorili.

I: Mislite, da bi lahko Slovenija kaj naredila za to, da bi se slovenska skupnost tu ohranila?

G13: Kolkr majo povezavo s Slovenijo, drugače pa ...

I: V bistvu vam tukaj ne pomaga nobena slovenska organizacija?

G13: Ne, ne.

I: Kako pa mislite, da Kanadčani sprejemajo slovenske priseljence? Na njih gledajo kot na manjšino?

G13: To pa ni tukaj tega občutka, ker je tok narodnosti. To pa se sploh ne čuti. Pač te vpraša, kamorkoli greš, te vpraša, kakšne narodnosti si. To ja, kar normalno. Pa mu poveš „I come from Slovenia.“ Je blo zanimivo od začetka, je bla ... prej se sploh ni vedlo za Slovenijo, potem, ko je bla pa priznana, pol pa smo še bolj poudarjal to Slovenijo, ne, kjerkoli smo bli al pa smo šli.

I: Kaj mislite, kateri je tisti najpomembnejši faktor, ki povezuje slovensko skupnost?

G13: Cerkev, vera, to je najmočnejši. Potem pa tale ... kultura. Čist navadna kultura. Eno je jezik, drugo je ples, tole, k se učijo te slovenske plese. To je zelo močan faktor. Pa tudi šport, tudi športniki se povezujejo s Slovenijo.

I: Morda veste, kakšno je stanje po drugih okoliših, kjer cerkev nima tako velikega vpliva?

G13: Ne vem. Kultura. Jaz mislim, da jih kultura najbolj povezuje še. Ampak tudi cerkev. Tko želijo, da pride duhovnik recimo za božič al pa veliko noč. Da pride, da jih obišče.

I: Vam morda pride na pamet kakšna beseda, ki bi jo uporabili za opis Slovencev v Kanadi?

G13: Hm ... Solidarnost, medsebojna povezanost in pa tudi pomoč.

I: Hvala za pogovor.

Intervju z G14, nekdanja učiteljica plesa in petja v slovenski šoli v Lipa parku, okoli 60 let

Posneto v St. Catharines, 17. 7. 2012

I: Prosimo vas, da se na kratko predstavite.

G14: Jaz sem tukaj v Kanadi rojena, Quebec, to je druga provinc, ker so bili tam mnogo Slovinc, k so prišli delat na mine. Kako se reče ... rudnik. Pa tam moji stari starši so prišli same, pa so poročeni tam že. Moja mama je rodila tam, tudi Quebec. Moja mama poročila se je z enim Slovenec. Moji starši so širom šli, k sm imela pet let. Naše življenje je skos bilo po slovenščino. Stara mama so se oglasili na telefon: „Halo, kaj delate?“ Samo po slovensko. Držali smo slovenščino zaradi starih staršev in njegovih prijatelji, ker jaz sem poznala prijatelji od starih staršev. Leta 67 otvoril je Lipa park. Tako mi smo imeli kam jiti, ako bi hteli druge Slovence poznati, ker mi smo poznali Slovenci, ampak ne tako, kakor druge familije, ki so prišli direktno iz Slovenije, so držali skupaj. Mi smo imeli staro slovenščino, pa tudi kanadsko. Smo začeli it tam. Začeli smo mnogo Slovenci poznati. Jaz nisem imela slovenščine šolo. Je bilo ... jaz sem malo prestara bila, kadar so začeli. Imam moža in tri otroke, mož je kanadsko. Vsi tri so hodili v slovensko šolo, ampak ne za dolgo čaja. Razumejo nekaj, ampak ne tolko. Ampak imajo volje. Naš najstarejši sin, on je bil že sam v Slovenijo, Primorje. Pa on ima bolj, bolj je za znat jezike pa tko. Tut ostali so bli večkrat v Sloveniji. Jaz imam slovenščine prijatelji do danes dan. Ker se vidimo, ne vsako dan, ampak se vidimo, pa bomo govorili po slovensko. Ako jaz bi rada slovensko govorila, zmeraj bi lahko. Jaz imam takšni kontakt. In par kolegi so Slovenci, so novi kolegi, ampak so Slovenci.

I: Morda veste, kdaj so vaši stari starši prišli v Kanado?

G14: So prišli leto ... mama ... moja mama je rodila leto 33, oni se poročili leto 32, pa so mogoče bili tukaj par let.

I: Se pravi nekako pred 30. letom.

G14: Ja ja. So prišli skupaj z drugimi Slovenci tukaj na jug, ker so bili tudi drugi tukaj.

I: Oni so doma govorili slovensko?

G14: Skos.

I: Kaj pa potem, ko ste se vi rodili?

G14: Z mamo. Kadar mama je sama bila, jaz bi rekla, da bi bolj po angleško, ker mi smo, tko ... Kadar stari starši niso bili blizu ali kaj. Z mamo je blo bolj po angleško. Ampak ako je htela nekaj reči tako privatno, je to šlo po slovensko, ker drugi niso znali, ne. Kdaj smo začeli po angleško, pa obrnili po slovensko. To ni bila taka stvar.

I: Kako pa da vi tako dobro znate po slovensko?

G14: Jaz imam rada jezike, jaz francosko govorim, portugalsko, špansko, nemško. Tako ... jaz mam takšne volje, ne. Pa ker jaz sem starejša bila na familija, jaz sem zrasla na hitro gor. Jaz imam sestra, pa ona ne bo govorila, ne zna slovensko. Ona zna tko, ona vse razumi, ampak ona je tudi ni tako držala, ker ona je bila mlajši in so ji hotli dati tako protection.

I: Vas je mama doma vzgajala kaj o Sloveniji?

G14: Ne tolko. Pa zato, jaz imam takšne luknje, ampak ker stari starši so prišli, kaj so hteli pozabiti, kaj se je dogajalo. Oni so pršli pred vojno in ni bilo tako hudo. So bli ekonomski emigranti, ne politični. Tu so dobili službo. Pri njim vidla slike, muziko. Kadar mi smo tam šli, ko smo majhni bili, jaz bi rekla, da bi mi vse po

slovensko vidl pa znali. Doma pri nas ... Mama pa se je tukaj rodila, je bla bolj moderna in ni mela tolk od Slovenije kot njeni starši. Ako bi skupaj bili skos, ah to bi blo drugač. Ker ata je Slovenc, on je tukaj prišel, on ni tukaj rojen.

I: Potem ste se vi bolj sama zanimala za slovenščino in Slovenijo?

G14: Ja ja.

I: S kom ste govorili slovensko?

G14: S starimi starši.

I: Radi hodite v Slovenijo?

G14: O, jaz zelo rada. Pa mož tudi. 2007 sem šla v Slovenijo, ker je slovenska vlada povabila ljudi za prit za en teden za k seminarju.

I: Ste svoja dva sinova in hčerko poslali v slovensko šolo?

G14: Ja.

I: Doma ste govorili angleško?

G14: Samo po angleško. Pa tudi naši otroci so šli na francosko šolo. Mi smo po francosko govorili.

I: Koliko časa pa so vaši otroci hodili v slovensko šolo?

G14: Hči je začela plesat, pa to je bilo skupaj – šola pa ples pa folklorna skupina. Ona je majhna bila ... ja, bi rekla okoli štiri let stara. Druga je bla pa starejša.

I: Onidve kaj uporabljata slovenščino?

G14: Ko grejo v Lipa park, oni bi znali. Oni niso tako, da bi. Veš, so se poročili s Kanadčani. Ko drugi ljudi pridejo, oni jih je strah. Bi razumeli, ampak tako zares govorit, ja ne bi mislela.

I: Imate kaj vnukov?

G14: Imam en. Mu je ime Cullen. Pa sem rekla, kakšno slovensko ime pa je to? Ampak ... sm že vedla, da ne bojo tako ... Bojo znali ... mož je fajn, on je ni proti nič, ampak nima pa tudi volje.

I: Mislite, da v tej okolici obstaja slovenska skupnost?

G14: Ja.

I: Pa čutite pripadnost tej skupnosti?

G14: O ja. Ja.

I: Obiskujete slovenska letovišča?

G14: O ja, o ja.

I: Se vam zdi, da se slovenska skupnost tukaj ohranja?

G14: Ja, ja. Ja, mislm. Ampak ... tudi. Zdaj se reče, da se gre doli, ne. Vaše leto stari so not v mladini, ampak tudi zdaj grejo na univerzo stran, pa bolj se družili z drugim. To je naravno. Ampak ... jaz mislim, naši noben se oženu tam na Lipa park.

I: Vi tam s kom govorite slovensko?

G14: Z drugimi Slovenci, o ja. Naši naši ... mogoče. Ako so drugi tam zraven, mogoče bo po angleško. Ampak ko jaz grem poznat ljudi za mizi, jaz bom po slovensko.

I: Mislite, da lahko skupnost obstaja brez slovenščine?

G14: Brez? No. Jaz mislim, da bo šlo, ampak mi mormo zdaj to delat. Mormo it naprej. Bojo naši otroki? Nikdar. Jaz ne bi bala za Slovenci v Toronti. Ker tam so mnogo ljudi pa bojo. Tu je malo drugač, ker je to majhno.

I: Kaj mislite, kaj je tisto, kar najbolj povezuje skupnost?

G14: Jaz mislim zarad jezika. Da se pogovarjajo po slovensko. Ker z jezikom pride vse skupaj – kultur pa glasba, ples pa art. Ja mislim, da to bo držalo, ampak tudi te starejši ljudi so že umrli, zdaj je druge generacije. Zato bo težko. Ampak Toronto pa bo, ker imajo šolo, ker imajo glasbo, ples. To bo držalo za dolgo cajt.

I: Kaj prebirate v slovenščini?

G14: Berem, ko mama dobi Rodna gruda, zdaj je to Moja Slovenija. Ako mama ima tam, ja grem pa bom, sigurno bom pogledala.

I: Spremljate kaj dogajanje v Sloveniji?

G14: Novice ne tolko, ker jaz še naše novice ne pogledam. Zarad cajta ne. Muziko iščem po internetu, pa sem najdla lepo muziko.

I: Kako ohranjate stike s svojimi prijatelji iz Slovenije?

G14: Skype je samo za malo, ker mi bomo tam šli, ne. Za božič pošlem karto, pa oni nič nazaj niso poslal. Ampak na Facebook ja zmeraj vidim, kaj oni delajo. E-mail skoraj ne poslajo več, ker imamo Facebook.

I: Vi učite v slovenski šoli?

G14: Samo glasbo in ples sem učila.

I: V slovenščini?

G14: Ja. Ja, skos v slovenščini.

I: Koliko časa?

G14: Kakšnih sedm, osm let.

I: Prostovoljno?

G14: Ja, ja.

I: Koliko otrok pa je obiskovalo šolo?

G14: Enih pet, šest. Na začetku pa 14.

I: Kako da ste potem nehali?

G14: Ker niso hotli več plesat pa nastopat. Pa težko se najde en prav dan za to. Jaz sem mela svojo službo pa druge stvari. Oni so mel šport, pa starši morajo podpret. Tako manj brige so imeli za to.

I: Najlepša hvala za pogovor.

Intervju z G16, okoli 60 let

Posneto v St. Catharines, 19. 7. 2012

I: Kdaj ste prišli v Kanado?

G16: Zdej bo 14 let oktobra.

I: Kaj je bil razlog prihoda?

G16: največ zarad sina, k je hotu tukej študirat in takrat je biu pogoj, da lahko pride, če grem tut jest. Jst sm pa mislna, da njega ne bojo vzel sploh, ker sm mislna, da majo zlo stroge kriterije tukej, kar se vpisa tiče. Pa so ga vzel, ker tukej vzamejo študenta, da vidjo, če je prpravljen delat. Z mojim sedanjim možem sva se poznala že prej, sva se obiskvala. Potem sva se tukej poročila. No, in človk misl, da ne bomo tolk časa tukej, sej bomo šli v Slovenijo, samo pol se leta pa kr nabirajo.

I: Vi ste po poklicu farmacevtka. Ste tukaj delala kot farmacevtka?

G16: Jaz sem že bla upokojena in sm tukej potem pač bla doma za ta gospodinjstva dela bolj.

I: Kako je prišlo do tega, da ste postala aktivna v slovenskih klubih?

G16: Moj mož pa njegov brat sta bla med začetniki, k so ustanavljal klub Slovenski narodni dom Lipa park. Onadva sta pomagala zbirat denar, ker je eden založu denar. To je blo leta 67. Slovenci, k so živel na tem območju, so se želel na enem prostoru dobivat skupaj in so odkupil zemljišče. Potem so pa naredl kuhno pa lepo dvorano. In se še vedno precej Slovencev zbere ob različnih priložnostih.

I: Koliko je bilo letovišče obiskano ob ustanovitvi?

G16: Jst mislm, da jih je blo kr okol 200. Vsi ti so mel družine pa otroke, zdej to je potem ... pa jih je zdej mogoče skoraj manj, ker se bolj ta starejša generacija zbira, mladi grejo pa drugod. Čeprou vsake tolk pridejo tut še mladi zavn, recimo za martinovanje.

I: Kako konkretno tam sodelujete?

G16: Mene so najprej prosil za kakšne take recitacije pa mojga sina tut, ker sva dost dobr slovensko znala, naju tut ni blo treba posebej učit. Pa teh je vedno mal premal, tko da sva nastopala na kakšnih prireditvah, potem smo mel en čas en tak mejhn pevski zborček, sm tm pela, potem eno folklorno skupino, sva tut s sinom tm plesala. Potem me je pa predsednik enkrat prosu, če bi jest lahko učila otroke slovenščino. Js sm kr mal težko rekla ja, ampak men se je zdel da, ne smem rečt ne, zato ker tok slovensko pa že znam, da bom lahko komu kej povedala. Ampak, ko sem začela učit, se je izkazal, da nimam pojma, kako se uči. Ker učit pomen, imet pedagoške metode, ki jih js nisem imela in moraš znat zainteresirat otroke različnih starosti in moraš jih tut naučit. In potem sem iskala pomoč in sem se obrnila na učitlco, ki je učila v Hamiltonu, ravnatlco, in sem njo vprašala, če mi lahko kej svetuje. In mi je ona rekla, da so v Ljubljani seminarji in mi je tut povedala, kdaj, in to je blo ravn naslednje leto, seminar za učitelje slovenskega jezika in js sm se prjavla in so me sprejel. Js moram rečt, da ti seminarji so zame bli rešitev, ker js brez njih zagotov ne bi

mogla učiti. Ker ena stvar je neki povedat po slovensko, neki pa učiti. In zdej recimo, k sem imela zelo različne starostne skupine, tut zelo zahtevne nekatere, sm mela tut odrasle recimo letos.

I: To je bilo v okviru Lipa parka?

G16: Ja. Lipa kluba. Tko smo mi poslal vabila septembra al pa oktobra vsem članom, kdor želi al pa če koga pozna, da bi se rad učil.

I: Katerega leta ste prvič učili?

G16: Mislim, da zdej pa že skoraj 10 let.

I: Pa imate vsako leto eno skupino?

G16: Letos je bilo najslabš. Sta bla samo dva učenca, ampak za prihodnje leto so že boljši obeti, ker mam že neke obljube pr takih mladostnikih, da bodo pršli. Drgač jih je blo pa tut čez 20. Jih je blo tut do 25 in različnih starosti, od 5 let pa tm do ene 14. Tisti, k so bli starejši, so potem odhajal, ker smo meli zmerej mnj časa zarad tega, ker tukaj je šport zlo pomemben.

I: Ste imeli samo en razred?

G16: Ja. To sem potem razdelila otroke na starejše, mlajše in sem potem nekej dala starejšim, mlajšim posebej. To je blo mal težko, ker sm bla sama. In še težje bi blo jih pa dvakrat dobit. Pouk smo združil z glasbo in plesom, to je pa učila druga. Ona je polovico časa učila glasbo pa ples, sva kombinirale.

I: Je pouk vseskozi potekal v slovenščini?

G16: Kar zlo velik sm morala razlagat v angleščini, zato ker te otroci niso znal nč slovensko. In se je izkazal, da če jim js slovensko govorim, kar sem hotla, ker sem na seminarjih srečala učitelje, ki so učil samo v slovenščini in so otroc zelo pobiral od njih, medtem ko te tukaj so me zlo nedolžn gledal, ker niso nč razumel. In potem sm pač morala, drugač neb nikamr pršli.

I: Mogoče poznate situacijo v drugih slovenskih šolah?

G16: Ja, v Torontu sm bla enkrat celo dopoldne, sm poslušala kako tm to gre. Ene 4 leta nazaj. Bla sm v dveh razredih. Oni majo kr 4 ure pouka, vmes pa pavzo. In se mi zdi, da je zarad tega, ker je starostno bolj enotno, laži delat. Jes sm bla v 10. razredu, kjer so taki 13-, 14-letniki al pa več. Potem sm bla pa pr tamalih, tam 8, 9 let in sevede je način dela čist drug.

I: Je v Torontu pouk potekal v slovenščini ali angleščini?

G16: Tudi je razlagala v angleščini. Je poskusla povedat povedat v slovenščini, če pa kdo ni razumu, pa še v angleščini. Ampak praktično v obeh jezikih.

I: Koliko pa je bilo v Torontu takrat učencev v razredu?

G16: Enih 12 jih je blo v enem razredu.

I: Pa je bila približno enako število v višjih razredih?

G16: Mogoče v nižjih mčkan več. Da jih je blo okrog 15.

I: Ste bili mogoče še kje drugje?

G16: Bla sm še v Hamiltonu, ampak nism bla prov pr pouku. Učiteljca mi je povedala ta sistem, kako gre, pa pogovarjala sm se z nekaterimi učenci. Mel so podoben sistem kot v Torontu, s tem, da je blo učencev mčkan mnj. Recimo, Toronto jih ma 100 v teh 10 razredih še vedno, Hamilton pa upada ta številka. Predvsem za to, ker naslednje generacije zgubljajo stik s slovenščino. Mislem, da je glavni razlog, da se nimajo starši časa z njimi dodatno ukvarjat. Ker sevede najbl preprosto se je pogovarjat v jeziku, k ga otroc rabjo vsak dan, če pa ti z njimi govoriš slovensko, kukr sm js zlo prosila. Ampak to se je treba trudit. To moraš mislt na to, da boš vsak dan 10 min, četrt ure samo slovensko govoru. Če bi js uspela to starše prepričat, se mi zdi, da bi bil uspeh dost boljši.

I: Ali imate občutek, da upada udeležba na slovenskih šolah tukaj?

G16: Stvar je v tem, da se mi zdi, da odrasli misljo, da s sloveščino si otroc ne bodo ne vem kaj pomagal. Dokler je bla motivacija, da so ble stare mame še tukej žive, al pa da so še žive, je blo še: „Boš s staro mamu slovensko govoru.“ Zdej pa če tega ni, da stari starši niso Slovenci, vsaj ne obojni al pa da jih ni, potem ta motivacija odpade in potem je edina motivacija še, de bomo šli v Slovenijo, pa boste tm precej razumel. Js mojim otrokom tut pravm, da slovenščino znat, je res privilegij, ker tko mal ljudi na svetu ta jezik zna, vi pa boste ga znal, pa boste govorl. To je tko k iskrica, ne, k lahko zlo hitr ugasne. Da bi pa starši se trudil, da bi to držal naprej, je pa težko, ne.

I: Morda sodelujete z drugimi slovenskimi društvi v okolici?

G16: Ja, v glavnem se, predvsem ko mamo slovenski dan, je 9 klubov s tega našga konca kr precej sodeluje. Pa tut, recimo, grem v Hamilton, kadar majo oni tam kakšne prireditve. Js sm tut že svoje učence pregovorila, pa so tut že šli na materinski dan v Hamilton, pa smo tm poslušal, kako oni nastopajo.

I: Ali mislite da obisk na teh prireditvah upada ali narašča v primerjavi s prejšnjimi leti?

G16: Po eni strani obisk upada, po drugi strani je pa zanimanje za slovenščino večje. In sicer pri mladih, pri najstnikih, pri tistih, ki jih zanima Slovenija, ki so kdaj bli. Na piknikih, pa odvisno kakšne vrste piknik je. Če je to bolj lokalnega značaja, recimo, da je to materinski dan ali pa martinovanje, takrat bo velik Slovencev. Pa na silvestra tudi in miklavževanje, to mamo posebi za otroke narjen. Če je pa tak piknik, kot so poleti, takrat pa pridejo tudi iz drugih klubov, zato ker jih zanima dobra hrana pa dobra glasba.

I: Se po teh klubih zadržuje bolj starejša generacija?

G16: Ja, js mislm, da ja. Mlajša generacija pomaga bl pri strežbi, zvečer pa grejo drugam, po svoje. To okolje jim ni zadost. V Torontu se pa bolj zbirajo, to sm pa bolj vidla. Celo nekateri naši, člani iz našga kluba, otroke vozjo v Toronto k plesnim skupinam.

I: Ste tukaj doma vseskozi uporabljal slovenščino?

G16: Ja, ja.

I: Mislite, da je v St. Catharines slovenska skupnost?

G16: Je, je še dons močna, ker je članov tam okrog 300, to je kr velik. Samo v Lipa park jih je 300. To so člani, ki se res štejejo za Slovence. Jih je pa več, k tut prhajajo, pa ne plačujejo članarine, niso tok aktivni, ampak občasno pridejo. Tko da js mislem, da je dost močna skupnost še vedno.

I: Mislite, da se bo to še obdržalo?

G16: Zj odvisno od tega ... lahko se namembnost kluba spremeni. Če bi bli mladi zainteresirani, da ta prostor obdržijo, pa nardijo nekej svojga, tko k majo mladi radi, mogoče svojo musko. Potem bi se. Če pa tega ne bo, se pa zlo zna zgodit, da bo nekdo drug kupu, kar je velika škoda.

I: Je slovenska kultura tukaj živa?

G16: Še je živa, ampak ne zlo močna.

I: Kaj pa slovenski jezik?

G16: Premal, premal ... oboje zelo upada. Kultura zato, ker je mejhn procent Slovencev, ki jih res zanimajo kulturne prireditve, pa nej bodo to koncerti, recitali, karkoli, kar se ponovad dogaja tut v Torontu pa Hamiltonu, pa bi rekl, da gremo na to, ker pride kdo iz Slovenije pa ma tako dobro stvar. Ljudje so še zlo zlo navajen na tradicionalno, kar je zlo lahko, pa ni treba mislt zravn. Kar se pleše, to majo radi, narodna glasba al pa kšn dobr zbor, to še tut. Jezik bi bil pa lahko bolj ohranjen, če bi med sabo Slovenci, kadar skupaj pridejo, slovensko govoril. In ne govorijo, tut starejša generacija ne. Ker je bolj enostavno. Oni so se od otrok učil in je bolj enostavno blo komunicirat v jeziku, ki ga večina razume, kot pa zej pazt, a je mogoče kdo zravn, k ne razume, zarad vljudnosti, pa moram angleško govort.

I: Se pravi, se bo to počasi zgubilo?

G16: Ja, js se zlo bojim. Predvsem tam, kjer se bolj to močno drži, so cerkvene skupnosti. Zarad tega, ker se vsako nedeljo dobijo. Pa majo slovensko mašo pa potem po tisti maši poklepetajo al pa majo še kšno stvar. Pa se že tam zgublja. To sm js vidla že zdej v teh letih v Hamiltonu, k je blo od začetka vse v slovenščini, zej je pa že velik v angleščini. Js sm bla zlo razočarana, k sm v izvršnem odboru v Lipa parku, da so seje v angleščini. Zakaj niso samo v slovenščini? Zej pa že ena tretjina članov, ki ne razume slovensko več. In potem js še vedno govorim slovensko, s tem da moram včasih tut kej prevest, ne. Me pa boli, ja. Sm rekla, če je pa slovenski klub, slovenski odbor, če smo Slovenci skupej, potem pa mormo ta jezik ohranjat.

I: Od kje Slovenci tukaj dobijo čtivo?

G16: Mam svojo slovensko knjižnco tudi v Lipa parku. Premal je izkoriščena tista knjižnica. Js sm dobila tudi velik knjig za otroke in sm svojim otrokom redno posojala te knjige, ker sm hotla, da doma vsaj pogledajo pa kakšne stavke preberejo. Pa mu starši ali stari starši pomagajo pa bo otroka zanimal, zato k so slikce. Te knjige smo dobil iz zavoda za šolstvo pa ministrstva za šolstvo.

I: Kaj pa revije? Društva izdajajo svoje revije?

G16: Samo Glasilo kanadskih Slovencev. Izhaja vsaka dva mesca, je pa tudi že veliko v angleščini. Zgublja se tudi na kvaliteti, je bla prejšnja varianta boljša. Tukaj v okolici je samo to glasilo. Potem je pa radio Glas kanadskih Slovencev, k je v soboto zvečer eno uro. Tam je pa praviloma še vse slovensko, čeprov se že vmes voščila pa to vpletajo v angleščini. Ampak mislem, da je tut odvisn od voditelja. Recimo, nekateri zlo

vztrajno zagovarjajo uporabo slovenskega jezika. Medtem ko drugi grejo po tem, da jih bo čim več ljudi razumel. To je težko, ker je vprašanje, al ohranjati jezik za vsako ceno al pa govoriti o Sloveniji in o slovenskih zadevah tko, da bodo drugi vzljubil to, kar se dogaja. Dva kriterija, ki sta v nasprotju.

I: Mislite, da se mlajše generacije sploh še kako identificirajo s Slovenijo?

G16: Se. Zelo veliko mladih ma tut potne liste, kar je zelo presenetljivo. Js sm bla presenečena, kolk ljudi prosi za slovensko državljanstvo oz. ga obnovi in ga prosi tut za svoje otroke. Nekateri mislejo: „Mogoče bo pa moj otrok šov, pa bo tm študiral.“ Js mislem, da je težnja po tem, še vedno. Mogoče še bolj, zej zadnja leta, kot je bla pa prej, ko sm js sm pršla. Kljub vsej situaciji, kakršna je v Sloveniji, jih zanima Slovenija. Kdor gre tja, se resnično zaljub vanjo.

I: Mislite, da bi Slovenija lahko kako podpirala društva tukaj?

G16: Sej jih. Je podpora, kr precejšnja od Urada za Slovence v zamejstvu in po svetu. Mi smo prosil, k nismo mel čist nič v šoli, pa smo zaprosil za sredstva in smo jih dobil. O ja, pomaga. Je pa še vedno problem dobit dobre skupine in jim pomagat. Marsikdo iz Slovenije bi rad tukaj nastopov, klubi pa nimajo velik denarja.

I: Kateri je najpomembnejši dejavnik, ki drži skupaj to skupnost?

G16: To, da se Slovenci družijo, zagotov. Zelo radi pridejo skupaj in js mislem, da tut radi še slišjo slovensko besedo. Na Prešernov dan imamo zmer proslavo.

I: Najlepša hvala za pogovor.

Intervju z G17 (žena, 88 let) in G18 (mož, 97 let)

Posneto v Torontu (Etobicoke), Dom Lipa, dom starejših občanov, 3. 7. 2012

I: Najprej bi vas prosili, da se predstavite.

G17: To je moj mož, doma iz Ambrusa. Jaz sem pa od svetga Gregorja z Dolenjskega. Bežno sva se spoznala v Sloveniji. Drgač pa smo prvo bili v taborišču na Koroškem tri leta. Tam smo mel pevski zbor pa vse tu pa smo se srečevali. Potem je šu pa, on je šu najprej v Kanado 48. leta, jaz sem šla pa septembra. Prvič so šli sami moški, sami fantje, drugič pa sama dekleta.

I: Kaj je bil razlog?

G17: V Sloveniji nam ni kazalo, ker je Tito prišel, so komunisti pršli gor in smo bežali na Koroško. Moja sestra je mela 12 dni starga otroka. Lahko bi prošno naredl za South Ameriko, ampak nam je Kanada bl šla. Pa smo prošno za Kanado naredli, je bla sprejeta, pa smo šli. Na primer, moški so mogli, vsi smo mogli podpisat za en let dela, moški so šli na železnico, eni so šli v gozdove, eni na kmete. Me smo šle pa kukr gospodinjske pomočnice. Al pa v bolnice delat al pa v tovarne. Na primer, sem dobila pr družini v Ottawi. Tam z otroki sm mogla govorit, da sm se mal angleško navadla.

I: Ste pri tej družini tudi živeli?

G17: Ja, eno leto.

I: Ste se tukaj naučili angleščino, prej niste znali nič?

G17: Ja, ja, dva večera v tednu smo imeli šolo. Za imigrante, da smo se učil angleščino. Tist je blo osnovno, pol sm pa doma. Gospa je mela angleško-slovenski slovar, js pa slovensko-angleškega. Tri mesce sva se taku pogovarjale, pol sva jih pa pospravle.

I: Ste se takrat veliko srečevali s Slovenci?

G17: O ja. Nas je blo iz taborišča 10, 15 deklet. Smo se srečavale enkrat na teden tko kot služkinje, ne. In hrvaški duhovnik je bil tut tam, profesor teološke fakultete nas je oskrboval duševno.

I: Kako ste prišli v Toronto?

G17: Najprej so prišli trije iz naše družine v Toronto, niso bli bratje. S tistim dnarjem, ki so ga prišparali, so kupili hišo, 6000 dolarjev je bla takrat. Jaz sem prišla oktobra v Toronto, 5. novembra sva se pa poročila. Jaz nisem hodila v službo, sem bila doma. On je hodil v službo, pa ljudi smo imeli v stanovanju, da smo dobili malo denarja.

I: Je veliko Slovencev prišlo v Toronto?

G17: Ja, veliko. Največ. Tisti, k so mel družine, so jih poslal v Sascechevan in v Alberto. Na kmete delat. So mel že odrasle otroke. Drgač pa družin niso jemal z malimi otroki. Mož je delal v tovarni.

G18: Tišlerija.

G17: No, in potem so se organizirali, so začel gradit hiše in potem je tudi moj mož začel.

G18: Tapru sem delal v delavnici, v pohištvu. Potem se je pa tovarna selila. Potem sem tam delal ene par letov. Pa sva se poročila, pa je blo premal denarja. Sem povedal lastniku, de hočem mal več zaslužit.

I: Je blo težko začeti življenje tukaj?

G17: Ja, zelo. Pet otrok mava. Vsi so ostali v Kanadi.

I: Vidva verjetno med seboj govorita slovensko?

G17: Ja, ja. Mi smo doma slovensko govorili. So hodili v slovensko šolo.

I: Otroci med seboj govorijo slovensko?

G17: Prva tri dekleta so med sabo še govorila slovensko, tazadna dva pa že slabše. Njihovi otroci pa ne znajo slovensko. Če bi bli tukaj blizu, so se poročili na različne konce. S Kanadčani.

I: Obiskujete slovenska srečanja?

G17: Mi smo bli tukaj od vsega začetka, ko se je fara začela pri Mariji Pomagaj. In še druge organizacije, slovensko-kanadski svet.

I: Ste bili aktivni pri organizacijah?

G17: Ja, smo bili. Ženske smo kuhale, k je biu bazar v dvorani ali na farmi piknik. O, je blo veliko ljudi. Tam smo uporabljali slovenščino. Midva sva bla v pevskem zboru prav od začetka. In tut zdej še zmer začnem pet v kapeli. Smo samo slovenske pesmi peli.

I: Prebirate slovenske revije?

G17: Ja, jaz sem naročena na Družino, potem Novo slovensko zavezo, Marija, k pride iz Amerike. Pride Prijatelj.

I: Spremljate dogodke v Sloveniji?

G17: Ja, vse nas zanima. Moram povedat, moj mož je že half blind in jaz mu eno uro vsak dan kej preberem.

I: Koliko pa uporabljate angleščino?

G17: Tukaj moramo kar dost, ker sestre (medicinske sestre v domu ostarelih, op. avtoric) ne znajo. Zato k so Filipinke, Ukrajinke, Poljakinje, Slovenk ni dost.

I: Mislite, da bi bilo stanje slovenske skupnosti tukaj slabše, če ne bi bilo slovenske cerkve?

G17: O ja, prav gotov. To je vse duhovščina, so vse oni organizirali. Marija Pomagaj sm spada pa tukaj na Brown's line. So imel še slovenski dom. So mel včasih koncerte al pa kšne ohceti.

I: Mislite, da se to dosti izgublja?

G17: Zdej je mladina notr pršla. Tam na letovišču al pa. Mladi ne uporabljajo preveč slovenščine.

I: Mislite, da bi lahko Slovenija kaj več naredila za vas, Slovence v Kanadi?

G17: Predstavniki urada za Slovence po svetu je večkrat prišel sem, so imel koncerte, pršl so Ave pa eni fantje tam z Viča pa pol so bli eni študentje. Smo jih vzel v hišo pa so stanovali pa so okol hodil. Smo precej pomagali.

I: Ste se kdaj vrnili nazaj v Slo?

G17: Smo se vrnili, ampak smo dobil občutek, da nismo zaželeni. 91. leta sva šla oba v Slovenijo pa je bla vojska in smo mogl spet v Avstrijo bežat in smo šli z avionom nazaj v Kanado. Otroci so bili v skrbeh, so vsi vidli, kaj se tam dogaja. Potem smo bli še trikrat: 91., 93. pa 95. K sorodnikom smo šli, h moževim pa mojim.

I: Se v Kanadi počutite doma?

G17: Well, Slovenija je naš dom, tukaj imamo pa družino. Sej je blo težko, ampak nas je Kanada lepo sprejela.

I: Imate/ste imeli občutek, da vas tukaj gledajo kot priseljence?

G17: Ne bi rekla, ker si je z nami precej opomogla Kanada. Ker tisti k zdej pridejo ... Mi smo bli pa delovni.

I: Se še vedno radi srečujete s Slovenci?

G17: O, ja. Pa še to moram povedat. Ko smo ta dom delali tukaj, je bil moj mož nadzornik, on je bil takrat že upokojen in je to delal brezplačno. Smo računal, da bomo enkrat tukaj. Jaz sem tut hodila voluteir work. Tut prostovoljno. Delat v kuhno 13 let. Sva tukej zadovoljna.

G18: K smo začel dom tukaj delat, sm se lih upokoju. Od temeljev do strehe.

I: Imate občutek, da pozabljate slovenščino?

G17: Če komu pišem v Slovenijo, vsi pravjo, da zelo lepo pravilno pišem.

I: Se vam kdaj zgodi, da pozabite kakšno besedo in potem potem uporabite angleško?

G17: Ne tisto. Bolj se mi zdi, da nasploh pozabljam. Moj mož je star 97 let, jaz bom pa drugo leto 89.

I: Najlepša hvala za pogovor.

Intervju z G19, okoli 85 let

Posneto v Torontu (Etobicoke), Dom Lipa, dom starejših občanov, 3. 7. 2012

I: Prosili bi vas, da se na kratko predstavite.

G19: Jaz sem iz Slovenije, Štajerske, ne, okolica Ptuj. Tam mam še bratranca pa še sestro tam tudi eno, ki je v domu upokojencev. Oba živita v Sloveniji. Mati nam je umrla 40. leta. Sestra je ostala pri stricu na Ptuj. Sem bila v Ljubljani v službi in moj mož tudi. Jaz sem imela vse, da se poročim. Moj mož pa: „Gremo v Ameriko, imam tam strica, teto.“ Kaj? Ne zanašaj se ti tega. Možu so dal 20 dolarjev, do mene je prišu. Ne, meni, meni so dal 20 dolarjev, možu pa lopato pa kramp. Mož je pa reku: „Pa što misliš, da imam farmo?“ (smeh) Ooo, te so ljudje tm bedasti ostali. Pa bogat človek, bogat. Dve hiše in penzije, kake češ. Mi smo prišli direktno v Kanado. Najprej v Bremen-Hafen. (V Kanado je prišla leta 1953, op. avtoric)

I: Kako ste tukaj začeli življenje?

G19: Začela sem na spadanju v restaurantu. Potem sem prišla v Ljubljano v službo, sem bila tam 6 let. Mož pa je reku, da gremo v Ameriko. Ti pa ta tvoja Amerika. Če bi vedla, ne bi nikdar prišla sem. Boljše življenje tam. Tu pa začeti delati pa pode drgniti, tukaj ne dajo nič. Po restavrantih čistla pode. V restavrantu pa nisem htela, sem rekla: „Poslušate, preveč preganjanja in sem prst u mašino prtisnla.“ Pol sm pa šla v, kako bi rekla, electronics. Tam sm ostala, mož mi je pa 87. leta umrl. In sm bila pol sama v hiši.

I: Sta si sama zgradila hišo tukaj? Je bilo težko začeti?

G19: Kupila sva jo. Joj, kak je težko. Moraš delati, za vsak cent moraš šparati. Za hrano in za to tut ni tak poceni. Smo zelo pusto jedli mi hrano, kaka je najmanj velala. Vse tiste kosti smo po dominjoni pobrali. De smo župo kuhal. Malokadaj smo si kaj boljšega kupila. Ker sva šparala za hišo. Nisva hotla bit dosti na renti.

I: Kako pa je bilo s slovenščino in angleščino? Ste že prej znali angleško?

G19: Malo sem šla zvečer v šolo. Mela sem pa brata tu. Pa je reku: „Vzemi si časopis, pa čitaj, čeprav ne znaš, kaj čitat.“ Nekaj sem razumela, kr sm znala nemški. Jaz sem bla v Avstriji 15 mescev. In tako sem začela in recimo, vsega ne razumem, k čitam, pa prašam koga.

I: Slovenščino veliko pozabljate?

G19: No. No no, bi rekla, da no. Jaz moram biti Slovenka.

I: Z možem sta vedno govorila slovensko?

G19: On je bil Hrvat. Iz Žumberka.

I: Ste imeli z ostalimi Slovenci tukaj kaj stikov?

G19: O ja. Mamo mitinge pa grem dol na mitige. Eno gospo sem mela, ki je bila jako dobra do mene. K je bla moj attorney. Ona je prišla, še včeraj sva govorile. Rada hodim na mitinge. S katero tudi še malo ušptam, posebno malo hrvaški mešajo.

I: Imate kaj otrok?

G19: Ne, mož ni hotel met otrok.

I: Ste imeli kaj stikov z mlajšimi generacijami?

G19: Mladi se bolj družjo z mladimi. Pridejo pet sem, pa kaj igrajo. Slovensko govorijo z mano. Pa hrvaško, k pridejo hrvaški.

I: Ste se v Kanado preselili samo na moževi željo?

G19: Ja. Doma sem mela čisto vse. Posodo, posteljnino, pohištvo orehovo. Sem rekla: „Poglej, mava vse, samo najdemo si sobo.“ „No, ja, idem ko moje majke željo v Ameriko.“ „Boš ti šel v Ameriko. Boš težko delal.“ On je pa prav bolničar bil v Zagrebi položil. Tukaj ni pol delal kot bolničar, bi moral it v šolo. Tut jest bi mogla it v šolo. Najprej angleščino dve leti, pol pa bolničarsko. Jaz sem bla pa stara 34, pa s tako glavo več ne gre.

I: Sta živela v slovenski skupnosti?

G19: Ja, smo se zmeraj družil. Preko cerkve.

I: Se počutite v Kanadi doma?

G19: Ne, meni je Slovenija dom.

I: Ste se kdaj vrnili v Slovenijo?

G19: Trikrat. 89., takrat mi je sestra rekla: „Ostani doma, kaj boš nazaj hodla. Poberi tisto pa hišo prodaj.“ Pa sem bla neumna, da nism ostala. 87. leta mi je mož umrl. Bi se lahko poročila, k sm mela chance. Ampak sm mela preveč problema z možem. 16 let po moževi smrti sm bla še sama v hiš. Sem vse popravljala, garažo zidala. Pol sm pa v dom pršla, sm mogla pa avto stran dat in mi je hudo še dandanes.

I: Mislite, da je slovenska skupnost dovolj velika, da so Slovenci zelo povezani?

G19: Včasih smo bili nekako bolj povezani. Kultura je tukaj dost živa.

I: Spremljate dogajanje v Sloveniji?

G19: Ooo, to pa ja. Kdaj mi sestra odpiše, pa prav: „Kdo drug vod politiko kot duhovniki. Oni samo: dej dej dej.“

I: Mislite, da Slovenija sploh kaj naredi za Slovence v Kanadi?

G19: Not really much, no no. Ona zahtevajo od nas, ne mi od njih. Daruj. Mam niece v Kranju, ona mi dosti piše, kak je tam, ne. Pravi, da se menjajo na vladi, ta večji so si žepe napunili, pa stradamo danes, še penzije poštene ne dobimo. Pa sta oba delala.

I: Se pravi vam je bolje tukaj v Kanadi?

G19: Trenutno ja.

I: Mislite, da bi bilo kaj drugače, če ne bi bilo slovenske cerkve tukaj?

G19: I think so. Slovenci bi se odmaknili. Ena od sester bo šla nazaj. Dosti slovenski gurl pa neče tu delat. Druge dosti ne razumejo, so lene.

I: Imate občutek, da je bilo včasih tukaj več slovenskih prireditev?

G19: Ja, ja.

I: Je bila tudi večja udeležba?

G19: O ja.

I: Imate občutek, da pozabljate slovenščino?

G19: Ne. Jaz vse govorim. Slovensko, angleško, hrvaško. Berem slovenske revije.

I: Najlepša hvala za pogovor.

Intervju z Mihaelo Knez, vodja učiteljev mladinskih poletnih šol slovenskega jezika

Posneto v Ljubljani, Center za slovenščino kot drugi/tuji jezik, avgust, 2012

I: Bi nam lahko povedali malo na splošno o poletni šoli, kako poteka?

M: Mladinska poletna šola slovenščine (MPŠ) je letos potekala že sedmo leto. Gre za tečaj slovenščine, namenjen mladostnikom od 12 do 18 leta, ki se želijo naučiti slovensko oz. želijo svoje znanje slovenščine še izboljšati. Če imajo tečajniki slovenske korenine, lahko pri Uradu za Slovence po svetu in v zamejstvu ali na Ministrstvu za izobraževanje, znanost in šport zaprosijo za štipendijo, ki jim lahko pokrije šolnino ali pa šolnino in bivanje v dijaškem domu v času mladinske poletne šole. Prošnje za štipendije pravzaprav zbiramo na Centru za slovenščino, potem pa posebna komisija, katere člani so tudi predstavniki obeh financirjev, izbere učence, ki se izkažejo za najprimernejše. MPŠ se po navadi začne na prvi ponedeljek v juliju in traja štirinajst dni. Ob mladinski poletni šoli poteka na Centru tudi poletna šola za odrasle, ki pa ima že precej daljši staž – 31 let, udeleženci se lahko vključijo v dvo- ali štiritedenski program. Na obe šoli, zlasti pa na mladinsko poletno šolo, se pogosto vključujejo tudi naši slovenski rojaki iz Kanade. Leta 2002 je namreč Urad Vlade RS za Slovence v zamejstvu in po svetu začel sistematično financirati udeležbo slovenskim dijakom, ki v Argentini in Kanadi zaključujejo šolanje v sobotni šoli v okviru slovenskih

društev. Udeležba na Mladinski poletni šoli naj bi bila neke vrste nagrada, ker so dijaki vsa leta svoj čas posvečali učenju slovenščine in slovenske kulture, hkrati pa tudi ponujena priložnost, da Slovenijo doživijo v živo (za večino dijakov je to prvi obisk Slovenije) in svoje znanje slovenščine še nadgradijo. Kanadski dijaki so nekoliko mlajši, stari so 14 ali 15 let, argentinski pa 17 ali 18 let. Kanadska skupina prihaja k nam vsako drugo leto, po navadi šteje skupina od 12 do 25 dijakov, odvisno od tega, kako številčno močna je kakšna generacija. Prvih štirinajst dni je v celoti namenjeno Mladinski poletni šoli, potem pa imajo še svoj program: ogledajo si Slovenijo, obiščejo sorodnike ...

I: 14 dni je poletna šola, potem pa ostanejo še koliko?

M: En teden.

I: Kdo pa ima potem to čez?

M: V času Mladinske poletne šole zanje v celoti poskrbimo na Centru za slovenščino v okviru našega programa, po koncu tečaja pa zanje oz. za program poskrbijo njihovi spremljevalci (po navadi sta to dve učiteljici iz njihove sobotne šole). Pri organizaciji tega tedna jim pomaga tudi društvo Slovenija v svetu.

I: Imate mogoče občutek, da obisk narašča ali upada?

M: Tečaja se načeloma udeleži cela generacija, ki zaključuje sobotno šolo. Število niha glede na to, koliko učencev je v posamezni generaciji. V preteklih letih je bil ta tečaj tudi ovrednoten s kreditnimi točkami, ki so jih lahko uveljavljali v svoji matični (kanadski) šoli, letos pa to ni več mogoče.

I: Potem opravljen tečaj sploh še kaj velja v Kanadi?

M: Kot kaže, letos tega ne bodo mogli več uveljavljati, v preteklih letih pa se jim je informacija o opravljenem tečaju (oziroma o 60-urnem učenju jezika) v obliki kreditnih točk vpisala v spričevalo.

I: Imate dogovor s prav določeno slovensko šolo v Torontu?

M: Ne, o tem ni posebnega dogovora. Udeležba na Mladinski poletni šoli je za dijake neobvezna, je pa po navadi res tako, da se je udeleži večina ali vsi dijaki, ki zaključujejo šolanje v Slovenski šoli Župnije Brezmadežne. Ti se našega tečaja udeležujejo kot zaključena skupina in kot skupini jim Urad za Slovence po svetu tudi dodeli štipendije, seveda pa se na našo šolo prijavljajo tudi učenci iz Kanade, ki se za tečaj odločijo povsem samoiniciativno in pridejo v Slovenijo v lastni režiji, tako kot drugi udeleženci Mladinske poletne šole.

I: Kakšno se vam zdi njihovo znanje slovenščine?

M: Učenci iz Kanade se na naši mladinski poletni šoli uvrščajo v boljše začetniške ali nižje nadaljevalne skupine, redki posamezniki tudi v višje nadaljevalne skupine, večinoma so to učenci, katerih starši so bili rojeni še v Sloveniji, torej druga generacija. V primerjavi z dijaki iz Argentine je njihovo znanje slovenščine precej slabše.

I: Tukaj poteka poučevanje v angleščini ali v slovenščini?

M: Na mladinski poletni šoli poteka učenje v slovenščini. Učitelj prilagodi zahtevnost jezika in razlago do te mere, da je pouk v slovenščini razumljiv tudi čistim začetnikom. Seveda si občasno učitelj lahko pomaga tudi z angleščino, učencem npr. razlago povzame v angleščini, jim prevede kakšno besedo, jim da možnost, da se izrazijo v angleščini, če pride do nesporazuma, vendar se angleščine načeloma izogiba, saj so razredi glede na prvi jezik udeležencev mešani in angleščina ni nujno jezik, ki ga razumejo tudi drugi tečajniki.

I: Ste mogoče opazili, da med sabo govorijo kaj slovensko ali samo v angleščini?

M: Med seboj se vsaj na začetku Mladinske poletne šole pogovarjajo predvsem v angleščini, kar je razumljivo, saj se v tem jeziku lahko v polnosti izražajo in je to zanje tudi manj naporno. Seveda pa z veseljem opazamo, da se, bolj ko se šola bliža koncu, pogosteje in pogumneje sporazumevajo v slovenščini. To velja seveda za vse tečajnike Mladinske poletne šole. Slovenščina je pogosto njihov edini skupni jezik in brez nje se ne morejo pogovarjati. Med poukom pa, kot že rečeno, vsa komunikacija poteka v slovenščini. Sprva so učenci lahko tudi nekoliko zadržani in sramežljivi pri samostojnem govorjenju, a led je hitro prebit in z veseljem opazujemo, kako se veselijo vsakega svojega napredka in postajajo v rabi slovenščine vedno bolj samozavestni. Po navadi z razumevanjem nimajo tako velikih težav, saj je za njimi že nekaj let učenja slovenščine v njihovi slovenski šoli, težave pa imajo zlasti pri govorjenju in pisanju, torej pri produktivnih zmožnostih.

I: Imajo pouk cel dan?

M: Pouk poteka dopoldne, od 9.00 do 12.30, 4 šolske ure in je zelo intenziven. V skupini je od 8 do 12 udeležencev, pouk pa je v celoti prilagojen predznanju, potreban in interesom skupine. Učitelji vsak dan

sproti prav zanje pripravljajo gradivo in izbirajo vsebine, ki so relevantne prav za njihovo skupino. Velik poudarek je tudi na vsečnosti pouka – želimo, da bi se učenci naučili čim več na čim bolj prijeten način. Popoldne je namenjeno druženju, spoznavanju slovenske kulture in stvarnosti in športno-sprostitvenim dejavnostim. Letos smo si ogledali Ljubljano, veslali po Ljubljani, si ogledali stiški samostan in gledališko predstavo Med dvema stoloma v letnem gledališču na Muljavi, poslušali glasbeno skupino Pushlushtae itd. Vikend je po navadi namenjen izletom po Sloveniji, letos smo odšli na Gorenjsko (Bohinj, Vogel) in Primorsko (Škocjanske jame, Primorje). Vsako leto izdelamo tudi vodnik po mladinski poletni šoli – to je drobna knjižica, v kateri je predstavljen popoldanski program mladinske šole, in sicer v obliki delovnih listov, ki jih učenci ob posamezni dejavnosti lahko rešijo, da od vsega skupaj ostane tudi zapisan spomin. Vedno skušamo pripraviti tudi kakšno predavanje, da se imajo zlasti boljši učenci, možnost srečati tudi s kakim bolj zahtevnim govorcem. Vsako leto pa se s posebnim kulturnim programom drugim udeležencem Mladinske poletne šole predstavita tudi obe zaključeni skupini – kanadska in argentinska, ki ta program skrbno pripravita že doma. Seveda pa mora biti čas tudi za domačo nalogo.

I: Kaj bi vi rekli, kakšen imajo odnos do slovenščine?

M: To je zelo težko vprašanje in bi nanj najlažje odgovorili oni sami. Lahko rečem, da se nam zdi, da se z veseljem učijo slovensko, da se je resnično želijo naučiti in da se jim zdi težka. Za njimi je že nekaj let učenja, a so kljub temu v znanju slovenščine šele na začetku. Ker je naš tečaj zelo intenziven, se tudi zelo hitro učijo in neredko zapišejo, da so se v teh dveh tednih naučili več kot v vseh preteklih letih. Dejansko lahko tak pouk (enkrat na teden), kot poteka v Kanadi, predvsem ohranja znanje slovenščine na določeni stopnji, omogoča učencem, da ohranjajo čustveno vez s Slovenijo, spoznavajo slovensko kulturo, večji napredek v sporazumevalni zmožnosti pa je nerealno pričakovati, še zlasti, če se učenci s slovenščino srečajo le v šoli in se je doma ne govori več.

I: Od tamkajšnjih učiteljic (Toronto) smo slišali, da velikokrat ne vejo, kaj bi delale. Dobijo knjige iz Slovenije za otroke, ki so sicer zelo v redu za slovenske otroke, za njih pa to ni dovolj dobro. Oni bi rabili nekaj slovenskega ...

M: Ja, tudi tu je težava. Gradiv za tako poučevanje slovenščine je res malo. Druga težava pa je tudi kompetenca učiteljic. Nekatere učiteljice so že same pri rabi slovenščine negotove in bi potrebovale daljši tečaj, da bi lažje opravljale svoje delo, težava je tudi v tem, da nimajo vse pedagoške izobrazbe in da tudi niso seznanjene s pristopi poučevanja slovenščine kot drugega/tujega jezika. Z gradivi za poučevanje slovenščine kot prvega jezika si seveda ne morejo pomagati. Na Centru za slovenščino nismo pristojni za izobraževanje teh učiteljev, čeprav je to naše področje, in za to tudi nismo financirani. Učiteljice se imajo sicer možnost udeležiti posebnih izobraževalnih seminarjev, ki jih v sodelovanju z Uradom Vlade RS za Slovence v zamejstvu in po svetu pripravlja Zavod RS za šolstvo oz. Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport. Na te seminarje kot predavatelje povabijo tudi sodelavce Centra za slovenščino kot drugi/tuji jezik, ki pokrivamo področje slovenščine kot drugega/tujega jezika, vendar je tak seminar premalo, da bi se učitelji za svoje delo resnično usposobili. Seveda se je treba zavedati, da učitelji večino dela opravijo prostovoljno in brezplačno ob svojih rednih službenih obveznostih, ker vejo, da ni nikogar, ki bi to brezplačno opravil namesto njih, zato je njihovo delo s tega vidika neprecenljivo.

I: Najlepša hvala za pogovor.